Processus contra Waldenses. IE TCD MS 266

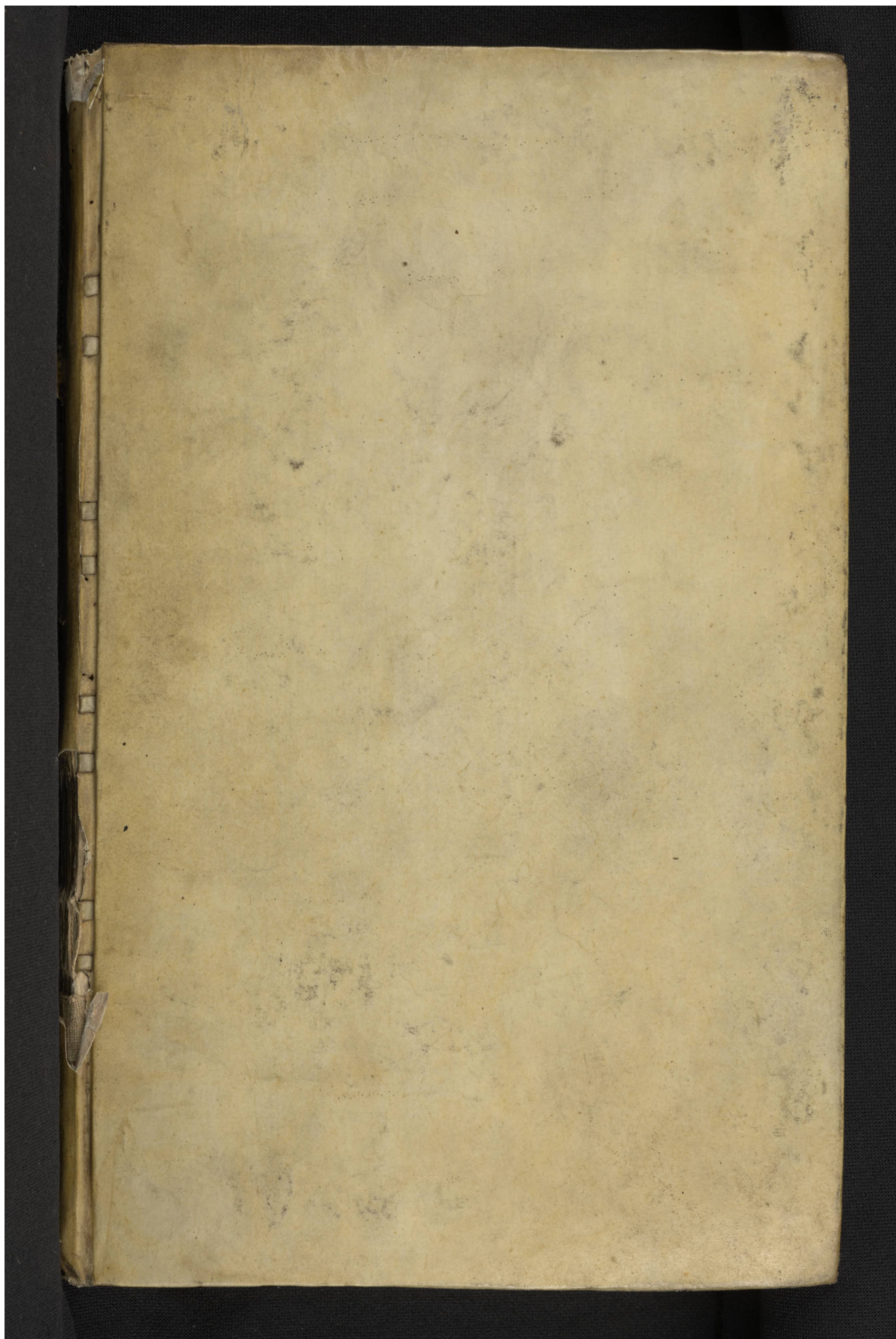
Shelf Mark/Reference Number
IE TCD MS 266

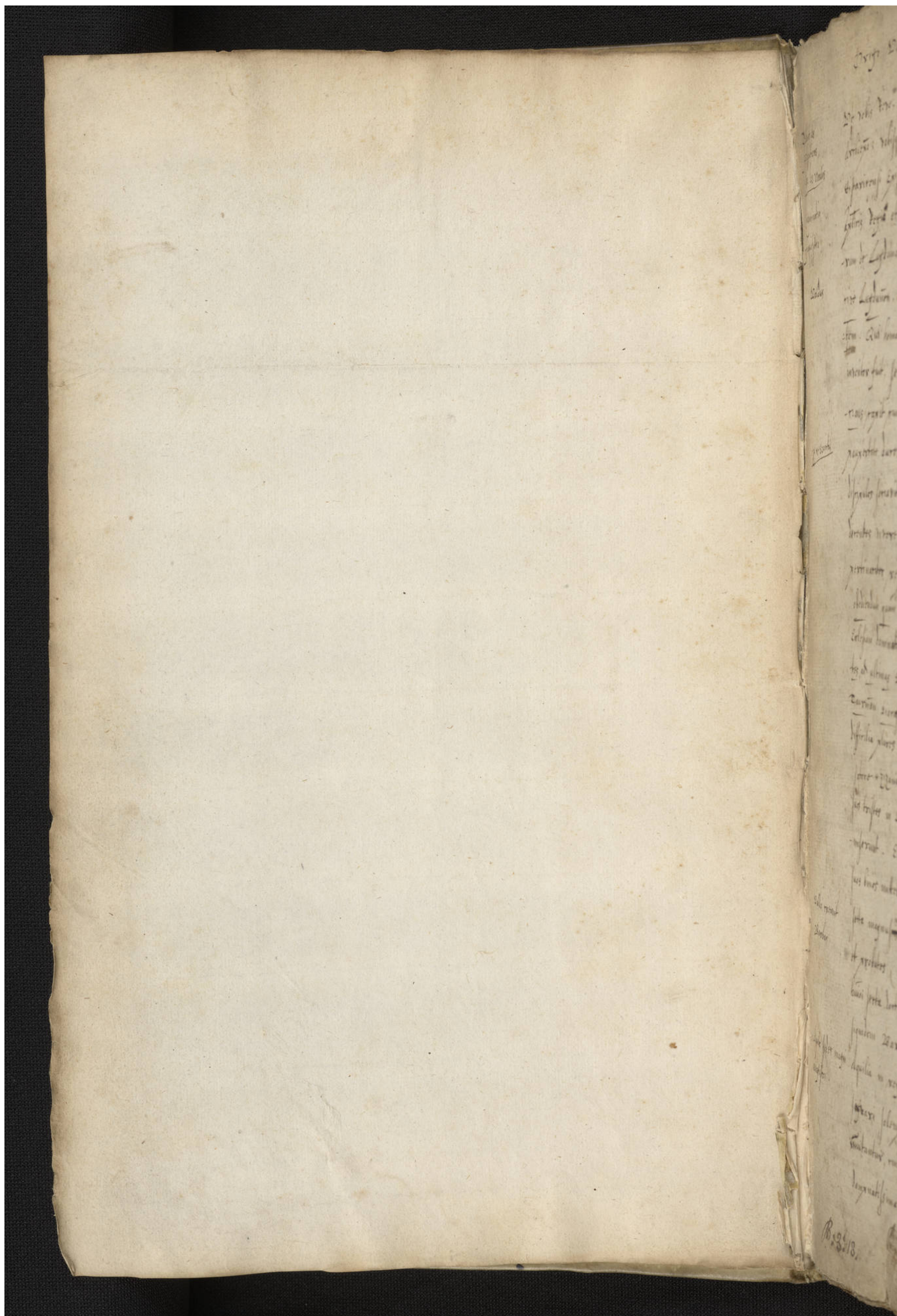
DOI
https://doi.org/10.48495/76537996g

Creator
Unattributed

Contributor
Gebaude, N., Signer
Paris, N., Signer
Gobaud, Vincent, Signer
Carnegie Corporation of New York, Sponsor

Date
between approximately 1600-1699

Num. 1. 1

Origo Valdensium et processus contra eos facti.

Debut des persequutions contre les Vaudois

Examinatio. Inquisitio.

Waldus

expertis

Waldo creavit Barbas.

Aquilae sedes magni magistri.

Ut vobis Reve.mo in xpo patri et domino, domino Rostagno Ebredunen
Archiepo; vobisque reverendis patribus et dominis fratri Laurentio
Cistaricensi Episcopo, et Thomae pascalis Aurelianen officiali commissijs
apostolicis regia et Dalphinali curie suffultis, ad causam eorum paupe-
rum de Lugduno, quos vulgus Waldenses appellat, dictos a Waldeo
cive Lugdunen. in vico dicto vulgariter Val grane moram facien-
tem. Qui homo dives haeresiarcha, primus heresis secte Waldenen
inventor fuit, secundum Scripturam, qui bonis temporalibus renun-
cians cepit cum suis complicibus vitam apostolicam cum cruce et
paupertate ducere; et ~~ex~~ expertis viris Ecclesiasticis multos sibi
discipulos sociavit, qui inde dicti sunt pauperes de Lugduno, qui
dicentes vivere sub obedientia apostolica, ab illa tamen se separantes,
pertinaciter respondebant, cum redarguerentur, magis esse Deo
obediendum quam hominibus. Fuerunt tandem, et merito, per militantem
Ecclesiam damnati, sed non radicitus extirpati; qui a Lugduno fugien-
tes, ad ultimas Dalphinatus partes se transtulerunt, in Ebredunen et
Taurinen diocesibus in Alpibus et ~~inter~~ intra concava montium accessu
difficilia plures [illegible] ipsis habitaverunt; ubi paulatim procurante
satore zizaniae, in copioso numero creverunt, et demum palmites
suos tristes in Liguriam, Italiam, et ultra Romam in Apuliam trans-
miserunt. Et quemadmodum Xpus redemptor noster discipulos
suos binos mittebat ad predicandum, sic et ydiota et bestialis illius
secte magnus magister ~~[illegible]~~ alios magistros inferiores per ipsum creatos
et probatos (quos vulgo Barbas dicimus) ad docendum et predicandum
huius secte doctrinam, et hinc inde binos mittere solitus fuit; ~~hic~~ si-
quidem Barbae creari solent per eorum supremum in civitate
Aquilia in regno Neapolitano, et in eorum creatione quaedam solet
servari solemnitas; nam in derisum Romani pontificis eis nomina
mutantur, cum ad magisterium huius affirmant cuius siquidem
damnatissimae haeresis cultores, [illegible] Item et

~~Ancienneté~~
Ancienneté

Taurinen. dioc., et omnes mares et fœminæ vallis Frayxineriæ, et plures vallium Argenteriæ et Loysiæ Ebredunen. dioc., a tanto tempore, quod non est memoria hominum, in contrarium fuerunt, prout plusquam centum numero ex ipsis sponte confessi fuerunt, sequentes articulos contra fidem nostram tenuerunt tenentque et inviolabiliter observant. Et ut de eo constet et liquidius appareat, procurator fidei, juncto procuratore patriæ et locorum circumvicinorum, patriæ Brianson., et Ebredunen., pro manutentione fidei christianæ et honoris patriæ relevatione, contra omnes et singulos dictæ vallis Frayxineriæ dat et facit sequentes titulos, quos petit admitti ad probandum, citra tamen onus superfluæ probationis, ad quod se astringere non intendit. De quo et de expensis contra eos omnes et singulos solempniter protestatur.

Vaudoys en la vallée Fraissinière de temps immémorial.

Imprimis ponit et dicit, ac probare intendit, quod ipsi homines vallis Frayxineriæ fuerunt, a centum annis citra et ultra, ac per tempora ipsa, et alias a tanto tempore, cujus initii memoria hominum non existit, fuerunt, et de presenti sunt heretici, et sequentes articulos contra Catholicam fidem tenuerunt et tenent. Et hoc est verum, notorium, publicum et manifestum.

Tenus pour heretiques

Item et quod fuerunt, et de presenti sunt, pro hereticis et Valdensibus habiti, tenti et reputati, communiter, et ab omnibus, de eisdem et eorum vita, moribus, et conversatione notitiam habentibus. Et hoc fuit et est verum, notorium, publicum et manifestum.

Cent lieux autour on les a cogneus pour heretiques.

Item et quod de premissis fuit, et est publica vox et fama, nedum apud circumvicinos, immo et apud omnes a centum leucis et ultra distantes a dicta valle. Et hoc fuit et est verum, notorium, publicum et manifestum.

quils sont diffamés par tout le monde.

Item et quod fuerunt et de presenti sunt ubique terrarum de heresi, et damnatissima Valdensium secta fidei Christianæ contraria [diff]amati. Et hoc fuit et est verum, notorium, ~~publicum~~ et

Item et

que leur voisins Recoyvent du dommage estans soubçonnes d'herisie par tout ou Ils vont.

Item et quod propterea homines locorum circumvicinorum, licet Catholici et Christiani, ac Christi fideles, ex ipsorum de ffrayxmeria labe ubique terrarum dehonestantur, et improperia quam plura, atque dampna et interesse qui ab honoribus multis commodis reiiciuntur ex suspitione ipsorum de ffrayxmeria. Et hoc fuit et est verum, notorium, publicum et manifestum.

Item et quod dicti de ffrayxmeria haeretici dicuntur, ac visi sunt mali et obstinati, et fidei Catholicae contrarij, iniqui ac perversi, ac pro talibus habiti, tenti et reputati, articulos sequentes contra fidem Christi tenentes. Et hoc est verum, notorium, publicum et manifestum.

Accusatio eorum.

1. *L'Eglise des malins*

Item et pro eo, quia Ecclesiam Romanam dicunt Ecclesiam malignantium, et eam diffamant et reprobant, et ita credunt dampnabiliter et contra fidem Catholicam. Et hoc est verum, notorium, publicum et manifestum.

2. *quils sont seuls L'Eglise.*

Item et pro eo, quia credunt et crediderunt, quod in ipsis tantum sit Ecclesia Dei, qui ~~vivunt~~ vivunt in paupertate. In eorum symbolo credentes, in sanctam Ecclesiam sine macula et ruga constitutam. Et hoc est verum.

3. *que leurs barbes ont puissance de absoudre non les prestres.*

Item et pro eo, quia dampnabiliter crediderunt et credunt, quod eorum magistri et Barbae potestatem habeant ligandi et solvendi, et quod illis, et non presbyteris Romanae Ecclesiae confitenda sunt peccata, contra fidem. Et hoc est verum.

4. *Les prelats nont deu avoir patrimoine.*

5. *que depuis Sylvestre n'i a eu aucun vray pape.*

Item et pro eo, quia crediderunt et credunt, quod non licuit nec licet prelatos Romanae Ecclesiae habere patrimonium aut jurisdictionem temporalem in hoc seculo; et quod a beato Sylvestro non fuit verus Papa, contra fidem. Et hoc est verum.

6. *quon na point plus de puissance en l'Eglise que de saincteté.*

Item et pro eo, quia crediderunt et credunt, quod quantum quis habet sanctitatem, tantum habet facultatem et potestatem in Ecclesia, et non ultra, contra fidem. Et hoc est verum.

Item et

7. Item et pro eo, quia crediderunt et credunt, quod sacramenta per presbyteros Romanæ Ecclesiæ ministrata, nullius sunt efficaciæ seu virtutis, contra fidem nostram. Et hoc est verum.

que les Sacremens administres par les prestres de l'Eglise Rom. sont de nulle valeur.

8. Item et pro eo, quia crediderunt et credunt, quod eisdem presbyteris Romanæ Ecclesiæ non sunt solvendæ decimæ, neque eis sunt dandæ oblationes propter præmissa, contra fidem. Et hoc est verum.

quil ne faut payer les dismes aux prestres.

9. Item et pro eo, quia crediderunt et credunt, quod de censuris et pœnis per prælatos Romanæ Ecclesiæ inflictis curandum non est, quoniam non arctant neque ligant propter defectum sanctitatis, quia non servant vestigia Christi, contra fidem, Et hoc est verum.

quil ne faut craindre les Censures des prestres de l'Eglise Rom.

10. Item et pro eo, quia crediderunt et credunt, quod Romana Ecclesia est domus confusionis, Babylon meretrix, et Synagoga diaboli, contra fidem. Et hoc est verum.

l'Eglise Rom. maison de Confusion, Babilon paillarde et la Synagogue du diable

11. Item et pro eo, quia crediderunt et credunt, quod eidem Romanæ Ecclesiæ, seu prælatis ejusdem non est obediendum, et quod omnes eis obedientes sunt damnati, contra fidem. Et hoc est verum.

quil ne faut obeir aux prelats de l'Eglise Rom.

12. Item et pro eo, quia crediderunt et credunt, quod nullum est purgatorium in alio seculo, sed tantum purgantur viventes in præsenti; et quod dum quis moritur, statim evolat ad paradisum, vel labitur in infernum, asserentes Ecclesiam Romanam cupiditate ductam purgatorium invenisse, et quod pro mortuis ideo non est orandum, contra fidem, Et hoc est verum.

quil ny a point de Purgatoire.

Ny faut prier pour les morts.

13. Item et pro eo, quia crediderunt et credunt, quod pro quacunque re vera vel falsa non licet jurare, contra fidem. Et hoc est verum.

quil ne faut jurer en façon quelconque.

14. Item et pro eo quia crediderunt et credunt, quod licitum est libidinose convenire et participare etiam cum omni persona, sibi in quovis consanguinitatis vel affinitatis gradu conjuncta, saltem quoniam conveniunt cum aliis ejusdem sortæ in eorum prædicationibus, et extinctis luminibus, contra fidem. Et hoc est verum.

permis de paillarder avec quelque parente que ce soit les lumieres esteinctes.

15. Item

15. *quil vaut autant ~~une~~ prier dieu en une estable qu'en l'Eglise.* — Item et pro eo, quia crediderunt et credunt, quod tantum prodest Deum orare in stabulo, quantum in Ecclesia, contra fidem. Et hoc est verum.

16. *quil faut prier au seul dieu, et non la vierge Marie.* — Item et pro eo, quia crediderunt et credunt, quod solus deus orandus est, non autem virgo Maria, non sancti et sanctae, quia cum sint a nobis remoti, non possunt audire preces nostras, contra fidem. Et hoc est verum.

17. *L'eau de la pluye a autant de vertu comme l'eau beniste.* — Item et pro eo, quia crediderunt et credunt, quod aquae pluviales sunt ejusdem virtutis, sicut sunt aquae benedictae in Ecclia, quia omnes aquae fuerunt benedictae a Deo, contra fidem. Et hoc est verum.

18. *quil ne faut obeir aux seigneurs temporels s'ils ne sont de leur secte.* — Item et pro eo, ~~quod~~ quia crediderunt et credunt, quod etiam dominis temporalibus non est obediendum, nisi sint de eorum secta, contra fidem. Et hoc est verum.

19. *que c'est un peché irremissible de tourner quelqu'un de leur secte.* — Item quod pro eo, quia crediderunt et credunt, quod detegere aliquem de dicta secta est peccatum irremissibile, contra fidem. Et hoc est verum.

20. *que nul n'est sauvé hors de leur secte.* — Item et pro eo, quia crediderunt et credunt, quod extra eorum sectam nemo salvatur, et qui sunt de eorum secta, sancti esse dicuntur, contra fidem. Et hoc est verum.

21. *ne se faut soucier des festes.* — Item et pro eo, quia crediderunt et credunt, quod de festivitatibus sanctorum et sanctarum, per Romanam Ecclesiam introductis non est curandum, quod licitum est omni die opus servile exercere, contra fidem. Et hoc est verum.

21. *qu'on mange chair en tout temps.* — Item et pro eo, quia crediderunt, quod ubicunque licet et permissum est vesci carnibus, et quocunque tempore anni, et quod jejunia per Ecclesiam Romanam introducta non sunt servanda, eorum quadragesimam incipiendo secunda feria post primam Dominicam quadragesimae, contra fidem. Et hoc est verum.

22. *ne s'alliessent avec les papistes.* — Item et pro eo, quia crediderunt et credunt, quod non licet haereticis eorum sectae cum catholicis matrimonia contrahere. Et

multa

multa alia erronea et nefaria tenuerunt, crediderunt et praedi-
caverunt, prout confessi fuerunt, et contra fidem, et hoc est verum.

quils auoyent faict tout ce quils auoyent peu pour Exterminer Les Vaudoys.

Item et quod propterea Rev.^mi dudum pontifices et praelati Ebredunen, cum inquisitionibus haereticae pravitatis, retroactis temporibus, magnos assumpserunt labores, ut haereticam ipsam sectam a partibus illis abolerent; usque ad tempora Rev.^mi in Xpo patris et domini, domini Johis Archiepi Ebredunen, novissime vita functi. Et hoc est verum.

1461. Item et quod praefatus quondam Rev.^mus Dns Johannes Ebredunen Archiepus statim post ejus assumptionem, et de anno Dni 1461. ne sanguis eorum de suis manibus exquireretur, ad corrigendos eorum excessus, et ad extirpandam illam haereticam sectam, per monitiones, exhortationes et comminationes coepit diligenter insurgere; sed intervenientibus impedimentis, non potuit ad finem perducere. Et hoc est verum.

1473. Item et quod propter ea, et de anno Dni 1473. frater Johannes Veyllet ordinis minorum, sacrae theologiae doctor et inquisitor, authoritate Apostolica deputatus, contra ipsos de vallibus Frayxineriae Argenteriae et vallis Loysiae processus formavit, ex quibus detecta est dicta haeretica secta, quia praeinsertis articulis sponte confessi sunt credidisse. Et hoc est verum.

1483. Item et quod successive praefatus quondam Rev.^mus Dns Johes Archiepus, de anno Dni 1483. cum viris catholicis et aliis eorum complicibus, usque ad numerum nonaginta, novas informationes sumpsit, ex quibus apparet quod omnes ~~de~~ illi de Frayxineria, et multi de valle Loysia et Argenteria diffamatissimi et suspectissimi de dicta haeretica secta apud omnes habebantur. Et hoc est verum.

1486. Item et quod propter ea praefatus Rev.^mus quondam Dns Johannes Archiepus, et de anno 1486. et diebus decima octava et vicesima nona Junii; et tertio die nona Julii ejusdem anni, eos generaliter moneri fecit infra terminum in lris contentum, et per literas patentes

Cest Annee fut ouis Auctori Crispin de St André.

patentes debite executas, quibus parere neglexerunt. Et hoc est verum.

Item et quod propterea et successive, et de mense Augusti, præfatus quondam Rev.mus D.nus Johannes Archiepus, mandavit eos omnes nominatim suspectos citari, responsuros de fide, offerendo illis gratiam, si redire vellent ad gremium Ecclesiæ, qui ~~contumaciter comparere~~ neglexerunt. Et hoc est verum.

Item et quod successive de anno prædicto, et die decima quinta Septembris, præfatus quondam Rev.mus D.nus Johannes Archiepus, litras patentes laxavit et excommunicatorias, in eorum perfidiam et obstinatam contumaciam exequutas, die decima sextima eiusdem Septembris; et quam excommunicationem sustinuerunt, usque ad diem sextam mensis Februarij. Anni D.ni 1487. et longe ultra in excommunicatione sorduerant; inter quos nominatus fuit Anselminus Colloni; qui tanto opere nunc ad veritatem occultandam suis mendaciis elaborat. Et hoc est verum.   aut palam

Albertus. Item et successive Rev.dus pater dominus Albertus de cappitaneis, Archidiaconus Cremonen, in utraque facultate non mediocriter peritus, aucto Aplica deputatus, contra eosdem processit, et
1488. informationes sumpsit, et de anno 1488. et die sexta Februarij, et se informavit etiam quatuor ex complicibus eorum concludentibus in effectu, cum alijs per præfatum Rev.mum quondam dominum Johem Archiepum, super ~~his~~ ijs examinatus, ex quo formato processibus, certis motus respectibus, a sede Aplica obtinuit procedere, non vocato Ordinario; et tandem nominatim citari mandavit eosdem responsuros de fide, eisdem benigne oblata gratia, si redire vellent ad Ecclesiæ unitatem. Quibus citationibus ipsi obstinati hæretici comparere contempserunt, ex quo undecima Februarij successive pro seranda vice citati, per litras debite exequutas, iterum contumaciter

comparere

comparere neglexerunt, et ideo contra eosdem et merito lras excommunicatorias laxavit debitè exequutas et publicatas. Sed excommunicationem ipsam et aggravationem semper magis eorum perfidiâ sustinuerunt; ex quo, per lras patentes citati fuerunt, visuri loca, ad quae ipsi declinari contingebat, supponi Ecclesiastico interdicto. Qui pariter comparere postposuerunt. Et hoc est verum.

Item et quod successive praefatus Dñus Commissarius, saepius misit ad eos plures viros Deum timentes, et salutem animarum haereticorum illorum quaerentes, ut eos ad viam lucis et gratiae reducerent; sed illos tanquam obstinatos ad postulandam veniam nullo modo flectere potuerunt. Et hoc est verum.

Item et quod successive, ac praeterea antefactus Dñus Commissarius eos nominatim citari mandavit, ut coram eo comparerent, audituri definitivam sententiam per ipsum ferendam, per lras ~~patentes~~ debitè exequutas, die secunda martii, anno praedicto. Qui contumaciter semper magis comparere neglexerunt, et ideo nemine comparente, praefatus Dominus Commissarius, cernens cor eorum induratum esse, nec in eis signa aliqua paenitentiae apparere, cum peritorum consilio, visis omnibus praecedentibus, ad suam definitivam processit sententiam, per quam eos ut haereticos, pertinaces et rebelles brachio seculari reliquit. Et hoc est verum.

hugues de la palu
Conte de Varax

Rabot

Item quod propterea, ex commissione excelsi parliamenti Dalph. pro brachio seculari implorati, strenuus miles Dominus Hugo de Palude, comes de Varax, locumtenens Dalph., et magnificus jurium doctor et Dalph. consiliarius, Dñus Johes Raboti, servatis de jure servandis, processerunt contra eosdem, qui proprias relinquentes domos, cavernas et latibula montium, ac rupturas rupium sibi pro fortalitio elegerunt. Sed interim dicti Dñi Commissarii Ecclesiasticus et Dalphinales, iterum eis gratiam et Ecclesiae gremium obtulerunt, proviso, quod puro corde et fide non ficta redirent. Ipsi vero tunc, quasi omnes de rupibus sponte non ligati, non questionati

descendentes

descendentes, qui voluerunt venire mares et faeminae ad gratiam, benigne accepti fuerunt per eundem commissarium Aplicum, et confessi fuerunt gratis et sine metu torturae se fuisse et esse Waldenses, seu pauperes de Lugduno, et illorum haeresim seu sectam tenuisse, ac illi et illius articulis supra descriptis credidisse; et inter caeteros Angelinus Palloni qui materiam prosequitur ad ~~[illegible]~~ [illegible]ius par testante processu prompte iustificando in forma probante. Et hoc est verum.

Item et quod reliqui duodecim vel quindecim numero in eorum turma existen., qui, contentis gratia et venia, diabolico spiritu imbuti, ab aliis aufugerant, cum essent plus obstinati, baniti fuerunt. Et hoc est verum, notorium et manifestum.

Item et quod alii ad gratiam admissi, de se sponte confessi dictam damnatissimam Walden. sectam et haereticam pravitatem supra declaratam abjuraverunt, et quamcunque aliam solemniter post praedicationem; et in eorum abjurationibus expresse promiserunt inter alia, nunquam receptare seu occultare praedictos banitos, sed illos dum venirent repellere et Ecclesiae intimare, atque eis injungendas sententias satisfactorias pro peccatis efficaciter adimplere, constan. processu. Et hoc est verum et sub poena relapsus in processu contenta.

Item et quod pro poenitentiis fuit eis specialiter injunctum, post abjurationem praedictam, quod viri qui fuerant in cavernis rupium se defendentes ad quinquennium, alii vero qui non ibi fuerant, ad biennium deferrent cruces duas telae croceii coloris, in superiori veste ante et retro consutas. Et talia fuerunt eis injuncta Ebreduni, ubi fuerunt ante fores majoris Ecclesiae. Et hoc est verum.

Item et quod successive dicti abjurati, post eorum abjurationem, Ecclesiae mandatis et monitionibus, abjurationibus, et monitionibus et promissionibus factis, parere pertinaciter contempserunt, et ideo nominatim citati fuerunt, visuri testes ~~jurare~~ produci jurare et

examinari

examinari contra eos, per procuratorem fidei producendos, quibus
non comparentibus, et testibus in eorum contumaciam examina=
-tis, iterum citati fuerunt, visuri attestationes publicarij, qui
comparere renuerunt. Ex quorum quidem testium, tam presbyterorum
quam aliorum catholicorum bonorum fide dignorum, et suorum
complicum depositionibus ~~apparent~~ luce meridiana clarioribus —
apparuit, eosdem de ffrayxineria fuisse et esse ficte conversos
et relapsos, quia hæreticos banitos receptaverunt, et pœnitentias
eis injunctas non impleverunt, vocati venire noluerunt, quinimo
Barbas et magistros Valden postmodum receperunt, et eis more
pristino confessi sunt. Et hoc est verum.

Franciscus Plouerij — Item et quod successive ante. dictam deputatus fuit Inquisitor in
dictis vallibus frater ffranciscus Plouerij ordinis minorum, sacre
1489. theologiæ professor, qui de anno dni 1489. et die prima Januarij,
intelligens quod ipsi de ffrayxineria de relapsu essent diffamati, —
signanter informatus a curato loci, et a pluribus de dicto loco ffrayx=
-ineriæ, ac cum veris catholicis et etiam complicibus, usque ad
numerum sexaginta sex, quorum dictis apparuit, quod dicti de —
ffrayxineria non impleverunt eis impositas pœnitentias, nec detu=
-lerunt cruces in suis superioribus vestibus, quinimo receptaverunt
hæreticos banitos, nec revelarunt Ecclesiæ, contravenientibus eorum
abjurationibus, inter quos Angelinus Paloni, qui nunc causam —
prosequitur, descriptus invenitur; ex quo, visis informationibus,
antefactus dnus Inquisitor, cum Ordinario procedens (quia solus non
poterat) per literas patentes eos omnes nominatim citari manda=
-vit, responsuros de fide et de relapsu, qui suspectissimi sunt se
1489. excusaturos, exequutas de anno 1489. et die vicesima quarta Maij:
Qui tamen comparere postposuerunt: Ex quo per alias literas —
legitime exequutas secundo citati fuerunt, eodem anno et die vicesima
octava Maij; sed comparere contempserunt (duobus exceptis)
qui nominibus proprijs comparuerunt) et ideo non comparentes —
fuerunt

fuerunt †. Et tertio per literas die septima Junij ejusdem anni debite exequutas vocati, et non comparentes, in eorum contumaciam excommunicati, et crescente contumacia aggravati; et quam excommunicationis sententiam in eos, ut præmittitur, latam, indurato animo sustinuerunt, et adhuc sustinent: propter quod, per alias

vras literas legitime exequutas, anno predicto et die vicesima octava Junij citati fuerunt, audituri et visuri se, veluti pertinaces hæreticos, relapsos, brachio seculari relinqui, et eorum bona a die commissi criminis confiscata fuisse declarari. Qui et iterum citati anno prædicto et die quinta Julij, ac iterum vocati anno quo supra et die sexto Septembris, audituri sententiam contra eos ferendam, nunquam, ut obstinati, comparere curaverunt; ex quo recte et recto jure suadente, damnati fuerunt. Ex quo ~~dehinc~~ nunc audiendi non sunt, cum sint excõti et interdicti, et pro talibus ac hæreticis pertinacibus declarati, per sentias in rem judicatam transactas, nulla appellatione suspensas. Adversus quas dicere aliquid admitti posse non videntur, nisi prius partium monitionibus et indicatis et Ecclia mandatis; ac solutis expen. super quibus dictus procurator tanquam super articulo præjudiciabili petit jus dici et interloqui, jusque et justitiam ministrari. officium vestrum humiliter implorando.

Item interr

Informaons prises par les Commis du Pape L'Evesque de Sisteron & autres Nommez par Le Roy.

Sequuntur examinationes factæ in materia heresis sectæ Valdentium, per Rev.^mum^ et Rev.^dos^ pres Laurentium Bureau Epum Sistaricen, et Thomam Paschal, ac Costagnum, et Archiepum Ebreduncn, commissarios deputos ac Regios constan de eorum commissionibus, literis patentibus, in pntia Rev.^di^ pris dni Glaudij Darchus. Abbatis Boscondeni, ac fratris Johis Laurealis sacræ theologie doctoris, prioris Lugdunen.

Examinatio ffazij Gay de ffraxmeria proleste:

1501. Anno dni 1501. et die 26.ta July. interrogatus ffazius Gay, an

fazi gay. ipse credat sanctissimum dnm nostrum papam esse vicarium Christi. Qui sub damnatione æterna respondit, quod credit ita.

Interrogatus an credat in alio mundo esse purgatorium. dixit quod ita.

Interrogatus super intercessionibus sanctorum, an credat sanctos posse intercedere pro nobis, et intercessiones nobis prodesse; dixit quod ita.

Interrogatus super solemnizatione ffestivitatum, dixit quod credit festa præcepta ab Ecclia sunt colenda, et coluit quantum potuit.

aqua bndicta Super aqua bndicta dixit, quod credit in aquam benedictam, in ablutionem peccatorum venalium, et defensionem diaboli.

Interrogatus super conversatione magistrorum sectæ Valdentium, an cognoscat aliquos, aut viderit, vel prius fuerit in eorum prædicationibus, dixit quod non.

Comminatus Item dixit quod semel constitutus in carcerem, per dnos officialem [illegible] dnum Petrum Sabinæ, ac dnm Alberti de Cappitaneis,

fuit

fuit comminatus, quod nisi confiteretur, esse Walden, morti traderetur.

Interrogatus an confessus fuerit esse Waldensem ex illa commi-
natione, dixit se nescire quid confessus fuit.

Super iuramento interrogatus, an credat licitum iurare pro veritate:
dixit quod ita.

Interrogatus, an habeat ex edicto vel secreta conventione in loco Fraysse-
meriae, quod non tradant filias suas nuptui aliquibus de cir-
cumcinis. Dixit, quod non, est tamen verum, quod a multis
annis citra nullae fuerint requisitae filiae a circumvicinis, obstante
vana suspicione sectae Walden sibi sine causa imposita. Et tamen
ipsi habuerunt in matrimonium plures mulieres de circumvicinis.

cur non contrahunt matrimonium cum papistis.

Item super credentia, qua asseritur, quod nullus salvatur, nisi illi
de secta Walden seu pauperum de Lugduno, dixit quod credit
in fidem Catholicam, et illius cultores salvari, et non alios.

Item super eo, quod dicitur in secta Walden, quod detegere crimen
seu sectam Waldensium est peccatum irremissibile. Dixit quod ignorat
illam sectam, et nescit quid in ea habetur pro peccato irremissibili, et
alis ignorat Interrogatus.

Item interrogatus, an sciat quod ipse et plures de Freyssmeria fuerint
auctoritate Rev.mi quondam Dni Jo: Archiepi monitus et citatus, ad res-
pondendum de fide coram eo aut eius officiariis. Dixit quod fuit
citatus, et plures alii in valvis Ecclesiae de Chan.ta et Sancti Crispini,
locorum circumvicinorum, quibus ad eorum notitiam devenientis, inter-
posuerunt appellationem apud Dnum Primatem Viennen

Appel au primat de Vienne.

Super collectis fieri solitis per Barbas sectae Walden interrogatus,
si unquam contribuerit eisdem collectis. Dixit quod non.

Super Sacramento Eucharistiae, an credat quod sacerdotes Romanae
Ecclesiae possint efficere corpus Christi, et quod soli de secta conficiunt,
dixit quod credit Sacerdotes Ecclesiae conficere posse, et non alii
quicumque.

Item credit ieiunia prodesse et esse servanda.

Item interro-

Item interrogatus an credat verum corpus Xpi esse in sancta hostia conservata. Dixit, quod ita. Interrogatus an sciat in tota valle Fraxmeriae credere aliter quam ipse credat, seu quod in eadem valle sint aliqui credentes aliquid extra veram fidem catholicam. Dixit quod non.

Interrogatus an annis singulis communicaverit et perceperit sanctum Sacramentum Eucharistiae. Dixit quod in aliquibus annis non ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ cepit, pro eo quod fuit repulsus a Rev.mo Dno Archiepo; ita quod sunt quatuor anni elapsi, quibus non communicavit, tamen bene confessus est peccata sua.

Françoys Ruffi.

Examinatio Francisci Ruffi de Fraxmeria aetatis quadraginta annorum.

Eisdem anno et die.

Interrogatus an fuerit vel sit de secta Waldentium seu pauperum de Lugduno, aut receperit Sacramentum in ipsa secta. Dixit quod non.

Interrogatus an credat, quod sanctissimus D. noster Papa sit locumtenens Xpi. Dixit quod ita.

Item quod habeat potestatem ipsis absolvendi et excommunicandi, et prelati Ecclie. Dixit quod ita.

Item quod sit purgatorium in alio mundo, dixit quod ita.

Item quod missae prosunt et alia Ecclesiastica suffragia. Dixit quod ita.

Item quod Papa ordinavit et Ecclia solemnitates et festivitates ~~ab~~ injunctas ab Ecclia. Dixit quod ita

Super congregatione, ubi dicitur fieri commixtio carnalis inter congregatos. Dixit quod non interfuit unquam in tali congregatione.

Credit aquam benedictam secundum ordinem Ecclie.

Interrogatus an fuerit unquam cruce signatus, in suam publicam pretextu heresis Waldencium. Dixit quod fuit per vim cruce signatus

cominatus — signatus, nescit tamen praeter quid; ita quod necessario fuit coactus confiteri se Valdensem, alias cominabatur de morte et tamen non — — — pficit [illegible] sibi praefixo.

Dixit interrogatus, quod credit fidei catholice, quam docet sancta Romana Ecclesia, nec credit in aliquam aliam fidem vel sectam.

Credit etiam verum corpus Christi realiter inesse in hostia consecrata.

Credit quod licitum est iurare pro veritate, dum compellitur.

An credat quod Laicus possit confiteri. Dixit quod non, nisi sit presbyter ordinatus ab Ecclesia.

cur non introducunt ad sacerdotium filios. — Interrogatus, quare non solent introducere aliquos de eorum valle ad ordinem Ecclesiasticum. Dixit quod pro eo quod non habent unde eos nutriant.

Dixit quod semper tenent et tenere intendunt veram fidem catholicam.

Interrogatus an sciat aliquos de dicta valle suspectos de fide catholica. Dixit quod non.

Credit in suffragiis sanctorum.

Baptismus. — Credit in Sacramentum Baptismi.

Interrogatus, an soliti sint nubere filias suas extra eorum vallem, Dixit quod ita, dum requirantur.

Dixit quod non licet matrimonium contrahere inter consanguineos.

Dixit quod licet confiteri singulis annis, tamen non fuit sibi permissum, ut reciperet Sacramentum Eucharistie a tribus annis.

Anthonius Pari. 3.

Examinatio Anthonij Pani aetatis quinquaginta annorum, de Frayxineria.

Interrogatus super secta. Dixit quod nihil scit de secta, immo semper fuit et est verus Catholicus.

Item quod non novit aliquos Barbas assertos de secta Valden.

Credit Dominum nostrum Papam esse verum Vicarium Christi, et quod potest excommunicare et absolvere, et quod excommunicatio est damnabilis.

Item

Item quod tempore citationum erat absens a patria sed degebat in provincia.

Interrogatus de auditu dici circa sectam. Dixit audivisse dici quod erat quaedam secta Waldentium, tamen non novit aliquos de eadem secta.

Super festivitatibus, credit illas colendas.

Item confessus est singulis annis, tamen sunt duo anni quibus non communicavit.

Dixit quod credit in iis quae credit sancta mater Eccl[es]ia, in purgatorium, in aquam benedictam, et in suffragiis defunctorum.

Item quod sepeliri in terra sacra est boni et catholici, et longe plus prodest quam sepeliri in terra profana.

Dixit quod nescit aliquos in provincia tenentes aliquam sectam extra fidem Catholicam.

Credit in Sacramento Eucharistiae, sine dubitatione.

Super eo quod dicitur, detegere sectam est peccatum irremissibile.

Dixit nescire quid sit illa secta, nec eius praecepta.

Fac. Vipert. Examinatio ffazii Ciperti de ffrazzineria aetatis triginta quinque annorum, vel circa.

Interrogatus super secta Waldentium, an sciat aliquid de illa, Dixit quod non, quoniam nunquam habuit aliam fidem, quam Christianam.

Interrogatus de Barbis Waldentium, et de Synagogis, et congregationibus eorum, dixit nihil scire, nec novisse aliquos Barbas.

Credit quod D. N. Papa habet omnimodam potestatem in terris, et Vicarius Christi.

Credit in purgatorio et in suffragiis Ecclesiae.

Credit quod magis prodest orare et sepeliri in Ecclesia, quam in prophano loco.

Super congregatione et commixtione libidinosa, dixit nescire quid sit illa congregatio, nec unquam in tali congregatione interfuit.

Credit

Credit in aqua benedicta, viz: quod prodest.
Credit in Sacramentum Eucharistiæ
Credit quod sacerdotes soli possunt conferre, et non quispiam alius.
Interrogatus an sciat aliquos in valle ffraxineriæ, qui habeant vel teneant aliquam sectam extra fidem catholicam. dixit quod non.
Dixit quod singulis annis confiteri solet et comunicare.
Dixit quod nunquam fuit citatus nec excomunicatus quod sciat.

Johan Lagery.

Examinatio Dni Johis Lagerij vicarij de Orseria in Camposauro.

Anno quo supra, et die vicesima septima mensis Julij, interrogatus medio juramento, assisten domino vicario Ebredunen cum præfatis dominis comissariis.
Dixit quod nescit aliquos de secta Waldensium, nec ~~alicuius~~ alterius sectæ.
Interrogatus super articulis, quos ~~credunt~~ tenent illi de secta, viz, an sciat aliquos de ffraxineria tenentes aut servantes aliquos de articulis sibi declaratis. dixit quod non.
Interrogatus de Sacramentis et vita ac moribus illorum de ffraxineria. dixit quod spacio octo annorum fuit vicarius de Orseria, ubi multi de valle ffraxineriæ pluribus annis habitaverunt, qui vivebant et recipiebant Ecclesiastica sacra^ta^ et ~~alio~~ vivebant more aliorum Christicolarum.
Interrogatus an in ultimis ~~volumtatibus~~ voluntatibus eorum qui habitabant in eodem loco, dum ipsos aliquos contingebat mori. dixit quod ita, et præsertim unus, cujus nomen ignorat, qui valde senex erat, sibi reliquit unum trentenarium missarum, et qui etiam sibi confessus est more viri Christiani, et in cujus confessione nihil audivit, nec ab eodem intellexit, qui etiam confessionem et Sacramentum Eucharistiæ ab eodem humiliter et devote recepit.

Interrogatus

Test. Interrogatus an sciat quod illi de Frayssineria sint diffamati et inculpati de hæresi sectæ Walden. Dixit quod ita, et quos palam et publice vehementer diffamari audivit.

Interrogatus quid credat idem exterioribus actibus et moribus eorundem, viz. an judicet in ejus conscientia eos esse bene vel indebite diffamatos. Dixit quod secundum ejus judicium et conscientiam, ex iis quæ hactenus vidit et expertus est, potius judicaret dictas diffamationes injustas, quam veras.

Super generalibus recte.

Pierre Reymond. 6.

Examinatio Petri Reymundi de Frayssineria ætatis triginta annorum, vel circa.

Eisdem anno et die interrogatus, super articulis sectæ Walden. Dixit in omnibus et per omnia nihil scire, nec sectam unquam scivisse nec cognovisse, ita quod in præjudicialibus recte et catholice respondit.

Interrogatus an fuit unquam citatus ad respondendum de fide coram dominis inquisitoribus, et domino Archiepiscopo Ebredum. Dixit quod non, quantum sciat.

Interrogatus an fuerit excommunicatus parte eorundem. Dixit quod sic.

Interrogatus an confessus fuerat unquam se tenuisse sectam Walden, dixit quod non, tamen fuit comminatus per dnum Archiepm Bamli de morte, nisi confiteretur se Waldensem, tamen noluit confiteri.

Interrogatus an fuerit, uti hæreticus dictæ sectæ, cruce signatus, - dixit quod non.

Dixit ulterius, quod credat dictum dnum Archiepm Bamli dictas comminationes fecisse, cupiditate habendi ejus bona.

~~Dixit etiam~~ quod plures fuerunt suspensi et interfecti, qui secundum ejus judicium et conscientiam erant boni et catholici.

Item quod inter ceteros, quidam vir insensatus et indiscretus, simplex, fuit interfectus

Interrogatus

Interrogatus qui eundem et alios interfecerit, dixit quod de Ebre=
-duno, quos ignorat.

Interrogatus cur non solent facere clericos et cappellanos, —
dixit nescire cur non solent, et aliis nescit si soliti fuerint, vel —
ne nullos cu cognovit de valle ffrayssineria.

Interrogatus an sciat aliquos intulisse minas aut verbera eorum olim
civitatis. dixit quod non.

Interrogatus si ipse et alij de ffrayssineria soliti sint offerre in —
Ecclesiam. dixit quod ita de pane et de caseis, et de ijs quae habe=
-bant a deo

Johan Arnoux.

Examinatio Johannis Arnulphi de ffreyssineria,
aetatis triginta annorum.

Eisdem anno et die interrogatus super articulis sectae Walden, qui
in omnibus et per omnia recte respondit, et negavit Iudicibus et
contrarium se tenuisse dixit.

Interrogatus si fuerit citatus coram Inquisitoris vel Ordinarij.
dixit quod sic.

Interrogatus si confessus fuerit sectam coram dictis dominis. dixit
quod non.

Comminatus.

Item dixit quod Officiarij domini Ebreduni sibi dixerunt, quod nisi confi=
teretur articulos, praesertim de conversatione Barbarum, et
eorum confessione, alias moriretur. Et ulterius dixit, quod fuit
pluries captus per Offic:ios temporales, pro eo quia erat prosequutor
negotij coram Rege, ita quod vix a morte evadere valuit. —
Et primo fuit captus coram domini sponij sponij et intrusus in Ebreduno,
et quia timebat de morte sua, ideo cum certis alijs carceres effugit.
Et iterum alia vice fuit captus, coram domini sponij sponij in —
Vapinco.

Dixit ulterius, quod multi fuerunt morti traditi de dicta ffrayssineria,
qui non erant, quod sciverit, culpabiles de aliqua tali secta vel haeresi,
imo viderentur, et quantum cognovit, erant ab omni haeresi innocentes.

In=

Interrogatus si fuerit cruce signatus ob hæresin. dixit quod fuit cruce signatus, tamen si propter hæresin nescit.
Interrogatus ad quod tempus sibi fuit imposita crux, dixit quod ad biennium.
Interrogatus an portaverit dicto tempore crucem, dixit quod non, propter expulsionem factam de eo et aliis eiusdem vallis.

Angelinj Paloni.

Examinatio Angelini Paloni de Fraxineria, ætatis quadraginta annorum.

Super articulis secte recte et excusative respondit in forma.
Interrogatus an cognoverit unquam aliquos de eadem valle, tenentes aliam sectam extra fidem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, et præsertim Valdensium. dixit quod non.
Interrogatus si fuerit citatus unquam ad respondendum de fide. dixit quod non.
Interrogatus si fuerit unquam constitutus in presentia aliquorum Inquisitorum, ad respondendum de fide, vel alias super secta Valden. dixit quod fuit semel constitutus coram domino Officiali Ebredunen, viz: dño Petro Sabini, et dño Iudice Briansonesij quodam, ac Iordano cordis, et fuit tunc comminatus per dominum Iudicem Brian. quod nisi confiteretur sectam, morti traderetur.
Interrogatus si fuerit tunc vel alias confessus hæresin seu sectam Valden, dixit quod non, quicquid scriptum fuerit aut reperiatur.
Interrogatus si fuerit cruce signatus. dixit quod ita, ex ordinatione dñi Alberti de Capitaneis.
Interrogatus quare sibi fuit imposita, dixit nescire ob quam causam.
Interrogatus ad quod tempus sibi fuit imposita, dixit ad quinquennium.
Interrogatus si illam gestaverit per tempus sibi præfixum. dixit quod non, sed illam abiecit.
Interrogatus si unquam fuerit confessus coram fratre Ploverij Inquisitore, quod ipse fuerat confessus et absolutus ab hæresi secta Valden. dixit quod non.

Jean Bartholomy.

Examinatio Iohannis Bartholom de Fraxineria ætatis quinquaginta annorum.

Anno quo supra, et die vicesima octava mensis Iulij.

Interro=

Interrogatus super articulis et secta Walden, qui præjudiciabilibus recte et catholice respondit.

Interrogatus, negavit unquam vidisse Barbam secte Waldensium, nec sectam aliam quam fidem Catholicam, quam docet sancta mater Ecclia, tenuit, nec tenet.

Fuit citatus ad respondendum de fide, arcte fratris Francisci Plo=uerij, et dum fuit Ebreduni fuit incarceratus.

Interrogatus si confessus fuerit eidem Plouer vel aliis aliquid de secta Walden, seu quod eam alias confessus fuisset. Dixit nescire nec re=cordari, tamen non credit aliquid confessum fuisse de hæresi.

Dixit quod fuit cruce signatus per ~~eundem~~ ordinationem Dnum de Cappitaneis, et eam gestavit ad tempus sibi ordinatum, et alias dixit non bene recor=dari.

Dixit quod nescit aliquos, nec scivit in valle Frayxineriæ, qui fue=runt de aliqua secta, præterquam de fide Catholica.

Hugues Jaques

Examinatio Hugonis Jacobi de Frayxineria, ætatis sexaginta annorum, vel circa, et alias non recordatur de vero tempore ætatis.

Interrogatus super articulis et secta Walden, dixit et respondit in præjudiciabilibus oppositum et contrarium, imo recte ac catholice respondit.

Dixit quod non novit sectam Waldensium, nec Barbas ejusdem sectæ.

Dixit nescire nec scivisse aliquos de secta Walden nec alia secta.

Fuit citatus cum aliis de Frayxineria apud Ebredunum, et tamen eundo retrocessit, ex eo quia fuit sibi dictum, quod si iret, incarceraretur.

Fuit examinatus per Dominum Petrum Sabino, tunc Officialem in Sancto Crispino, super secta, et alias dixit, quod fuit comminatus de morte per officiarios Dni Ebreduni quondam, ac Comissarios apostolicos, quorum nomina ignorat. Comminatus

Interrogatus si tunc confessus fuerit sectam Walden, aut quod vide=rit aliquos Barbas ejusdem sectæ. Dixit quod non.

Dixit

Iniuste combustus Dixit quod Johannes Gay quidam qui fuit combustus, iudicio suo erat verus Catholicus, et habebat opera et mores veri Catholici.

Suspensus Dixit quod Pontius Brunetti, qui fuit suspensus erat bonus, et tanquam verus Christianus se gerebat.

Suspensus Item Turmus ~~Reynerdi~~ Reymundi, qui fuit suspensus, erat equidem bonus et fidelis, habens vera signa veri Christiani.

Dixit quod non fuit cruce signatus, quod recordetur.

Dixit quod nescit ob quam causam ceteri de Frayssineria fuerunt cruce signati, nisi pro eo, quia imponebatur eis, quod viderant et cognoverant Barbas, et sectam Waldensium.

Dixit quod eius quidem pater in suo testamento ordinavit, dici missas celebrandas in sua parochia.

Dixit quod in Castro Rodulpho, in campo Sauro viz. in Orseria, in castro Rodulpho, viz: in domo Orc de Bandonis, necnon in sancto Audica.

Ioan Fabri

Examinatio Dni Johis Fabri Vicarij de Argenteria, etatis quinquaginta annorum vel circa.

Interrogatus medio iuramento, si cognoscat aliquos de Argenteria, suspectos de secta Walden. dixit quod non.

Interrogatus an cognoverit tempore effluxo aliquos de dicta secta. dixit quod non, tamen cognovit multos suspectos et diffamatos de eadem secta, ex voce et fama, qui nunc sunt extra patriam, qui differentes ab aliis erant in eo, quod nunquam volebant iurare quovis pacto.

Dixit, quod non cognovit aliquos de Frayssineria tenere aliquam sectam, nec habere signa nec mores alienos a fide Catholica.

condemnati xij Dixit quod Petrus Pascalis et Margarita uxor Eynardi Ponte fuerunt per iustitiam condemnati ad mortem, quos non cognovit nisi bonos, quantum cognoscere potuit.

Interrogatus si cognoscat qui fuerunt bene vel male sententiati vel condemnati. Dixit nescire.

Dixit quod D. Raymundus Ponirelli Iudex Argenteriæ sententiavit eosdem.

Dixit quod

Christianus combustus — Dixit quod Guilielmus Porte fuit condemnatus combustioni per eundem — judicem, qui in suis moribus et actibus apparebat probus et reputatus bonus.

Christiani bonis privati — Dixit quod erant viginti domus, qui fuerunt expulsi, et bonis suis privati, et quod Dnus de Monteynard tenet eorum bona.

expulsi boni — Dixit quod ipsi expulsi apparebant boni.

Dixit quod in suis testamentis relinquebant executores et funeralia, tn nulla relinquebant legata sive missas dicendas.

Dixit quod nunquam vidit de diffamatis ingredi religionem Sacerdotalem.

Pierre Jourdan.

Examinatio Petri Jordani de ffrayxmeria
aetatis quadraginta annorum.

Super articulis concernentibus sectam Walden interrogatus, recte, catholice ac bene, et recte respondit, contrarium in praejudiciabilibus se credit et credidisse affirmando.

Dixit ulterius, quod nunquam vidit aliquos Barbas, nec sectam eorum tenuit, nullosqz ipsam sectam tenentes vidit nec cognovit.

Dixit quod nunquam fuit citatus.

Item fuit cruce signatus, ex ordinatione Dni de Capitaneis, causam — quare ignorat.

Comminatus. — Item fuit examinatus, ut sibi videtur, per Dnum Officialem Ebred, de et super secta Walden, et ab aliquibus ex Officiarijs cominatus — de morte, nisi diceret et fateretur se Walden. Et pariter atqz signanter fuit sibi dictum, ac omnibus alijs de ffrayxmeria, cum essent retracti apud puxem, quod nisi confiterentur sectam Walden, morte trade-rentur, quae verba protulit Dns de Porto.

Poet

Dixit quod vexatus cum omnibus alijs ejusdem loci, viz, per incarcera-tiones, et mortis cominationes, ac combustionis minas, et alia opera — violenta, fuit et alij fuerunt coacti confiteri, quicquid voluerunt Dni Comissarij et alij nobiles nos usqz ad mortem prosequentes, tamen non — recordatur nec scit quid confessus fuerit.

Dixit quod fuerunt omnes de ffrayxmoria introclusi in quadam domo, circa quam, quidam tortor accendens cepit ignem, ac si vellet eos omnes combustioni tradere, dicendo eis quod omnes morirentur, vel dicerent se Walden.

Dixit

dixit quod omnes illi et ipse fuerunt ducti apud Sanctum Crispinum, et inclusi in turre ejusdem loci, ubi fuerunt interrogati et examinati per dominos Officiarios domini Ebreduni, et praesertim per dictum Officialem dominum Petrum Sabine. vz. an ipsi essent de secta Waldensium seu pauperum de Lugduno, sicuti dixerant et confessi fuerant dum essent in periculo ignis; quorum aliqui confessi fuerunt quod ita, et aliqui non, et aliqui fuerunt carcerati et ~~suspensi~~ detenti, ac inde suspensi. Et qui confessi fuerunt sectam modo praemisso, ducti sunt apud Ebredunum ante Ecclesiam Cathedralem, ubi fuerunt cruce signati pro paenitentia.

(margin: Suspensi)

dixit quod crucem sibi impositam dimisit ante tempus sibi praefixum.

Deinde dominus Vicarius et Official. Ebredunen. dixit, quod quia non credit nec intelligit quod mandatum Apostolicum se extenderet ad nonnullos ~~pretensos~~ excessus per dominos temporales ut fertur factos, ideo non intendit quod super illis fiat inquisitio in ejus presentia, immo et mihi notario inhibuit, ne quicquam scribere habeam circa ipsos tales excessus, ex quibus incurri posset irregularitas.

(margin: L'Evesque ne veut qu'on informe des excès des Seigneurs temporels.)

Examinatio Ypoliti Bleni, hospitis de Bezeta.

Interrogatus an sciat vel sciverit aliquos in Argenteria, tenentes aliquos errores aut sectam alienam a fide Christi, dixit quod non, qui habuit aliquos de suspectis ejus vicinis, et cum quibus saepius conversatus est, quorum conversatione nihil cognovit a fide Catholica alienum, immo more aliorum fidelium vivebant et versabantur.

Interrogatus an sciat aut cognoscat aliquos haereticos aut Walden. in loco Ffraxmeriae. dixit quod non cognoscit nec cognovit aliquos tenentes aliquam haeresin, quantum cognoscere potuerit.

Examinatio Caroli Para de Ffraxmeria aetatis quinquaginta annorum.

(margin: Jaques Pari)

Super articulis et secta Walden. interrogatus, ~~recte~~ [vite] ac recte et Catholice respondit, ita quod in prejudiciabilibus dixit contrarium tenuisse

tenuisse et credidisse.

Dixit quod fuit citatus coram judicibus Ecclesiasticis, et fuit cruce signatus, ~~nescit~~ nesciens propter quid.

Interrogatus si confessus fuerit unquam hæresim, dixit quod non.

Dixit quod certi ex Officiariis, qui inquirebant et eum examinabant, comminabant eum de morte, nisi fateretur se Waldensem.

Dixit quod testamentum ejus quondam patris est in scripturis magistri Jacobi Jaqui de Sancto Crispino, in quo cavetur quod idem ejus pater reliquit inter alia certas missas dicendas pro ejus anima.

Thoinette femme de Fazi Rippert.

Examinatio Thomete uxoris ffazii Riperti de ffraxineria, ætatis quadraginta annorum, vel circa.

Super articulis sectam tangentibus hæresim Walden. dixit et respondit recte et catholice, immo in judiciabus dixit credidisse ac tenuisse contrarium.

Marie femme de Guillaume bret

Examinatio Mariæ uxoris Guilielmi Breti de ffraxineria ætatis quadraginta annorum vel circa

Interrogata super articul. sectam et errores Walden concernentibus, recte et sufficienter ac catholice respondit. Dixit quod nescit aliquos hæreticos in loco ffraxineriæ.

Jaques bonnefoy.

Examinatio Jacobi Bonefidey de Pupt, ætatis quinquaginta annorum, vel circa.

Interrogatus super conversatione, et religione, et moribus tangentibus fidem Christi, illorum de ffraxineria, et præsertim an sciat aut viderit aliquos de ffraxineria fuisse vel esse aliqua hæresi infectos, et præsertim Walden, dixit quod non, dixit tamen quod audivit eos diffamari de secta Walden, tamen nescit quid sit illa secta.

Tesmoignage pour.

Dixit ulterius, quod cognovit in gestibus et moribus eorum, eos habere conversationem, et servare vitam et mores fidelium.

Julian de Valle.

Examinatio Cuneti Juliani de Walle, ætatis sexaginta annorum vel circa.

Interro=

Interrogatus an sciat aliquos de valle Loysia suspectos de secta Walden.

Dixit quod non, tamen audivit quandam mulierem de valle, quae con=
fessa erat, ut ipsa dicebat, se confessam vidisse, et confessam fuisse —
Barbis sectae Walden

Quoad illos de Frayxineria dixit, quod non cognoscit aliquos de dicta
valle, quia non consuevit conversari in dicta valle Frayxineria, et —
ideo dixit nescire aliquos esse nec fuisse Walden in eadem valle.

Dixit quod Anth.: Mario de Walle stetit secum pro famulo, quem cognovit,
juxta ejus mores et conversationem, fuisse verum Christi fidelem, nec in
eo vidit vel cognovit aliquid alienum a fide.

Praecipites — Dixit quod illi qui fuerunt praecipitati de rupibus vallis, secundum ejus
judicium et juxta id quod sibi videtur, erant boni et fideles Christiani,
juxta mores et conversationem eorum.

Examinatio Thomae Granetti de valle, aetatis
quadraginta annorum, vel circa.

Interrogatus dixit ut praecedens.

Die vicesima nona Julij.

Anthonius Baridoni de castro Rodulpho, oriundus de Frayxineria, aetatis
quinquaginta annorum vel circa, super secta et articulis Walden inter=
-rogatus. Dixit quod non novit sectam nec articulos ejus, immo totum —
contrarium hactenus tenuit et credidit.

Dixit quod nunquam fuit citatus ~~nec~~ nec examinatus super haeresi —
sectae Walden.

Dixit quod, hoc non obstante, fuit privatus omnibus bonis suis.

Dixit quod omnes qui suspensi fuerunt de Frayxineria, ultra numerum
sexaginta, videri suo, et secundum ejus verum judicium erant boni fide=
les, pro eo quia mores et ~~[illegible]~~ ritus fidelium observabant

Interrogatus si ipsi tales suspensi essent diffamati de aliqua haeresi, et
praesertim Walden. Dixit quod ita, a suis inimicis.

Dixit quod nullus fuit factus contra eum processus super ipsa haeresi.

Dixit quod Durandus Baridoni, ejus quondam patronus, fuit detentus
et ~~incarceratus~~ per quinquennium per quendam ~~[illegible]~~ [illegible] Dominum Archiepiscopum, licet esset bonus
fidelis; et ita videns eum male tractari, dubitans de proprio inconveni=
-enti, aufugit apud provinciam, et eo absente a patria, fuerunt omnia
ejus

Bona occupata. ejus bona occupata, per Officiarios Dni Ebredunen.

Dicta die, Johannes de Burgo.

Johannes de Burgo de Sancto Crispino, aetatis quadraginta annorum, interrogatus si, conversando cum illis de ffrayxineria, cognoverit eos esse fideles, et mores veri fidelis habentes, dixit quod ex extrinseca demonstratione cognovit eos habere gestus et ritus fidelium, tamen sunt diffamati de secta Walden, tamen nesciret judicare si diffamationes respondeant veritati, vel non; subjungendo quod persone Curiarum ut plurimum habebant eos suspectos de eadem secta. dixit de congregatione nocturna fuisse, et esse vox et fama.

Dominus Glaudius Humbert, capp.us de Chancellata, aetatis quadraginta annorum.

Interrogatus de vita, moribus et fidei integritate, ac conversatione illorum de ffrayxineria, dixit quantum novit et scire valuit conversando cum eis, nihil vidit aut cognovit a vera fide catholica alienum.

Interrogatus an unquam audivit ab aliquibus de ffrayxineria se credidisse non esse purgatorium, et alios errores quos tenent Walden, dixit quod fuit ~~ters~~, quando quidam Petrus Walon habitator Sancti Andreae oriundus de ffrayxineria, fuit sententiatus et judicatus hereticus Walden, et tunc fuit publice predicatus ejus processus, in quo multi errores continebantur, et quos idem Walon se tenuisse tunc confessus est sponte, et de quibus erat valde penitens.

Honoratus de Burgo de Sancto Crispino, aetatis viginti quinque annorum, vel circa.

Interrogatus de vita, conversatione et catholicae fidei integritate illorum de ffrayxineria, dixit quod juxta conversationem illorum de ffrayxineria, et quantum ad eorum gestus et extrinsecam demonstrationem, nihil cognovit a fide catholica alienum.

Interrogatus de fama eorum, an reputentur veri christiani, vel non, dixit quod ipsi omnes de ffrayxineria sunt et fuerunt diffamati de heresi Walden, a pluribus probis viris etiam.

Girandus Ruffi de ffrayxineria, aetatis quadraginta annorum.

Super articulis et secta Walden recte et catholice respondit. dixit quod prosequutus est apud Curiam ~~ep~~ spatio sex annorum.

dixit

dixit quod nunquam cognovit nec scivit aliquos hereticos seu Walden
in dicta valle.
dixit quod fuit citatus coram Rev.mo et d.no Ebred, sunt circa decem
anni ipse et etiam multi alij in numero centum vel circa, et omnes
comparuerunt infra civitatem, cui et quibus tunc fuerunt Ebred,
dominus Johannes Raboti, d.nus Orontius eius judex Brianconesij,
do: de sporto dixerunt, quod nisi confiterentur se Waldenses, alio
nihil agerent seu facerent, quibus auditis, reversi fuerunt ad eorum
parochiam.
Item do: de sporto sibi ~~dixit~~ dixit infra locum de ffraxinieria, prima ~~vel~~ vice
qua ipsa vallis fuit invasa per magnam copiam hominum, quod nisi
confiterentur heresim Walden, morirentur.
Item fuit cruce signatus ex ordinatione d.ni de Capitaneis in Ebreduno,
et tandem confessi sunt ipse et alij heresim, per metum mortis, et alio
quicquid placuit eis, qui eos violenter cepperunt.
dixit quod fuit sibi datum tempus differendi crucem per tres annos
de quibus illam detulit uno anno, cum dimidio vel circa.

Dominus Jacobus Chabom capp.nus de Chan-
cellleta, etatis triginta annorum.

Interrogatus de moribus et fide illorum de ffraxinieria, vz an sciat
quod ipsi sint veri fideles, tenentes veram fidelium religionem,
dixit quantum vidit, et cum eis conversando cognoscere potuit, quod
habent ritum et morem Christianorum.
Interrogatus an sint defamati de secta Walden, dixit quod ita.

Ego autem Vincentius Gobaudi notarius pu.nes quia premissis examina-
tionibus tanquam scriba pro parte Rev.mi in xpo d.ni d.ni Archiepi
Ebred adhibitus ~~[illegible]~~ presens personaliter interfui, deque eisdem acta sumpsi, ~~[illegible]~~
hic me subscripsi et signavi,

[signature] Gobaudi

Numero. 1.

Examinatio facta per d.num Sistaricen
in ffraxsinieria super cria Walden.
Origine des Vaudois et les faicts du procureur d'Eglise contre eux.
Information prise par Vincent Gobaud.

In nomine Domini. Amen. Anno Nativitatis Eiusdem millesimo quadringentesimo octogesimo tertio die vero vicesima quinta mensis Augusti universis et singulis tam præsentibus quam futuris hoc præsens Instrumentum visuris lecturis et audituris notum sit, et manifestum. quod existentes et personaliter constituti Johannes Goyrand. Consul. Magister Petrus Bertrand Not.[us] Varninus Raymond loci de fraxineria Johannes Ausson Johannes Violim (alias le gros.) loci de Argenteria et Ludovicus Ausson loci vallo loyse Ante præsentiam et Conspectum Reverend.[mi] Domini in Christo patris et domini nostri Ebredensis Archiepiscopi in loco subscripto, et in præsentia mei Not.[ri] et testium subscriptorum Eidem Reverend.[mo] domino nostro Ebredensi Archiepo exhibuerunt, et præsentaverunt quandam papiri Cedullam supplicationis sive Requisitionem in se continentem, cum quibusdam aliis litteris etiam in papiro scriptis cum Cera Rubea clausis, nulla impressura cuiuscumque sigilli in eisdem impressi nec apparentis et quadam supp.[na] infra easdem litteras introclusa quarum tenores separatim hic sequuntur et primo dictæ Cedulæ.

Monsieur les bonnes gens de la valoise fraissiniere et les consorts poursuivants et plaideyants leurs droicts et Innocences torts et griefs par et devant a eux faicts, et par devant Messieurs du grand Conseil du Roy et a lencontre de vos officiers et autres commis et nommes aux procés, pendant lequel combien quil ne vous fust loisible d'attempter ou faire aucune chose a lencontre d'eux no au preiudice d'eux et de lad litispendence et inhibitions a occasion d'icelle a vo faictes. pource que depuis et au preiudice de ce que dit est aucuns d'iceux et aucuns d'eux, leurs consorts et adherants traict en iugement et faict citer et appeller par devant vous, et aucuns d'eux persecuttion et autrement mis en procés touchant la foy, admonnestes et excommunies publiquement et particulierement menacés et commis de prendre, et emprisonner et plusieurs autres grands entreprises et attemptats au preiudice de lad litispendence, lesq. Manans et consorts vo presentent

En vo[us] Roy[aut] que veillez faire & accomplir le contenu en ladite
Requeste & revoquer tout ce que a esté fait & entrepris & attempté
par vo[us] & par vos deputez officiers & messagers a l'encontre d'eux & de
lad. [requeste] respondeure demandant de lad. presentation requeste & de la
Response & reparacion telle que ferez ou vouldrez faire. Et icelle
Rapportee a Messieurs du grand Conseil incontinent, & les affixions
pour tesmoignage & aud. intimacion, quau vue de vo[us] & de ce que
fait aura esté, Ils s'en feront tout incontinent faire le rapport
a mesd. seigneurs pour obtenir provision telle que de raison, et
+ Inferiores litteras clause. Monseigneur frere l'archevesque
d'Ambrun Conseiller du Roy... Tres chier frere no[us] recommandant
a vous. Les manants & habitants de la Vallouise, Fressinieres, et
Argentiere ont fait presenter au Roy la requeste que vo[us] envoyons
cy enclose laquelle le sire no[us] a renvoyé pour sur le contenu en
icelle pourvoir comme il appartiendra par raison. Et pource
comme disent Il y a proces pendant indecis par devant no[us] au
Conseil du Roy allencontre desd. habitants touchant les choses dont
en lad. requeste est faicte mention Il a semblé que toutes commissions
Censures & exploits doyvent sursoir et estre tenus en suspens et
surseance & que devez absoudre les excommuniez si aucuns y en a
Jusques a ce que le proces soit jugé & que par le Conseil autrement
en soit ordonné & vo[us] prions qu'ainsy le veillez faire en maniere
que lesd. habitans n'ayent cause de s'en retourner plaintifs devers le
Roy. Tres chier frere nre seigneur soit garde de vous.
Escrit a Tours au grand Conseil du Roy le 23 jour de
Juillet. Les Chanceliere & gens du grand Conseil du Roy
+ Vero et subsequitur tenor supplicationis in premissis litteris introclusa
Au Roy nostre sire. Supplie tres humblement vos povres humbles
& loyaux subjects les manants & habitans de Vallouise, Fraissinieres,
Argentiere de vostre pais du dauphiné disants que combien que les
supp[li]ants soyent bons catholiques & vrays chrestiens & qu'ils croyent
explicite en tout & par tout ce que croit saincte mere eglise. Et non-

16

obstant aucuns des officiers de l'Archevesque d'Ambrun & autres
leurs adherents afin de piller lesd. supp.^antz & piller leurs biens
leur ont imposé contre verité qu'ils estoyent heretiques & qu'ils souloyent
des erreurs & superstitions contre la foy Chrestienne & soubs ombre de
faire inquisition de la foy ont depuis vingt cinq ou trente ans faict
plusieurs grandes pilleries, exactions & concussions contre lesd. supp.^antz en
ont prins les aucuns & faict mourir inhumainement en prison, et
bastus par tortures & autrement a tort sans cause & contre toute
depuis 25. ou trente ans — raison & justice & tellement ont esté lesd. supp.^antz vexés & molestés qu'ils
en 1583. — eussent esté contraincts de vuider & abandonner le pais, s'il ne vo. eust
pleu leur pourvoir de vostre bon remede de justice & pource que lesd.
supp.^antz se vindrent rendre plaintifs par devers vo. ordonnastes commissaires
trois de vos conseillers de vostre court de parlement de paris po. enquerir
la verité desd. excès & pilleries & rançonnements, par devant lesquels
Me paris. — lesd. supp.^antz ont long temps poursuivy la reparaon desd. excès. Et
finallement led. procès a esté evoqué par devant vous & noss. seigneurs
de vostre grand conseil passé quatre ans & combien que par led. procès
fut prohibé aud. Archevesque ne attempter aucune chose. Ce non-
obstant led. Archevesque & ses officiers & leurs adherants en haine de lad.
litispendance mespris & contempt desd. inhibitions faictes de par vo. &
pour cuidder empescher la definitive dud. procès & subvertir le vray
jugement & la justice droicturiere & soluz soubs couleur de certaines
informaons apostées n'agaires faictes par led. Archevesque & par
un nommé Michel paris son secretaire & familier & le plus
principal ennemy et partial desd. supp.^antz coulpable de ses pilleries
coustumier & repris de faulseté & de plusieurs crimes & au moyen
de certaine commission qu'il se dit avoir obtenu en Chancelerie
du daulphiné par le moyen port & faveur de Messire Geoffroy de l'Eglise
l'un des conseiller de vostre court de parlement de daulphiné, ont depuis
certain temps & depuis led. procès pendant par moyens subtils mis en
procès en matiere de la foy la plus part des manans & habitans desd.
lieux & parroisses & iceux iniquement faict travailler & adiourner
pour respondre de fide: sans ce que lesd. soyent rapportés ou chargés
d'aucun erreur superstitieuse vehementement le tout en haine

dicts procès pendant pardevant vous nosseigneurs de vostre grand Conseil. Ces choses considerées, Il vous plaise ordonner que inhibition et deffense soit faicte aux Archevesques et leurs adherants sur certaines et grandes paines quils n'attentent aux biens ne aux personnes desdicts supp.ants aussy quils ne procedent contre eux par prinse de corps, adiournement personel pour raison des choses dont pend procès aud. grand Conseil, en mettant lesdicts supp.ants en vostre seurete et sauvegarde speciale. Et en outre attendu que lesd. informations et procedures faictes contre lesd. supp.ants et sans commission, ne authorite de vous nosseigneurs dud. Conseil, ne sont que procedures d'attentats et attemptas. Il vous plaise ordonner que lesd. procès et procedures faictes allencontre desd. supp.ants soyent mettées aud. procès ainsy pendant en vostre grand Conseil et vous ferez bien et justice et lesd. supp.ants prieront Dieu pour vostre bonne ~~sante~~ et prosperité.

Quibusquidem Cedula, litteris, et supp.ne supra insertis per memoratum Reverend.um dominum nostrum Ebredunensem Archiep. alta et intelligibili voce in praesentia praenominatorum de Fressin. Argenteria, et Valle Loyse lectis quaesiuit ipse Reverend.us dominus Archiepus ab eisdem si omnes de dictis universitatibus scilicet Fressinieria, Argenteria, et Valle Loyse instabant et supplicabant ac instari et supplicari fecerant, ut in dicta supp.one praemissa continerentur, qui quidem Johannes Violim alias Gros, et cum eo existentes ~~fuerunt~~, et responderunt quod non. Sed solum ipsi praesentes, et de dictis universitatibus querellantes. Tunc vero praefatus Reverend.mus Archiepiscopus quaesiuit ab eisdem qui erant illi querellantes. et cum nullos vellent nominare, eisdem dixit quod quoties, toties asserent, et eorum nomina, et in forma probanti sibi facerent fidem, quod ipsi potiunt, et instant in praemissis litteris et supp.one et pro illa approbant, Tunc dictis respondere, et ulterius cum ipse Geyraud Johannes Grossy et caeteris cum eis adstantes petierunt, quod praefatus Reverend.mus dominus Archiepus vellet aliquos sua authorita

Excommunicatos Absoluere. Respondit dictus praefatus Reverendissimus Dominus Archiepiscopus quod quum humilitate beneficium Absolutionis petierunt, et voluerunt facere, quae sperata de Jure facere debent quod semper esset paratus eos Absoluere, et quod in praedicta Supplicatione multa quae suos officiales, et praesertim Ipsum secretarium de falsitate, et diversis alijs Criminibus Notando Narrabantur petijt ipse Reverendissimus dominus Archiepiscopus ab eisdem Goyraud, Johanne Violin, et Caeteris cum eis Existentibus, si ea volebant Manutenere qui Responderunt, quod non. Sed tunc dixit praefatus Johannes Violin furiose haec verba nos vos envoyerons querre de plus fortes et plura alia verba sive Reverentia quasi Injuriosa Contra personam Reverendissimi domini Ebredunensis Archiepiscopi proferendo de quibus omnibus et singulis praemissis, praefatus Reverendissimus Archiepiscopus petijt sibi fieri publicum Instrumentum, et publica Instrumenta unius et Ejusdem Tenoris, et tot quot his voluerit, et erunt ei Necessaria per me Notarium publicum subscriptum. Acta sunt haec infra Castrum de Guillestram in Civitate praesentibus venerabilibus et providis domino desiderio, Martini presbytero, honeste Jadonio Rambaud, Mathurino David Capitaneis turrium Gommet bajulo Ejusdem loci valentino, cum Johanne Lanceti, Johanne Megrin, et alijs pastoribus de Guillestra Testibus ad praemissa vocatis et Rogatis et Caetera les habitans outremonts au Roy ou dauphine a Monsieur Samdram et a messieurs du grand Conseil lesquels vous testitnent ensemble la requeste cerlest les lettres Lesquelles lettres leys Manons et Caetera

Testo me Johanne Ollion Apostolica Imperiali et dolphinatus Auctoritatibus Notario publico qui praemissis omnibus et singulis dum in modum praemissum agerentur et fierent una cum supranominatis testibus praesens personaliter Inter fui et de eisdem requisitus notam sumpsi ex qua hoc praesens publicum Instrumentum manu mea propria extraxi, scripsi, et grossavi et in hanc formam publicam redegi et facta debita Collatione cum eisdem utrumque concordare Inveni. Ideo me hic subscripsi, et signo meo quo in talibus utor signavi in fidem praemissorum.

Reqte presentee au grand Conseil par Ceux de Freissiniere sur les Attemptats de l'Archeuesque d'Ambrun faicts au preiudice de la Litispendance auecq l'Intimaon Aux Archeuesque & Copie de la Lettre a luy Escrite par Messieurs du Grand Conseil.

Anno dom. 1483

l par Ceux de
l'Archevesque d'Am[...]
[...]nce aucq l'Intima[...]
[...]tre a luy escrite pa[...]
[...]no dom. 1483.

2 Mai/ 1487.

Bulle & Commission des [...]ple du pape Innocent huictiesme Contre les Vaudois. 19

Albertus de Capitaneis juris utriusque Doctor, Archidiaconus Ecclesiæ Cremonensis et Placensis de Verra, ordinis prædicatorum, sacræ Theologiæ professor, hæreticæ pravitatis Inquisitor, et in hac parte Nuntij et Comissarij, a sanctissimo in Xpo patre Dño nro Dño Innocentio, divina providentia papa octavo, specialiter deputati etc. Universis et singulis dominis Abbatibus, Prioribus, Præpositis, plebanis, Viceplebanis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Custodibus, Thesaurarijs, Sacristis, tam Cathedralium quam Collegiatarum Canonicis, parochialiumque Ecclesiarum Rectoribus, seu eorum locatenentibus Curatis et non Curatis, Vicarijs perpetuis, Altaristis, ceterisque presbyteris, Clericis, Notarijs, et Tabellionibus publicis ac servientibus; et Mistralibus ẜualibus, et quarumcunque Curiarum tam spiritualium quam temporalium Nuntijs juratis per Civitates et Dioces Ebredunen, Lugdunen, Vien, aut alio ubilibet constitutis, et eorum cuilibet in solid, illique vel illis, ad quem vel ad quos nræ pntes, imo verius Aplicæ træ pervenerint seu psentatæ fuerint, salutem in Domino. Et nostris huiodi, imo verius Aplicis firmiter obedire mandatis, Iras seu bullas Comissionis nræ Aplicas, debite sigillo plumbeo cum chordula canapis in pendenti more Romanæ Curiæ bullatas, sanas et integras, nec in aliqua earum parte de vitio falsitatis suspectas, sed omni prorsus vitio et suspitione carentes, Nos, cum ea qua decuit reverentia, noveritis recepisse hujusmodi sub tenore.

Innocentius Epus servus servorum dei, dilecto filio Alberto de Capitaneis, Archidiacono Ecliæ Cremonensis. Ad dominia dilecti filij nobilis viri Caroli ducis Sabaudiæ, citra et ultra montes dalphinatum, Viennen et Sedunen Civitatem et Dioces, ac illis adjacentia loca, nro et Aplicæ sedis Nuntio et Comissario salutem et Aplicam benedictionem. Id nri cordis precipue vota deposcunt, ut pro quibus super eorum adscribendis cætui, ipse omnium summus Rex opifex humanos languores perpeti voluit, Nos quibus eregis

sui

qui curam regimenque comisit, illos ab errorum precipitijs vigilanti -
curemus eripere studio, ut eorum saluti (divina nobis cooperante gratia)
iugiter intendamus. Ad nostrum (qui desideranter in votis gerimus, ut
fides Catholica nostris prosperetur temporibus, et pravitas haeretica de finibus
fidelium extirpetur) Non sine displicentia grandi pervenit auditum, quod
nonnulli iniquitatis filij, incolae provinciae Ebredunen, sectatores illius -
perniciosissimae et abominabilis sectae hominum malignorum, pauperum
de Lugduno seu Valdensium nuncupatorum, quae dudum in partibus -
pedemon et alijs circumvicinis (procurante satore malorum operum,
qui per studiosa diverticula et precipitia latebrosa oves deo dicatas illa=
-queare, et demum ad perditionem animarum perducere mortifera -
sagacitate conatur) damnabiliter insurrexit sub quadam simulata -
sanctitatis specie. In reprobum sensum ducti, a via veritatis ve=
-hementer aberrant, et superstitiosas ac haereticas ceremonias sectan=
-tes, quamplurima orthodoxae fidei contraria, et oculos divinae ~~veri~~=
majestatis offendentia, ac grave in se animarum periculum con=
-tinentia dicunt, faciunt et comittunt. Et cum dilectus filius Blasius
de Monteregali, ordinis praedicatorum, et Theologiae professor, -
Inquisitor generalis in partibus illis; per olim generalem magistrum dicti
ordinis, ac deinde per dilectum filium nostrum Dominicum tituli sancti -
Clementis presbyterum, Cardinalem in partibus illis, Apostolicae sedis Legatum,
pp iiij moriz: Et demum per felicis recordationis Sixtum papam quartum, immediatum
praedecessorem nostrum, ad huiusmodi et alios quoscunque errores extirpandum
destinatus, ad provinciam ipsam se contulisset, ut eos ad abjuran=
-dum errores praedictos et veram Christi fidem profitendam induceret;
more duri aspidis aures suas obturantis, nedum pessimos et per=
-versos errores suos deposuerunt, quinimo mala malis addentes,
illos publice praedicare, et praedicationibus huiusmodi alios Christi fideles
in eosdem errores protrahere, ejusdem Inquisitoris excommunica=
-tiones et interdicta aliasque censuras vilipendere, domum habitationis
ejusdem subvertere, et quae in ea erant nonnullorumque aliorum -

fidelium

fidelium bona diripere et depraedari, ejusdemque Inquisitoris — famulum interficere, certamen hostili more inire, eorumque dominis temporalibus resistere, et illorum bona depraedari, ipsosque et eorum familias a suis parochiis profugos facere, domos incendere seu evertere, et a redditibus privatos tenere, et quae potuerunt omnia — damna inferre, infanda quoque alia detestabilia ac abhorrenda facinora perpetrare veriti non fuerunt. Nos igitur huiusmodi sectam — detestabilem et praemissos ipsius execrandos errores, ne propagentur — ulterius, neve per eos corda fidelium damnabiliter corrumpantur, (prout ex debito pastoralis officii tenemur) evellere et radicitus ab Ecclesia Catholica extirpare, ac huiusmodi temerarios ausus reprimere cupientes, omnes conatus nostros adhibere, omnemque sollicitudinem impendere decrevimus. Ac sumentes de tuis litterarum scientia, consilii maturitate, fidei zelo, et in agendis experientia in Domino fiduciam specialem; pariter et sperantes quod ea, quae tibi pro huiusmodi extirpandis erroribus committenda duximus, probe et laudabiliter exequeris. Te nostrum et Apostolicae sedis Nuncium et Commissarium, ad dominia dilecti filii Caroli Sabaudiae ducis, ac Dolphinatum, Viennen Civitatem, et dioeces. Sedunen, et illis adjacentia, provincias, civitates, terras et loca quaecunque, pro hac Dei et fidei causa in Nuntium duximus destinandum, ut eundem Inquisitorem ad sui officii liberum exercitium recipi et admitti facias, et eorundem nefandissimorum Waldensium sectae sectatores, et alios haereticae pravitatis cujuslibet labe pollutos, ad abjurandum eorum errores et parendum mandatis Inquisitoris ejusdem, et tuis opportunis remediis inducas. Et ut id tanto facilius efficere valeas, quanto major fuit tibi per nos data facultas et authoritas attributa, tibi per te, vel alium seu alios monendi et instantissime requirendi universos Archiepiscopos et Episcopos in Ducatu Dalphinatu et adjacentibus locis praedictis (Constitutos quos in partem sollicitudinis nobiscum evocavit Altissimus) eisque in virtute sanctae obedientiae — mandandi, ut una cum venerabilibus fratribus nostris, locorum — Ordinariis, vel eorum Vicariis, seu Officialibus generalibus; in —

quorum

quorum Civitatibus et diocesi duxeris ad premissa procedend et injunctum tibi officium exequend; et cum Inquisitore prefato, viro utique literarum scientia predito, et fervore fidei ac zelo salutis animarum accenso (si tibi in premissis assistere, et una tecum ad eorum executionem procedere potuerint vel voluerint) adversus Waldenses predictos, et alios quoscumque hereticos armis insurgant, eosque veluti aspides venenosos commutatis[*] in virem processibus conculcent. Et ut populi eorum, cure crediti in confessione vere fidei persistant et roborentur, diligenter procurent, et ad eorundem hereticorum tam sanctam tamque pernecessariam exterminationem et dissipationem, adhibeant omnes conatus omnemque sollicitudinem impendant promptis animis, ut tenentur, nilque ex iis que ad id conferre possit omittant requirend. Insuper tam charissimum in Christo filium nostrum Carolum, Francorum Regem illustrem, et dilectos filios Nobiles viros, Carolum Sabaudie, et locorum adjacentium predictorum duces, principes, Comites et temporales dominos Civitatum, terrarum et locorum, universitates et superioris Alamanie confederatos, ac alios quoscumque Christi fideles illarum partium, ut, sicuti eum defensionis Orthodoxe fidei, quam in susceptione sacri baptismatis professi sunt, et cause domini nostri Jhesu Christi per quam reges regnant et domini dominantur, assumant; et eisdem Archiepiscopis, Episcopis, et tibi, ac Vicariis seu Officialibus generalibus predictis, ac Inquisitori, opportunis favoribus, et seculari eorum brachio (prout expedire cognoverint in executione tam pernecessarii et salutaris inquisitionis officii huiusmodi) assistant, et adversus eosdem nefandissimos hereticos pro defensione fidei, pro salute patrie, pro tuitione propria et suorum omnium se ardenter opponant, et illos exterminare et delere procurent. Etsi expedire putantes,[x] universos fideles earum partium, ut contra eosdem hereticos, salutifere crucis signo in cordibus et vestibus assumpto, viriliter pugnent, per idoneos verbi Dei predicatores crucem sive cruciatam predicantes exhortari, et induti faciendi ac cruce signatis

et contra

[*] convocatis

[x] aut putamus.

et contra eosdem hæreticos pugnantibus, vel ad id contribuentibus,
ut plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem,
ordinationem juxta tuam desuper ordinationem, semel in vita et etiam in mortis
articulo consequantur, concedendi; Præcipiendi quoque, in virtute
sanctæ obedientiæ, et sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, quibuscunque
idoneis verbi Dei prædicatoribus, secularibus, et cuiuscunque ordinis
etiam mendicantium, exempti et non exempti, regularibus, ut
eosdem infideles excitare et inflammare debeant, ad huiusmodi
labem vi et armis de medio exterminandam. Et ut suis viribus et
facultatibus occurrant, ad commune periculum repellendum mandandi;
absolvendi insuper, sic crucem assumentes, pugnantes, vel contri-
buentes et conferentes, ab omnibus et singulis Ecclesiasticis sententiis, et
censuris et pœnis, quibus forsan qualitercunque ligati forent; præter-
quam ab homine specialiter latis, a quibus ligatos prævia satisfactione,
vel parte consentiente duntaxat absolvendi. Necnon cum eis
dispensandi super irregularitate, divinis se immiscendo, vel ex apostasia
quemlibet contracta, et super occultis vel male perceptis, ac bonis
indebite acquisitis, incertis, in expugnationem hæreticorum duntaxat
convertendi, concordandi, et componendi quæcunque, etiam cum juramento
peregrinationis et abstinentiæ, ac alia emissa vota castitatis et in-
gressus religionis ac ultramarino et visitationis liminum Apostolorum,
ac Ecclesiæ Sancti Jacobi in Compostella (votis duntaxat exceptis) quibus-
cunque in defensionem Catholicæ fidei, contra hæreticos venientibus et
pugnantibus, seu ad id contribuentibus, vel tantum dantibus, quantum
verisimiliter expositi essent in transitu ad loca debita, vel aliis
debitis, pensatis locorum et personarum qualitatibus, prout tibi seu
per te ad hoc deputandis confessoribus idoneis videbitur in hoc
ipsum commutandi. Præterea super ipsa cruciata et congregando
exercitu in ducem belli et capitaneum, unum vel plures idoneos
tuo et Ecclesiæ Romanæ nomine eligendi, deputandi et confirmandi,

et ut

et ut omnes hoc ad laudem et defensionem fidei suscipere et fideliter
gerere velit, et ut reliqui omnes ei vel eis obediant pariter et
intendant, iniungendi ac mandandi. Bona quæcunq; mobilia et imobilia
hæreticorum, quibuscunq; licite occupandi, concedendi et locandi, ac ea
quæ hæretici ad terras Catholicorum vel econtra ex terris Catholicorum
ducerent aut duci facerent, in prædam dandi; omnibus quoq; in ser=
-vitijs eorundem hæreticorum existen. ubicunq;, ut infra terminum —
per te eis præfigend., discedant, sub pænis de quibus tibi videbitur,
mandandi; illosq; ac Ecclesiasticos et seculares quoscunq;, cuiuscunq;
dignitatis, ætatis, sexus vel ordinis, existant sub excois, suspensionis
et interdicti pænis, monendi et requirendi, ut mandatis Aplicis reve=
-renter obediant et intendant, ac ab omni comercio hæreticorum —
prædictorum abstineant; Ac eos et alios quoscunq;, qui eis ex quovis
contractu vel alio qualitercunq; tenerentur vel obligarentur, ad
aliqua illis servanda et solvenda nullatenus deinceps obligari, et
ad id posse compelli ead. aucte declarandi; Ac quoscunq; tuis moniti=
-onibus et mandatis non parentes, cuiuscunq; dignitatis, status, —
gradus, ordinis vel præeminentiæ fuerint, Ecclicos dignitatibus —
officijs et beneficijs, seculares vero honoribus, titulis feudis et privi=
-legijs suis, exigente eorum inobedientia et rebellione, privandi,
et beneficia alijs idoneis, de quibus tibi videbitur; etiam quæcunq;
quotcunq; et qualitercunq;, beneficia Ecclica obtinentibus et expec=
-tantibus conferendi, ac privatos huiusmodi ad similia et alia imposterum
obtinenda inhabiles perpetuo et infames decernendi: necnon cen=
-suras quascunq; iustitia, rebellione vel inobedientia exigente, prout
tibi videbitur, fulminandi, et interdictum ponendi, ac positum ex
bonis causis et respectibus, sicut expedire vel utile aut necessa=
-rium cognoveris, tollendi vel penitus seu ad tempus suspendendi; præ=
-cipue vero per eos dies, in quibus forsan publicandæ essent indulgentiæ
aut cruciata prædicta; necnon contra dictum omnis generis, arma, et
alia prohibita eisdem hæreticis et complicibus suis afferentes, aliosve
auxiliatores, fautores et consultores, ac receptatores eorum publicos vel
occultos

occultos et quovis modo impedientes seu perturbantes tam salutaris ne-
-gotij executionem, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura
judicij, sola veritate inspecta procedendi, et omnes et singulos
transgressores, censuras et poenas, tam spirituales quam tempo-
-rales, in talia facientes a jure inflictas incurrisse; etiam decla-
-randi; poenitentes et reverti volentes ad gremium Ecclesiae, si id humi-
liter petierint in forma Ecclesiae consueta; etiam si juramentum
praestitissent de fovendo haereticis, et ad eorum stipendia militassent ac
arma, commeatum et res ad victum necessarias et alia prohibita
eisdem haereticis subministrassent, dummodo per praestationem alterius
juramenti quittant, aut alio idonee caveant, quod deinceps mandatis
nostris et Ecclesiae ac tuis parebunt; etiam si civitates et universitates, ac
particulares personae fuerint, cujuscunque status, ordinis vel praeeminentiae
fuerint, ac quacunque Ecclesiastica vel mundana praefulgeant dignitate, —
absolvendi, rehabilitandi, ac ad honores, dignitates, officia, beneficia,
feuda, bona et jura sua omnia, ~~aliaque et singula~~, ad ~~hoc salutare~~
~~negotium necessaria seu quolibet opportuna~~] in pristinum statum
restituendi et reponendi; necnon omnia alia et singula ad hoc salu-
-tare negotium necessaria seu quolibet opportuna; etiam si talia essent —
speciale + quae mandatum exigerent ~~a solo~~, et in generali commissione non cade-
-rent, gerendi, disponendi, exercendi, faciendi, statuendi, ordinandi,
mandandi et exequendi; ac contradictores quoscunque, per censuras
Ecclesiasticas et alia opportuna juris remedia, appellatione postposita, com-
-pescendi, et, si opus fuerit, auxilium brachij secularis invocandi, —
plenam et liberam tenore praesentium facultatem, licentiam et auctoritatem
concedimus, et impartimur privilegijs, exemptionibus, literis et indultis
Apostolicis quibuscunque, in genere vel in specie, per nos vel sedem praefatam,
sub quavis verborum forma et expressione concessis; quae omnia in quantum
effectui praesentium obviare, vel retardare illum possunt, pro insertis et
non concessis habitis volumus, et viribus evacuamus; caeterisque contrarijs
quibuscunque, aut si aliquibus communiter vel divisim a praedicta sit sede

indultum

indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari, aut suis dignitatibus et beneficiis privari, seu alia quavis pena mulctari non possint, per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Tu igitur dilecte fili, onus tam meritorii negotii devota mente suscipiens, te in illius executione sic sollicitum, ac verbo et opere studiosum, et diligentem exhibeas, quod ex tuis laboribus (divinâ tibi favente gratiâ) fructus sperati adveniant, tuque per sollicitudinem tuam, eam, quae pias causas gerentibus pro retributione impenditur, palmam gloriae non solum consequi merearis, verum etiam apud nos et sedem apostolicam non immerito valeas de exactissima diligentia et fideli integritate ~~ulterius~~ uberius commendari. Et quia difficile esset praesentes litteras ad singula, ubi illae essent necessaria, loca transmittere, volumus, et apostolica auctoritate ~~decernimus~~ determinimus, quod earum transumpto, manu

orig: munito x alicujus publici notarii subscripto, et alicujus praelati ecclesiastici invento plena fides adhibeatur, et illi stetur firmiter, sicuti originalibus staretur litteris, si forent exhibitae vel ostensae. Datis Romae apud sanctum Petrum, Anno incarnationis dominicae Millesimo

1487 Quadringentesimo Octuagesimo sextimo, quinto Kal: Maii, pontifi-

ut orig -catus nostri anno tertio. Hr. Balhamy

Post quarum quidem litterarum

5. ltre sive bullarum apostolicarum praesentationem et receptionem nobis, et per nos, ut praemittitur, factas, quia pro parte reverendissimi in Christo patris et domini, domini Archiepiscopi Ebredunen. et ejus procuratoris fiscalis nobis extitit expositum. Qui praelibatus reverendissimus Archiepiscopus Ebredunen., contra nonnullos de crimine hereticae pravitatis suspectos, in ejus diocesi existen. et in pede montium nominand. viriliter processit, et de fide responsuros coram eo vocari fecit, sub sententiae excommunicationis et aliis censuris et poenis; qui tamen contumaciter coram eo comparere et respondere neglexerunt, poenas et censuras ipsas contumaciter incurrentes: propter quod ab eodem domino Archiepiscopo Ebredunen. fuerunt vinculo sententiae excommunicationis et censurarum Ecclesiasticarum innodati. Et quod ~~Nichilominus~~ nihilominus quidem reverendus dominus Thomas capitis nigri praetensus judex praetensae primatiae Viennen., praetendens se habere superioritatem et potestatem, tales sic de fide suspectos, contra

quos

quos per dictum Dnum Archiepum extitit processum absolvendi, ad
instan[tiam] praedictorum suspectorum de fide et Inquisitorum eid[em] dno Archiepo
inhiberi, fecisse dicitur, ne contra eosdem, ad ulteriora procederet, ad -
procedendum in causa asserta appellationis parte eorundem suspectorum, in
genere ab eodem dno Archiepo, interposita coram eodem ad diem 28am
mensis hujus. Idem dns assertus judex primatiae Viennen[sis] citari
mandasse dicitur, expresium procuratorem fiscalem praelibati Revmi -
dni Archiepi Ebredunen[sis], ad videndum dictis suspectis beneficium -
Absolutionis impendi. Et alia sic vel aliter, prout in dictis assertis
lris desuper confectis et processu apparere dicitur. Ad quas, quatenus -
expediat, pro sufficienti in eis contentorum narratione, citra tamen
illarum approbationem, nisi in concernen[tibus] ~~fauore~~ fidei debita habeatur,
relatio, dicitur contineri. Et quoniam praedicta tangunt et con=
-cernunt officium comissionis nrae praedicta, idcirco auctoritate Aplica, qua
vigore praeinserte comissionis nrae fungimur in hac parte, et nobis
comissa, causam et causas, praedictam et praedictas, cum dependen[tibus] et
emergen[tibus] et connexis, de et pro ac ex eisdem annexis et toto principali -
negotio ad nos advocantes, vos omnes et singulos supradictos,
quibus praesentes nrae, imo verius Aplicae lrae diriguntur, tenore -
praesentium requirimus, et monemus primo, secundo, tertio, et peremptorie,
vobisque et cuilibet in solidum, in virtute sanctae dei obe=
-dientiae. et sub excois sententiae pena, quod in vos et vestrum -
quemlibet, trina et canonica monitione praemissa, sedentes pro -
tribunali ferimus in his scriptis, nisi feceritis quae vobis in hac
parte praecipimus et comittimus, districte praecipimus, comittimus et
mandamus. quatenus infra trium dierum spacium post praesentationem
seu notificationem praesentium, vobis aut ~~super hoc fueritis requisiti~~, ~~seu~~ alteri
vestrum ~~fuerit requisitus~~ fiend[am] et postquam pro parte praefati -
procuratoris fiscalis praelibati dni Archiepi Ebredunen[sis] vigore -
praesentium, super hoc fueritis requisiti, seu alter vrum fuerit requi=
-situs, immediate subsequentes. Et quorum trium dies unum pro
primo, unum pro secundo, et reliquum pro tertio et peremptorio

fauen
x
fauor

termo

terminis

teris ac monitione canonica assignamus; Ita tamen quod in iis exequendis unus vestrum alium non expectet, nec alius pro alio se excuset, praefatos de fide suspectos in pede praesentium nominandos, et quamcunque aliam personam pro eis intervenien. seu intervenire et defendere volentem, ac omnes et singulos alios sua coniter vel divisim interesse putantes, in eorum proprias personas, si commode apprehendi poterint. Alios autem in hospitiis habitationum suarum, si ad eam vel ad eas vobis pateat tutus accessus, vel in parochiali seu parochialibus Ecclesiis, [sive in cathedrali praefata Civitatis Ebred., aut dictis parochiali seu parochialibus Ecclesiis,] aliisque Ecclesiis et locis publicis quibuscunque, ubi, quando et quoties expediens fuerit, intra missarum et aliarum divinarum horarum solemnia, dum ibim populi multitudo ad divina audienda convenerit, seu alias congregata fuerit, ex parte nostra, imo verius Apostolica, publice alta et intelligibili voce peremptorie citetis et citare curetis. Ita tamen quod citatio huiusmodi ad ipsorum citandorum notitiam indubitatam proveniat, seu verisimiliter valeat pervenire; ne de praemissis seu infrascriptis ignorantiam aliquam praetendere valeant, seu quolibet allegare. Quos nos etiam et eorum quemlibet tenore praesentium sic citamus. ... dic post harum exe-cutionem. *Nisi feriata etc., hora vicesima horologii, in conventu fratris Laurentii extra muros Simeroli, ordinis humiliatorum Thaurinen. dioec., coram nobis legitime compareant per se, vel procuratorem seu procuratores suos idoneos, ad causam et causas huiusmodi sufficienter instructorum omnibus et singulis actis actitatis, litteris, scripturis, privilegiis, instris, monumentis et juribus causam seu causas huiusmodi tangentes, seu quolibet concernen. Et quicquid contra dictas bullas nobis factae commissionis nobis factae, nosque et personam nostram dicere, opponere seu allegare voluerint, dicturos, opposituros et allaturos, et in dicta appellationis causa seu causis huiusmodi, ad omnesque et singulos actus earundem necessarios, usque ad definitivam sententiam inclusive, gradatim et successive debitis et consuetis terminis praecedentibus, ut moris est, processuros et procedi visuros, ~~et facturum id quod~~ aliaque dicturos, expositoros, allegaturos, recepturos, audituros et facturos id quod justitia suadebit et ordo dictaverit rationis, certificantes nihilominus eosdem sic citandos, quod sive citationis termino, ut praemissum est, comparuerint, sive non; Nos nihilominus ad partis

comparentis

Margin notes:
- terminis
- sub qua vel quibus degunt et morantur
- allegare
- * nisi feriata etc.
- * rationis

compareentis et causam seu causas huiusmodi prosequi curantis, instancia ad premissa omnia et singula, et alias prout iustum fuerit procedemus, dictorum citatorum absentia seu contumacia in aliquo non obstante, causante difficultate et longitudine itineris, et ~~attenta~~ attenta natura causae et personarum, paratos nos offerentes in eam et causis huiusmodi reverendos dominos dictorum locorum Ordinarios, et eorum in spiritualibus vicarios, in premissis tamen non suspectos admittere, si sua interesse putaverint et interesse voluerint, et insuper attendentes quod causa seu causis huiusmodi sic coram nobis indecisis, pendentibus, idcirco vobis omnibus et singulis supradictis, quibus presentes nostrae, imo verius apostolicae literae diriguntur, prefata auctoritate apostolica committimus et mandamus, et sub prefata excommunicationis lata sententiae poena trina et canonica monitione premissa, quatenus post legitimam dictae citationis executionem reverendissimo domino Thomae capitis nostri ... judici ... primatiae Viennen., ac quorumcunque locorum Ordinariis, et eorum cuilibet, ipsorumque in spiritualibus et temporalibus vicariis et officialibus, ac universis et singulis officialibus, judicibus ordinariis et extraordinariis, executoribus et commissariis, et aliis quibuscunque quacunque auctoritate fungentibus, per dictas civitates et dioeceses Ebredunen., Lugdunen. et Viennen., aut alias ubilibet constitutis, dictisque in pede presentium nominandis, caeterisque aliis quorum interest, intererit et interesse poterit quolibet in futurum, quibuscunque nominibus censeantur, et quacunque prefulgeant dignitate, de quibus pro parte dicti procuratoris fiscalis, prelibati domini Archiepiscopi Ebredunen., super hoc vigore presentium fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus ex parte nostra, imo verius apostolica, predicta auctoritate conjunctim et divisim inhibeatis; quibus et nos etiam tenore presentium inhibimus, sub prefata excommunicationis latae sententiae poena, trina et canonica monitione premissa ut supra, ne ipsi seu alter ipsorum in vilipendium litispendentiae et jurisdictionis nostrae, imo verius apostolicae sedis contemptum, dictorumque domini Archiepiscopi Ebredunen. et eius procuratoris fiscalis, et iurium suorum preiudicium, in causa et causis huiusmodi coram nobis indecisis pendentibus, quicquam, per se vel alium seu alios, publice vel occulte, directe vel indirecte quovis quaesito colore attemptare vel innovare praesumant ~~vel~~ seu praesumat.

Quod

Quod si secus factum fuerit, id totum revocare et in pristinum statum reducere curabimus, ac dictamque excois sententiam publicatoriam, et alia iuris remedia fortiora procedemus, iustitia mediante. Diem vero seu dies citationis et inhibitionis huiusmodi atque formam, et quicquid in premissis feceritis seu alter vestrum fecerit, nobis per vestras patentes literas aut instrumentum publicum in pede presentium describendum remissis presentibus, per citius fideliter intimare curetis. Absolutionem vero omnium et singulorum, qui dictam nostram excommunicationis sententiam incurrerint seu incurrerit quovis modo, nobis vel superiori nostro tantummodo reservamus. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium premissorum, presentes literas seu presens publicum instrumentum huiusmodi nostras annotationis, citationis et inhibitionis in se continentes seu continens exinde fieri, et per Notarium nostrum publicum et huiusmodi causae coram nobis Scribam infrascriptum subscribi mandavimus, nostrorumque sigillorum fecimus et iussimus impressione communiri. Datis et actis in dicto conventu Sancti Laurentij extra muros Pinerolij, sub anno a nativitate Domini millesimo
1487. quadringentesimo octuagesimo septimo, indictione quinta et die vicesima sexta mensis Junij. Pontificatus prelibati sanctissimi domini nostri Papae Innocentij anno tertio.
Presentibus ibidem egregijs viris Eustachio Romelli de Ozerio, Bonifacio Bellini de Bricarasio, thaurs ciues, ambobus Notarijs, testibus ad premissa astantibus, vocatis, rogatis et adhibitis ... nihil sit per quempiam innovandum.
Et ego Eustachius Pepperati de Volveria habitator Pinerolij, Thaurs civis publicus, imperiali et ducali Sabaudiae auctoritate Notarius, et prelibatorum Reverendorum dominorum Commissariorum Apostolicorum et causa predicta in hac parte Scriba, quia premissis annotationi, citationi et inhibitioni, et alijs supradescriptis presens fui, et inst... dictum recepi. Ideo in hanc formam publicam ... facere, qua ... mihi super hoc per prelibatum illustrissimum dominum dominum nostrum Sab. etc. ducem concessa, levari feci per alium fidelem Notarium publicum meum coadiutorem, meque subscripsi manu mea propria, et signum meum tabellionatus consuetum apposui in testimonium veritatis.

num 2

Copia

In nomine Dni nri Jesu xpi Amen. Anno ejusdem nativitatis mille
quatercentesimo LXXX^mo tertio, inditione prima cum eodem anno
sumpta, et die dnica numerata dies septima Septembr, apud vallem
Loysiam dioces Ebredun, in platea publica prope Ecclesiam dicte vallis sub
ulmo, pntibus Jacobo de Gargarino de Guelhestra dicte Ebredun dioces, Anthonio
Delafica de Culhinis Sancte dioces, et Claudio Jacobi Gerhampes dioces
Taurinen, pro testibus ibidem convocatis et rogatis. Nos Hunetus Julliani
Castellanus, vallis Loysie, locumtenens et subrogatus nobilis Alexandri
Pandolli capitanei dicte vallis. Universis et singulis pntibus et futuris
notum fieri volumus ac manifestum serie pntium. Quod cum propter
diffamationem et malam famam quorumdam hereticorum et Walden, fama
publica et notoria precedente ab uno anno vel circa, per reverendum
in xpo patrem et dnum, dnum Archiepm et principem Ebredun, fuerint
initiati certi processus inquisitionales super fide, contra nonnullos paro-
chianos et habitatores dicte Castellanie, ad requisitionem et vehementem
prosequutionem sindicorum dicte vallis, necnon majoris partis parochia-
norum et habitantium dicte vallis, uti de premissis constat per acta publica
manu sumpta, pretextu cujus inquisitionis, ipsi diffamati de heresi, qui
sunt pauci numero et fere minima pars universitatis jam dicte, recursum
habuerunt ad serenissimum Regem Francie Delphinum Viann dnum
nrum, sive ad ejusdem excelsum et supereminens magnum consilium,
supplicationem prefato excelso magno consilio offerendo, nomine omnium habi-
tantium ipsius vallis, prout ad ipsorum subscriptorum devenit notitiam,
quod tendit in gravem maximamque diffamationem ipsius parochie vallis,
et est ab omni veritate alienum, cujus parochie major pars, quinimo ~~tota~~
tota fere parochia persequitur et persequi intendit, quantum in ipsis est, hereticos
et Walden. Hinc propterea fuit et est, quod homines subscripti parochiani
et habitatores dicte vallis, boni catholicique et fideles xpiani, verentes et
formidantes ex dicta supplicatione ~~et~~ processibus factis et fiendis in futurum,
in eorum bona et integra fama pregravari, congregati unanimiter de
licentia nostri prefati Castellani in platea publica, prope Ecclesiam dicte
vallis, die dnico, hora exitus misse parochialis sub ulmo, in quo loco ipsa
universitas congregari consuevit; ipsi inquam infra nominati unanimiter
et concorditer congregati, uno ore et una voce dixerunt, determinarunt
et posuerunt. Qui nullam supplicationem pretextu premissi recursus
obtulerunt

obtulerunt seu fecerunt, nec aliquam causam in praenominato supereminenti magno consilio prosequuti sunt, nec prosequi intendunt, nec aliquos procuratores praemissorum occasione constituerunt nec constituere intendunt; quinimo unanimi concordia et voce dixerunt, quod illi qui praemissam supplicationem obtulerunt, aut aliam causam praemissorum occasione prosequuti sunt et prosequuntur, mendaciter nomine totius universitatis prosequuti sunt. Quinimo ipsi prosequuti sunt de haeresi et valdesia publice diffamati, et jam pauci numero prosequentes dictam supplicationem sive causam in praefato supereminenti et materiam concursus, etsi et quatenus appareat, quod aliqui de parochia vallis prosequantur aliquam supplicationem, sive causam in praefato supereminenti consilio magno, illud est contra ac praeter voluntatem sanioris et majoris partis dictae universitatis et omnium subscriptorum, qui faciunt quatuor aut quinque partes ac majorem ac saniorem partem dictae universitatis. Qui homines subscripti dixerunt et exposuerunt, ac humiliter et vehementissime supplicarunt et supplicant praefato eminenti consilio, et omnibus quibus huiusmodi fuerint praesentatae, quod placeat providere de jure et justitia contra dictos de haeresi et valdesia publice diffamatos, cum propter eorum malam famam tota parochia sit per universam monarchiam regni male famata; adeo quod ipsi boni et fideles catholici subscripti cum sunt, extra eorum lares non audeant se de praefata castellania usiare. Quorum nomina ipsorum fidelium litantium et requirentium sunt haec, primo Johannes Barnoudi filius Armandi, [2] Raymondus Granoti, [3] Johannes Barnoudi alias Antan, [4] Johannes Dominici, [5] Aymardus Alberti, [6] Franciscus Morandi, [7] Johannes Barnoudi Ponsoni, [8] Petrus Morandi, [9] Johannes Bonafossi, [10] Johannes Martini filius quondam Alziari, [11] Gabriel Raymundi, Petrus [12] Montaverii, [13] Johannes Jacobi filius Pontii, [14] Jacobus Payani, Anthonius [15] Anthonius Bochardi, [16] Johannes Jacobi filius Johannis, [17] Hypolitus Bochardi, [18] Guigo Garnerii, Petrus Jacobi filius Tustoti, Costagnus Jacobi, Brianconetus Payani, Claudius Fabri, Colinus [20] Barnoudi alias Antan, [21] Petrus Rodulphi Fantini, [22] Johannes Alberti, nobilis Aimonetus Juliani, Petrus Magni, Claudius Ruffi, Guillermus

Jacobi

Jacobi, [22] Guilhes Bonafossi, [23] Honoratus Garnerii, [24] Jacobus Raymundi,
Johes [25] Raymundi filius quond [cuiusdam] Anthonii, [26] Jacobus Barnoudi, Johes
[27] Robini, Anthos [28] Robini, Johes [29] Bonafossi filius Berthole, Anno-
n [30] Gilberti, Anthoius Barnoudi causidicus, Glaudius Alphandi fil
quond [cuiusdam] Guilhi, Johes Lagerii filius quond [cuiusdam] Petri, Ambrosius Lagerii,
Hedo Barnoudi, Bertus Gilberti, Johes Ruffi filius Guilhei,
Johes Barnoudi, Adratus Alphandi, magist Jacobus Aymi,
Petrus Mathei, magister Anthoius Clemente causidicus, Johes
Raymundi de Albertis, Johes Bonafossi filius Johis, magr Johes Aloy
note, Jacobus Alphandi, Guigo Alphandi, Glaudius constantii,
Johes Ruffi filius quond [cuiusdam] Ludovici, Hugo Hodiberti, Glaudius Aloy,
Johes Alphandi filius quond [cuiusdam] Michaelis, Peyro Peyronus Alphandi
filius quond [cuiusdam] Guigi, Johes Alphandi eius frater, Durandus Alphandi
filius quond [cuiusdam] Henrii, Bertonus Aloy, Franciscus Leontaudi, Anthoius
Leontaudi, Berthonus Ruffi, Glaudius Girardi, Urbanus Barnoudi,
Johes Ruffi, Guilhes Barnoudi, Armandus Lagerii, Henricus
Alphandi filius quond [cuiusdam] Anthe, Arnulphus Sarraceni, Petrus
Bernardi, Guilhes Aloy, Rostagnus Moteti, Johes Alphandi filius
quond [cuiusdam] Mich, Guilhes Alphandi filius quond [cuiusdam] Michael heres Goneti
Garnerii, Mathe Bernardi, Glaudius Longii, Hugo Anfossii,
Henric Bonatayre Guilhes Montanerii, Johes Alphandi filius
quond [cuiusdam] Henrii, Johes Alphandi filius quond [cuiusdam] Johis, magister Guilhes
Hugo notarius, Rostagnus Longii, Anthes Hodoberti, Glaudius
Carlhani, Gabriel Rolandi, Gabriel Hugo, Johes Moteti, Georgius
Hediti, Anthoius Rolandi, Petrus Rolandi, Anthoius Barnoudi
Dautan, Glaudius Aquarias, Henricus Hodiberti, Hugo Aloy, Gabriel
Malhoudi, Petrus Bonis, Rostagnus Chaudi, Johes Chaudi filius quond [cuiusdam]
Glaudii, Glaudius Chaudi eius frater, Gabriel Chaudi, Gabriel Fabri,
Petrus Aquarias, Vincentius Hodiberti, Ludovicus Aloy, Georgius
Girardi, Johes Rollandi, Glaudius Alphandi filius Henrii, Guilhes Morandi,
Glaudius Morandi, Glaudius Allardi, Gonetus Allardi, Parsanallus
Alphandi

Alphandi, Arnulphus Chaudi, Johes Girardi filius quond cujusque Michael,
Anthonius Rodulphi Raficardus, Urbanus Rodulphi ejus frat, Arnaudus —
Rodulphi, Arnaudus Allardi, Johes Motoli filius Simonis, Johes
Emo, Justitus Hodiberti, Hodo Emo, Jacobus Maria Fitrelli,
Anthonius Mario Fitrelli, Jourius Petri, Bartholomeus Petri,
Raymundus Engilbio, Ludovicus Chaudi, Glaudius Chaudi, Petrus
Alphandi filius quond cujusque Alberti, Armandus Bernoondi, Stephanus Rodulphi,
Petrus Aufossi, Senior Morandus Morandi, Johes Girardini, Johes
Girardi filius quond cujusque Jacobi, Stephanus Barnoondi, Johes Barnoondi
filius quond cujusque Antho, Petrus Aufossi junior, Johes Motori filius Petri,
Anthonius Longij, Ludovicus Constanij, Johes Constanij, Johes
Symoondi, Stephanus Barnoondi filius quond cujusque Anth, Johes Lagerij
filius quond cujusque Goneti, Bertrandus Lagerij, Anthonius Russi filius
Anthonij, Guilhes Rodulphi junior, Berthus Rodulphi, Petrus
Mathoondi, Anthonius Mathoondi, Glaudius Mathoondi, Bertrandus
Lagerij, Guilhes Rodulphi senior, Servtus Symoondi, Arnulphus
Symoondi, Petrus Lagerij, ~~Guilher~~ filius Gaultheri, Johes Lagerij filius
Stephi, Georgius Lagerij, Rostagnus Fabij, Georgius Alphandi,
Gingo Omgilbio, Gabriel Engilbio, Glaudius Pessi, Firminus —
Lagerij, Johes Martini filius Ludovici, Raymundus Fabri, Suffredus
Fabri, Johes Bertrandi, Jacius Bertrandi, Anthus Bertrandi,
Rostagnus Hodiberti, Johes Gauterij filius quond cujusque Jusseti, Petrus —
Gauterij, Glaudius Hodiberti, Arnaudus Stephani, Yllarius Hodiberti,
Johes Crobati, Guilhens Stephani, Rostagnus Stephai, Briansenetus
Hodiberti, Stephanus Hodiberti, Raymundus Bonis, Rostagnus Bonis,
Johes Gauterij filius quond cujusque Francisij, Glaudius Gauterij, Arnulphus
Russi, Johes Russi, Bertholla Bonis, Johes Roche, Arenetus
Rodulphi, Johes Jacobi, Petrus Stephani junior, Glaudius Crobati,
Bertus Russi, Guilhes Russi, Petrus Stephani senior, Ypolitus
Bertrandi, Anthonius Rodulphi, Anthonius Russi, Johes Emgilbio,
Lauren Richardi, Anthonius Bressonis, Albertus Rodulphi, Johes

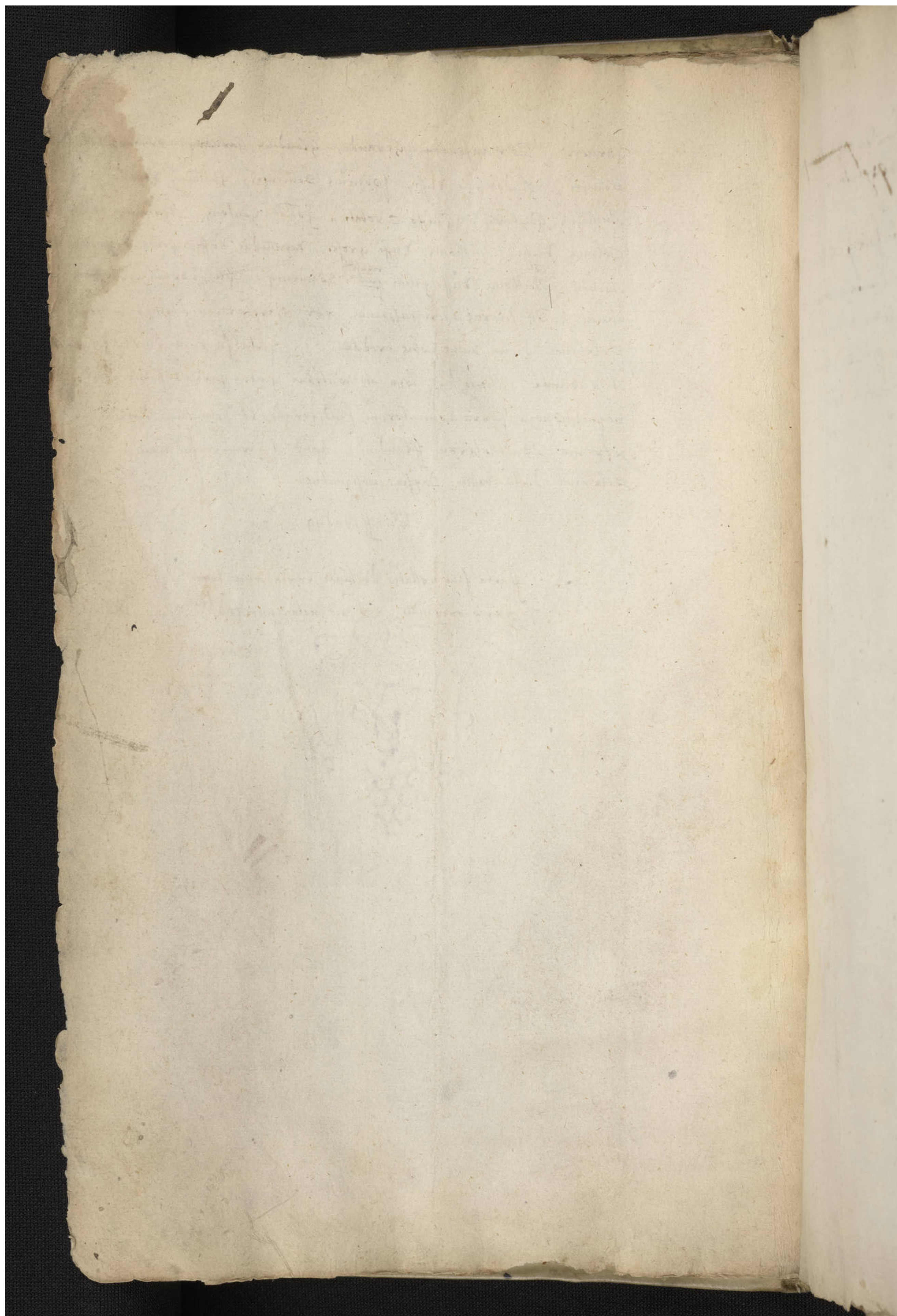
Garnerij

Garnerii, Briansonetus Girandi, Glaudius Garnerii, Briansonetus
Domini, Ludovicus Ruffi, Poncius Dominici, Guillelmus Robelli,
Anthonius Gautorii, Hugo Crobati, Johes Gautorii, Stephanus Domini,
Colinus Ruffi, Anthonius Ruffi Grossi, Raymundus Ruffi, Johes Ruffi filius
Anthonii, Anthonius Ruffi filius quond. rigato Dominici. In quorum rei testimo-
-nium huiusi literas fieri jussimus per secretarium firmarium curie
delphinal dicte vallis nobis credite. Acta fuerunt premissa scripta
et publicata, Anno, die, loco et presentibus quibus supra testibus, ad
requisitionem supra nominatorum sindicorum et habitantium dicte vallis,
per me Balthesarem Flandini, nots, et firmarium juratum curie
delphinal dicte vallis Copsia subsignatum.

B. Flandini.

Facta fuit collatio de huiusi copia cum ~~[struck]~~
proprio originali, per me notarium subtum.

Paris

Num. 3. 1483.

Lettres de defance des ~~persecuteurs~~ poursuiteurs contre leurs persecuteurs.

Copia protestationis facte per castellanum vallis Loysie, unacum omnibus habitatoribus dicte vallis, declarantes se esse bonos et fideles, orthodoxes, sancte matris ecclesie obedientes, et quod nullam intendunt prosequi causam in curia predicta ffrautorum regie.

Universitatis vallis Loysie.

C. Jhus 29 Ordinal.

Originalis

R. Paris

Processus factus et formatus in facto sancte fidei
per Rev.^mum in Xpo patrem et dominum Johannem,
Dei et Aplica sedis gra Archiepiscopum et principem
Ebredunen., contra Anthm Blasij de Angrogna,
dioc. Taurinen. ~~hab~~ habitatorem Dalphini, –
Sistaricen. dioc.

Anthonius Blasij. 1486.

In nomine Dni nri Jhu Xpi Amen. Anno a nativitate ejusdem
Dni millesimo quadringentesimo octuagesimo sexto, indictione quarta
cum eodem anno sumpta, et die tresdecima mensis Martij.
Noverunt universi et singuli, tenorem huius processus visuri, lecturi
ac audituri, Quod cum prenominatus Anthonius suspectus de crimine
hæresis Waldensium seu pauperum de Lugduno, mandato prefati Rev.^mi
Dni nri Archiepi, ~~esset detentus ca~~ in carceribus prelibati Rev.^mi
Dni nri Archiepi esset detentus, tanquam vehementer diffamatus
et suspectus de dicto crimine Waldensium: Hinc est quod anno et
die predictis constitutus idem Anthius Blasij coram prefato Rev.^mo
Dno Archiepo et principe Ebredunen., in camera paramenti
eius palatij Archiepiscopalis Ebred., et in presentia subscriptorum testium
(ejus) ac mei Notarij subsignati. prelibatus Rev.^mus Dns noster
Interrogavit eum, an ipse sit de secta Waldensium seu pauperum
de Lugduno. Qui respondit quod non. Et fuit etiam interrogatus
per eundem Rev.^mum Dnum nrum Archiepm, an fuerit unquam con=
fessus peccata sua confessoribus ipsius secte Waldensium. –
Dixit quod non.

Interrogatus si unquam viderit aliquos ex ipsis confessoribus.
Dixit verum esse quod sunt circa tres anni lapsi, et viderit sue
de mense Augusti, eo existente in quodam paratorio, quod nomine
locati tenebat, et quod est circa unum quartum leucæ, prope
castrum

castrum noiatum Salphin, in diocesi Sistaricen. Ex quo dictus dixerat cuidam noiato Vincentius, qui est de predicta valle Angrogine, quod si reperiret aliquem de dicta valle, eidem notificari curaret, quia volebat mandare quasdam litteras missivas apud dictam vallem cuidam, qui eidem tenetur in certa pecuniae quantitate. Venit idem Vincentius, et ibidem in eodem separatorio tunc venire fecit duos homines, loquentes idioma de pede montium. Qui Vincentius dixit eidem loquenti, de litteris de quibus dictus mihi locutus es, isti duo aut alter eorum satis portabunt, quia vadunt ad partes vestras. Quibus dictis, dicti duo homines eundem Anthonium conduxerunt retro dictum separatorium, et ibi secreto modo dixerunt ei, nos sumus confessores illorum de secta Valden, et habemus majorem potestatem absolvendi a peccatis quam habeant Sacerdotes; qua potestas fuit nobis data per summum pontificem, si velis alter nostrum audiet te de confessione.
Et monstraverunt sibi quendam librum longitudinis unius palmi, et dicebant eidem loquenti, quod in eo erant multa bona scripta, et qui crediderint contenta in eo erunt salvi in paradiso. —
Et ostenderunt sibi unum agulherium cadratum quatuor cadris, quod alter eorum portabat absconsum in veste sua, et erat coptum de corio nigro, et dixerunt sibi istud agulherium est intersignum quod confessores dicte secte portant, et cognoscuntur illi confessores qui vadunt per patriam, pro audiendo de confessione illos de secta predicte, quando ostendunt illis de secta talia intersigna.

* Aiguillier quarre signe des barbes.

Interrogatus si fuerit confessus peccata sua tunc dictis confessoribus, dixit quod noluit confiteri ab eis. Et hijs actis dictus Vincentius eundem loquentem vocavit, et ipse loquens et alij duo homines venerunt ante portam dicti separatorij, et ibidem biberunt simul. Et postmodum idem loquens dedit eisdem duobus hominibus unum panem, et dictus Vincentius dedit eis duos panes, quia dicti duo homines dicebant quod vivebant de his quae eis dabantur amore Dei. Non fuit tunc latius interrogatus idem Anthonius.

Hec

Hac autem omnia universa ~~et~~ singula dixit idem Anthius gratis et
libere ejus spontanea voluntate. presentibus religiosis viris fribus
fferriolo Abrici et Johe Martini ordinis Minorum civitatis Ebred,
egregio viro dno Johe de Aymoneti juris baccallario, judice
palatij Ebred, et magro Sebastiano Berardi Not. hit. Ebreduni
hit. testibus ad hec vocatis, et me Not subsignato.

N. Paris.

Alia examinatio dicti Anthonij Blasij.
etatis xlvij annorum vel circa.

Deinde anno quo supra et die vicesima quarta mensis Maij, in
dicta camera paramenti constitutus idem Anthius, coram rev^mo^
Rev^mo^ dno nro Archiepo, et in presentia mei Notarij subsignati,
et testium subscriptorum, fuit ulterius interrogatus idem Anthius,
per eundem rev^mum^ dnum nrum Archiepum ut diceret veritatem
an sit Waldensis. Qui respondit quod nesciret plus super hoc quid
respondere. Et precatus rev^mus^ dns noster ordinavit, quod
reincluderetur in dictis carceribus. Acta fuerunt hec ubi
supra, presentibus religioso viro fre Jacobo Desiderij, ordinis predicatorum,
et ven^libus^ viris dnis Petro Sabini decretorum doctore, canonico
vicarie et offili Ebredunensi, et Desiderio Martini alias panaterij,
capelno curato de Rosseto, testibus ad hec vocatis, et me Nicholao
Paris Not. subsignato.

N. Paris.

Alia examinatio.

29 Maij 1486. Successive vero anno quo supra, et die vicesima nona dicte mensis
Maij, in capella dicti palatij Archiepalis. et mei ~~Notarij subsignati~~,
Notarij subsignati et testium subscriptorum presentia, Idem Anthonius
constitutus coram eod rev^mo^ dno nro Archiepo, et interrogatus
quid indesciat de dicta heresi Waldensium. Qui respondit,
quod

quod cum esset etatis ipse Anthonius decem octo vel decem novem annorum, et post mortem sui patris et mansionem traheret cum Auda eius avuncula materna in dicta valle de Angrogina. Dicta Auda quadam semel docebat eundem Anthonium et dicebat sibi, quod non crederet quod esset purgatorium in alio mundo.

Enseignement d'une Tante.*

Item quod non erat deprecandum sanctos, neque sanctas, quia nullam potestatem habebant.

Item quod tantam virtutem habebat aqua bodalis sicut aqua benedicta.

Item quod non debebant coli festa, nisi dies domini.

Item docebat eum et dicebat sibi, quod non crederet quod capellani haberent potestatem aliquam absolvendi a peccatis.

Et postea dixit ei quod pater eius erat Waldensis et credebat premissos articulos. Et dicebat sibi ulterius dicta Auda, Ego miror quare idem pater tuus cum viveret non docuit te premissa.

Interrogatus si credidit premissos articulos usque nunc, dixit quod sic, videlicet usque dum fuit captus in et in carceribus dicti domini nostri Nicholai detentus.

Interrogatus si fuerit confessus peccata sua alicui confessori dicte secte. Dixit quod non.

Interrogatus cuius etatis erat quando discessit a dicta valle de Angrogina, dixit quod erat etatis viginti annorum vel circa.

Interrogatus si sit uxoratus, dixit quod sic. Interrogatus unde est eius uxor, dixit quod de dicta valle Angrogine.

Interrogatus si contraxerit cum ea antequam esset habitator in dicto loco de Dalphinor, vel post. Dixit quod non, sed postquam fuit habitator. Tamen contraxit cum ea et duxit eam in uxorem in dicta valle Angrogine. Interrogatus si antequam contraxisset cum dicta eius uxore sciebat eam esse Waldensem. Dixit quod non. Tamen post certum temporis intervallum, ipsis loquente et eius uxore disputant invicem in dicto loco de Dalphino, ipsa eius

uxor

uxor, inter caetera verba inter eos prolata, dicebat sibi quod non erat —
purgatorium. Et tunc ipse loquens eam respondit furibunde et
eam verberavit. Et ex post cognovit quod erat dicta eius uxor Walden.

Item quia fuerius deposuit de illis duobus confessoribus qui venerunt
ad eum cum esset in dicto loco de Dalphino, videlicet in paratorio, et
volebant quod confiteretur ab eis, et noluit. Dixit nunc in presenti
depositione, quod quidam nominatus Prezzare, qui est de quodam —
loco qui est prope Angrogna, eosdem confessores ducebat ibi, pro —
loquendo audisse uxorem Petri Wolo et uxori ipsius loquentis,
sed tunc non receperunt eas, quia erant in dicto loco de Dalphino;
et dixerunt postquam biberunt ibi et comederunt, nos illas invenie=
=mus una alia vice.

Interrogatus unde est ille Petrus Wolo, dixit quod credit quod est de
Angrogna, et eius uxor est de Moreto ut credit.

Interrogatus si idem Petrus Wolo et eius uxor sint Walden, dixit
quod credit quod sic. Et est verisimile quod sic, ex eo quod illi confessores
petebant uxorem dicti Wolo. Etiam quia omnes de Angrogna
reputantur Walden.

Interrogatus ubi trahit mansionem dictus Petrus Wolo, dixit
Maxim ~~Maximo~~ quod in sancto Maxim subtus civitate Castarizon prope Dalphinum.

Interrogatus si aliqui confessores de secta illa Waldensium eum —
unquam audiverunt de confessione. Dixit quod non.

Interrogatus quot vicibus confessus est eius proprio curato de —
Angrogna jam dicta, tempore quo in eadem valle traxit mansionem,
dixit quod duntaxat una vice.

Interrogatus si confessus fuerit eius curato seu vicario suo illum
errorem. Dixit quod non.

Interrogatus si omnes habitantes in dicta valle Angrogne sint Walden,
dixit quod quasi omnes reputantur Waldenses. Et dicit quomodo
sciebat ~~una die volt~~ tunc dicat se nunquam interfuisse, quod inter eos —
tenent

~~ostulant~~.

tenent quandam Synagogam, In qua osculantur ~~ostulant~~ unum hyrcum in culo.
Interrogatus si maritus dicte dude erat Waldos, dixit quod audivit dici
quod sic. Alia tunc non dixit, quia non fuit interrogatus.
Et premissa omnia dixit gratis et libera et ~~sua~~ sua spontanea voluntate
Acta fuerunt hec infra dictam Capellam, religiosis viris fratribus Jacobo
Disderij ordinis sancti Dominici, Johanne fferrioli ordinis minorum et domino
Desiderio Martini ... Panaterij, curato de Vosseto Ebredunensis dioc.
ad premissa testibus vocatis et astantibus, et me iam dicto Notario subscripto.

R. Paris.

Alia examinatio ipsius Anthonij Blasij.

21. Julij 1486. Postquam anno premisso et die vicesima prima mensis Julij in dicta
camera paramenti, et coram prenominato Reverendissimo domino nostro Ebred.
et religioso viro fratre Jacobo Brunenti sacre theologie magistro
et heretice pravitatis Inquisitore, constitutus prenominatus Anthonius
Blasij, et delato sibi per eundem Reverendissimum dominum nostrum Archiepiscopum iura-
-mento, qui iuravit in manibus dicti Reverendissimi do: nostri Archiepiscopi supra
sancta dei Evangelia, suis proprijs manibus corporaliter libro tacto,
dicere puram et meram veritatem, quam sciverit super dicta secta
Waldensium. Et hoc sub penis periurij criminis confessati et alijs
penis iuris.
Et primo fuit ibidem post hec interrogatus, an deposita per eum supius,
ipsis depositis sibi de verbo ad verbum datis ad intelligendum, sint vera
prout supius deposuit, et consistant in veritate. dixit quod sic.
Interrogatus quid inde sciat super alijs articulis dicte secte, quos tenent
Waldenses, dixit se nihil aliud scire, nisi illos quos deposuit.
Et quod non credebat salvari nisi credidisset in illam sectam Waldensium
et errores illos.
Item dixit quod nunquam confessus est tenere illum errorem alicui usque
nunc.
Interrogatus quot fratres habet ipse Anthonius, dixit quod duos, quorum
unus nominatur Bartholomeus, et alius nominatur Bertalot.

Interrogatus

Interrogatus an dictus Bartholomeus sit Waldensis, dixit qd audivit
dici ab uxore ejusdem loquentis, qd ipse Bartholomeus est Waldensis,
et illam Waldesiam cum docuit, quidam nominatus Laurencius ffalqueti
sartor de Aufrosina, qui Laurencius fuit habitator insule Veneyssini;
et cui Bartholomeo idem Laurencius dedit in uxorem quandam ejus
filiam in dicta insula Veneyssini, et stetit idem Bartholomeus
maritatus cum ea per annum vel circa, et postmodum dicti Laurencius
et Bartholomeus ac dicta ejus uxor arripuerunt iter de accedendo
apud Apuliam; et cum fuerunt in civitate Janue et vellent
ascendere mare, invenerunt quandam societatem de partibus
pede montium, que etiam volebat ire apud dictam Apuliam.
In qua quidem societate fuit quidam homo, qui dixit qd cum dicta
filia ipsius Laurencij alias per verba de futuri contraxerat. Qui
Bartholomeus hec intelligens, dictam filiam eidem homini dimisit,
et inde reversus est apud dictam vallem de Aufrosina; et expost
ivit apud Aragunguam, in quo loco desponsavit aliam uxorem.
Interrogatus qua arte utitur, dixit qd est parandeirus et tonsor
pannorum.
Interrogatus ubi trahit moram suam alius frater ejus Bertalot,
dixit qd in Maurastha.
Interrogatus quot sorores habet idem Anthonius, dixit quod duntaxat
habet unam nominatam Biatrisiam, que est maritata in petra ~~fue~~ rua
dioc. Sistaricen, et maritus ejus nominatur Pascalot de Bolona,
et est ~~[illegible]~~ in dicto loco de Petro rua
Interrogatus an sciat si dicti Bertalotus et Biatrisia sint Waldenses,
dixit qd nescit.
Interrogatus eo qd deposuit supius, viz. qd quando Johanna ejus uxor
sibi dixit qd non erat purgatorium, et qd ex eo increpavit eam, et
illam verberavit, quare id fecit, ex quo jam confessus est qd ipse
credidit non esse purgatorium, et qd non erat verisimile qd
illam

illam liberare deberet, attento quod credebat purgatorium non esse.
Respondit quod nolebat quod sibi declararet latius de dicte secte articulis,
quia nolebat plus scire de eis, et quod sciebat nimis de eis.
Interrogatus si idem loquens unquam habuerit aliqua verba seu aliquam
conferentiam de premissis erroribus dicte secte cum supius nominatis
Petro Viole eiusque uxore, ac cum Johanna uxore dicti loquentis,
aut aliis dictam sectam tenentibus et moram trahentibus tam in
loco de Sancta Eulia quam aliis locis de partibus illis, cum sint
patriote, et ut confessus est idem loquens, est ut credit idem
Petrus de eadem secta Waldensium. Dixit quod nunquam habuit
de premissis erroribus conferentiam cum eis.
Interrogatus cui mallet confiteri peccata sua, si uni capellano
existenti in peccato mortali et male vite, vel uni probo scienti
audire de confessione. Dixit quod mallet confiteri eidem probo.

Quibus actis magister Sebastianus Marcellini [illegible] Albi, procu-
-rator fiscalis curiarum dicti Reverendissimi Domini nostri Archiepiscopi, compa-
-ruit coram prenominatis dominis Archiepiscopo et Inquisitore, petens et
requirens attento quod idem delatus confessus est plures ex articulis
quos tenent Waldenses, et tacet alios articulos, quos verisimiliter
debet credere sicut et Waldenses credunt, eundem delatum
exhiberi torture, et eundem torqueri taliter quod super eisdem
omnibus deponat veritatem. Et ita ordinari petiit et requisivit.

Et prefati Reverendissimus Dominus Archiepiscopus et Inquisitor, audita dicta
requisitione, assignaverunt eundem delatum ad super premissis petitis
et requisitis, per eundem Procuratorem ordinationem audiendum
diem crastinam de mane, hora audiencie ipsius Reverendissimi Domini
nostri Archiepiscopi, ordinando nominus eundem delatum fore reintrudendum

Acta fuerunt hec in dicta camera Paramenti, venerabilibus et religi-
-osis viris dominis Anthonio Corvatoris Canonico curato Ebredunen,
Desiderio

Desiderio Martini Lto panaterij Capelle curato de Rosseto, et Desiderio Forgeti etiam Capellano curato de Armeolo Ebred dioc., et Anthonio de Contamina eiusdem rev.mi dni nri Archiepi Thesaurerio, testibus ad premissa presentibus, et me jam dicto Notario subsignato.

N. Paris

22. Julij 1486. Sabbathi vero vicesima secunda jamdicti mensis Julij de mane hora audientie prefati rev.mi dni nri Archiepi superius proxime assignata in dicta camera paramenti, et coram eisdem rev.mo dno nro Archiepo, et Inquisitore ibidem supra quoddam bancum fusteum more Majorum sedentibus, comparuit dictus dominus procurator fiscalis petens in causa dicti delati, ut supra eundem torqueri attentis premissis, et ita ordinari et interloqui.

Ordinatio

Sentence de torture

At tunc prelibati rev.mus do. nr Archiepus et inquisitor, premissa comparitione audita et intellecta, quia idem delatus aliquos articulos dicte secte Waldensium ut supra confessus est, et illos tenuit et alios articulos quos tenent illi de secta Waldensium, scire debet et confiteri illos non curat. Igitur perjurijs, variationibus et alijs premissis attentis, et alijs eorum animos juste moventibus, participato etiam consilio cum ven.bus et egregiorijs viris dnis Johanne Francoris canonico et Sarrista Ebred, Petro Sabine decretorum doctore, canonico, vicario et officiali Ebred, et Raymundo Donicelli jurisperito civitatis Ebredunen ibidem presentibus, ordinaverunt et ordinant eundem delatum fore torquendum et eidem torture exhibend, vz. in Trayia dicti Palarij taliter quod de dictis articulis et secta, ac de complicibus ipsius veritatem dicat. Ad quod faciend, eid delato terminum statuerunt, diem presentem circa duas horas post meridiem.
Acta fuerunt hec ubi supra, presentibus quibus supra, et me jam dicto Notario subsignato.

N. Paris

Seqnda

Deinde anno et die ac hora supius expressis assignatis, et in dicta pranysia ac coram prenominatis dominis Archiepo et Inquisitore comparuit dictus dominus procurator fiscalis, petens et requirens in penam dicti delati renuentis plenam confiteri veritatem de premissis et super contentis in dictis articulis, quos tenent Walden seu pauperes de Lugduno, in executionem ordinationis ultime per eosdem do: Archiepum et Inquisitorem ad hoc facte, eund delatum torture exhiberi, et eum torqueri taliter quod de eo tam super dictis articulis, quam de compluribus dicte secte sciatur veritas.

Qui quidem delatus in executionem dicte ordinationis, fuit ibidem coram prenominatis do: Archiepo et Inquisitore eidem torture exhibitus, et per Bartholomeum Garabelli servientem curiarum dicti domini Archiepi ac certos alios ex servitoribus dicti domini Archiepi, manus ejus cum parvo fune suo parant et inde cum magno fune ligatus, et cum uno lapide in pedibus etiam ligato, et circa unam cannam alte elevatus, et inde interrogatus, qui sunt alij Articuli quos credunt Waldenses, et quos non confessus est. Dixit nullos alios scire.

Interrogatus an sciat aliquos complices dicti criminis heresis seu secte Waldensium, Dixit nullos scire.

Interrogatus an cognoscat aliquos suspectos de dicto crimine seu secta Walden in loco de Sancta Cecilia, sive alibi in provincia Dixit quod non.

Interrogatus si unquam habuerit conferenciam de dicta secta cum supranominatis Petro Vole et ejus uxore, aut alijs suspectis de secta predicta. Dixit quod non.

Interrogatus si unquam fuerit confessus alicui ex confessoribus dicte secte. Dixit quod non.

Quibus actis, requisivit idem delatus prefatos dominum Archiepum et Inquisitorem, ut illum descendere facerent, quoniam deponere veritatem horum que sciret de huiusmodi secta. Qui quidem Reverendissimus

Dominus

Dns Archiepus et Inquisitor fuerunt contenti qd descenderet,
et hoc facto, dixit qd recordatur de quodam qui est de valle Sti
Martini, ditionis Sabaudiae, et noiatur Nicholaus Grilhoti,
et est Agricola, et manet in loco de Manosqua, et ibm
cepit uxorem de eodem loco, et postquam fuit uxoratus —
duxit ejus uxorem apud Angrognam, ut addisceret Waldesiam,
et ibm ipse et ejus uxor in dicta valle steterunt per certum
tempus, deinde reversi fuerunt apud dictum locum de Manosqua, in quo loco mansionem trahunt.

Interrogatus quomodo et qualiter scit ea quae dixit et deposuit,
dixit qd Johanna uxor dicti loquentis premissa sibi dixit, et qd
ipsi Nicolaus et ejus uxor ea eidem Johannae dicere debuerunt.

Item dixit qd dicta Auda ejus avuncula cum diceret sibi alia
per eum superius deposita, dicebat sibi, qd post quondam papam
cujus nomen ignorat, non fuit alius papa qui servaverit
vitam sanctam, Et dicebat sibi etiam, qd expost aliquis papa
vel aliae psonae Ecclesiae nullum habuerunt nec habent potestatem
absolvendi a peccatis. Et qd ita credidit usque nunc.

Item fuit interrogatus, an deposita superius quae sunt contra
fidem catholicam, ipsis omnibus de vbo ad vbum sibi lectis,
et datis ad intelligend in vulgari, sint vera et consistant
in veritate, dixit qd sic, et ita credidit.

Addens ulterius ejus depositioni, qd dicta Auda sibi in mandatis
dedit, qd quamprimum reciperet aliquem ex Confessoribus dictae
sectae, qd confiteretur ab eo.

Item dixit qd quando illi duo confessores venerunt ad dictam
Paratorium, qd tunc audiverunt de confessione dictam —

Johannam

Johannam ejus uxorem subtus quoddam pomerium, Non tamen audiverunt eundem loquentem.

Deinde hijs auditis per eosdem Reverendissimos Do. Archiepiscopum et Inquisitorem, et quia idem delatus non curat dicere veritatem, ordinaverunt et preceperunt quod elevaretur. Et cum esset elevatus per altitudinem unius tesiæ vel circa a solo dictæ grangiæ, petijt iterum quod descenderet, et quod diceret veritatem super interrogandis ab eo, quam sciet, et petijt quod daretur sibi ad bibendum de aqua benedicta, credens quod eum juvabit ad dicendum veritatem.

Qui quidem Do: Archiepus et Inquisitor fuerunt contenti quod descenderetur, et fuit sibi data aqua benedicta ad bibendum. Et inde fuit interrogatus ut declararet complices, quos sciet de dicta secta. Item qui sunt alij articuli quos credunt Waldenses quos non confessus est. Item si confessus est illis Confessoribus dicta secta: Qui respondit quod nesciret quid plus dicere. Sed petijt terminum ad super premissis Interrogatorijs advisate respondendum.

Tunc prenominati Do. Archiepus et Inquisitor, premissis omnibus dum sit, ageruntur auditis, eidem terminum ad super premissis Interrogatorijs respondendum et veritatem dicendum, diem crastinum hora secunda post meridiem vel circa assignaverunt, in dicta grangia vel alibi ubi eos adesse contingeret.

Deinde adveniente die dicta, vicesima tertia jam dicti mensis Julij, hora secunda post meridiem in D.

Acta fuerunt hec infra dictam grangiam, presentibus dictis Dnis Johanne Franconis, Petro Sabine, Desiderio Martini alio Panatorij, Desiderio Forgeti, et pluribus alijs personis. Et me Notario subscripto.

N. Paris

Die vero

Die vero dominica numerata vicesima tertia jam dicti mensis Julij, hora secunda vel circa post meridiem supius ultimo assignata, in dicta camera paramenti, et coram Rndis Dnis Archiepo et Inquisitore, comparuit dictus Anthus delatus, et fuit interrogatus p eosdem Ro: Ar. et Inquisitorem, seu p alterum eorum, an fuerit confessus alicui ex confessoribus dictae sectae, ex eo qd dicta avuncula sua Auda, prout supius idem delatus deposuit, dixerat sibi qd quam primum reperiret aliquem ex confessoribus dictae sectae, quod confiteretur ab eo. Etiam quia ut supius deposuit et dixit, qd venerunt duo ex dictis confessoribus ad supradictum paratorium, et sic est veri-simile qd tunc aut post fuit confessus peccata sua alicui ex dictis confessoribus. Dixit et respondit qd dicta Auda dedit sibi in mandatis, qd quam primum reperiret aliquem ex confessoribus dictae sectae, qd confiteretur ab eo. Item dedit sibi in mandat qd non juraret Deum neque virginem Mariam pro aliqua causa, non corisaret, non cantaret, non comederet nisi prius lotis manibus. Etiam antequam comederet et biberet, diceret pater noster et Ave Maria, dicens etiam quod dicti confessores tunc in dicto paratorio, eo quia hora erat tarda non potuerunt eum audire de confessione, et qd bene confess fuisset ab eis, sed dixerunt sibi, nos reveniemus una alia die et audiemus te, quia non habemus nunc oppor-tunitatem.

* cer, dans de chante

Item dixit, qd dicti confessores tunc in dicto paratorio dixe-runt sibi, nos oportet ire grue locum de Magna, pro loquendo magro Petro Notario, cognomen ejus idem loquens ignorat, tamen est de pede montium, et est habitator ibi in loco de Magna.

Inter.

Interrogatus si ille magr Petrus est uxoratus, dixit qd sic. Et qd uxor eius est etiam de pede montium.
Interrogatus si cognoscat eosdem Petrum et eius uxorem, dixit qd sic, quia paravit eis aliquotiens pannos pro domo eorum.
Interrogatus si cognoscat aliquos alios complices de dicta secta, dixit qd non.
Item dixit qd dicta Auda avuncula sua etiam dicebat sibi, qd non erat peccatum comedere carnes in die dnica primae quadragesimae, neqz diebg sabbati extra quadragesimam, dicens quod dictis diebus pluries comedit carnes ipse loquens. Dicens etiam quod dicti de secta ipsa dictis diebus comedunt carnes, et laborant diebus festivis, exceptis diebus dnicis.
Chair * foyte.
Interrogatus si paraverit aliquos pannos illis qui habitant in loco de Sancta Tulia, dixit qd sic, vz. de tempore quo manebat cum Rollando de Crueys, Mediolanen habits Maurasche, cum quo stetit p quinqz annos, pro addiscendo artem parandería.
Interrogatus quos cognoscit in eodem loco de Sancta Tulia, dixit qd non cognoscit quenquam, nisi quendam noiatu Johem ffilioli textorem de Sabbaudia, qui est habitator in eod loco.
Interrogatus si post mortem ipsius Rollandi, et de tempore quo tenuit dictum paratorium, paraverit aliquos pannos illis de Sancta Tulia. dixit qd non.
Interrogatus si ea quae deposuit ante questionem et post, ipsis depositis p me notarium sibi explicatis et datis ad intelligend sint vera et consistant in veritate, dixit qd sic, et illa credidit.
Et pfati Revmus dns Archiepus et Inquisitor, auditis omnibg pmissis, assignaverunt eidem delato, ad comparend coram
ois in

eis in dicta camera paramenti, ad latius super dicta heresi respondendum
et deponendum, et sibi terminum statuerunt diem crastinam, hinc
xxiiij^ta ipsius mensis Julij, post audienciam dicti Rev^mi dni nri
Archiepi, hora nona vel circa ante meridiem.

Acta fuerunt hec in dicta camera paramenti, et premissa con=
fessus est idem delatus gratis et libere in presentia venerabilium
dominorum Petri Sabine, Anthi Cornatoris canonicorum
Ebred., Desiderij Martini als Panatorij et Desiderij For=
geti capellanorum, ac egregij viri dni Michaelis Maurine
jurisperiti civitatis Ebred., ac mei jam dicti notarij subti

N Paris

24 Juillet 1486.

Lune siquidem dicta et intitulata vicesima quarta ipsius mensis
Julij, eidem delato pro termino assignata, hora nona ante meri=
diem vel circa in dicta camera paramenti, et coram memoratis Do.
Archiepo et Inquisitore, comparuit dictus delatus, dicens se
credidisse articulos dicte secte superius confessatos per eum, et
etiam omnes articulos alios, quos credunt illi de dicta secta
Valdensium. Et qd fuit confessus peccata sua alteri ex dictis
confessoribus, cum essent in dicto paratorio supradicti duo con=
fessores, et audivit eum de confessione retro dictum para=
torium, Et eum audiendo idem confessor stabat rectus. Et
erat idem confessor laicus, et portabat vestem laicalem. —
Et idem delatus erat coram eo rectus, et audivit ibid eum de
confessione. Et precepit sibi qd crederet articulos ipsos per
eum confessatos, et plures alios dicte secte de quibus non
recordatur. Et illos credidit firmiter usque in hodiernum
diem. Et prohibuit sibi qd non juraret deum. Et qd non
panderet dictam sectam neque complices ejusdem, nec vi torture
nec alias quovis modo, quia revelare illam et complices est pecca=
tum irremissibile. Et fecit eum promittere qd haberet tenere

dictam

dictam sectam, sub pœna damnationis æternæ. Et plura alia sibi dedit in mandatis idem confessor, de quibus non recordatur. Et inde apposuit manum suam super caput ejus, et eum absolvit. Et sibi injunxit pro pœnitentia, ut diceret qualibet nocte in cubili suo tot pater noster, usque quo somnus eum arriperet. Petens humiliter idem delatus ab eisd. Rev.mo Do: Archiepo et Inquisitore, sibi de commissis veniam et absolutionem impartiri. Et qd de cetero non credet in dictos articulos. Dicens ulterius qd ubi Johanna ejus uxor noluerit dimittere illam sectam, qd separabit eam ab eo. Et qd si in futurum invenerit aliquem seu aliquos ex dictis confessoribus, qd curabit de illos capi faciendo, et de eos pandendo et manifestando, ac complices etiam ipsius sectæ justitiæ et illis quibus fuerit opportunum.

degres de consang: Item dixit idem Anthonius et confessus est ibi, qd illi de secta illa tenent non esse peccatum contrahere ultra tertium gradum.

Item dixit et confessus est, qd ipsi de secta illa tenent, qd quando confitentur peccata sua illis confessoribus dictæ sectæ, et postmodum confiteantur curatis eorum, qd ubi postea non reptantur ad ~~ad~~ confitendum eisdem confessoribus dictæ sectæ, qd sunt damnati.

Item dixit qd tenent pariter illi de secta illa, qd excoicationes Papæ seu Prelatorum Ecclie non valent, nec possunt nocere eis. Dicens qd dicta avuncula sua etiam hæc bene dicebat sibi.

Item dixit qd etiam illi de secta illa tenent, qd si aliquis Valdensis fuerit condemnatus per justiciam, ad sustinendam pœnam ignis corporalem, qd ille ignis vocatur ignis benedictus, et qd ille talis nunquam patietur ignem maledictum. Et dicunt in vulgari sic, vz. Qui eys crema dal fuoc benet, non eis crema dal fuoc malet.

Item

Item dixit quod illi de secta illa tenent, quod si sit aliquis de eorum secta in mari supra aliquam navem, quod nunquam peribit navis illa.

Et omnia premissa confessus est idem Anthonius gratis et libere, eius spontanea voluntate, et quod ea omnia firmiter credidit usque nunc, et ita juravit in manibus dicti domini Inquisitoris supra sancta dei Evangelia, per eum manibus suis libro tacta, ea omnia per eum deposita vera esse ~~et ea omnia tenuisse et firmiter credidisse~~. Sed de cetero dixit, quod non intendit ea tenere nec credere, petens ut supra, misericordiam et absolutionem de premissis sibi impartiri, paratus se offerendo supportare et subire penam sibi per eosdem dominum Archiepiscopum et Inquisitorem imponendam et iniungendam.

Prenominati autem domini Archiepiscopus et Inquisitor, auditis et intellectis premissis omnibus per eundem delatum gratis et sponte depositis et dictis, eidem assignaverunt ad comparendum coram eis personaliter, et latius deponendum super dicta secta, seu eius repetitionem super premissis depositis, audiendum diem Jovis proxime futuram de mane, hora audientie ipsius Reverendissimi domini nostri Archiepiscopi, in dicta camera paramenti.

Acta fuerunt hec infra dictam cameram paramenti presentibus presentiatis dominis Petro Sabini, Desiderio Martini alias Spanatorii, Desiderio Forgeti, Michaele Maurino et Raymundo Dominelli testibus ad hec vocatis, et me jam dicto Notario subsignato.

N paris

Repetitio dicti Anthonii Blasii.

Jovis autem numerata vicesima sextima mensis predicti Julii suprius ultimo eidem delato pro termino assignata, adveniente in jam

dicta

dicta camera paramenti, et coram prenominatis Rev.mo dno nro Archiepo et magro Inquisitore, comparuit, et se personaliter presentavit dictus Anthonius delatus. Et repetitus ac interroga=tus per eosdem dd. Archiepm et Inquisitorem, seu alterum eorum, si ea omnia quae supius dixit et deposuit ipsis, de verbo ad verbum sibi expositis, in vulgari sermone datis ad intelligendum, sint vera et consistant in veritate. dixit et respondit quod sic. Et quod omnia illa deposita per eum firmiter credidit et tenuit. Et ulterius dixit, quod illos duos confessores, de quibus superius deposuit, qui venerunt ad dictum paratorium, locavit seu hospitavit eos illa nocte.

Item quod ille confessor qui audivit eum de confessione, nominatur Jacob, et loquitur idioma de pedemontium. Et quod dixit eidem loquenti, quod ipsi erant sex confessores in numero, sed alij quatuor iverant ad visitandum eos qui sunt de secta, et manent in montibus de Coni.

Interrogatus si fuerit alias inquisitus per aliquem Inquisitorem de huiusmodi haeresi seu secta. dixit quod non.

Interrogatus si cognoscat aliquem de secta Walden, qui fuerit alias abjuratus, dixit quod non.

Hec autem omnia dixit et deposuit idem Anthonius gratis et libere et ejus spontanea voluntate, presentibus prenominatis dnis Desiderio Martini alias Spanaterij, desiderio Fforgeti, et plu=ribus alijs, et me jamdicto Not. subsignato.

N. Paris.

Subsequenter vero anno premisso, et die quarta decima mensis Septembris, dicto Anthonio Blasij coram prefato Rev.mo dno nro Archiepo, assistentibus sibi quibus infra, et multis alijs presentibus,

in

in Camera Paramenti Aulæ Archiepiscopalis, situato et existente.

Idem Anthonius repetitus sponte iterum confessus fuit, abiuravit, petiitque ut infra in forma literarum dicti Domini Archiepiscopi, eidem Anthonio concessarum. Et idem Reverendissimus Dominus absolvit eum, et iniunxit eidem ac alia dixit et fecit, prout in eisdem literis suis continetur, quarum tenor sequitur et est talis.

est basis

Bulle pour absoudre [Num 5] Les vaudoys au legat.

Alexander Epus servus servorum dei, dilecto filio
Georgio tti sancti Sixti pbro, Cardinali Rothomagen, in
regno Francie nro et Aplice sedis Legato Saltm et Aplicam
ben. Cum nos hodie te in regno Francie, pro nonnullis
magnis et arduis universalis Ecclie et totius reip xpiane
negotiis, Legatum nrm de latere, de fratrum nrorum sancte
Romane Ecclie Cardinalium consilio duxerimus constituendum.
Nos volentes ea tibi concedere, per que psonis dicti regni
te possis reddere gratiosum, circumspectioni tue de qua in
hijs et alijs specialem in domino fiduciam obtinemus,
in eodem regno et limitibus legationis tue existendo, dicta
legatione durante, omnes et singulas personas tam Ecclicas
quam seculares, que a Catholice fidei et sancte mris Ecclie
documentis deviaverint seu deviantes, in heresim quomodolibet
lapse fuerint, et propterea excommunicationis et alias senten=
tias et penas Ecclicas vel seculares p quoscunque Judices
ordinarios et delegatos, aut Inquisitores heretice pravitatis,
latas, inflictas et promulgatas incurrerint, postquam ad veram
et Catholicam fidem redierint, et errores suos abjuraverint; necnon
hoc a te humiliter petierint, illas ab huioi sententijs et penis
auctte nra absolvendi, in forma Ecclie consueta iniunctis per=
sonis ipsis, pro modo culpe penitentia salutari, Et qd. talia de
cetero non comittant, nec ea comittentibus pbeant auxilium, consi=
-lium vel favorem, et cum psonis Ecclicis sup irregularitate
si quam sic ligate contraxerint, dispensandi tenore presentium
plenam et liberam concedimus ~~potestatem~~ facultatem. Datum
Rome

Romae apud sanctum Petrum, Anno incarnationis dominicae
millesimo quingentesimo primo, Non. Aprilis, Pont. nri anno nono
B. Morini Rgta apud me Hadrianum.

Alexander Epus servus servorum Dei, dilecto filio ~~Gervasio~~ Georgio tituli sancti Sixti pbro, Cardinali Rothomagen, in regno ffrancie nro et Aplicae sedis Legato salutem et aplicam ben. Ab eo qui humani generis sumens effigiem, primi parentis lapsum reparando, corporis sui sanguinem in ara crucis effundere dignatus est, ad summum apicatus apicem meritis licet insufficientibus divina gra vocati, ad id cordis nri vota desideranter extendimus, ut sordidis lucris et noxijs cupiditatibus propulsatis, ubilibet oves dnice superna nobis dispositione comissa fructum deportent nitidum, et ab ijs que corpus animamque comaculant tremendi supplicij examen fugientes alias alienas se penitus efferant et immunes. Cum igitur nos hodie te in regno ffranciae, pro nonnullis magnis et arduis universalis Ecclie et totius reip: xpiane negotijs, Legatum nrum de latere, de fratrum nrorum sanctae Romanae Ecclie Cardinalium consilio duxerimus constituend: Et (sicut accepimus) in plerisque civitatib, terris, castris, oppidis, villis et locis in eodem ~~loco~~ regno consistentibus adeo flagitiosum, et utriusque testati pagina detestandum ~~irrepsit~~ usurarum crimen irrepsit, qd nonnulli tam xpiani quam Judaei, Judicis universorum timore postposito, et illius, qd ad nram ptinet instructionem, qui pecuniam suam non dedit ~~ad~~ usuram, et munera super innocentem non accepit, documenti immemores; ut turpib lucris ditentur, Ecclesiae usurarum ardentius intumescentes, eas pu:te et occulte ~~exercere~~ exercere, ac pecuniarum quantitates lucri obscaeni captandi causa, pactis et conditionibus reprobis adiectis, constitutis in periuria personis mutuo concedere et ultra sortem recipere non formidant, et tam execrabiles sibi venditandos questus exquisitis ingenijs sup huiusmodi eis solvendis usuris quam plures personas utriusque sexus, etiam datis desuper fideiussoribus, per-

quos

quos singula juris remedia, quibus repeti possent eadem usurae, abrenunciare cogerunt, ac tot tamquam varijs juramentorum, promissionum et obligationum astrinxerunt vinculis, quod omni juris sublato et expulsato suffragio, personae praedictae pro huiusmodi redimendis usuris suorum bonorum substantia exutae hactenus remanserunt, et remanent indies plurimum aggravatae. Ac etiam forsan ipsius regni rex juravit, quod de huiusmodi usurarum crimine, per se vel quosvis alios judices etiam Ecclesiasticos praetextu cuiusvis facultatis etiam a Sede Apostolica per illius litteras concessae seu concedendae, usurarios praedictos non inquietare, vel contra eos inquirere, seu inquietari vel inquiri permittant. Nos igitur formidandam quam ex praemissis succedit divinae majestatis offensam, prout ex debito nobis injuncti pastoralis incumbit officij, amplius amplius tollerare non valentes, et super hijs nostri desiderij partes salubriter impartiri cupientes ac attendentes quod ex juramento praedicto quod nutativum

nutritivum praedicti existit ~~intentivum~~ incentivum tribuitur delinquendi, Ac incolae et habitatores dicti regni illius, praetextu impunitatem suorum delictorum consequendo, quinque juramentum non debet esse iniquitatis vinculum, praefatum regem ad juramenti praedicti observantiam nullatenus teneri, seu arctari, aut obligari, seu obligatum aut arctatum esse debere, auctoritate Apostolica tenore praesentium decernimus et declaramus. Et insuper circumspectioni tuae, de qua in hijs et alijs specialem in Domino fiduciam obtinemus, committimus et mandamus, quod etiam postquam legationem tuam ~~[illegible]~~ inceperis per te, vel alium seu alios in eodem regno et limitibus legationis tuae existendo, ipsa Legatione durante. Omnes et singulos cuiusvis dignitatis, status, ordinis vel conditionis fuerint, qui damnabili praesumptione praemissis inhaerent et utuntur usuris, auctoritate nostra moneas, ut sua sorte contenti omnes et singulas pecunias, ac alia, res ~~et~~ et bona mobilia et immobilia, quae per usurariam pravitatem extorserunt, fructibus computatis, in sortem plenario restituant, ac ab usurarijs exactionibus, et quod illae

solvantur, juxta

solvantur juxta pacta et conventiones desuper facta, ac lras et instra quæcumque sub quibuscumque exquisitis tenoribus, et cum quibuscumque adjectis clausulis et cautelis confectas et confecta, exinde etiam pignorum et hostagiorum adjectiones, seu alii super ipsorum pactionum, conditionum, tenorum, lrarum, ac instrorum eorundem observatione monitionibus et requisitionibus præviis penitus et omnino desistant, juramenta relaxerit, fidejussores super hoc datos a fidejussione hujusmodi absolvant, et pignora restituant, Xpianos vero per censuram et cam et illa quæ in Lateranen concilio contra usurarios edita fuere, Judaeos vero per subtractionem communionis fidelium, et alias congruentes, quas usurarij Christiani et Judei magis timebunt, et de quibus eidem circumspectioni tuæ videbitur pœnas, dicta auctoritate, sublato cujuscumque appellationis obstaculo compellas testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, censura simili appellatione cessante, compellas veritati testimonium perhibere. Præterea si et postquam de principalibus summis satisfactum esse dictæ circumspectioni tuæ aut deputando vel deputandis per te legitime constiterit pro alijs ac quibuscumque dependen ab eisdem solvendis, omnia et singula quæ per obligationes et pactus sub quibuscumque vijs, modis et formis processerint, etiam protinus auctoritate præfata relaxes cassos et irritos, ac nullius firmitatis existere, ad illorum quoque seu alicujus ex eis observantiam principales personas et eorum fidejussores minime teneri auctoritate præfata decernas, non permittens eos occasione præmissorum præter obligationes hujusmodi per quoscumque in judicio vel extra molestari seu inquietari. — Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, etiam invocato auxilio brachio seculari, Non obstan felicis recordationis Bonifacij Papæ octavi prædecessoris nostri, illa præsertim qua cavetur, ne quis extra suam Civitatem vel diocæsin, nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra unam dictam a fine sua diocæsis

diocesis ad judicium evocetur, seu ne Judices a sede Apostolica deputati contra quoscunque procedere, aut alii seu aliis vices suas committere presumant, ac de duabus dietis in concilio generali, necnon de personis ultra certum numerum ad judicium non vocandis, et aliis constitutionibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscunque. Seu si dictis usurariis vel quibusvis aliis communiter vel divisim a prefata sit sede indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possunt, per litteras Apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, et qualibet alia dicte sedis indulgentia generali vel speciali cujuscunque tenoris existat, per quam presentibus quo expressam vel totaliter insertam tui interim explicatis et premissorum exercitio impediri valeat quomodolibet, vel differri. Et de qua cujusque toto tenore habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Datis Rome apud sanctum Petrum Anno incarnationis Dominice, Millesimo quingentesimo primo, Nonis Aprilis, Pontificatus nostri anno nono

B. Morini, et in dorso Registrata apud me Adonime.

Bulle d'Absolution en faveur des Usuriers.

Autre bulle pour absoudre de tout crime
et particulierement d'heresie ?

Alexander Epus servus servorum dei. dilecto filio Georgio
tituli sancti sixti pbro Car^li Rothomagen in regno ffrancie
nro et Aplice sedis Legato salutem et Aplicam ben. Cum nos dudum
te in regno ffrancia pro nonnullis arduis Romane Ecclie ac
totius reip: xpiane negotiis nro et Aplice sedis Legatum con=
stituerimus et deputaverimus, tibique contra quoscunque criminosos et delinquentes inquirendi, procedendi, eosque condemnandi,
et cum illis iuxta suorum exigentiam delictorum componendi, et
alia faciendi, et gerendi et exequendi concesserimus facultatem,
prout in nris desuper confectis lris plenius continetur. Nos
cupientes ut cum psonis tue legationis que crimina prorsus et
delicta aliqua comiserunt, et comiserint postquam suos recognoverint errores te possis reddere gratiosum circumspectioni tue, de qua in hiis et
aliis specialem in dno fiduciam obtinemus, cum quibuscis
personis dicte legationis, pro fructibus et bonis, sive ex
Symoniaca pravitate, sive ex furto, homicidio, usura aut
adulterio, sive ex indebita possessione et detentione benefici-
orum Ecclesiasticorum male perceptis, ac cum hiis qui manus
violentas in Clicos et psonas Ecliasticas injecerunt, ac qui illicita
juramenta fecerunt, ac p saltum ad ordines pmoti fuerunt
etiam pro fructibus beneficiorum male perceptis; necnon cum
depredationibus Apostatis ac Hereticis, omnibusque et singulis qui
quecunque crimina quantumcunque enormia comiserunt, et cum hiis
cum quibus dispensandi, ac eos absolvendi, condemnandi, ac
beneficia eis conferendi eidem circumspectioni tue p nos est
jam concessa facultas pro camera Aplica, prout melius vide-
bitur expedire componendi, illosque absolvendi, et contra eos
procedendi

procedendi ac ipsos condemnandi, et etiam cum eis dispensandi,
aliaque gerendi et faciendi, iuxta continentiam et tenorem

trax. aliar nrar tibi desuper concessar lrarum premissis, ac consti-
tutionibus et ordinationibus Aplicis, ceterisque contrariis nequaquam
obstan. plenam et liberam auctem Aplica tenore presentium concedi-
mus facultatem. Datum Rome apud Sanctum Petrum,
Anno incarnationis dnice millo, quingentesimo primo non. Octobris

Pontus nri Anno decimo. P. de Luba A dorso Rta apud me Hadrianum.

43

Petrus Volo manet in Sancto Mario subtus ffolralgerum.

Dixit, quod credebat ipse, non posse salvari, nisi in forte

Et quod nunquam fuit confessus illum errorem usque nunc.

Dixit quod eius frater Bartholomeus est Valdey, cum dcuit Lauren Palgueti de Angrogina, et manet in Insula Venaysini et erat sartor, et ille Lauren dedit in uxorem filiam suam eidem Bartho: sed ille Lauren ivit apud Apuliam. Et idem Barthos cum uxore sua quam desponsaverat, et cum fuerint in Janua, et vollent ascendere mare, fuerunt alii de partibus Angrogine volentes etiam ascendere; fuit quidam qui prius eandem uxorem illius Barthi laudaverat, et voluit illam habere, et tunc idem Barthus retrocessit, et rexit uxorem in Crasaisino. et est parandorius et versant.

Interrogatus quis premissa sibi dixit, dixit quod Bratria uxor ipsius loquentis.

Item de Spanaxii et ffozeti.

Eius.

Procurator juravit in manibus esse fidelis.

Et petiit eum torqueri ex causis etc., eidem ad eras deliberari post missam 20.

Vide supra responsione ...

Premiere sumptum de certaines responses

Anton Blasii 1486.

Num 5.

Est alibi

Examinatio Anthonii Blasii de valle
Angrogne dioc. Thaurinen.

Anno a Nat. domini m°. cccc.mo lxxxvj.to et die xiij ~~mensis~~
Marcij, idem Anthonius gratis dixit, in curia ~~rev~~ rev.mi dni
nri Archiepi, ac fratrum Ferreoli Alviri ac Johannis
Martini ord. Ebred., ac dni Jo. de Aymonetis, et dni
Anth. Bambi, ac Sebastiani Berardi, qd sunt circa tres
anni lapsi, et de tempore videri suo Autumnali qd eo existente in
quodam sparatorio, qd est circa quartum Leuce, prope castrum
nominatum Dalphin, in provincia, ex quo dixerat cuidam
ejus socio, qui laborabat cum eo in eodem, circa paraturam
pannorum, et erat ille ejus socius de pede Montium, si
reperias aliquem de partibus vris, fac ut sciam, qd volo
mandari quasdam ~~certas~~ lras ad partes. Et quodam die ad eund.
loquentem fecit venire duos homines, loquentes idioma pede=
Montium, et dixit eidem loquenti, isti duo vadunt ad partes
nostras, tu volebas mandari lras, ipsi satis portabunt.
Et paulo post, his verbis dictis, dicti duo homines eum conduxerunt
retro dictum paratorium; et sibi dixerunt in secretis, Nos sumus
Confessores illorum de secta Valdensium, et habemus potestatem
absolvendi, et majorem quam habeant Sacerdotes, nobis datam per
summum pontificem; si velis audiemus te alter nostrum.
Et sibi monstraverunt unum librum unius psalmi, et dicebant
sibi, qd in eo erant multa bona, et qui crediderint contenta
in eo, erunt salvi in paradiso. Et ostenderunt sibi unum
Agulherium quadratum quatuor quadris, et illud portant in
sinu infra camisiam, et est copertum de corio nigro. Et
dixerunt sibi, illud Agulherium est intersignum quo cognos=
cuntur

44

runtur, et q^d omnes confessores illius secte portant eius firmam? Agulherum, et cognoscuntur illi confessores per illos de secta, quando ostendunt eis talia intersigna. Interrogatus si fuerit confessus ab eis, dixit q^d noluit confiteri ab eis. Et iis factis, dictus eius sororius eundem loquentem vocavit, et venerunt omnes ante portam dicti Sparaterii, et ibidem biberunt simul. Et postmodum idem loquens dedit eis unum panem, et dictus eius sororius dedit eis duos, quia dicebant q^d vivebant de iis, quae eis dabantur amore Dei.

Repetitio dicti Anthonii Blasii.

Deinde anno quo supra, et die 24ta Maii, fuit idem Anthonius per eundem Reverendum Dominum Ar. repetitus et reexaminatus, q^s diceret veritatem si est Waldensis, dixit q^d nesciret plus quid dicere. Et tunc fuit restitutus in carceribus. Acta fuerunt in Camera Sperimenti, testes frater Jac. Desiderii, et Jo. S. Sabine ac Spanaterii.

Bartham — Item dixit, q^d habet unum fratrem nominatum Berthalot, qui manet in Maurasta, et alium nominatum Barthm, qui manet in Grasino.

Brateiriam — et sororem nominatam Brassia, manet in Petra Rua.

Alia examinatio

Anno premisso et die xxix^a maii, dixit idem Anthonius, q^d quaedam eius avuncula materna nominata Anda, cum qua stetit per duos annos, d^t sibi Anthonio, cum esset aetatis vel decem octo vel xix annorum, et post mortem eius patris, q^d non erat purgatorium.

Item q^d non erat deprecandi Sanctos, quia nullam potestatem habebant.

Item q^d tantam virtutem habebat aqua pedalis, sicut aqua benedicta.

Item de festis, q^d non debebant coli, nisi dies Dominici.

Item q^d Capellani nullam habebant potestatem absolvendi a peccatis.

Et

Et dixit sibi q(uod) ejus pater erat Walden, et miror quare ~~q~~ non monstravit sibi ipsam vitam bona, et omnia ista. Et dixit q(uod) apost, vz, tum cum esset in Angrogna, dum fuit habitator in Dalphino, usq(ue) dum fuit captus in manib(us) Rev(erendissi)mi Dnd nrd, recidit sic. Tamen non fuit confessus alicui ex Confessorib(us) dictae sectae. Dicens ulterius, q(uod) quando discessit a patria de Angrogna, erat aetatis viginti annorum, vel circa.

Interrogatus, an sit uxoratus; dixit q(uod) sic.

Interrogatus unde est ejus uxor, dixit q(uod) de Angrogna.

contraxerat — Inttus si ~~convixit~~ cum ea, antequam ~~fuit~~ esset habitatus in Dalphino, dixit q(uod) non, ~~sed~~ post, et in loco Angrognae.

contraxit — ~~Et~~ Interrogatus si quando ~~convixit~~ cum ejus uxore, si sciebat aut credebat eam esse Waldensem, dixit q(uod) non; tamen postmod(um) quadam vice disputand(o) invicem, ipsa dicebat sibi, q(uod) non erat purgatorium; et ipse eam reprehendit furibunde, et eam verberavit, et apost cognovit q(uod) ipsa erat Walden.

Item quia superius deposuit de illis duobus Confessorib(us), qui venierunt ad eum cum esset in loco de Dalphino, vz in separatorio, et volebant q(uod) confiteretur ab eis, sed noluit. Dixit q(uod) quidam noiatus Sperxart, qui est de quodam loco prope vallem de Angrogna, eosdem confessores ducebat ibi pro loquendo uxori suae, et Aldinae uxori Petri Wole; sed tunc non reperierunt eas, eo quia erant in dicto loco Dalph. Et tunc dixerunt, postquam biberunt et comederunt ibi, illas i(d est) satis inveniemus una alia vice.

Et Interrogatus, unde est ille Wole, dixit q(uod) de Angrogna.

Interrogatus unde est uxor dicti Wole, dixit q(uod) credit q(uod) de Borde, prope Angrognam.

Inttus si sint Waldenses, dixit q(uod) credit q(uod) sic, et est verisimile, eo q(uod) illi confessores ducebant ux(ores) dicti Wole, etiam q(uod) omnes de Angrogna reputantur Walden.

Inttus ubi manet ille Petrus Wole, dixit q(uod) in Sancto Maximo

subtus

Subtus Sistarica prope Dalphinat.

Interrogatus si illi confessores vel alij de secta audiverunt eum unquam de confessione, dixit q^d non.

Item dixit, q^d ~~de~~ toto tempore, quo stetit in valle de Angrogna, solum confessus est uno viro Sacerdoti dicti loci parrochia sua.

~~Item dixit, quasi omnes de dicta valle credunt, sicut ipse credidit, prout superius deposuit~~

Interrogatus si fuerit confessus illum errorem, in Angrogna vel alibi Curato suo aut Vicario, dixit q^d non.

Item dixit, q^d omnes quasi de eadem valle reputantur Walden. et q^d credunt sicut ipse credidit, prout superius deposuit. —

Et dixit q^d dicitur, q^d tenent inter eos Synagogam et faciunt — Congregationes invicem. Et ostulantur unum porcum in culo in illa. tamen dixit q^d. nunquam fuit in illa.

~~Interrogatus si eius predicta uxor eidem Anthonio attineat, in aliquo gradu consanguinitatis vel affinitatis, dixit q^d. non eidem, bene credit q^d attinet fratribus ipsius loquentis.~~

Item dixit q^d Laurencius Porro? maritus ipsius Aude, quum decessit, ~~erat~~ Walden reputabatur.

valet. ~~Acta fuerunt hec in Capella Archiepi. qui premissa dixit, fratribus Jacobo Desiderij et Floriolo, cum quodam fratre minore noiato frat. Paradis, et me sub^to. pntibq.~~

N. Pparis.

Contra Johanna ux. dicti Anthonij Blasij.

Die sexta Aprilis, in loco de Maurasca, Rev^us Dns noster interrogavit Johannam uxorem dicti Anthonij, unde esset ipsa et dictus ejus maritus, respondit p intervallum, q^d ipse ejus maritus et ipsa sunt de Pimerolio. Cui dixit Do: non estis. Deinde per aliud intervallum interrogata, unde sunt ipse ejus maritus et ipsa. Respondit q^d de Lucerna. Cui respondit idem Rev^us Do: non estis.

Iterum interrogata, ut supra respondit q^d de valle Angrogne.

Repetitio

Depositio dicti Anthonij Blasij.

Anno premisso, et die Veneris, vicesima prima Julij, in camera paramenti palatij Archiep.lis Ebred. constitutus prefatus Anthonius Blasij, coram Rev.mo D.no: Arc. et Rev.do patre fre Jacobo Brunetti, Inquisitore heretice pravitatis. Interrogatus per eos, et delato sibi juramento. Qui juravit puram et meram — veritatem dicere, de ijs quibus erit interrogatus. Et hec sub pena excois perjurij criminis confessati, et alijs penis juris etc. Et primo interrogatus, an deposita per eum sint vera, ipsis deposit. sibi lectis et datis ad intelligend. dixit qd sic, gratis et libere.

Interrogatus super alijs articulis, quos tenent Waldenses, dixit se nihil aliud scire. Tamen dixit, qd non credebat se posse salvari, nisi credidisset illam sectam, seu illos errores.

Item dixit, qd nunquam fuit confessus tenere illum errorem alii usque nunc.

Interrogatus quot fratres habet, dixit qd duos, quorum unus nominatur Bartholus; qui, prout dixit sibi ux. ejus, est Waldensis; et illam Waldesiam sibi dederit quidam nominatus Laurentius ffalqueti de Angrogina sector, patruus ipsius — Barth, qui fuit habitator Insula Wenayssini; et cui Barth. idem Laurentius dedit in ux. ejus filiam ibid. in Insula, et stetit maritatus cum ea per annum, postmodum arripuer. iter, postquam desponsavit eam, ipsi Lauren., Barths et dicta ejus ux. eo de eundo apud Apuliam. Et cum fuerint in Civitate Janue, et vellent ascendere mare, invenerunt quandam societatem de partibus pedemontanis, quae etiam volebat ire apud dictam Apuliam. Inter quos fuit quidam qui dixit, qd filiam dicti Laurentij predictam in ux. per verba de presenti acceptat, taliter qd idem Barths intelligens premissa, eidem illam dimisit. Et reversus est apud Angroginam, et inde apud Prayinguand. Et

ibidem

ibidem recepit uxorem aliam.
Interrogatus qua arte utitur, dixit quod est parandeirius et consor pannorum.
Alius vero frater nominatus Bertalot, et manet in Maurasra.
Interrogatus quot sorores habet, dixit quod duntaxat unam, vocatam
Beatrisiam, quae est maritata in Petra Rua, eius maritus vocatur
Pascalis de Polena, et habitat ibidem. ~~Interr~~
Interrogatus si illi Bertalotus et Beatrisia sint valdenses, dixit se
nescire.
Interrogatus, quia dixit superius, quod quando Johanna eius uxor sibi
dixit, quod non erat Purgatorium, et illam increpavit et ver-
-beravit, quare id fecit. Ex quo idem confessus est, quod credidit
quod non erat Purgatorium, usque dum fuit incarceratus. ~~Item~~
Et non ~~etiam~~ est verisimile quod illam verberavit, deberet arte praemissis
dixit, quod volebat quod sibi declararet latius, quia volebat plus
scire, quia sciebat minus de dicta secta.
Interrogatus si habuerit umquam aliqua verba seu aliquam conferentiam
de praemissis erroribus, cum supranominatis Petro Pole, uxore
dicti Pole, ~~aut~~ ac uxore dicti loquentis, aut aliis suspectis,
moram trahentibus in partibus illis, tam in loco de Sancta Iulia
quam alibi. attentis praemissis, et quod fuit Patriote, et ipse
Petrus etiam tenet illum errorem. ut credit idem loquens,
Dixit, quod nunquam habuerunt conferentiam simul.
Pluribus Interrogatoriis sibi factis, super articulis quos cre-
dunt valdenses, dixit se nihil aliud scire.
Quibus actis, magister Sebastianus Morrellini procurator fiscalis,
qui iuravit hodie in manibus dictorum dominorum esse fidelis etc.
attentis depositis, per eundem delatum. Et quia licet con-
fessus fuerit certos articulos haeresis Valdesiae, et tacet alios,
illum exhiberi torturae, et petit ordinari.
Reverendissimus Do: Ar. et Reverendus pater Inquisitor assignaverunt eidem
delato, ad eorum ordinationem, super praemissis petitis audiendum
ad diem crastinam post missam etc.

Sabbati

Sabbati xxij Julij, hora predicta, ubi supra, comparuit prenominatus pro pena delatis, ut supra.

Rev.mus Dns. et Rev.dus pater Inquisitor, presente eodem delato, qui nil valide proposuit, propter quod non veniat torquendus, participato consilio cum Rev.dis viris Do. Francisco Sarritta, Petro Sabino et Demirolli, Petro Sabino, Canevaro, et vicario, et Offi. Ebrodun., premissis depositis attentis et consideratis, ordinaverunt eum fore torquendum, ad quod faciendum terminum statuerunt datum circa duas horas.

Acta fuerunt hec ut supra, presentibus predictis Do. A. Cornatoris Spana.rij Forgoti et Thesaur.

Fuit ulterius interrogatus, cui mallet citius confiteri peccata sua, si uni Capellano male vite, aut uni bono probo scienti audire de confessione, dixit quod mallet confiteri peccata sua eidem probo, quam Capellano male vite.

Deinde per intervallum respondit, quod mallet confiteri Capellano peccata sua.

Dicta die et hora, coram dictis Do. Rev. et Inquisitore

In executione ordinationis predicte fuit exhibitus torture, vz. in Grangia palatij Archiepiscopalis. Et interrogatus de complicibus alijs, si aliquos sciat, dixit se nullos scire.

Interrogatus si cognoscat aliquos suspectos in loco de secta Zulia aut alibi, dixit quod non.

Interrogatus si habuerit conferentiam cum dicto Petro Rolo et eius uxore, aut alijs suspectis de secta, dixit quod non.

Quibus actis, preceperunt dicti Do. eum ligari et torqueri, fuit ligatus manus cum fune seu carrucae, vz. de retro, et cum magno fune etiam ligatus, et cum lapide in pedibus et tortus et elevatus modicum, et cum esset modicum altus, dixit, faciatis me poni basso.

Tunc dixit quod recordatur cuiusdam de valle Sancti Martini, qui manet in Maurasca, et nominatur Nicholaus Gulhoti, agricola, et est uxoratus ibi in Maurasca; sed dum fuit uxoratus, dixit illam

apud

apud dictam vallem Angrognie, vz. in pratis, pro addiscendo Valdesiam; et steterunt per certum tempus in dictis pratis mansione. Deinde reversi ~~fuerunt~~ Rancijs in Maurasca, et ibi manent. —
Int[errogat]us quomodo scit ea quæ d[ic]t[a], dixit q[uo]d uxor ipsius loquentis Johanna sibi p[re]missa dixit. Et q[uo]d Ancianj Nicolaus et eius ux[or] p[re]missa ux[or] suæ dicere debuer[unt].
Item dixit, q[uo]d dicta Anda eius Avuncula, cum diceret sibi p[re]missa per eum deposita superius, dixit sibi, q[uo]d a post quendam Papam, de nomine non recordatur, non fuit alius Papa qui servaverit vitam sanctam, et nullam habuerunt neq[ue] habent potestatem alij Papæ, neq[ue] alia persona Ecclesiæ absolvendi, et ita credidit, et confirmavit sibi omnia supradicta per eum deposita fore vera. Addens ulterius, q[uo]d dicta Anda sibi dixit, cum maneret secum, q[uo]d si reperiret aliquem Confessorem sectæ, q[uo]d confiteretur ab eo. Addens ulterius depositioni suæ, q[uo]d quando illi duo Confessores venerunt ad Paratorium, q[uo]d audiver[unt] de confessione eius uxorem subtus unum pomerium, sed non eundem loquentem.
Deinde fuit ulterius elevatus per altum unius tesiæ. Et int[errogat]us q[uo]d declararet complices, et si fuerit confessus illis confessoribus. Qui petijt q[uo]d poneretur basso, et daretur sibi aqua benedicta ad bibendum, credebatq[ue] iuvare eum ad dicendum veritatem. Et cum fuit basso, nullos voluit declarare. Et fuit interrogatus per eundem R. p. Inquisitorem, qui eundem interrogavit sic dicendo. Tu iam per confessionem tuam, confessus ~~es~~ es, sunt illi Confessores qui venerunt ad paratorium, q[uo]d tenebas in Batolino, venerunt ad te, et tibi monstrarunt intersigna eorum, vz. agulhorium quadratum etc. Quomodo est verisimile q[uo]d tibi monstraverunt dictum Agulhorium, nisi consideravent q[uo]d esses de secta.
Qui tunc respondit et dixit, Pdona me quar paio maldich, you vos requero pdon. dicendo, male deposui, qui non monstrarunt mihi, sed bone ux[ori] meæ, quæ ux[or] post retulit mihi. Tunc comparuit Thesaur[arius] nomine Procuris, dicens q[uo]d ex eo q[uo]d est indutus, non potuit sentire questionem, petijt q[uo]d deponeret vestes, et depositis vestibus torqueretur. Et ita fuit ordinatum p[er] Dnos, et fuit tortus et levatus cum lapide in altum per tres tesias, et nihil aliud voluit dicere, sed petijt terminum ad advisate respondendum; qui terminus eidem fuit per dictos DD: datus ad cras, hora 2.da post meridiem vel circa.

5

Acta fuerunt hec in dicta Grangia, testes Jo. de Campana. — P. Sabine. D. Cornator Janarij fforgeti. et Jacobus Meurelli, et nobis Notarijs.

Dictis die et hora, coram eisdem Dnis, in Camera Paramenti.

Jnttus sine tortura, an fuit confessus peccata sua alicui confessori secte, ex quo avuncula sua Auda dt. sibi, ut confessus est, qd quam primum peteret aliquem confessorem secte, qd. confiteretur ab eo. Et quia (ut dixit) illi duo vener. ad eum in paratorio dicto, et est verisimile qd fuit confessus ab eis. Dixit, qd dedit sibi in mandatis Auda dicta avuncula qd confiteretur et qd non iuraret Deum nec virginem Mariam pro aliqua causa, — quia erat peccatum mortale, et non corisaret, nec luderet, nec cantaret, nec haberet comedere, nisi prius lotis manibus; et diceret pater nr et Ave Maria; tamen nullus eorum audivit eum de confessione, qd ipse loquens non habuit tempus quia hora erat tarda. Sed dixerunt sibi, revenienus una alia vice, et audiemus te de confessione.

Jtem dixit, nos oportet ire apud Magnam, pro loquendo cuidam magistro Petro cognomen eius ignorat, et est de Pedemontium, et habitat in loco de Magna. Jnttus si est uxoratus, dixit qd sic, et est etiam de Pedemontium. Jnttus si cognoscat eum et ux, dixit qd sic, quia paravit eis aliquotiens pannos pro domo sua.

Jnttus si cognoscat alios complices, dixit qd non.

Jtem dixit, qd dicta Auda avuncula sua, cum diceret sibi alia que deposuit, dicebat sibi, qd non erat peccatum comedere carnes in die dicta prima quadragesime, qua die aliquos comedit idem loquens, et etiam in die Sabbati extra quadragesimam, et dt qd omnes de secta comedunt illis diebus. et laboravit diebus festivis.

Jnttus si paraverit aliquos pannos illis de Sancta Tulia, dixit qd sic. de tempore quo manebat cum Rollando de Cruoys mediolanensi, habitat Maurascho, cum quo stetit per quinque annos, pro addiscendo artem paratorij.

Jnttus quos cognoscit in Sancta Tulia, dixit qd non cognoscit nisi Johannem ffilioli textorem de Sabaudia habitator dicti loci.

Jnttus si post mortem ipsius Rollandi, et de tempore quo tenuit dictum paratorium, paraverit aliquos pannos illis de Sancta Tulia. Dixit qd non.

Jnttus si dicta per eum ante questionem, et post ea sibi explicata, sint vera. Dixit qd sic. Et fuit etiam inttus de ijs que deposuit in tortura, quare

non

non deposuit illa ante torturam, et an fuerit sibi prohibitum ut ea non diceret,
dixit quod timebat, et non audebat dicere. Et ea credidit etc.
Item super aqulherio, quia dixit superius in prima depositione, quod Confessores
monstraverunt sibi, et inde negavit, sed monstravit ejus uxori, dixit —
nunc de vero, quod monstraverunt sibi pariter et ejus uxori, et revocat —
mendacium, petens misericordiam. Et eo ad latius deliberand. ad cras,
post audienciam, hora nona ante prandium.
Acta fuerunt in camera paramenti, testes Do: Offlis Do. Tornator, —
Parayii fforyeti, Do: Emo, Do: Mairino.

Lune xxiiii^ta Julij, hora supra assignata, ubi supra, in camera paramenti.

Fuit interrogatus per dictos dominos, et repetitus, confessus est ut supra,
et credidisse illos articulos et totam sectam usque nunc, et confessum esse ab
altero illorum Confessorum, et cum confiteretur erat certus confessor, et
sibi dedit in mandatis ille confessor, ut crederet illos articulos per eum —
confessatos, et plures alios, de quibus non recordatur bene. Et quod non —
jurarat. Et quod non panderet sectam neque complices, quia dicebat sibi quod erat
peccatum irremissibile. Item fecit eum jurare de tenendo illam sectam, sub
pena damnati. Petens misericordiam sibi impartiri, et quod nunquam rever=
-te~~[illegible]~~ ad sectam. Et si in futurum veniant ad eum aliqui ex Confesso=
-ribus, curabit de illos capi faciendo, et de pandendo complices. Item
dixit, quod ~~inter eos contrahere~~ non tenent esse peccatum inter eos contra=
-here ultra tertium gradum. Item dixit, quod quando confitentur peccata
sua confessoribus illis, quod ubi postmodum confitebuntur Capellanis,
et non confiteantur postmodum eisdem confessoribus, quod sunt damnati.
Item tenent quod excoicatio non nocet, prout etiam sibi dixit avuncula
sua Auda.
Item dixit quod tenent, quod si aliquis Waldensis fuerit condemnatus per
justiciam, ad sustinend. combustionem ipsius benedicti, et fuerit combustus,
nunquam sustinebit neque patietur ignem maledictum, dicens vulgariter
vz. Qui pis pena dal. fuoc bendt, non pis pena dal fuoc malet
~~verba~~ sequentia. Item dixit quod tenent, quod si unus de eorum secta interfit in
una nave, quod nunquam peribit. Et ita juravit in manibus dni Inqui=
-sitoris, et vult perseverare usque ad mortem sub penis etc. Paratum se —
offerens supportare penitentiam sibi imponendam et injungendam

Acta fuerunt hec ubi supra, presentibus providis viris d[omi]no: Petro Sabine, d[omi]no Panaterij,
fforgeti, Michael Maurine, Raymundo Demirelli, fuit assignatus ad latius
deponendum d. Inquisitor commisit vices suas Fri fferriolo quoad sententiam istius,
et alius frater et eius socius. ~~Jovis xxvij Julij ubi supra~~,

Jovis

Jovis xxvij Julij, ubi supra, coram rev[erendissi]mo d[omi]no n[ost]ro.
ffuit int[errogat]us an deposita per eum sint vera, ea sibi data ad intelligendum, dixit q[uod] sic.
Int[errogat]us si vult alia dicere, dixit q[uod] sic, v[idelicet] de illis duobus confessoribus, v[idelicet] q[uo]d ea
illa nocte qua venerunt in Dalph, locavit
Item dixit, q[uod] ille qui audivit eum, nominatur Jacob, et loquitur idioma de
Pedemontium.
Item dixit q[uo]d ille qui audivit eum, dixit eidem loquenti, q[uo]d erant sex confessores
in numero, sed alij quatuor visitabant eos qui sunt de secta, v[idelicet] in montibus de Ceni
Int[errogat]us si cognoscat aliquos de Sancta Julia, d[ixit] q[uo]d non nisi Johem ffilioli Teystram
de Sabaudia.
Int[errogat]us quot sunt leuca de Dalph apud Sanctam Juliam, dixit q[uo]d non sunt due completa
Int[errogat]us si fuerit alias Inquisitus per Inquisitores, aut alios de heresi, d[ixit] q[uod] non.
Int[errogat]us si fuerit instructus, dixit q[uo]d non.
Int[errogat]us si cognoscat aliquem de eorum secta, qui fuerit abiuratus, dixit q[uo]d non.
Acta fuer[un]t hec ut supra. testis d[omi]no Panat[er]ij d[omi]no Betonij.
Avuncula Anda sibi dicebat, q[uo]d non erat malo factum comedere carnes d[e]
prima d[omi]nica Quadragesime, et ita comedit.

Sabati iiij[ta]. ffebr. m[ill]o cccc[mo] lxxxvj[to] fuit captus.

Die xxv[ta] ffebr m[illesim]o cccc[mo] lxxxvij[mo] promisit, et iuravit in manibus
dicti rev[erendissi]mi d[omi]ni n[ost]ri Ar[chiepiscop]i prefatus Anthonius, q[uod] non discedet a territorio
civitatis Ebredun[ensis], sine licentia prefati d[omi]ni n[ost]ri Archiepi[scop]i, et hec sub pena
ex[communicati]onis, et q[uo]d reputabitur relapsus. Et hijs mediantibus, eum relaxavit
a carceribus, in quibus erat inclusus, et constituit eum in arresto per
totum territorium Ebredun[ense] predict[um].
Acta fuerunt hec in aula magna Palatij Archiep[iscopa]lis testes d[omi]no Spus
Poorij et d[omi]no Betonij.
Veneris xiiij[ta] Sept. fuit abiuratus, in curia d[omi]no: Jo: ffrancoms,
Petri Sabine d. Cornatoris, Jo. Langerij Albtostedi et Ampolardi.
Item d[omi]no Panatorij, fforgeti, Ricij, Guilli, David, Gili, Jo:
Brunoti Albi Procur[atoris], Joh: Sabrine et pluribus alijs in camera
Paramenti.

4° f Jesus.

fregit carceres

Processus inquisitionalis agitatus coram Rev.mo in Xpo patre et dno, dno Joh̄e dei et Aplice sedis gratia Archiepo et principe Ebredunen.

Inter

Dominum promotorem heretice pravitatis sancte fidei ex una ~~Agen~~ Agentem,

Et

Audinus Crispini

Audinum Crispini alias Valoy de ffraxineria, habitatorem sancti Andree, diffamatum de secta Valdens, partibus ex altera.

In nomine Domini nri Jhu xpi Amen. Anno a nat. Dni

1486. Millesimo quadringentesimo octuagesimo sexto. Et die lune que

11. 10bris fuit intitulata et numerata undecima mensis decembris. Universis et singulis pntibus et futuris seriem et continentiam hujus inquisitionalis processus visuris, lecturis ac etiam inspecturis notum sit et manifestum ac in notitiam deducatur publicam. Qz existens et personaliter constitutus Audinus Crispini alias Valoys de ffraxineria, habitator sancti Andree, Ebredunen diocesis, etatis xxiiij.or annorum vel circa. Coram rev.mo in Xpo patre dno dno Joh̄e dei et Aplice sedis gra Ebredunen Archiepo et principe, in camera paramenti palatij sui archiepalis, presentibus testibus infra scriptis. Ad instan et requisitione dnd promotoris sancte fidei fuit interrogatus idem Audinus et examinatus, per eundem rev.m dnd Ebred Archiepum, super infrats interrogatorijs, ejus medio juramento manibus tacts scripturs pstito. Et sub penis excois teris confessati et perjurij de dicendo meram quam sciverit veritatem, et quas incurrat, si contra suum venerit juramentum et veritatem celaverit Et contrarium sue depositionis reperiat.

primo

Primo interrogatus et examinatus si prefatus Rev.mus Dnus
noster Ebredunen. Archiepus habeat potestatem excitandi personas
in eius diocesi. Dixit et rndit, quod sic.

Item interrogatus per eund. Rev.mum, quare contrarium premisso-
rum deposuit in manibus venerabilis dni Officialis Ebred.
Dixit et rndit quod ea quae dixit et deposuit in manibus dni
eiusd. Officialis, deposuit ut iratus juvenis et male advisatus,
et eum penitet talia dixisse. Tamen postea dixit et con-
fessus est illa verba in manibus dni dni Officialis dixisse.

Item interrogatus, quare ergo, licet fuit per litteras bina vice
citatus non venit ad comparend. Dixit et rndit ex quo
mater eius est de ffraxmoria, qui de ffraxmoria sunt diffamati de
Valdesia, et dicebatur sibi quod si veniret ad comparend. coram
eod. Rev.mo Dno nro Ebred. Archiepo, esset incarceratus.

Item int.us et examinatus, quis ipsi Audino dixit quod non
veniret ad comparend. coram eod. Rev.mo. Dixit se nescire
nec recordari ad presens.
Et ibidem venerabilis dus Officialis et promotor sctae fidei
eid. Audino dixerunt, quod eis in ejus responsionibus dixerat,
quod dus ffirminus vicarius sancti Andreae sibi Audino dixerat
quod si veniret ad manus ipsius Rev.mi Dni Ebred. Archiepi, ipse
faceret incarcerari. Qui Audinus rndit, quod nunquam noverat
illum dnum ffirminum.

Interrogatus et examinatus ulterius per eund. Rev.mum si ex
eo quod ejus mater est de ffraxmoria et ejus pater pariter, si
contribuit in expensis quas faciunt illi de ffraxmoria ad impe-
diend. officium Inquisitionis, et ne fiat Inquisitio contra
eos. Dixit quod duntaxat de bonis ejus matris, quae sunt in ffraxmo[ria]
contribuit pro oneribus quae debentur in dicto loco.

Int.us

Interrogatus si jurare ad sancta Dei Evangelia sit peccatum, vel non, Dixit quod non est peccatum.

Interrogatus si quando quis moritur et fuit confessus ejus peccata, et egerit penitentiam, quo vadit ejus anima. Dixit et respondit quod vadit ad Purgatorium. anima deinde, facta purgatione ad Paradisum.

Interrogatus ulterius per eundem revm, quo tendit anima pueri baptisati, decedentis post baptismum incontinenter. Dixit et respondit se nescire si ad Purgatorium primo, vel ad Paradisum. Et dixit ulterius quod audivit dici Domino ffermino ejus vicario, quod licet moriantur parvi pueri, tamen quod peccaverunt propter penam quam dederunt eorum matri. Et ita credunt quod vadunt ad Purgatorium.

Item interrogatus per eundem revm, si ipse Andinus audiverit dici, quod in Diocesi Ebredunensi sint aliqui suspecti de heresi Waldensium. Dixit quod audivit dici, quod in ffraxineria, valle Loysia et in Castrorodulpho erant aliqui suspecti de Waldesia.

Interrogatus ulterius an cognoscat aliquos Walden in ffraxineria, et in valle Loysia. Dixit quod non. Interrogatus qui sunt suspecti in Castrorodulpho. Dixit quod audivit dici, quod Anthes Baridonj.

Interrogatus ipse Andinus per eundem revmum, si audiverit dici, quod sint aliqui diffamati de dicta heresi Waldensium in sancta Andrea. Dixit quod non, quod sciat.

Interrogatus si ipse Andinus et tota familia sui patris sint Walden. Dixit quod non ipse loquens, quia fuit natus et baptisatus in loco sancti Andree, et parum conversatus fuit in ffraxineria.

et

Et noluit recipere uxorem in valle ffraxineria. sed accepit in uxorem ffranciscam filiam Philipi Meyfredi de Castrorotundo non est annus elapsus. Interrogatus quis tractavit dictum matrimonium, dixit quod ipsi duo. Interrogatus si amici consentirent ipsi matrimonio. dixit quod non.

Interrogatus si eius pater ~~aut~~ mater sibi docuerint aliquam heresim Waldesiam. dixit quod non, nisi pater noster, et ave Maria

Interrogatus si fuit confessus eius peccata alicui homini layco. - dixit quod non. Interrogatus si reperiatur contrarium videlicet quod fuit confessus eius peccata alicui layco. an vellet stare depositioni testium super hoc. dixit quod non.

Interrogatus si habeat aliquem testem suspectum. dixit quod non.

Interrogatus ulterius quot vicibus in anno accessit apud ffraxineriam. dixit quod sunt septem anni elapsi, quibus non accessit quater toto illo tempore, et quando ibat, ibat ad habendum redditus seu fructus dotis eius matris.

Interrogatus si de rebus et possessionibus quas tenet in sancto Andrea solvit decimam fructuum. dixit quod sic.

Interrogatus ubi decessit eius pater, dixit quod in loco sancti Andreae.

Interrogatus si condiderit testamentum. dixit quod sic, receptum per magistrum Jacobum ffrosseti notarium, habitatorem dicti loci.

Interrogatus si reliquerit aliquid pro missis dicendis pro eius anima. dixit quod sic.

Interrogatus an sciat quod eius mater sit excommunicata. dixit quod sic, quia fuit nominata excommunicata in litteris eiusdem reverendissimi domini nostri Ebredunensis archiepiscopi.

Interrogatus ubi manet eius mater, dixit quod in ffraxineria cum suis fratribus.

Interrogatus per eundem reverendissimum dominum Ebredunensem archiepiscopum, si ipse Audinus

posset

posset reperire testes idoneos, qui cum juramento deponerent qd non esset Walden. Dixit qd credit qd sic. Et non fuit tunc ulterius interrogatus, sed restitutus in carceribus, et monitus p eund reverendm ~~dnm~~ ut deponat veritatem super heresi et attenta suspitione, quae est contra eum.

Acta fuerunt premissa in camera paramenti palatii Archiepiscopalis. presentibus venlibus viris dnis Petro Sabine, decretorum doctore, Canonico et Officiali Ebredunen. Desiderio Marlini als — panalerii: Desiderio fforgeti et Spu Ronerii Capnis, testibus ad premissa vocatis. Et me Nicolao Paris Not. subto

N. Paris

Examinatio secunda Audini Crispini
de Sto Andrea.

Anno a nat Dni millo quadringentesimo octuagesimo septimo et die tricesima mensis Januarii, existens et personaliter constitutus dictus Audinus Crispini, coram prefato Revmo Dno nro Ebred Archiepo, et p eund revm inttus et examinatus, eius medio — juramento, et sub penis sibi supra impositis, sup interrogatoriis sequentibus.

Primo inttus et exaiatus p eund Revm Dnm nrm Archiepm, an ipse Audinus sit Waldensis. Dixit qd non.

Interrogatus, ulterius interrogatus, si ea quae deposuit superius — in prima depositione, vz. qd idem Revus Dns Archiepus non habeat potestatem excommunicandi, sint vera. Dixit qd ita, sed ea dixit tanquam male advisatus.

Inttus an vellet stare depositioni testium deponentium contra eum, si ipse Audinus sit Waldensis. Dixit qd est contentus stare — depositioni quorumcumque fidedignorum, quia se sentit securum non esse Walden.

Et

ademtis

Et praefatus Rev^mus Dnus Archiepus significavit eidem Audino, quod attentis judicijs quae sunt contra eum, intendit congregari facere Clericos, et eorum opinionem hoc an veniat torquendus vel non. Quare dicendo sibi dispensat de dicendo veritatem. ordinando eum reintrudi in carceribus dicti palat

Acta fuerunt hec ubi supra, presentibus ven^libus viris Dnis Desiderio Martinj alias panatorij, Cap^no curato de Rossoto, Spu: Roerij, Cap^no curato de Ristolario et Anthonio de Contamina Thesaurario Archiepali, et me notario subsignato.

N. Paris.

5. Maij

Deinde Anno quo supra, et die Sabbathi quinta mensis Maij, in dicta camora paramenti, fuit interrogatus idem Audinus, per venlem virum Dnum petrum Sabine, decretorum doctorem Canonicum, vicarium et Officialem Ebred, ex commissione super hoc per eundem Rev^dum Dnum Ebred Archiepum attributa, An vellet dicere alia super crimine haeresis, quia diffamatus est de eodem crimine. Et si vellet confiteri illum errorem, quia tractavit erga eundem Rev^um Dnum nrum Archiepum, quod illum tractabit cum misericordia. Qui respondit, quod nihil scit de eod crimine, nec sciret aliud dicere super hoc.

Successive vero. Anno quo supra et die praedicta, constitutus idem Audinus in praefati Rev^mi Dni nri Ebred Archiepi, illustr Nri et testium subscriptorum presentia, et interrogatus an vellet habere gratiam ab eod Rev^mo Dno nro Archiepo. Dixit quod ita, si placueri eidem Rev^mo Dno nro Archiepo. Et tunc praefatus Rev^us Dnus noster Archiepus dixit eidem Audino, quod casu quo confiteatur veritatem super dicto crimine haeresis, de quo est diffamatus, tunc promisit sibi facere gratiam illam, quam sancta mater Ecclia

talibus

et sponte confitentibus facere potest. Ubi vero renunciare voluerit illi gratiae, significavit sibi, quod casu quo reperiretur contrarium dicti sui, per testes aut alias, quod non admitteret eum ad illam gratiam. Qui quidem Claudinus fuit contentus renunciare illi gratiae, dumtamen aliquis non deponat contra eum contra veritatem. Et tunc promisit idem Claudinus; et juravit in manibus praedicti Domini Archiepiscopi, super sancta Dei Evangelia dicere veritatem, quam sciverit super dicto crimine, tam de ipsomet quam aliis, et tam de auditu dici quam alias, sub poena erroris periurii et criminis confessati, et quod alias reputabitur Walden.

Primo interrogatus si unquam sciverit aut cognoverit vel dici audiverit, quod aliquis parentum suorum, videlicet pater eius, mater, fratres, sorores, consobrinae aut alii sibi attinentes, ascendentes vel descendentes, fuerint aut alter eorum fuerit Walden et de secta Walden. Dixit quod nescit, nec eum scire. Bene audivit dici, quod Petrus Crispini eius avunculus quondam de Fraxmoria erat Waldensis.

Interrogatus a quibus audivit dici, quod avunculus eius Petrus Crispini erat Walden. Dixit se nescire.

Interrogatus si vivat eius pater. Dixit quod non.

Interrogatus an credat quod Walden intrent Paradisum post eorum mortem, quando moriuntur in illo errore. Dixit quod nescit, et quod non peritus nec clericus ad hoc sciendum.

Interrogatus si fuit sibi improperatum antequam esset intrusus in carceribus archiepiscopalibus, an esset Walden. Dixit quod non.

Interrogatus si audiverit dici quod pater et mater sui essent Walden. Dixit quod non.

Interrogatus qui sunt illi errores Waldensium, de quibus est rectus,

et quos

et quos non tenuit nec tenet, ut dicit. Dixit se nescire, nisi quod audivit dici, q^d non credunt in Deum nec in virginem Mariam. Ad quem dictus ~~dns~~ Rev^mus dnus Archiepus dicit. Tu es ergo periurus, quia es contrarius tibi ipsi, quibus actis, comparuit discretus vir mgr Sebastianus Albi Not, ut promotor inquisitionis hæretice pravitatis. Et quia idem Audinus reperitur varius in depositionibus suis, petiit eundem Audinum exhiberi torture et eund torqueri taliter q^d veritas super hoc sciatur, petens ita ordinari et interloqui.

Et p̄fatus Rev^mus dnus noster Archiepus, p̄missis auditis, et quia dictus Audinus est varius in depositionibus suis, ad audiend eius ord^nem sup requisitis per eund promotorem, diem ~~[illegible]~~ Jovis proximam hora eius audientie, significando eidem Audino, q^d interim curet et se disponat de dicendo veritatem.

Acta fuerunt hæc in camera dñi paramenti, p̄ntibus ven^libus viris dnis Joh[ann]e ffraunnus Canonico et Sacrista Ecclie Ebred. Petro Sabino decretorum doctore Canonico, vicario et officiali Ebred et p̄fato Desiderio Martini alio paratorij Cap^no et me Not Sub^to.

R. Paris.

10. May. Postquam, Anno quo supra, et die decima dicti mensis Maij, ubi supra et in dicta Camera Paramenti constitutus idem Audinus, coram p̄fato Rev^mo Dno nro Archiepo, meque Not iam p̄dicto et testibus subscriptis, et eius medio iuramento superius p̄stito, dixit absque interrogatione, petens humiliter veniam et misericordiam sibi impartiri, a eund Rev^mum dnum nrum Archiepum, ex quo non dixit veritatem superius sup dicto crimine hæresis, faciens signum ven^lis sancte crucis, dicendo In nomine patris et filij et Spus sancti Amen. Dicens q^d de anno proximo lapso paulo post medi^as Ebriaij idem Audinus accessit, licet esset infirmus una tibia.

apud

apud ffraxmeriam quadam die Sabbathi, ad causam adducendi de eodem loco apud sanctum Andream tria sestaria siliginis pro seminando; et die dominica tunc sequenti cum fuit ibi, reperit ffazium Juliani ejus patruum, qui sibi dixit, Quid habes in illa tibia, et idem Andinus respondit, habeo in ea maximum maximum malum, qui quidem ffazius eidem loquenti dixit, si tu velis credere mihi, ego ducam te ad unum hominem magnum clericum, qui sanabit te presto; qui Andinus loquens respondit, quod erat contentus eo, quia non querebat nisi sanitatem; et tunc idem Andinus loquens cum eodem ffazio, eod. tamen loquente quandam suam equam equitatam cum quodam alio nominato Michaele Barba, accesserunt apud montem de Dormilhosa: et cum fuerint in domo dicti Michaelis Barba, dicti ffazius et Michael Barba in absentia ipsius Andini, primo loquuti fuerunt eidem homini ad partem, postmodum vocarunt eundem loquentem, et dixerunt si quod iret ad eum, quoniam eum sanaret, et eundem loquentem intrare fecerunt infra quandam cameram dicti Michaelis Barba, et ibid. ille homo qui loquebatur idioma Angrognino, sibi loquenti dixit, tu es habitator in Sto Andrea, cui respondit quod sic. Et ulterius dixit sibi, si jurabat de deo, cui respondit quod sic, plusquam non esset sibi opus. Et tunc ille homo Angrognensis respondit quod Juradors et blasphemadors de dieu sont tisons d'enfer. Et deinde voluit videre ejus tibiam infirmam, et sibi dixit, si tu vis facere ea quae dicam tibi, tu sanaberis. Et dixit sibi, quod poneret quandam herbam nominatam Miltalha. Et ulterius dixit sibi, quod si volebat sibi credere, quod eum perduci faceret ad gloriam dei. Et ulterius dixit sibi, si volebat confiteri sibi peccata sua,

Ad quem

Michael Barba apud montem de Dormilhosa.

[I]diomate Angrognino [lo]quebatur Barba

Jurare Blasphemateurs tisons d'enfer./

Ad quem respondit quidem Audinus, vos non estis capellanus.

Qui respondit ei, ego sum missus ex parte dei per mundum, pro audiendo de confessione xpianos, et eos ad bonam vitam confortendo. Qui quidem Audinus credens benefacere, con=-fessus est eidem peccata sua genu flexo, et sibi dicebat, quod abnegare deum et virginem Mariam est maximum peccatum. Et sunt Waldenses illi qui faciunt talia.

Confession auriculaire

Item dicebat sibi quod deus ordinavit quod unus xpianus non potest alium excommunicare. Ad quem dominus dixit, et ob illam causam dixisti quod non habebam potestatem excommunicandi, qui Audinus respondit, quod sic. Sed ea quae dixit, dixit ut male advisatus.

Item dixit quod eum absolvit, et injunxit sibi pro paenitentia, ut diceret de nocte quando intraret lectum, decies pater noster et totidem de mane quando surgeret, de tempore tamen illam paenitentiam faciendi ignorat.

Item sibi injunxit in paenitentia predictorum Michaelis Barbae et Fazij Juliani, qui ipsum preceptum fieri fecerant hijs artis, ne pro quacumque re mundi premissa nunquam panderet, sed sub paena perforationis linguae, et quod esset sicut capellat unus caprinus. Quae quidem ~~est~~ premissa dictus Audinus gratis et libere confessus est.

Sub paena perfo-rationis linguae

Acta fuerunt haec in prefata camera paramenti, presentibus ibidem venerabilibus viris dominis Petro de Bastida Officiali Lugdunen. Petro Sabine decretorum doctore, canonico et officiali Ebred. Anthonio Cornatoris, Desiderio Martini alias panetarij, et Spiritu Conerij capellanis testibus ad premissa vocatis, Et me notario subsignato. N. Paris

Oximonet

Opiniones Clericorum sequuntur
ut ecce.

Anno premisso, et die quindecima mensis Maij, in camera
paramenti predicti palatij archiepalis, prefatus Rev^us dnus nr
Archiepus, narravit et declaravit ven:libus viris dnis petro
de Bastida, decretorum doctori, Officiali Lugdunen, petro
Sabinio decretorum doctori, can^co vicario et Officiali Ebred
Johi ffrancois decretorum baccallario, sacriste et canonico
majoris ecclie Ebred, Roberto Langerij decretorum licen^to
Raphaeli Sigaudi jurium licenciato, et Raymundo Domicelli
jurium Bacallario, civitatis Ebred, effectum et continenciam
processuum Inquisitionalium, factorum ad requisitionem dni
promotoris sancte fidei, contra et adversus predictum Audinum
Crispini alis Daloy, pronl petendo, ut darent opiniones,
an ipse Audinus esset torquendus, vel non. Qui quidem
Clerici, intellectis meritis dicti processus, omnes simul et
unanimiter fuerunt opinionis, quod ipse Audinus, in non
dicendo ampliori modo veritatem, torqueretur.

Alia examinatio sive repetitio
predicti Audini Crispini.

Anno premisso millo iiij^c lxxxvij^mo et die quindecima mensis
Maii, fuit repetitus et examinatus dictus Audinus, medio
suo juramento predicto, et sub penis jam sibi impositis, per eund Rev^um
dnum Ebred archiepm, in presentia testium infra^toru. Super, per
eum jam depositis, sigillatim dixit et deposuit, qd ea quae deposuit
sunt vera, excepto eo, quia de verbis per eum prolatis contra eund
Rev^mum dnum nrm Ebred archiepm, vz. quod non habebat
potestatem excoirandi, vacillavit, si illa dixerit per verba
dicta

dicta per illum confessorem, qui sibi dixit ut supra, quod unus
xpianus non habeat potatem alium excomunicandi. Deinde
confessus est auctus, si post credidit ea que sibi fuerant dicta
per illum confessorem. dixit quod sic, usque quo illa in ma-
-nibus dicti Rev^mi dni nri Archiepi deposuit.

Interrogatus si alia vellet dicere, dixit quod nesciret alia dicere

Interrogatus si dedit sibi idem confessor aliquid. dixit quod
dedit sibi loquenti duas crucs(?).

Interrogatus quid fecerit de ipsis crucibus(?). dixit quod nescit quid
fecerit de eisdem.

Interrogatus si credebat quod esset Walden(?). dixit quod non.

Interrogatus si fuit confessus eius peccata alteri laico. dixit quod non.

Et ibidem factis predictis interrogatoriis et responsionibus eiusdem,
comparuit dnus promotor fidei, coram eod Rev^mo dno
nro Archiepo Ebredunen, et petiit eundem Audinum, nisi
latius declaret et deponat veritatem, torqueri; et ita ord... in
contumacia(?) dicti Audini, nihil ex adverso dicentis.

Prefatus vero Rev^mus dnus noster Ebredunen Archiepus, auditis
premissis, eidem Audino statuit terminum ad audiend eius ord...
sup requisitis per eundem dominum promotorem fidei, et
ad statim post vesperos illius diei.

Acta fuerunt premissa ubi supra, presentibus ven: libus viris dnis
Petro de Bastida Decretorum doctore, Officiali Lugdunen,
Desiderio fforgeti et Spu Roncrii(?), Capellanis testibus vocatis,
et me Nicholao Paris Not subto.

N. Paris

Anno et die premissis, hora expaty vesperorum, et post vesperos
superius per eund Rev^um dnum Ebred Archiepum, predictis
ptibus in causa huius inquisitionali, ad Audiend eius ord... sup
requisitis statuta et assignata, comparuit mag. Petrus Loresie,
coram eod Rev^mo dno nro Archiepo Ebred, et petiit eund Audinum

nisi

nisi deponat veritatem, torqueri, et ita ordinavit[ri]!

Et dictus Reverendissimus Dominus noster Ebredunensis Archiepiscopus, ibidem eundem Odinum interrogavit, an vellet dicere aliud super dicto crimine, et deponere. Qui quidem Odinus rudit quod nesciret aliquid dicere nec deponere.

Prefatus vero Reverendissimus Dominus noster Ebredunensis Archiepiscopus, attentis ... presumptionibus et aliis indiciis ex processu resultan., et contumaciis ac variationibus ejusdem et periuriis, fultus facultate dicta ut ... super crimine haeresis etiam irrequisito inquisitore haeretice pravitatis, possit etiam ad torturam, condemnare ac duros carceres reddere, habita cum prefatis Dominis Clericis deliberatione de eorum[que] ad consensu ... emenda pleniori veritate criminis, de quo agitur, ordinavit et ordinat dictum Odinum fore esse torquendum.

Acta fuerunt haec ubi supra, presentibus testibus quibus supra, et me Nicholao Paris Notario subsignato.

22. Paris

Sentence de torture

Deinde anno et die premissis, in camera prope terraria ... post premissa, fuit traditus ipse Odinus leviter torture ligatus et modicum elevatus, et sed petiit quod poneretur basse super planum, et tunc diceret veritatem.

Et primo dixit, confessores illius secta Walden, qui dicebant sibi quod non erat Purgatorium nisi in hoc mundo, et quod quando quis moriebatur aut ibat ad Paradisum, aut ad Infernum et ita credidit, iam sunt quatuor anni lapsi, quibus primo intravit sectam Waldensium seu pauperum de Lugduno.

purgatorium

Item plus dixit quod quidam Johes Crispini pater ejus, et Petrus Crispini patruus ejus posuerunt eum in hanc sectam Walden, et credit dum viverent erant Walden.

Fultus

Inttus si mater ejus sit Walden, dixit quod credit qd sic, et qd bene cognoscebat in moribus suis qd erat Walden, tamen nescit si fuerit confessa illis Confessoribus.

Item dixit qd Ecclia Romana, Papa, et alij prelati Ecclie et Eccliarum pponae nullam hent potestatem exercitandi nec absolvend, neque Ecclastica Sacramenta ministrandi.

Item dixit et deposuit, qd quum presbyter est in statu gratie, potest conficere corpus xpi, alr non.

Sancts — Item dixit plus ipse Andinus, qd non est recurrend ad virg Mariam, nec ad sanctos et sanctas dei pro remedijs obtinendis, quia non possunt necere nec prodesse.

Festos — Item plus dixit, qd non est curand de colendo festa sctorum et sctarum, nisi dies dnicos, quia deus nulla festa ncavit, nisi dies dnicos.

Jeusnes — Item ulterius dixit, qd non est jejunand in vigilijs sanctorum et sctarum, neque in quatuor tporibus, exceptis tporibus sancti Mathei.

Imagets — Item dixit, qd non est honor exhibend imaginibus sctoru et sctaru.

Item plus dixit, qd magri dicte secte sunt veri imitatores xpi et apostolorum missi a deo, qui hent omnimod potestatem confessiones audiend, et a pctis absolvend, et alia Sacramenta Ecclastica mi-nistrandi, licet sint meri laici, et non sint presbyteri.

Item plus dixit et deposuit, qd prelati Ecclie et Inquisitores de secta eos psequuntur pter invidiam, quia sunt imitatores Apostolorum, et tenent vitam scam.

Item plus dixit et deposuit, qd confessores eorum phibent eis ne dicant aliquid de factis aut dictis dicte secte, quando confitebuntur Capellanis, ad experiend eorum Waldensiam, quia quicumque hoc revelatus est damnatus.

Aqua bened. / Pan. bened. — Item plus dixit et deposuit, qd tenent in eorum secta, qd tanti valet aqua pluvialis, sicut aqua bndicta, et panis bndictus sicut non benedictus.

Item

Num. 6.

Proces contre les Vaudoys.

Andinnus Crispini Alias Valoy

Jean Archonyss pourssuivant.

1488.

De la retraitte des Vaudois en Daulphiné.

rement par allegeant qu'entre prestres — Jean Violin dict quils auoyent recouru au Gouuerneur de la Prouince pour auoir sauuegarde

Jean Violin dit quon alla a Vienne lieu de Grenoble pour prendre conseil

Se retirent en la Baulme d'Aurcat pour s'y deffendre.

4 Guillaume porte, aagé
frere Pierre fali et fatzi fabri Inquisiteurs
frere Jean Baillcq

Manderent a Rome pour auoir abolition
Et de la a Audience
Ont fait des grands pnts et au Roy et au Gouuerneur pour empescher l'inquisition

frere Jean Remond les absoluit, et ils abjurerent
Et depuis retournans en leur Religion ils furent derechef examinés par Ste Palloni

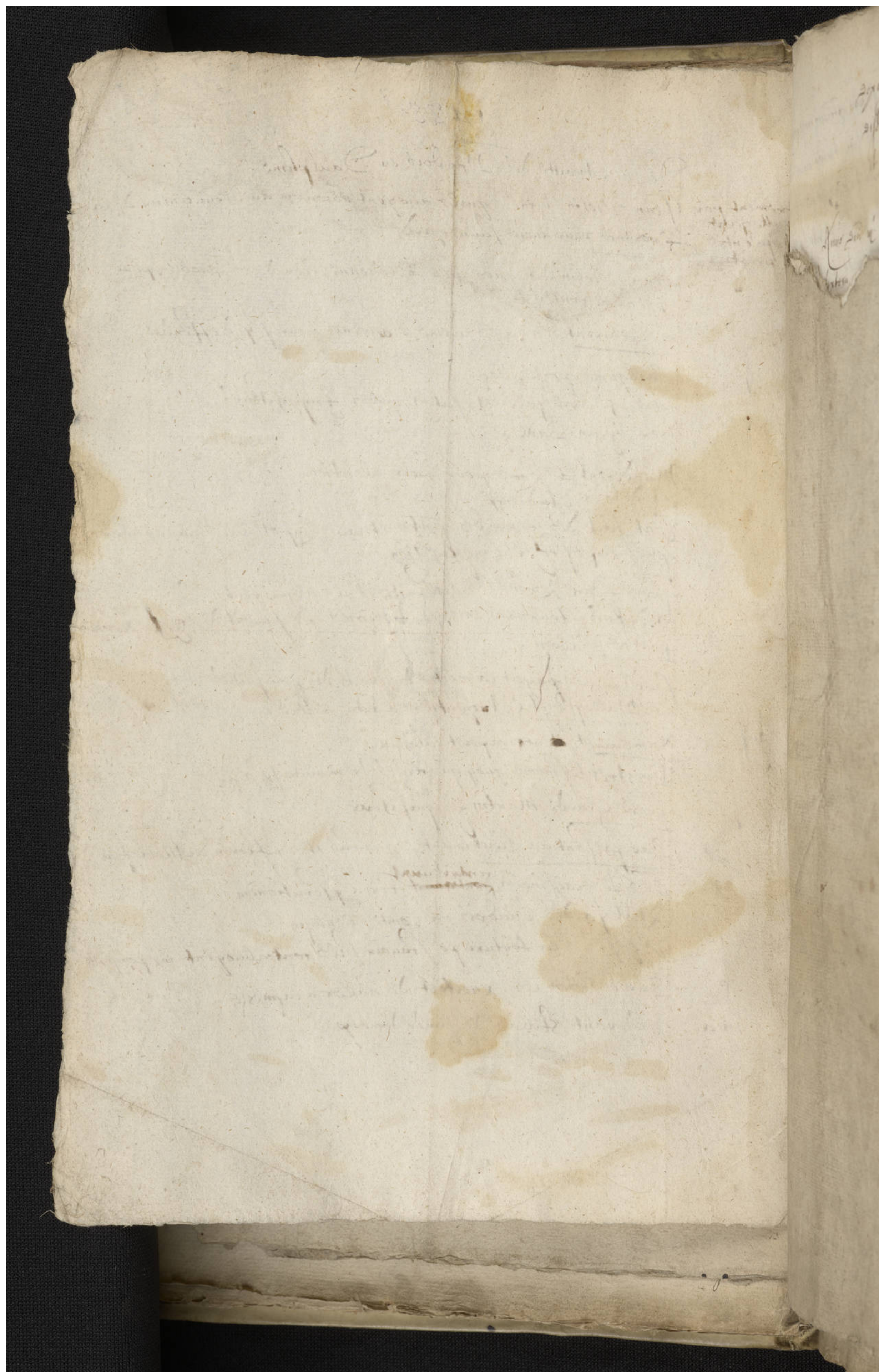
Freissiniere payoit la moitie des fraits des poursuittes
La Valloyse et l'Argentiere l'autre moitie fol. 9. a.

iiij Numerant, et nec rapent aliena.
Prestres tesmoins quoy qu'accusés de mauuaise vie
frere Claude Martin Inquisiteur

v. Par present au Lieutenant, 19. escus et vn florin d'Allemagne

9 Ces de fraissinieria contribuerunt circa persecutionem
Quil y a des Vaudois au Comté Venessin
10 Exposés a la torture pour sauoir s'ils contribuoyent aux poursuittes,

b Barbe Simon les exhortoit de n'aller a la messe.
n.a. Videbant stellas de fundo domorum

Depositio Johis Violini filij ... ut ... w ot

disderio porhia de Arag... ...

et roxam ... ...

... ortitie ... on

Anno dni m° iiij^cnto ... on

... atem anni ...

Depositio Johis Violini filij ... et ... Lite et Accusa-
Desiderio porhia de Argen... Assi... [Re]verendissimis dominis, domino
et roxam de Job... [Hon]orando officiali huius Curiae
...stitian Contra Stephanum Ruffum (alias
Anno dni m° iiij^cmo ...
Raoux tem amm... ac oppido quod vulgo gallico vocatur La Fraisiniere.

In primis ut Constare est ex ijs quae in eadem lite, et Criminatione Continentur, Cum idem Stephanus Ruffus (alias Raoux) post multas graves, variasque Exhortationes et reliqua id genus acta in tali lite Requisita et Necessaria, ex Sententia et Judicio Reverendissimi domini domini Archidiaconi Cremonensis Commissarij Apostolici Condemnatus esset rebellionis, Relapsus, et Contumaciae, ut pote qui Stephanus cum debuerit sese submittere deo, et Justitiae, vel Curiae, fugam Arripuerit, et a natali solo, solitoque domicilio Aufugerit, tanquam suspectus Reus, et Convictus eiusdem secta Valdensis, Ideoque Eadem Sententia Exul, ac extorris declaratus est et traditus in Civilis Magistratus potestatem qui de ipso poenas sumat, qui Stephanus Nuper Captus et in Carcerem Conjectus hactenus ibidem In Custodia detinetur.

Item cum idem Stephanus in hunc modum Apprehensus atque detentus à supradictis dominis Domino Inquisitore Apostolico, ac officiali Interrogatus esset praesente, et Auxiliante Illustri viro domino petro des pres (alias de pratis) Consiliario Regio ad hanc Litem et Materiam deputato et praefecto in suprema parlamenti Curia huiusce provinciae et Regionis Commissario expresse delegato ut cum Eiusmodi dominis Ecclesiasticis Civilis Magistratus potestas Interveniret in Auxilium Curiae Ecclesiasticae, una cum plerisque summis et gravibus viris tam Ecclesiasticis quam secularibus Adscitis et ad hanc Litem et Controversiam Convocatis, quorum Nomina in praedicta lite et dicta tradita sunt, qui quidem Stephanus Ruffus (alias Raoux) post multas rebelliones, subterfugia Et Cavillationes dixit et deposuit ea quae sequuntur esse vera

In primis dixit, [...]
Nouissima præcedē[...]
cum Ille esset et degeret in [...]
In Animum Induxisset proficisci [...] [ad] eum locum de la
Fraisiniere eiusdem Natale solum, et Ibi Communicaret, et
Conferret cum sanctis, totoque eius loci Conventu, et Congregatione
de Nonnullis Rebus et Materijs, quas sollicitauerat, et prosecutus
erat tanquam eorum procurator, et fautor. quæ quidem res, et
Materiæ Concernebant Acta, et prosequutiones ab eisdem anno
præcedenti et superiori factas in hanc eandem Materiam, et
Sectam Valdorum.

Item dixit et fassus est quod cum Videret, et Cognosceret se
fugitiuum, et Exulem esse, Ideoque Metuens ne in propriam
personam et Corpus saeuiretur, per spacium sex qui Anni, aut
Circiter, Ille vixit obscuré in modum fugitiui, neque per id
tempus Ausus est venire palam ad supra dictum locum de
La Fraisiniere nec Ibidem morari aut versari neque in
quolibet loco Circumjacenti, et finitimo vbi quid Negotij
peragendum et Tractandum haberet.

Item Interrogatus super ea quæ sequuntur Respondit se à
Biennio Nouisse, et pro Comperto habuisse, quod non solum ipse
verum et Reliqui Ciues, et Incolæ ejusdem loci de La Fraisiniere
diu, et per Longum Tempus Vixerunt sub sententia Excommunica-
tionis Curiæ Romanæ, quod etiam didicerat ex litteris Reuerendissimi
patris in deo domini Episcopi Albronensis. id quod vt magis
Credibile fieret, declarauit se tanquam patronum, et procuratorē
Reliquorum eiusdem loci Ciuium prosequutum esse et procurasse
non solum priora et præcedentia Acta et successus in Curia
Romana, verum etiam hæc Nouissima, seque Appellationem

° modum.

° Gall. d'Aubrun.

[...] volue[...] ne non

Depositio Johis Violini filij [...] [...]re et Re[...]rant.

disderio porchia de Argen[...] Assiri [...]

[...]phanus [...] abiisse veram, et

et coram de Job[...]

[...]otitiam omnium et quarumlibet,

Anno dni m° iiij^cmo

[...]ortationum quae sibi a praedicto domino Commissarium [...] Apostolico factae fuerant Cujus Nomen est de Capitaneis. et Coram eo producerentur quotquot eadem secta et labe Valdensi Contaminarentur, et iisdem omnibus accepta Confessione poenitentiam Injungeret, se tamen semper refugisse Conspectum et praesentiam Ejusdem Commissarij, tum quia magno flagrabat desiderio defendendi et patrocinandi eosdem Valdenses, sicut et postea Aperte declaravit in Curia Romana, Regia, et Ubicumque, tum quia potissimum verebatur ne Idem Apostolicus Commissarius eum poena quadam Corporali Multasset, quod ut supra dictum est Jamdudum Idem Stephanus has easdem Materias, et prosecutiones sollicitasset, id quod quemadmodum Ipse metuebat, Induxisset eos Nempe Commissarium et praedictum Officialem, ut sibi Nonnihil poenitentiae Injungerent, priusquam eo se Contulisset.

Item. Idem Stephanus declaravit et fassus est se, ex quo declaravit ut Jam dictum est, venisse ad praedictum locum de la fraissiniere Et Ibidem Communicasse Cum quibusdam Incolis et Civibus Ejusdem oppidi (et quorumdam Nomina prodidit) qui Jam eedem Convenerant, et ad poenitentiam Admissi fuerant Libente et proprio suo Consensu, qui etiam eidem Stephano promiserant se Curaturos et provisuros Ut quicquid pecuniae in his rebus, et Materijs Insumpsisset eidem Stephano Restitueretur, et per id tempus cum ipso Aderant et versabantur Nonnulli ejusdem professores et Consilij, ut pote qui esset procurator et patronus pro rebus publicis et Congregationibus in praedicta Accusatione et Lite declaratis, quo facto Idem Stephanus discessit Illinc

dit[illegible] b[illegible]

habebat) propter[illegible]

declarantur, Alio migr[illegible]

obnixe et pro virili Conatus [illegible] eandem Sectae et

Labis professores defendere et patrocinari in eodem statu qu

prius Ante Eiusmodi Reexaminationem, et ibidem adhuc solli[illegible]

et perseverabat Indesinenter ut supra dictum est ad eum usque

diem et horam qua Captus et Apprehensus est id quod ait se

fecisse à decem, quindecim, vel sexdecim Annis Novissimè

preteritis et adhuc pergit facere.

Item praedictus Stephanus Raoux. Examinatus et Interrogat[us]

super aliqua Capita et Articulos qui Contra eum propositi

Erant a procuratore et promotore Eiusdem fidei Romanae

tunc etiam praesente, post multas Exhortationes eidem facta[s]

a praedictis eiusmodi Dominis tandem Respondit, et declaravit

se fuisse et esse valdum, seque Constanter, et firmiter Credere

Omnia et qualibet praecepta et documenta sibi tradita à

barbis, seque fuisse et vixisse in eadem secta in qua et Nun[c]

vivit ab[hinc] viginti tribus, vel quatuor Annis, et sic longe

fuit tenax propositi errore et malitia pleni eo modo quo

supra dictum est.

Item idem Stephanus patefaciens, et declarans detestandam,

et damnabilem sectam suam fassus est verum esse se a Vigin[ti]

Annis aut Circiter Confessum esse in modum et Juxta ritum

sacramentalis Confessionis bis vel ter, tribus huius sectae

barbis, quorum unus Appellatur simon barbatus, Alius

Thomas stephanus, Nomen tertij non occurrere dixit, quos

barbas Credit et longe Credidit esse synceros homines, et vel[ut]

...ndelius, et
...w et Remittere
...ea Affirmans eosdem
Apostolorum Imitatores. Nam
...inquit) Sacerdotes, Caeterique id genus
Eccl... ...unt vitam, quam agere deberent, dicens Itidem
quod cum Ecclesiastici Romani minime efficiant et praestent
Erga deum et Mundum id quod debent, et exequi tenentur, facere
Nequeunt id quod propter suam malam et prophanam vitam
Efficere et praestare non Merentur. qui quidem barba suam
Ipsius Confessionem Acceperunt, ut ipse fatetur, Juxta modum
Et formam in eadem dicta Lite et dica praescriptam, eamque
Eidem Stephano penitentiam Imposuerunt, et praeceperunt
Scilicet ut quatidie et Singulis diebus, tam Matutino, quam
vespertino tempore decies Orationem dominicam, et totidem Ave
maria percurrat, et Repetat nec non ut ipse septem dies veneris
Cuiusque Anni Jejunaret in honorem dei. quoad vero ad nostram
Dominam, et Sanctos Sanctasque paradisi Attinet, dixit
Minimi fieri apud ipsos barbas, sicut et ipsi Stephano parvi
habebantur, quod (inquit nec obesse, ~~aut~~ nec prodesse possint, nisi deo
permittente. Verum Sancti Apostolorum dies, nec non eorundem
vigilias Caeterosque solemnes et Annales festorum dies ut pote
pascha, penthecoste et Cet. esse Considerandos, Caetera vero parvi
aut nihili facienda esse Affirmavit.

Jtem. agnovit et fassus est in declarando supra dicto errore, et
Secta valdorum quod praedicti barbae tenent et dicunt magnam
esse stultitiam Invocare et precibus Compellare Sanctos, Itidem
ad peregrinationem proficisci, Asserens id pecuniae et Laboris
Jactare et omnino perire. Item orare pro defunctis quae omnia
ut ipse Stephanus affirmavit, ab Ecclesia Romana Inventa, et

in [...]

Item dixit et de[...]
Amictos Crasso quodam [...]
vocant) euntes et agentes [...] [...]um vitam
qua de ~~Cuius~~ Causa in Animum Induxisset, [...]es peccata sua Confite[ri]
et obseruare praecepta, et documenta praedictae Valdensium Sectae.

Item. dixit et fassus est quod sub quadragesimam, et paschale tempus peccata sua Confiteri Consueuerat Curato suo, aut Eiusdem Vicario fingens et simulans se esse verum, et bonum Ecclesiae Romanae Catholicum, se tamen parui aut nihili [illegible] quicquid sibi ab Illis diceretur, aut praeciperetur, nec unquam declarasse, quod peccata sua Eiusmodi barbis Confessus sit. aut se eorum erroris et sectae professorem esse.

Item praedictus Stephanus Russus (Gallicè le Raoux) asseruit verum esse (ut ab iisdem barbis didicerat) Eaque firmiter Credidisse, videlicet eos barbas posse Consecrare Corpus domini nostri Jesu Christi, Celebrare missam, et Ceteris ecclesiae sacris officijs fungi Longe Rectius et sanctius quam Ecclesiastici et sacerdotes Romani, quod Eidem barbae sint boni, sanctique viri, quales ipse Stephanus eos hactenus esse Credidit.

Insuper Idem Stephanus dixit et Confessus est, supradictos barb[as] dixisse sibi; et docuisse ~~quod~~ aquã ex Imbre aut flumio tantu[m] habere virtutis et efficaciae, quam aqua Lustrata vel benedicta id quod haud secus ac praedicta secta Ipse ex eo tempore perpet[uo] et Constanter verum esse non dubitauit.

Illaque alia ad hanc damnabilem sectam et errorem pertinentia dixit et declarauit Idem Stephanus quae om[nia] quoniam latius in eadem lite Continentur, vitandae prolixita[tis] causa, hic praetermittenda Censui.

... et Ipse Stephanus

Depositio Johis Vielmi filii ... dominus firmiter

desiderio porlhia de Aryon... declaravit palam

et coram do Job. ... eadem praefata lite et accusatione

Anno dni m° iiij^cmo ...

Et post ... item anni ... Eiusdem depositionis suae quae hesterna die eidem Stephano facta et lecta est, Dominus meus Inquisitor sibi Adscitis viris quibusdam Religiosis, Sanctaeque vitae Ecclesiasticis qui omnes hortarentur, et Admonerent eundem Stephanum Russum ad melius Vivendum in posterum tempus, quam hactenus fecit et vixit, ac praesertim et plane Relicta eiusmodi Damnabili secta fidem Catholicam Amplecteretur, quique Eundem Instruerent ac bonis documentis ad bene, Sanctèque Vivendum Inducerent, quo Munere Ipse dominus Inquisitor pro virili quam optime potuit, functus est eum Examinando, ac Interrogando super his quae sequuntur qui quidem Stephanus Respondit perinde ut hic postea videre et legere est.

In primis praedictus Stephanus Interrogatus Num tandem perspiciat hanc eandem sectam Valdensium quam hactenus tenuit et professus est, esse malam et perniciosam, Respondit se nescire Vtrum eadem secta sit bona vel mala, verum se eiusdem rei et Controversiae Judicium deo referre et Credere.

Item idem Stephanus Interrogatus, Num Credat omnes, et quemvis eiusdem erroris et sectae professorem damnatum, aut servatum Iri, Num debeant pro haereticis haberi, Ideoque a Communione bonorum, et fidelium Catholicorum separari, Respondit fortasse haereticos Damnatum Iri se vero non esse adeo sapientem Vt diiudicare et decidere possit Num et Reliqui eiusdem sectae Valdensis Consortes salvandi, aut damnandi sint, vel si eiusmodi secta sit bona, vel mala, Attamen ut supra huiusce rei Judicium et sententiam penes deum esse.

qua[...]

boneplacito e[...]

Postremo Interrogatus Nu[...] Impetrasse ab ipsis Larbis [...] suorum Confessi[...] sit bona et valida ad Consequendam earumdem delictorum Remissionem apud deum, Respondit se id ipsum deo ipsi et se Credere et Committere ut supra.

Stephanus Ruffi alias le Raoux de La fraisiniere

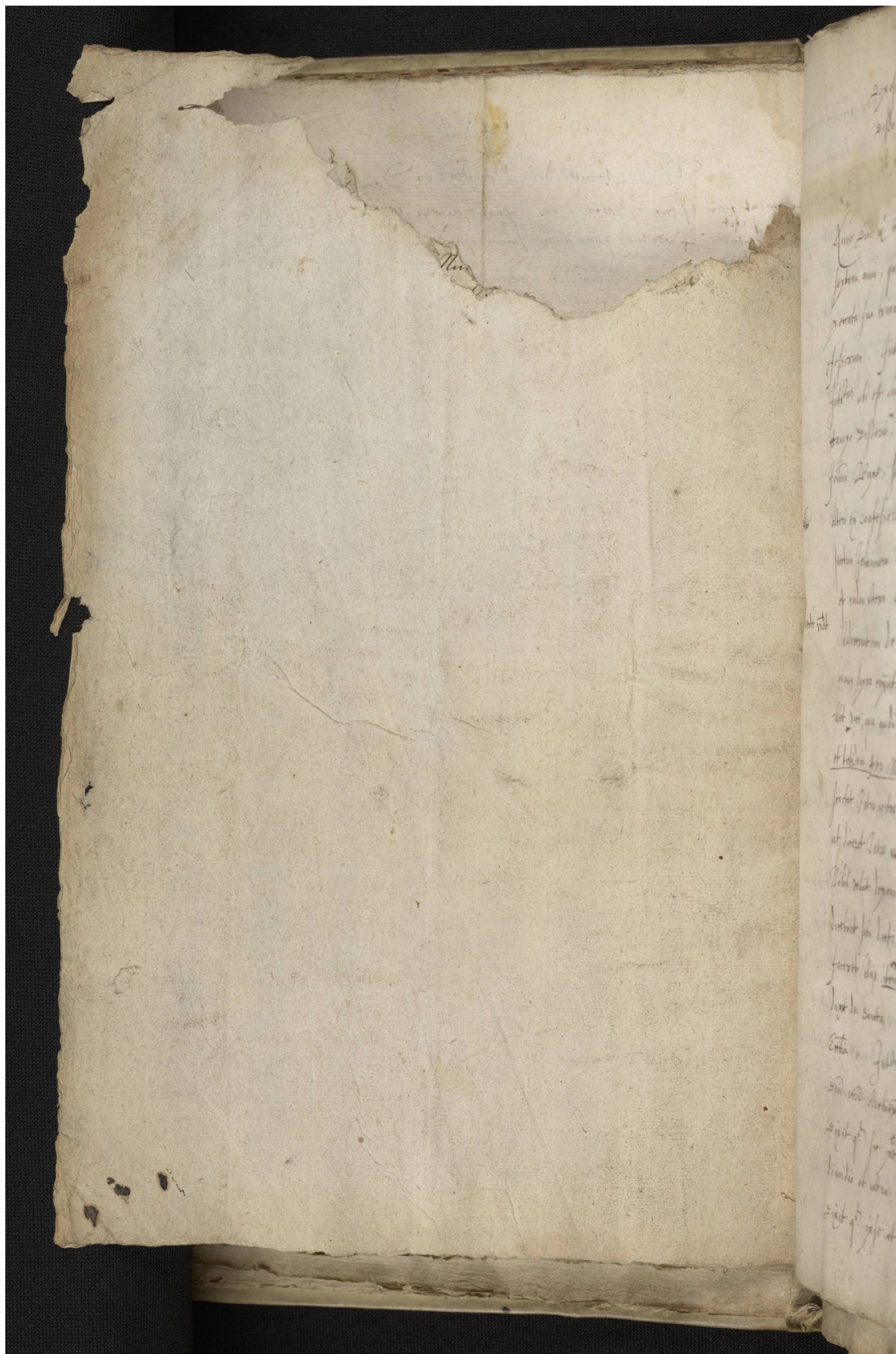
hic Interrogatus ab Alberto de Capitaneis nullum aliud responsum dedit, praeterquam se haec omnia uni deo Credere et Committere

Caeterum deum Appellavit et ad Regem, et ad papam ut a Condemnationibus et Sententia Eiusdem Alberti Liberaretur et eximeretur.

Compertum est Eundem Albertum Animadvertisse et saevisse in hanc eandem ~~in eam~~ valdensium sectam Anno domini Circiter 1488.

Depositio Johis Violini filii f[...]
Disderio porhia de Argen[...]ra
et coram de[...]

Anno dni m° iiij^cmo^ lx[...]
[...]xtem anny[...]

Depositio Johis Vielmi filij Johis de ramps
dissorio parochia de Argentiera etatis xxx annor
et coram do. Dob. Langorij ex Comissione.

Anno dni m° iiij^cmo lxxxviij juravit et dixit, qd sunt circa sex aut septem anni, quibus intravit sectam Walden, et confessus est eis peccata sua trina vice, ignorat tamen nomina illorum con=fessorum. Interrogatus quis induxit eum ad hoc, dixit q^d nullus. Intus ubi est confessus prima vice, dixit q^d in domo sua in campo dissorio, et sunt sex anni lapsi, et circa sanctum Johem Bapte, secunda vice sunt tres anni lapsi, confessus est alteri ex confessoribus dicte secte in ead domo, de ~~stato~~ stato circa sanctum Johannem. Et tertia vice circa illud tempus confessus est cuidam alteri ex Barbis dicte secte, et quibus pluris audiverunt eum de confessione, et inde absolverunt eum manus supra caput imponendo. Et dabat sibi, ut diceret qua=libet vice, qua audiverunt eum de confessione, x Pater nr et totidem Ave Maria, anno revoluto. Intus an sciebat Pater noster, dixit q^d sic, et fuit sibi factum preceptu ut diceret Pater noster, nescivit illud dicere neq Ave Maria. Nihil voluit deponere neq de congregatione. Intus quid dicebant sibi dicti confessores, dixit q^d faceret bonum et non faceret alijs item. Et quod solus deus est orandus. Nihil dixit de sanctis. Et crederet ea que credit sancta mater Ecclia. Intus si audiverit monitiones et citationes dnd. dni Archiepi, dixit quod sic. Intus si sit excoiatus, dixit q^d sic per lras dicti dni Ebred, est annus cum dimidio et ultra. Intus quare non venerit ad comparend, dixit q^d ipse et alij fuerint male consulti. Interrogatus si

~~[illegible]~~

en verite vudit

N.

illi confessores dicebant sibi quod non expoliaces neque censure non
sunt timende, dixit quod nihil dixit sibi, tamen omnes vocati in
litteris sunt de secta. Interrogatus que fuit causa quare se separaverunt
illi de Argenteria ab illis de valle Fraxinerie et valle Loysia, dixit se
nescire. Interrogatus si illi suspecti de Argenteria contribuerint
cum illis de Fraxineria et valle Loysia, dixit quod sic, et quod
* ipse loquens solvit semper partem suam circa persecutionem istam,
Item interrogatus an sciat quod illi de Argenteria miserunt
aliquas pecunias aliquibus personis sive ~~et~~ prestarent eis favorem, dixit
quod non, nisi ut audivit dici de Gubernatore Dalph: pro habendo
certum salvum conductum. Dicta fuerunt hec in carcere
palacij Dalph: testes ego: Anthonius Alexandri capellanus dicti loci
et Raymund

Aspaxis

Item Johannes Wiolini frater junior filius Johannis de Argenteria, etatis
xxx annorum vel circa, juravit etc. et dixit quod intravit sectam
Waldensium, sunt octo anni lapsi vel novem, et confessus est
cuidam Layco, nomen ignorat, in monte vocato Les Clausals, videlicet
in domo patris sui de ~~secta~~ state circa sanctum Johannem. Interrogatus
quis induxit eum ad hoc, dixit quod nemo, sed invenit eum in
eadem domo, qui confessor seu Barba dixit sibi, ego sum
Confessor bonorum christianorum, volo te audire de confessione,
et tunc genibus flexis coram eo, et confessus est, et dicebat sibi,
quod ipsi confessores habebant majorem potestatem audiendi de
confessione bonos christianos, quia sequuntur vitam sanctam etc. quam
capellani qui tenent vitam malam, et quod sacramenta per eos
ministrata nullam habebant efficaciam. Et quod papa et ecclesia ~~etiam~~
romana nullam habebant potestatem ministrandi aliqua sacramenta.

Item

dicebat qd incipet
am die lune post
[mi]sericordiam
...tus .

Itm dicebat sibi qd faceret bonum et non faceret alteri ill .
et qd solus deus est orand, et non sancti neqz sancte, nec est iu=
-randum . et qd dicebat qd non erant nisi duae viae, vz. paradisi
et Inferni . Item qd dicebat sibi qd solus deus est orandus, de
sanctis nihil dixit, Item de festis dicebat qd dies dnicus —
erat colend et festa aplorum, de alijs nihil dicebat . Item
de vigilijs neqz de quatuor temporibus, etiam non faciebat menti=
-onem de pl^ius + . Item de aqua benedicta, qd omnes aque sunt
benedicte . Item qd tantum valebat orare ac sepelici in campo sic
in templo . Item fuit excoicatus per lras dni nri archiepi —
pr annum cum dimidio et ultra, etiam p lras dnj commissarij,
Inttus quare non venit ad comparend, dixit quod fuit deli=
beratum in consilio ~~ipsorum~~, qd nemo eorum veniret, et qd non
se timebant excoicatos . Et dicebat ille Barba, qd timerent censuras
quae non erant timende, et ita credidit oia et oes nominati in lris
~~fuit~~ sunt eorundem secta . Inttus si Johannes Violini pres eius —
frater fuerit incarceratus alias p ma. Jo. Vaylleti Inquisitorem,
dixit qd sic, tamen nescit si confessus est aliquid . Inttus si —
fuerit prosequutus dictus eius frater materiam huioi . dixit qd sic.
quia accessit apud Vienne, Lugd et Gronopol, ad hunc consilied
Inttus si reduxerit in balma darent pro se defendendo . dixit
qd bene portavit in ea certam quantitatem ffodrij . Inttus quare
fuerint separati illi de Argenteria ab illis de ffraxineria, dixit
qd nescit, Inttus si sciat qd fuerit commissum aliquid, et dixit qd
~~nescit~~ non; de congregatione nihil dixit . Item dixit qd sunt circa
duo anni, qd confessus est cuidam Barba, nomen ignorat, de statu
Item tertia vice etiam ibid a Barba Symone de pl^ma qe laxsa
gentibus flexit fuit absolutus de pnia CCC Pater et Ave Maria totidem,
ieiunaret certis diebus Veneris, et qd non diceret curato suo nec alteri nisi
malu . Item contribuunt cum illis in .

Depositio Guillelmi Porte de Argentiera aetatis c. annorum et ultra, coram Domino Commissario et Officiali

Anno et die premissis juravit. Dixit quod sunt xv annorum vel circa, in civitate Gronopolis, in manibus fratris Johannis Vayleti Inquisitoris, confessus est heresim in forma, et fuit abjuratus et absolutus tunc. Interrogatus si a post fuerit confessus Barbis, dixit quod non. Interrogatus si audiverit monitiones et citationes Reverendissimi Domini Ebredunensis et Nuncij Apostolici, dixit quod bene audivit dici, quod idem Dominus Ebredunensis fecit moneri et exhortari. Item Interrogatus quare non venit ad comparendum, dixit quod est antiquus nec potest ambulare, et dimittebat facere alijs qui gubernabant. Item dixit quod stetit excommunicatus per litteras ipsius Reverendissimi Domini mei Archiepiscopi per annum cum dimidio vel circa. Interrogatus si cognoverit fratres Petrum Fabri et Fazium Fabri Inquisitores, dixit quod sic. etsi deposuerit in manibus eorum, dixit quod non. Et fuit contentus stare processibus super hoc factis, si qui sint, et pati penas quas pati tenentur relapsi. Interrogatus si adimpleverit penitentias sibi injunctas per fratrem Johannem Vayleti, dixit quod sic prout melius potuit. Interrogatus si a post quod fuit abjuratus viderit aliquos Barbas, dixit quod non. Interrogatus an velit stare ...

* quod probetur ~~[illegible]~~ contrarium super hoc dicto Jacobi eius filij, dixit quod non. Interrogatus si contribuerit circa compositionem etc., dixit quod Jacobus eius filius, qui gubernat domum et regit, bene contribuit ut scivit, et bene scivit quod ex parte illorum de Fraxinoria, ac diffamatorum de Argentiera et valle Loysia, descriptorum in litteris ipsius Reverendissimi Domini mei Ebredunensis. Et fuit mandatum apud curiam Romanam ad obtinendum absolutionem, et inde apud Viennam. Et scivit quod etiam fecerunt magnas compositiones apud Regem et

Dominum

dominum Gubernatorem, ad impediend[um] Inquisitionem, tamen —
nunquam fuit in consilio facto sup[er] hoc, bene audivit postea dici. —
Item dixit, q[uo]d stetit ultra annum in ffraxinoria in domo stephani Vigili
quam tenebat nomine Jocati, tamen bene conversatus est pluries
in domo Joh[ann]is Raymundi et Joh[ann]is Pilati. Int[errogatu]s quare —
arrestatus, dixit quia erat excitatus per l[itte]ras d[omi]ni Ebred[unensis].
Int[errogatu]s an sciat q[uo]d omnes de ffraxinoria et plures de Argent[er]ia
sint diffamati de crimine heresis. dixit q[uo]d sic. Int[errogatu]s quare
conversatus est cum eis, dixit q[uo]d eius filia est maritata in domo
Joh[ann]is Raymundi, et eius nurus, v[idelicet] uxor Jacobi eius filii est
filia Joh[ann]is Pilati. Acta fuerunt hec in dicto palacio d[omi]ni d[omi]no —
Emo. Maurino Gonnelli, et ego.

N. Paris.

Repetitio Joh[ann]is Raymundi.

Anno et die p[re]missis coram p[re]nominatis d[omi]nis interrogatus si dicta
per eum alias sint vera, ipsa sibi lecta et data ad intelligend[um].
dixit q[uo]d sic, excepto eo quia nihil scit de congregatione. —
Int[errogatu]s si Paulus Berardi et alii excitati p[er] l[itte]ras Rev[erendissi]mi d[omi]ni
n[ost]ri Archiepi Ebred[unensis], contribuerint circa p[ro]curationem cum
illis de ffraxinoria. Int[errogatu]s si Guill[elm]us Pera Johes
Grossi de Argent[er]ia, item de valle Loysia fratres Mario et —
Ludovicus Mario, item de ffraxinoria Stephanus Mario, fuerunt
tam apud Gronopolim quam Ebredunum absoluti et abiurati per
fratrem Johem Vaylloti. dixit q[uo]d ita audivit, et q[uo]d illi qui
veniebant post dictam abiurationem p[ro]cessati fuerunt materia
p[ro]posse ad impediend[um] Inquisitionem et manutenend[um] errorem eorum.

dixit q[uo]d sic.

Dixit q. sic. Item dixit q. ffraxineria solvebat modi tem et illi de valle et de Argentiera aliam modi tem. et sic semper fuit observatum inter eos. Intus si illi Joventi de Caleoria et

Joveni

Alox desto Andrea ac Bandoni de Castrored, ac certi alij, et habitantes in territorio et in territorio de Castrans sunt reputati Valden. Dixit nescit, tamen bene scit quod ille Alox

Castrans

et Joventi et Bandoni erant de ffraxineria, de alijs nescit. Intus si Guillus Porte a quindecim annis citra fuerit confessus Barbis, dixit se nescire. Intus si contribuerit circa prosecutionem. Dixit q. postquam fuerunt absoluti, supius nominati omnes contribuerunt circa prosecutionem. Item dixit q. idem Guillus Porte stetit in ffraxineria per annum et ultra, q. Jacobus eius filius eum duxit ibi, dubitando ne caperetur, quia erat suspectus. Intus si audiverit et intellexerit monitiones Rev. mi Dni Ebred et Nunrij dicti, dicti dixit q. sic. Intus si sit excommunicatus per litteras dicti Rev. mi Dni Ebred Archiepi, sunt quatuor anni lapsi, dixit q. non; tamen bene dixit q. stetit excommunicatus per litteras suas per annum cum dimidio et ultra. Intus quare non venit quando fuit citatus per litteras Dni Arc. responsurus de fide. Dixit q. Nicolaus de Porte et ffazianus de Rama dicebant eis de ffraxineria, q. irent Romam pro obtinendo litteras in contrarium.

Item dixit q. Stephanus Marie et Isoard Aufossij de valle, qui erant principales de valle, habebant conferentiam dictorum Guillo Porte et Johanne Grossi de Argentiera circa prosecutione etc.

Acta fuerunt hec ut supra, presentibus quibus supra.

Rparis.

Expositio

Depositio caterinæ filiæ Berti olivery de Argen^{tia}.
erat 20 annorum vel circa, coram Do: Offi^{li}.

Anno quo supra et die 19° mensis Aprilis juravit et dixit qd sunt
circa duo anni, quibus intravit portam Walden, et induxit
eam ejus pater, et confessa est semel cuidam Barbæ cuiro,

festivitate — nomen ignorat, in domo paterna, de state circa sanctum
Johannem, et dicebat sibi qd non juraret, nec faceret malum,

depositione, juramento — et qd unus deus est orandus, et non est recurrend ad sanctos
nec sanctas. Item de festis, dies dnicus, et magna festa,
sicut Nat. Pascha, Penteceste, de alijs non fecit mentione,
de vigilijs nec de 4^{or} temporibus etiam non fecit magnam —
-ptiam, tamen ipsa jejunabat illa sequendo preceptum curati dicti
loci.
Item de aqua benedicta nihil.
Item de al^{ma} dicebat qd debebat ingredi luna post carnisprivium
vetus, et ita fecit, Et omnia supradicta credidit usque in
hodiernam diem.

[ex]cclia — Item de Ecclia nihil dixit sibi.
Item de purgatorio nihil.
Item de excoicatione dixit, qd p tras Do: Ebred fuit excoicata
per annum cum dimidio et ultra, et audivit monitiones et
citationes ipsius Rev^{mi}. et libenter venisset ad comparend
si pater ejus voluisset.
Item dixit qd Jaymeta ejus soror in eadem domo fuit etiam —
primo confessa eidem Barbæ, et pro matre et de alijs de
domo nescit, De congregatione nihil, Et audivit de con=
-fessione et absolvit eam. C. pt nd
Acta fuerunt hec in dicto palatio, testes Do: Comirelli, dns
Anthonius Alphandi cap^{nus} de Argen^{tia}

Nparis
Dep:

Depositio Jayme filie Guilli Porte junioris ffrosti Girandorum Argenteriæ ætatis 20ti annorum vel circa.

Anno et die premissis iuravit, et dixit quod interrogata dixit quod sunt 4or aut 5e anni quibus intravit sectam Valden, et induxit eam ad hoc pater et mater eius. Et confessa est semel duntaxat cuidam Barbe Layro, nomen ignorat, in domo patris sui et in forma de frate et circa sanctum Johannem. Et docebat sibi quod non iuraret, nec faceret malum, Et quod unus solus deus est deprecandus, De sanctis nihil dixit sibi.

Item de vigiliis et festivitatibus, quod ieiunaret vigilias magnarum festivitatum, sic Nat. pasce et penthecostis, et illa coleret etiam diem dominicam. De aliis festivitatibus ac vigiliis ac 4or temporibus non faciebat idem Barba mentionem. Et premissa tenuit.

Item de Ecclia nec de personis Ecclesiasticis nihil sibi dixit.

Item de aqua benedicta nihil sibi dixit.

Item de purgatorio nihil dixit sibi. Et dixit quod audivit de confessione et absolvit eam. XXX. xx.

Depositio Henrici Violini, filii Petri de Argentieria ætatis xlv annorum vel circa, coram Do: Offi.

Anno et die premissis iuravit et dixit, quod sunt 15. anni quibus intravit sectam, et fuit confessus cuidam Barbe laico cuiusdam nomen ignorat, in domo patris in Campo Inferio in monte circa medium Augusti. Quis induxit eum dixit, quod pater eius et eius quondam mater. Item postmodum fuit confessa 4or aut 5e vicibus, tam in eadem domo quam in quadam alia domo eorum patris sita in Berota, tam Barbe Symoni, quam Barbe Anthonio.

Anthonio Porte, et quibusdam alijs Barbis quorum nomina ignorat, et genibus flexis, et recepit ab eis penitentiam, videlicet dicendo xxx pater noster et totidem Ave Maria – Et dicebat sibi quod solus Deus est deprecandus, nec est recurrendum ad sanctos nec sanctas. Et quod non faceret malum nec alijs quod eidem fieri non vellet. Nec juraret. De capellanis nihil, de festis non curant nisi de dominicis diebus, magnisque festis sicut Natale, pascha, pentecostes, et et aliorum precipiunt coli, de alijs non curant. De vigilijs et de 4^or temporibus non faciunt mentionem, de quadragesima in die lune post carnisprivium, De censuris non sunt timende, quod qui agit malum est excomunicatus etc. Item quod non sunt nisi due vie, quod quis agit malum ibit ad inferos, qui vero bene ad paradisum. De quadragesima in die lune post carnisprivium, et ita tenuit. Fuit excomunicatus per annum cum dimidio et ultra, et audivit monitiones et citationes Domini Ebredunensis et commissarij, quare non venit dixit, quod fuit male advisatus. Et quod omnes nominati in litteris Domini Ebredunensis et Commissarij sunt de secta, et quod omnes contribuunt simul, noscit alios, Contribuit cum illis suspectis de Fraxineria et Argenteria, non stetit in Valeus, nisi in Valma Gamoe et portavit victum et

Gamea	De congregatione nihil. Bene audivit dici de aqua
*	benedicta, nihil de alijs. Fuit in Valma Gamoe. Si

remisit, dixit quod non. Si tenuerunt consilium de deponendo, dixit quod non. Item actum ut supra testes qui supra.

Depositio Geneti Boneti filij Ludovici de Vallo Loysia etiam hic tunc in detentoria, etatis 25 annorum, coram Domino Offili.

Anno et die premissis juravit, dixit quod intravit sectam sunt

tres

tres anni lapsi, et confessus est cuidam Barbæ Stephano laico in Valle, vz. in domo sui patris de Alberti in state, vz. de state circa

sponte mensem Augusti, de consilio patris sui qui eum adinduxit, et certi amici sui, et dixerunt sibi q^d confiteretur. Item alia vero vice confessus est cuidam alteri confessori laico nominato Barbæ Symoni in ead. domo, et de state circa mensem Augusti, genibus flexis coram eo, et dicebat q^d solus deus est adorandus, de s[an]c[t]is vero non erat curand., et q^d faceret bonum, non iuraret, nec caperet aliena. De ~~festis~~ diebus dominicis, et magnis festis sicut Nat. do: Pentecostes, Pascha, ~~atque~~ et de eorum vigiliis etc de aliis non, neque de quatuor temporibus de xl. luna post carnisprivium vetus. Item sunt duæ viæ Paradisi et Inferni, ~~neque~~ nec est purgatorium in alio mundo. Item de aqua benedicta nescit. De s[an]c[t]a matre Ecclesia in forma deposuit, vz. q^d ea quæ faciunt, propter eorum malam vitam non habent efficaciam, sed bñ ea quæ faciunt illi confessores, qui dicuntur esse imitatores Christi. Item q^d tantum valet orare in campo sicut in templo, et sepeliri pariter.

et ~~hec~~ ita rediddit et tenuit Item de congregatione nihil deposuit. Item fuit excitatus et audivit monitiones et l[itte]ras d[omi]ni Ebred. et Nuncii Ap[osto]li, et sustinuit excitationē p annum cum dimidio et ultra. Int[errogat]us quare non venit, dixit q^d confidebant omnes diffamati in l[itte]ris quas obtinuerunt a Papa et d[omi]no Gubernatore. Int[errogat]us si contribuerit cum illis de Fraxmoria et aliis suspectis ad manutenend. sectam, dixit q^d sic, et q^d omnes illi qui sunt scripti in l[itte]ris d[omi]ni Ebred. sunt reputati de secta. Item dixit q^d nihil commisit alicui, nec scit aliquos aliquid commissuros. Acta fuerunt hec in Aula dicti Palatii, testes do: Raymund. Donicelli et Fabii Dicar de Chanta.

Item dixit q^d audivit monitiones Rev^mi do: Ebred. et Nuncii Ap[osto]li

Nri. et sit excoicata a festo Nativit. dni citra. —
Intta. quare non venit ad comparend., dixit qd. alij citati non veniebant. Super congregatione nihil deposuit.
Intta. si pater, mater, fres et soror sui fuerunt confessi tanc, dixit qd nescit. Acta fuerunt hec ut supra, pntibus quibus — supra.

Nparis.

Contra Michaelem Bertrandi alias Barba de ffraxmoria, aetatis iiij^xx^ti annorum et ultra.

Anno et die ~~pmissis~~ coram dno comissario jiuravit ~~coram dno comissario~~ et dixit, quod in manibus fris Glaudij Martini Inquisitoris, sunt xxv anni elapsi et ultra, deposuit heresim et sectam Walden, et tanc fuit abjuratus, et juravit cum ambabus manibus.

Inttus si a post confessus est aliquibus Barbis, dixit qd. non.
Inttus an velit stare depositioni Johis filij, dixit qd. non.
Inttus si fuerit excoicatus per lras Rmi Do: mei Ebred. Archiepi et Nuncij Apliri. dixit qd. ita, per lras Do: Ebred. per annum cum dimidio et ultra, et ptras dni Inquisitoris per duos menses. Interrogatus quare non venit ad comparend., dixit qd. confidebat in majoribus qui non venerunt, nec ipse similiter, qd confidebant de huior provisione a Papa et a rege in contrariu.
Inttus an sciat quod in loco de ffraxmoria omnes de eodem loco (antequam fuisset abjuratus et post) essent et sint + diffamati de crimine heresis Walden, dixit qd. ita vox et fama laborabat. et nunc laborant.
Inttus an viderit a postquam fuit abjuratus aliquos Barbas in dicta ffraxmoria. dixit qd. non.
Inttus an fuerit examinatus de tempore quando frater Jo: Waylleti Inquisitor erat in pria. dixit qd pntes Jo: de Ventes ac

Robertoi

Roberteri illum examinabant, tamen nihil confessus est.

Int.us si consolatus est a postquam abjuratus cum illis de ffraxineria dixit q. sic.

Int.us si contribuerit in exactionibus etc. dixit q. ejus filij tennuerunt bona sua et contribuerunt.

Acta fuerunt hec ubi supra, presentibus dd. Mag.ro nro Joh.e de Rama et Orontio Emo

Parisiensis

Depositio Johannæ filiæ Guilli ffabij de Argen.tia ætatis xxx annorum vel circa, coram dno Orontio dicto.

Anno et die premissis juravit et dixit, q. sunt circa quinque anni quibus intravit heresim; et venit quid. Barba, nomen ignorat, et cum esset ipsa in monte vocato in farneria, in domo sui patris et ibid. genibus flexis audivit eam de confessione, et absolvit eam. et dedit sibi pro pænitentia ut diceret certam quantitatem pater noster et Ave Maria. Et erat de estate circa sanctum Johem.

Item pariter dixit, q. confessa est etiam cuidam alteri Barbæ, nomen ignorat, in dicto monte de estate circa sanctum Johem, de alijs articulis recte nihil deposuit, de exercitatione ita.

Acta fuerunt ut supra, presentibus quibus supra.

Depositio Margaritæ filiæ Johis Grossi Vielini de Argenteria, ætatis 18 annorum.

Anno et die premissis dixit, cum juramentoque, sunt tres anni elapsi, quibus confessa est semel cuidam Barbæ, nomen ignorat, in villano de Arg.tia et in domo sui patris, de estate circa mensem Septembris supervenit ibi id. Barba, et eam induxit ad confitendum eidem peccata. Et dicebat ei q. non faceret malum nec juraret, nec alteri p.d etc. De exercitatione ita sup. alijs articulis recta nihil nihil. voluit

nihil voluit deponere. ffuit absoluta per eum et et injunxit ut diceret certam quantitatem pr et Ave Maria. Acta fuerunt hec ubi supra, presentibus quibus supra.

Nparis

Depositio Berengaria filia Ludovici Boneti, de vallo Loysia, etatis viginti annorum.

Anno et die premissis cum juramento dixit, quod fuit confessa semel duntaxat, sunt duo aut tres anni lapsi, cuidam Barbe in vallo, vz. in podio in domo patris sui, quem invenit in eadem domo, et illam induxit ad hoc, et fuit confessa eidem peccata sua genibus flexis, et facta confessione absolvit eam, manum super caput imponendo, et dedit sibi pro penitentia ut diceret certam quantitatem de pr nr et Ave Maria, de excoicatione dixit ita, Actum ut supra presentibus quibus supra.

Contra Anthonietam filiam Ysoardi Alfossi.

Item Anthoneta filia Ysoardi Alfossi de vallo Loysie etatis 18. annorum, juravit et dixit quod sunt duo anni lapsi, quibus recepit quendam Barbam secte Walden in domo sui patris, in podio vallis Loysie, qui eam induxit ad confitendum ei peccata sua; et audivit eam et absolvit eam, et dixit sibi quod diceret pro penitentia 4or pr nr et totidem Ave Maria, et quod jejunaret 4or tempora et vigilias, Item audivit monitiones do: Arc. et Nuncij Aplici, et dixit quod stetit excoicata per 18 menses et ultra per litteras Revmi do: mei Archiepi, et per certos menses per litteras dicti Nuncij Aplici. Actum ut supra, presentibus quibus supra. Item dixit quod in dicta domo fuit etiam confessa una alia domo.

Depositio Celine vr: Ysoardi Alfossi de vallo Loysia etatis xl: annorum.

Item eadem Celina cum juramento dixit, quod fuit circa [illegible] anni lapsi

lapsi quibus intravit sectam, et venit ad domum sui mariti quidam
Barba, nomen ignorat, et Colinus Ansossi ejus soror etiam in-
duxit ad hoc, et fuit confessa eidem Barbe semel, et illam audivit
et absolvit, et dedit sibi pro penitentia ut diceret octies pater noster.

Interrogata quid dicebat sibi ille Barba, dixit quod dicebat sibi quod faceret
bonum, et non faceret alteri etc. et quod solus Deus erat adorandus
de sanctis neque de omnibus aliis articulis.

De excomunicatione dixit stetisse in sua per annum cum dimidio, per
literas do: Ebredun

Item dixit quod alia vice fuit confessa in Balma Daurea cuidam
Barbe, nomen ignorat, ut supra.

Item Johanna ~~Reta~~ Reta uxor Luderici de valle Loysia, etatis
ut dixit xlvi annorum vel circa, juravit et dixit quod sunt circa
xxx anni, quibus intravit sectam Walden, cum recepit in domo
Guilli Meteti sui patris, que est in pratis de die de stato, et circa mense
Augusti, quondam Barbam, nomen ignorat, induxit eam ad
confitendum, et audivit eam ac absolvit eam, et injunxit ut
diceret certos pater noster.

Item dixit quod postmodum fuit confessa certis Barbis aliquando de
biennio in biennium, nomina eorum ignorat, in domo ejus mariti,
et aliquando tribus in tribus annis.

De articulis secte nihil voluit deponere.

De excommunicatione dixit, quod stetit excomunicata per annum cum dimidio et
ultra, etiam per literas do: commissarij per certos menses. Interrogata
quare non venit, dixit quod male advisata.

De congregatione nihil voluit deponere. Actum ut supra, presentibus
quibus supra.

Depositio Genete uxoris Henrici Wolini de Argentiera
etatis l annorum vel circa.

Anno et die premissis dixit cum juramento, quod sunt circa 15 anni
quibus

quibus intravit sectam, et q^d Metelina uxor petri Coiolini induxit
eam ad hoc, et fuit confessa cuidam Barbæ, nomen ignorat,
in domo dicti petri in Bezeta, de die, ~~cir~~ de state circa ~~medi~~
Diay, et illam audivit et absolvit eam, et dedit sibi q^d diceret
xx^{ti} pr nr et totidem Ave Maria, et q^d jejunaret certis
diebus Veneris.

Item alia vice fuit confessa in domo predicta simili modo, sunt
4^{or} anni lapsi, cuidam Barbæ, nomen ignorat.

Interrogata quid dicebant sibi dictæ Barbæ, nescit, et super
articulis sectæ nihil voluit deponere.

De congregatione nihil dixit.

De excitatione ita, Actum ut supra, testes qui supra.

N. paris.

Contra magrm petrum Ruffi not de
ffraxinoria, ætatis xxx annorum.

Repetitio dicti ~~Petri~~ magistri Petri Ruffi in eodem loco, coram domino Commissario et Officiali

Anno quo supra et die Mercurii 22 mensis Aprilis. Et primo interrogatus an fuerit verum quod fuerit facta aliqua deliberatio inter homines de ffraxineria, de faciendo pro habendo aliquas prisiones ad impediendum ut inquisitio contra eos demandaretur executioni. Dixit quod Sindici et consules tradiderunt sibi xix testones, et unum flor. damanio quae traderet domino locumtenenti Dalph.

presens + +

Interrogatus si fuerit confessus Barbis sectae, dixit quod de anno lapso et de mense Augusti, eo existente in loco de ffraxineria, videlicet in quodam Viridario prope eius domum, circa unam horam post Ave Maria, venerunt duo homines loquentes ydioma de pedemontium, et dicebant quod erant capellani, cui dixerunt, si vellet quod alter eorum audiret de confessione. Qui cum sentiret tunc se infirmum, confessus est alteri ex ipsis genibus flexis. Interrogatus si credebat eos esse capellanos vel Barbas, dixit quod credebat eos potius esse Barbas, quod induebantur veste laycali. Interrogatus si fuerit confessus alicui ex confessoribus dictae sectae, dixit quod non, quia fuit absens a patria, et non sunt nisi quinque anni quibus fecit mansionem in ffraxineria, tamen sunt 5 anni quibus aviola eius mater incitavit eum ut videret quendam Barbam, qui venerat ad dictum locum, cui respondit quod noluit eum videre.

Interrogatus quid dicebat sibi ille confessor, dixit quod nihil acciperet de alieno. Item quod non faceret alteri etc. Et non concupisceret rem alienam, et solus deus est orandus, et sancti sunt venerandi, tamen non sunt orandi, quia non exaudiunt preces nostras. Et ita credidit, de festis dies dominicus et magna festa.

sicut

sicut Nat, Pascha, Penthecostes sunt colenda, de aliis non ~~curant~~.
~~ffit~~ aliqua extra
~~Item dixit qd Papa et illi de Curia non tenent vitam bona sed~~
~~nimis amplam etc~~, Item de vigiliis et 4or temporibus etiam non curant.
Item dixit qd Papa et illi de Curia non tenent vitam bona sed –
nimis amplam etc et qd ipsi confessores habent majorem potestatem
quam Capellani, qui sequuntur vitam sanctam, sunt imitatores –
Apostolorum etc. Et quod tantum habet homo sanctitatis quantum boni=
tatis. Item de censuris non ligant, Item de aqua benedicta
in forma. Et premissa omnia credidit, excepto quia de aqua –
benedicta et pane benedicto, de xlma dixit qd Deus precepit ut
xl. diebus et semper incepit xlma die Mercurii cinerum
jejunarent, tamen bene dicebat ille confessor, qd sufficit illam
incipere ad jejunandum illam die Lunae post carnisprivium vetus. Item
de Purgatorio dicebat sibi ille Barba, qd non erat aliquod purga=
torium in alio mundo, et non erant nisi duae viae scilicet Paradisi
et Inferni, cui respondit idem qd in libro Macabeorum caveetur
esse Purgatorium in alio mundo. Item de congregatione seu conve=
ntione carius nihil voluit deponere, bene audivit dici qd sit con=
gregatio inter eos, tamen nunquam fuit pns. Item dixit, –
prohibuit ei omne juramentum pro quacunque causa. Item si per
Do: Ebred: fuerit excommunicatus, dixit qd bene vidit in certis –
literis affixis, in porta Ecclesiae de Chaute eum esse nominatum,
est annus cum dimidio elapsus. Interrogatus quare non venit ad
comparendum, dixit quia timebat incarcerari.

Item dixit qd ille Barba dixit ei, qd erat impossibile qd
Capellanus existens in peccato mortali, possit consecrare corpus
Christi.

Interrogatus si fuerit in deliberatione facta inter rectores de ffrayneria
de modo confitendi, dixit qd non.

Item de contributione dixit, qd illi ffrayneria contribuunt pro –
mod ~~vine~~

medta ac alij de vallo et de argentoria pro alia.

Interrtus an omnes de ffraxmeria sint Walden, dixit qd credit quod sic, qd omnes contribuunt circa conservationem.

Interrogatus an sciat aliquos habitantes extra locum de ffraxmeria, dixit qd Janoti Warid et Alex, Item ffazius Chanli in Bonnis. Item dixit qd in comitatu Venaysin sunt aliqui quos credit esse de secta, tamen nescit.

Janoti

Item qd credidit et tenuit omnia premissa.

Fuit sibi assignatus terminus ad (dicendum) latius.

Act in palacio p Do: Maurino Dni Castellani

Contra Johem Audenis alt May de ffraxmeria
etatis lxx annorum, coram Do: Comissario.

Anno quo supra et die xix Aprilis Johannes Audenis dixit audivisse monitiones Do: Ebred. Interrtus quare non venit ad misericordiam, dixit verum esse qd bene volebat venire, sed aliqui de ffraxmeria sibi dixerunt, qd non veniret ad eundem Revmum Dnum Archiepum. Interrogatus si contribuerit in tallijs fact in fraxmeria.

Repetitio dicti Johannis Audonis alias Audonis, coram domino commissario Officiali.

Anno quo supra et die 23a mensis Aprilis fuit repetitus, et dixit quod ea sunt scripta in eius confessione carent veritate.

Comparuit Pantaleonus Corbeiranet, et primum processum et confessiones suas maior in anti processu factas, petens eum exhiberi torturæ. Et fuit ordinatus torqueri, et fuit ligatus duntaxat, et fuit pertinax, et noluit

Interrogatus si contribuerit in tallijs, dixit quod Syndici faciebant et exigebant tallias, tamen nescit quid de eis faciebant.

Interrogatus si fuerit absolutus per fratrem Jo: Dayllet Inquisitorem. dixit quod sic.

Quibus actis procurator fidei et qui pertinax erat repetendo processum antiquum et modernum in informatione petens diffiniri. Et assignaverunt ad diffiniendum ad oras.

[Margin, beside the above:] ✝ Et etiam dixit eum qui fuit pars in alio processu petit quod refecat, qui testificatus est contenta in primo processu vera esse, quia fuit pars.

Alia repetitio Johannis Audonis.

Anno quo supra et die xxiij Aprilis coram domino commissario et Officiali dixit quod confessus est in prato de Audis cuidam Barbæ Stephano semel. Item alia vice eidem Barba in quadam eius domo seu grangia in eadem. Dixit quod solus deus est orandus, et non sancti, de festis et de vigilijs item, de purgatorio dixit quod non sunt nisi duæ viæ, de anima in exivit cum lune post carnisprivium retus [illegible]. etc.

De processu contra eum alias facto dixit quod dicta per eum in eo in sunt vera, petens misericordiam. Item tertia vice sunt circa duo anni aut tres elapsi etiam confessus est cuidam Barba vocato videre suo Barba Symoni pomi flore, et dabat sibi penitentiam ut diceret pater noster de nocte, et de die decem et totidem Ave Maria. Item quod jejunaret diebus

secundis

Veneris. Et reddidit omnes errores contentos in primo processu.
Acta fuerunt hec in dicto palatio, testes Jo: Sarrista, Fr
Anthonius Stephani ord minor Ebred.

Depositio Jacobi Berardi filia Pauli de Argentria etatis XX annor coram dno Inquisitore.

Anno premisso die veneris XXV. Aprilis juravit et dixit, qd sunt circa tres anni quibus confessus est cuidam Barbe, nomen ignorat, in domo pris in state circa medd Bergy de norte.
Item alia vice cuidam Barbe noiato Symon, pater ejus eum induxit ad hoc. Et dicebat sibi qd non faceret malum, nec juraret, et qd iret ad missam, si deberet transire collem. Et qd solus Deus est orandus, et venerari sanctos, quia sunt sancti Martyres et confessores, et qd debent deprari.
Item qd capellani tenent vitam nimis largam, et nimis pinguem.
Item de festis, dies dnicus et magna festa, uti sunt Nat. pasche et penteco stes sunt colend, de aliis nec de vigiliis ac temporibus non faciebant magnam estima.
Item qd quis facit bonum vadit ad paradisum, et qui malum ad Infernum. De purgatorio nihil.
Item de elma luna post carnisprivium vetus.
Item de congregatione dixit qd nunquam fuit.
Interrogatus si audiverit dici, qd fuerat tenta congregatio in domo sui pris, dixit qd bene audivit dici a pre suo, qd certi accusaverunt eum, qd dicta congregatio tenebatur in ejus domo, tamen nunquam fuit praesens.
Interrogatus si dixerit hec verba vel in effectu similia, vel audiverit dici. Isti alii de loco criminantur nos alios et tale qd aliqui ex vicinis videbant stellas de fundo domorum suarum, dixit qd sup hoc alias deposuit in manibus dni Jud Argentarie sup hoc.

Zulkus

to mas. si ucd loy eis mellior que la via et oporteat nos discedere. etiam faciemus.

*

Interrogatus si posuerit ignem in domo Eynardi Porte contigua domui Magri Guigi Alphandi.
Item de exercitatione, dixit verum esse qd stetit exercitatus p annum cum dimidio, et audivit monitiones Dnd Comissarij dicta fuerunt hec ut supra. S/ Do. Eme Maurine doli.

Repetitio Guilli Porte iuvenis filij Eynardi.

Bonneti percepit penitissimum.

Anno et die quibus supra repetitus dixit, qd deposita per eum sunt vera.

Int. fuit

Interrogatus si domus sui pris fuerit combusta, dixit qd sic.
Interrogatus si Jacobus Berardi posuerit ignem in eadem domo, dixit qd audivit, nescit quibus.
Interrogatus si audiverit dici qd Dnus eius frater dixerit magro Guigoi Alphandi, Magr Guigo tu iuste quasiveris tras Dnd ... mas yen fizharey. Fust ala meyson de mon payre, et qui auro pari de sa Meyson si la garde.
Interrogatus an sciat quis posuit ignem in dicta domo, dixit qd nescit ut supra, ptibg quibus supra.

Depositio Dnus Porte filij Eynardi de Argentieria etatis xx annorum circum do: p. grand.

Anno et die quibus supra iuravit et dixit, qd sunt 4. anni quibus confessus est cuidam Barba, nomen ignorat, et in domo eius pris.
Interrogatus quis induxit eum ad hoc, d. qd no, sed venerunt duo ex dictis confessoribus, et dixerunt sibi qd confiteret ab eis de nocte, et de stato citra modo Dnan, genibus flexis, et absolvit eum et dedit benedictionem. Item alia vice etiam fuit confessus, et credit qd erat primus Barba in eadem domo, etiam de nocte

non contribuit quia filius familias.

norte, et genibus flexis, et absolvit eum, et iniunxit sibi pro penitentia ut diceret Pater noster de norte et 4.or aut 5.e de mane, et ieiunaret duabus diebus Veneris in anno in pane et aqua.
Interrogatus quid dicebant sibi, dixit quod non faceret malum etc. super articulis spamit heresis nihil voluit. Item stetit excoicatus per annum cum dimidio, et audivit monitiones Do: Ebred. et dni Comissarij. Interrogatus quare non venit dixit quod fuit male advisatus et faciebat sicut alij sui complices. Deponere neque de Synagoga,
Acta fuerunt hec ut supra, presentibus quibus supra.

Depositio Petri Porte filij Johannis de Argentiera
etatis 26. annorum, coram eod. Do: Petro.

Anno et die premissis iuravit et dixit, quod sunt tres anni lapsi quibus intravit sectam Waldensium, Interrogatus quis eum introduxit, dixit quod nemo, sed venit quidam Barba hora nocturna, de estate circa Maria Magd. ad domum sui patris, et dixit sibi ipse Barba, cuius nomen ignorat, quod ipse Barba et alie Barbe secta tenent vitam sanctam et quod si vellet quod audiret eum de confessione, quod illum audiret. qui fuit contentus, et genibus flexis confessus est eidem peccata sua, et dicebat sibi quod persona ecclesiastica vivebant nimis large et pingue, et quod ipsi confessores erant imitatores Aplorum et tenebant vitam sanctam. Et quod solus Deus erat orandus, et sancti non erant adorandi, neque ad eos est recurrendum. Item dicebat sibi quod non erant nisi due vie, scilicet paradisi et inferni, de purgatorio nihil dicebat sibi, de diebus Veneris et magnis festis, sicut Nat. Penthecostes et Pascha sunt colenda, de alijs non faciebat mentionem, de vigilijs nec de temporibus non faciebat mentionem, super alijs nihil, sup congregatione nihil deponere voluit. Et genibus flexis audivit eum, et absolvit eum, et dedit sibi in penitentiam quod diceret xx.ti Pater noster toto uno anno, et ieiunaret tribus Veneris in pane et aqua.
Item dicebat sibi quod censura non sunt timenda.
Item dixit quod audivit monitiones dni Ebred, et fuit excoicatus

per

per 18 menses, vel circa, non audivit monitiones dni [...]sarij. Non contribuit, quia filius familias.

Acta fuerunt hec ubi supra, presentibus quibus supra.

Depositio Anthonij Corte filij Anthonij de Argentria, etatis 40 annorum vel circa, coram D. Petro Grandis.

Anno et die premissis juravit et dixit, quod sunt circa 12 anni lapsi, quibus intravit sectam Valden, et venerunt duo ex dictis Barbis de estate et circa meridianas Brian(?), ad domum eius patris, fingentes se velle emere certa animalia. Qui dixerunt sibi quod tenebant vitam sanctam, et erant imitatores Apostolorum, et dixerunt sibi, volumus quod alter nostrum audiat te de confessione, quibus dictis fuit contentus, et genibus flexis audivit eum alter eorum, nomen ejus ignorat. Item fuit confessus alia vice in eadem domo, cuidam alteri alia vice a nominato Barba Esteve de-norte, et de estate circa meridiem Brian. Et dicebant sibi quod facere-ret bonum, non faceret alteri quod sibi fieri nollet, et quod unus solus erat orandus. De sanctis nihil dicebant sibi, Et alia ubi supra.

Depositio Pasqueta uxoris magistri Petri Rossi Rot(?) de Fraxineria, etatis xxv annorum, coram eodem Dno Petro.

Anno et die quibus supra juravit et dixit, quod sunt circa 4or anni lapsi, quibus intravit sectam Valden. Et confessa trina vice, primo ~~Andam~~ cuidam Barbe nomen ignorat, in domo Anthonij Rossi sui quondam patris. Cultus quis induxit eam ad hoc, dixit se ignorare. Et secunda vice ac alia tertia vice in

alia et in ead. domo, In tertia vice in eadem domo, erat annus
in mense Julij vel circa, ignorat nomina Barbarum.
Interrogata quid dicebant sibi, dixit, qd faceret bonum, non juraret etc.
Et qd solus deus erat adorandus, de sanctis nihil, Item de
festis, de articulis heresis nihil deposuit. Item dixit qd fuit
excitata per annum cum dimidio et ultra, et audivit monit. Rmi
dni nri Ebred. et do: Comissarij. ; de congregationibus nihil
Artl. ut supra etc.

xx Aprilis in domo Sponsij Brineti cora do: Gratian in curia do. xirati ffraxineria

Jhus:

Guilhelma filia Bertrandi de ffraxineria
etatis xl. annorum, vel circa.

Juravit et dixit qd ipsa sua juventute semel confessa
fuit a Barbis, et tamen quid sibi dicebant nescit.

Jayme ux. Petri Romani de
ffraysineria, etatis xxx. annorum vel circa.

Juravit et dixit qd sunt 10. anni quibus una vice tantum
confessa fuit a Barbis Walden, in monte dicto eu.13-
ch— Qui eidem dixit qd jurare nolit, et alia que
ei dixit nullo modo recordatur ut asserit.
Audivit tamen monitiones dni Archiepi Ebredunen et
Comissarij Apliti.

Maria filia Stephani Armandi de
ffraysineria, etatis xx annorum vel
circa.

Juravit et dixit qd sunt duo anni quibus confessa est una
vice tantum, a Barbis Walden, in monte ffalcnelli
in pratis, et eidem dixerunt, Crederent purgatorium esse
in mundo

in mundo, non autem in futuro seculo, et alia multa eidem dixerunt, de quibus non recordatur. Audivit etiam monitiones omnes etc.

Joannae filiae q(uon)dam Johannis Alardi de Dornilholla aetatis 24. annorum.

Juravit et dixit q(uo)d cum Barbis Walden, nunquam confessa est, imo et eos nunquam vidit, ut asseruit.

Biatrisiae filiae q(uon)dam Joh(ann)is Alardi de ffraysinoria, aetatis 18. annorum.

Juravit et dixit q(uo)d Barbis Walden nunquam confessa fuit, neque eos vidit ut asseruit, Alia non dixit.

Pasquetae filiae Jo: Michaelis Arbaudi de ffraysinoria, aetatis xvj annorum.

Juravit et dixit q(uo)d nunquam cum Barbis Walden confessa est, et eos nunquam vidit, ut assertive dixit.

Margeritae filiae Michaelis Arbaudi de ffraysinoria aetatis 18 annorum.

Juravit et dixit q(uo)d Barbas Walden nunquam vidit, neque audivit. Alia dixit se nescire.

Ceciliae filiae Michaelis Baridoni de ffraysinoria, aetatis 25. annorum vel circa.

Juravit q(uo)d nunquam vidit seu audivit Barbas Walden, neque eorum fidei credentiam dedit.

Caterinae filiae q(uon)dam Petri Pani aetatis 15. annorum vel circa, de ffraysinoria.

Juravit

ffinis.

Juravit et dixit quod tantum una vice confessa est cum Barbis, et sunt tres aut quatuor anni, in monte Alibrat in pratis. Et omnes Walden articulos negavit, quia dixit, quod Barbe sibi nihil dixerunt, et si dixerunt non recordatur. Alia non dixit.

Michaelis Arnulphi filius Bramoti Arnulphi de ffraysinoria, aetatis xxx. annorum.

nihil

Juravit et dixit quod nunquam confessus est cum Barbis Walden. neque eos vidit, quoniam absens fuit.

Guilhelmus Broti de ffraysinoria, filij Michaelis Broti, aetatis 25. annorum vel circa.

Juravit et dixit quod sunt 7. vel octo anni quibus una vice tantum confessus est cum Barbis Walden, et non recor-datur quid eidem dixerunt, quia longum tempus fluxum est. Audivit monitiones Revmi Dni Ebred et comissarij dicti.

Johes Bernardi filij Guigonis de ffreysinoria aetatis xxv. annorum.

Juravit et dixit quod tantum una vice cum Barbis Walden confessus fuit in monte ffalanelli, cum custodiret animalia. Nunquam eos a post vidit. Alia sunt quae decem anni elapsi. de alijs non recordatur.

Petri Pelegrini filij Petri de ffraysinoria aetatis xxvi. annorum.

Juravit et dixit quod nunquam cum Barbis Walden con-fessus est. neque eos vidit, quia absens fuit.

Catherine

Catherina ux^{re} Guilli Reymundi de
Fraxineria etatis lx. annorum coram
quo supra.

Juravit et dixit q^d fuit confessa trina vice Barbis, noia
eorum ignorat, credebant fuerunt Mercatores, et prima
vice fuit circa 20^{ti} anni de state in monte de Cassos pro
quondam lapidem.
Item secunda vice ibid in dicto monte in domo sui mariti.
Item tertia vice fuit 4^{or} anni lapsi vel circa, in eodem
monte et in eadem domo de state.
Et absolvebant eam, et injunxerunt ut diceret pro pena
20. pr. qualibet die.
Interrogata de doctrina, dixit q^d dicebant sibi q^d non juraret,
non raperet aliena, non faceret alijs q^d sibi fieri nollet.
Item q^d solus deus est adorand.
Item de festis ut supra, de congregatione nihil.
Item sunt duae viae, et purgatoriu est in isto mundo.
Item audivit monitiones do: Ebred, non Comissarij ap^{ci}.
Actu ut supra, testes qui supra.

Angelia ux. Petri Pellegrini de Frax^{eria}
etatis 26. annorum.

Juravit etc. et dixit, q^d sunt circa sextem anni quibus ea existen
in monte de Falanello servando aialia, supvenit de die quidam
Barba, nomen ignorat, et de state, et audivit eam, et
absolvit eam, et injunxit ut diceret 6. pr nr.
Super articulis deposuit ut alia.
Item audivit monitiones dni Ebred et Comissarij Aplici.
Actu ut supra.

Jur

Juravit etc.

Johannis Thomeni filii Johis de Ffreysmeria, aetatis XXX annorum vel circa.

Juravit et dixit qd sunt tres anni, quibus intravit sectam Walden, et mater ejus introduxit ipsum in sectam, et tantum duabus vicibus cum eis confessus fuit, prima in monte dicto Margarone. 2a hic ipse in domo patris sui.

Qui quidem Barbae eidem dicebant, quod solus deus est orandus, et qd tantum sunt duae viae. De aliis non recordatur, quia fuit longo tempore absens.

Audivit monitiones dni Ebredunen et Rev. commissarii Apostolici.

Johis Raymundi filii etc Johannis de Ffraxineria, aetatis 16. annorum.

Juravit etc. dixit nunquam vidisse aliquos Barbas, nec eisdem confessum esse.

Dixit audivisse monitiones Do. Ebred et recordatur pariter

Item audivit dici sicuti Do. commissarius Apostolicus mandavit literas etc.

xxx Aprilis, Juliana vxor Anthonij Arnulphi etatis lxx. annorum juravit etc. dixit se nunquam confessam fuisse nec vidisse Barbas.

Catharina uxor Perronij Vialy de Pallono, etatis xx^ti annorum, dixit nunquam confessam fuisse, bene vidit quosdam Barbas, sunt sex anni lapsi, in quodam campo; qui dicebant sibi quod illam volebant audire, et quod veniret die crastina, quae non accessit eo mane, quia ejus pater mandavit eam ad montem.

Repetitio Jacobi Ripperti filij Petri de Fraxmoria
coram do. commiss. et offili

Die ultima Aprilis fuit repetitus, an confessus fuerit Barbis. dixit quod non, bene est: verum quod anno proximo lapso, reperit duos homines in domo Marcellini Vrai de Cyraia, et veniebant de Fraxmoria, qui loquebantur idioma Lambardie; et cum eo erant duo homines de valle Lusia, ut dicebat, quorum nomina ignorat, quibus dixit, ~~quib~~ quia dubitabat eos esse Barbas, qui sunt illi; qui responderunt, sunt de meis gentibus, et veniendo per iter, usque ad domum Lambertorum, idem loquens tunc dixit predicta verba, tamen nunquam confessus est. Interrogatus si duxerit quandam mulierem nominatam Sebastianam de Castrorodi apud Fraxmoriam, dixit quod non, neque sibi fecit societatem. tamen bene vidit eam in dicto loco Fraxmoria. Interrogatus si vidit aliquem Barbam in dicta domo, se submisit igni tand, quo reperiatur quod fuerit confessus Barbis. Fuit assignatus compariturus coram do. ~~offili~~ commissario ad diem crastinam per totam diem, sub pena quod ille reputabitur Valdens. Et dixit postquam vultis quod dicam quod confessus sum? contentus sum dicere quod ita.

Bartholomeus Arnulphi filius Brunoti

Frazius Audoni Gay filius Johannis Audonis

Michael Arnulphi filius Brunoti — Juraverunt

Juraverunt de non confitendo Barbis etc. In carta de Chaut[a] testes do. Offilis Nolis Aba et do. P Girardi.
Item quoad Hugonem Thomae filium Johis quam diu stabat cum do. Aba, non teneat differre crucem neque accedere, aut est sibi iniunctum, ad peregrinagia iiij[or] festorum principalium dna nra Ebred, partibus quibus supra.

Petri

Petri Russi filij Johannis cujusdam de Fraxineria coram do Grand.

Juravit etc. Sunt duo anni quibus confessus est cuidam Barbe in monte de Lil. regard de Stato, et induxit eum ad hoc, dicebat sibi quod non juraret de deo. Ita de festis et vigilijs in forma, de alijs nihil etc. Audivit monitiones et excommunicationes do. Ebred, et monitiones dni commissarij

D. Commissarius commisit d. Petro Fabri examen mulierum faten de Cornillosa et hominum valetudinariorum et illorum absolutionem et inde referat.

1488.
Num. 7.

Minutte de diverses Responses de Ceux de Fraissiniere Ubi ne verbum quidem de paillardise

Soubs le mesme Jean Archeveque d'Ambrun
Veileti Inquisiteur.
Angeri Inquisiteur.

X 77

Rursus ipse do: Arch: cupiens de premissis magis informari, informationes continuando infrascriptos pro secreta informatione audivit. fo: eod.

Continuatio informationum.

4.
9. Dns Stephanus Garnerij Curatus de valle Loysia dixit, quod in eadem valle sunt multe domus, fama et voce laborantibus, suspecte de Waldesia, quas specificat, subdendo quod tales non jurant, et dicunt quod jurare est peccatum mortale, non celebrant sabbatha nec alia festa, presertim virginis Mariae, confitentur confessoribus extraneis, quos dicunt habere majorem potestatem absolvendi, quam presbyteri ordinati ab Ecclia, non credunt in Sacramentis Ecclie, non contrahunt matrimonia nisi inter se, quod illorum idioma, gestus et ceremoniae penitus differunt a ceremonijs catholicorum, non solent hitare in locis proximis et patentibus, sed in remotis, nunquam vidit quod aliquis de suspectis promotus fuerit ad Sacerdotium, vel aliquem ordinem sacerdotalem, parum offerunt, et parum faciunt celebrari pro mortuis, in extremis non credit, quod petant Sacramenta Ecclie nisi pro dissimulatione, paucas faciunt peregrinationes, premissa scit deponens qui fuit curatus dicti loci vallis spacio sextem annorum.

fo: 13.

Anno predicto et die decima sextima mensis Aprilis, prefatus dns Stephanus Garnerij pbr, magr Anthius Clementis nots, Anthius Baroudi et Anthonius Rodulphi syndici eiusdem vallis, eidem do: Archiepo significarunt seipsos ex ordine consilij eiusdem vallis per universitatem expresse missos, ad significand. pr. suae R: quod intellecto per ipsam universitatem quod do: sua R. ex officio suo inquirere intendebat contra Walden, Et quia vox et fama publica laborabant, quod in dicta valle Loysia erant nonnulli non solum suspecti, sed etiam diffamati, ob hoc vice et noie totius universitatis dicte vallis, supplicand. prout supplicabant, quatenus dignaretur in dicta valle dictam inquisitionem facere, ut mali, siqui reperti forent, non solum a bonis separarentur, sed etiam ut a tota diocesi eradicentur

offerentes

offerentes pro cultu et augmento fidei eidem dn̄o suæ consilium, auxilium et favorem possibiles prout de jure tenebantur præstare. Quorum requisitionibus ipse dn̄s Archiepus annuit, offerendo se ad præmissa faciend, juxta incumbentiam sui officij. Verum quia plen informari volebat, ordinavit illos audiri pro majori informane, habend prout factum extitit, ut sequitur ———— fo: 14.

Continuatio informationum.

10. Dn̄s Aynardus Raymundi capellanus vallis Loysiæ, Anthius Barnondi, Anthonius Rodulphi; magr Anthonius Clementis nots, omnes de valle Loysia deposuerunt, quod voce et fama publica laborantibus, omnes de Frayxineria erant Walden, et de Argenteria circa media pars, et in valle Loysia erant circa sexdecim domus suspectæ et diffamatæ de crimine Waldesiæ, domus ipsas notatim designando, et expresse domum Maiorum sive des Maries. Et qd quidam Stephanus Jacobi Bille, voce et fama puca sacerdos Waldeñ reputabatur. Et qd tenent errores infra scriptos, primo non credunt in Ecclam Romanam, nec in virginem Mariam, minus in sanctos, negant purgatorium, non curant de pane vel aqua benedictis, non servant festa præcepta per Ecclam, confitentur Laicis, raro in festivitatibus beatæ Mariæ veniunt ad Ecclam, raro conversantur cum alijs xpianis, nec cum eis contrahunt matrimonia, non promoventur ad sacros ordines, neqz efficiuntur sacerdotes. et multa alia ut habetur a fo: 15. usqz ad fo: 23.

11. Magr Jacobus Gobaudi Notarius de Ebreduno dixit, qd voce et fama puca referentibus, loca prædicta sunt diffamata de ipsa Waldesia, subiungens, qd anno mo cccc.mo sextuagesimo quarto, virtute commissionis sibi facta parte nobilium virorum Philiberti de Gioffori dn̄i de Ylino et Stephani de Bellofonti procuris fiscalis generalis Dalphi commissariorum per Regiam majestatem deputatorum,

se transtulit

Se transtulit personaliter ad locum de Argen: eiā instantib[us] illis de valle super hoc diffamatis, conquerentibus de certis bonis eis ablatis, ubi stetit spacio octo dierum vel circa, ad quem locum convenerunt — plures tam mares quam feminae de dicta valle, et cum eis Gabriel Russi de ffraxineria, qui etiam reputabatur suspectus, et semper eidem testi assistebat in receptione informationum. Et q[uo]d singulis diebus ipse testis intrabat Ecclesiam sancti Johis, ibi proxima causa orandi et ~~circa~~ aquam benedictam recipiendi, et advertit quod ~~le~~ pauci homines et mulieres de dicta valle, licet essent ibi in magna quantitate, intra=-bant dictam Ecclesiam, de quo fuit admiratus, et agitavit, q[uo]d tales Ecclesiam non diligebant; unde quadam die separatim et secrete loquendo cum dicto Gabriele, incepit detestari et culpare dictam sectam Walden; qui — Gabriel ei respondit similia verba. Si mossegnir lequisitor voya — gaguar dos homes de vre lure, vz. judicio suo petrum Ciperti et —
no Johem Raymundi aut Johem piero de ffrassineria tos los autres segui=riam aquellos dos et fariam ama ellos. fo: —— 24.

Continuatio Informationum receptarum cum suspectis
et diffamatis de dicta haeresi Walden.

12. Anno premisso et die dominica septima mensis Aprilis Jacobus palmerij de valle Loysia aetatis sexaginta annorum, dixit se audivisse dici, quod in loco vallis Loysie sunt aliqui suspecti de secta Waldesiae, tamen non cognoscit eos, ignorat errores quos tenent Walden, negans se et fr[atr]es suos esse Walden; volens super hoc stare depositioni proborum testium, non hens curatum de valle aut consules ejusdem vallis suspectos, confitens quod nullus de genere ipsius loquentis, neque eius uxoris fuerit promotus ad sacerdotium, dicens suspectos de Waldesia non esse bonos xpianos. Item q[uo]d eius mater erat soror Colinj Olufori, qui fuit per justiciam combustus, ignorans tamen si pro crimine Waldesiae, Quando orat pro patre vulgariter dicit: Dieu lyay perdona; subdens, quod ipse et eius consortes habent l[itte]ras Regias inhibitorias, quod nullus det eis aliquam vexationem. ffuit monitus per eund[em] Do: Archiep[iscopu]m de veniendo humiliter, et sponte confitendo errorem suum, cum

permissione

commissione quod benigne et caritative reciperetur et consolaretur.
promisit equidem ipse palmeni pntare Johem palmeni eius fratrem
huc ad mes xpe. fo ———————— xxvij.

13. Xpoforus Marie — Xpoforus Marie de Valle suspectus etc. Ignorans de quibus paren-
tibus aut gentibus esset eius mater, postea dixit qd uxor Bertholi —
Marie erat soror dicta eius mris. dicens qd petrus eius pater etc
fuit inculpatus coram dicto Do: Archiepo de Valdesia. Et audivit *
dici, quod in locis de valle et ffraxineria, de Argenteria sunt aliqui reputati —
Valden, tamen non cognoscit eos, non cognovit Gabrielem Ruffi
de ffraxineria, nec audivit dici quod fuerit Valden. Nescit si —
Valdenses credunt bene vel male. reputati Valdenses sunt bone gentes
apud omnes. Nescit si Valden post mortem salventur vel damnentur.
Et interrogatus an oro pro esset damnatis, petiit copiam interrogatorij
sibi concedi ———————— fo: 29.

14. Johes pellegrini de ffraxineria etatis xxviij annorum, dixit —
audivisse dici qd omnes de ffraxineria sunt diffamati de Valdesia,
dixit tamen non esse verum. Item dixit audivisse dici quod in
Argenteria et in Castrorod aliqui sunt reputati Valden, et qd
Durandus Baridoni de Castrorod reputatur Valden, et qd
benefaceret, si idem Durandus talis esset, eum accusando. Et qd Valden
sunt mali xpiani, quia non credunt in sanctos, prout dici audivit.
credens Valden ire ad infernum. Audivit dici Valden non —
iurare deum, et qd iurare ex quacunque ca est peccatum mortale.
Et qd ffasius eius frater et Johannes pelegrini eius consobrinus fuerunt
semel tracti coram quod. Dno Inquisitore, quid tamen confessi fuerint
ignorat, fuit monitus caritative, ut sup de alijs. Postea alia vice
interrogatus, respondit qd nolebat stare depositionibus alte partis
per dictos ffazium pelegrini eius frem, et Johem pelegrini eius —
consobrinum. Non habet aliquos suspectos de ffraxineria vel alibi.
Non habet suspectum dnum Archiepum, nec credit quod aliquis aliquid
deposuerit contra eum. Et qd satis iurabit qd ipse non est Valdensis.
Et licet audiverit dici qd dicti ffazius et Johes essent Valden, ipse tamen
non est

non est. Audivit dici, quod aliquando congregantur in unum de nocte, et participant cum mulieribus, dicentes qui a si tegna. Et fiunt haec quando venit confessor, qui eis predicat. Si tamen haberet uxorem, nollet quod interesset. Et quod si Walden nollent converti, deberent — comburi, et esset ipsemet qui loquitur. —— fo: 36. et 37.

15. Turinus Raymundi de ffraxineria aetatis xxx^ta annorum dixit, quod est vox et fama publica, quod in ffraxineria omnes sunt Walden, et multi sunt in Argenteria et in valle Loysia, tamen quantum in eo est non cognovit nisi bonum. Credit Waldenses esse malos christianos cum sint extra fidem, de erroribus tamen eorum et rationibus quare sint extra fidem nescivit respondere. Et quod Waldenses morientes in illa opinione vadunt in infernum. —— fo: 39.

16. Johannes Thome de ffraxineria dixit, nescire aliquos esse Walden, neque dici audivit. Et interrogatus si audiverit dici aliquos esse diffamatos de Waldesia, dixit quod neminem diffamabit neque onerabit, petendo terminum ad respondendum. Orando pro pro dixit dieu lyaye perdona, et ita dicunt alii de ffraxineria. ffuit assignatus ad lapsus respondendum —— fo: 40.

17. Johannes Bertrandi filius Turini de ffraxineria audivit dici quod in valle Loysia, Argenteria et ffraxineria sunt aliqui diffamati de Waldesia, tamen illos non cognoscit; et propter famam quae est in dicto loco — de ffraxineria, se habitavit in loco sancti Eusebii. Credit quod fama reputatorum ~~vera est~~ deserta est, mala et non bona. Et nesciret respondere si capellani existentes in peccato mortali possint conse=crare corpus domini, audire de confessione et absolutione. Et si Waldensis salvetur vel damnetur, et quod Waldensis non est bonus christianus, ignorat errores eorum, et quid vellet dicere Waldensis. Et quod — aliqui per inquisitionem fuerunt detenti in carceribus Civitatis Ebred., nescit tamen nomina illorum. Et quod Matheus Barba de ffraxineria fuit detentus Brianconii per Inquisitorem, et licet fama sit in con=trarium, ipse tamen non credit quod sunt aliqui. — fo: 43.

18. Durandus Baridoni habitator Castriroduli aetatis xl^ta annorum, dixit quod

eius

ejus pater Anthonius et Guillus ejus avus sunt mortui, et erant de —
ffraxineria, ejus mater vocabatur Sibilia et erat de Chancellata,
Audivit dici a pluribus q^d in ffraxineria omnes erant Waldenses, et
erant aliqui in valle Loysia et in Argentoria, Audivit dici q^d ejus —
parentes erant Waldenses, ipse tamen nescit, nec de se hoc dici —
audivit. Nescit si Waldenses sunt boni xpiani vel non, nec quo
vadant dum moriuntur, quia non est clericus nec sapiens pro similibus
cognoscendis, illa Deo remittens. Quando fuit in patria semper
confessus est curato seu vicario suo. Audivit dici q^d Walden confitent^r
Barbis, tamen ipse non credit. Si mali pbri possint consecrare —
corpus dni et Deus tamen ~~tantum~~ fit. Credit q^d anima xpianorum cum
contritione discedentium vadat ad purgatorium. Audivit aliquos esse
accusatos de crimine Walden coram Inquisitore, tamen nescit nomina
illorum. ——— fo: 45.

19 Anthonius Barthaloni de ffraxineria dixit, q^d est bonus xpianus,
et q^d bonus xpianus est ille qui est bene baptisatus, et credit in sanctam —
Romanam Ecclam. Nescit nec dici audivit q^d in illis partibus —
essent aliqui Waldenses. Quando erat pro mortuis dixit sic,
dieu lor perdon et coraye perdona. Accusare Walden non esse
malum. Nescit aliquos de dictis locis fuisse accusatos de Waldesia.
Non est confirmatus, ignorat quid sit confirmatio. Non cognovit
Gabrielem Russi de ffraxineria, communicavit, nescit si Walden
damnentur vel salventur. Non credit in illos, et ipse non fuit
nec est talis. ffuit monitus caritative sicut ceteri — fo: 46.

20 Poncius Arnulphi de ffraxineria l^ta annorum dixit, quod licet
certo die fuisset citatus compariturus coram Dno Archiepo, ipse
tamen non comparuit, quia consules de ffraxineria sibi dixerunt, q^d
responderent pro oibus. Nescit aliquem diffamatum de hoc crimine. —
Audivit tamen dici aliquos esse volentes dicere, q^d aliqui sunt in —
ffraxineria. Vidit tantum unum Inquisitorem, et non plures, cujus
nois ignorat, qui fecit aliquos de ffraxineria incarcerari, nescit tamen
qua de causa, quia iverat ad regem pro remedio obtinendo contra
Inquisitorem; Quod non est Walden, nescit qui sunt Walden. —

Ignorat

Ignorat illorum errores etiam audivit dici; et final[iter] pluribus interro-gatore respondit per verbum nescit. — fo: 50.

Alia vice repetitus respondit, q[uo]d nunquam petet unam de peccato et crimine Waldesie.

Anno [pre]dicto et die sabbathi xix^a Aprilis comparuerunt Michael Ruffi et Johes Girandi de ffraxineria consules, nomine ipsorum et o[mn]ium citatorum et citandorum de ffraxineria, ex deliberatione consilii, et hoc ad evitandum sumptum, dicentes q[uo]d causa ista pendet inde-cisa in curia regia, et propterea inhibitum, ne quis de hui[usm]oi causa se intromitteret. Audiveruntq[ue] dici d[omi]num Archiep[iscop]um procedere velle ad inquirend[um] super ipsa materia auctoritate brevi regiarum, petentes ideo illarum copiam sibi concedi, d[omi]nus Archiep[iscop]us ordinavit per eos responderi. — fo: 52.

21. ...sul de ~~m~~ demendo Cepit.

Michael Ruffi consul de ffraxineria nescit an d[omi]nus Archiep[iscop]us habeat potestatem inquirendi contra eum seu alios sue dioc[esis], qua causa ventilabatur et longius ventilaretur in curia regia, q[uo]d d[omi]nus Archiep[iscop]us nullum gravamen sibi intulerat. Nescit aliquos Walden in ffraxineria, nec ~~esse~~ dici audivit, advertendo aures et deambulando per cameram capite elevato, Veyci un bello peson. Et iterum interrogatus dixit Veicy pages, et petijt copiam interrogato~~riorum~~ cum termino ad deliberand[um], quo non obtento, sed compulsus ad respondend[um], dixit, q[uo]d nunquam audivit dici eos vel fuisse aliquos Walden de ffraxineria. Postea incontinenti se corrigendo dixit, audivisse dici quod tempore preterito fuerunt aliqui Walden, sed de presenti nescit neq[ue] audivit dici aliquos ibid[em] esse. Nescit q[uo]d fuerint dicti Walden, credit Walden malos xpianos audivit dici. Credit credita p[er] sanctam matrem Ecclesiam, et audivisse dici a suo curato, q[uo]d aliqui mortui vadunt ad purgatorium, infernu[m] vel paradisum, dixit se nescire. Creditq[ue] morientes in contritione vadunt ad purgatorium, et q[uo]d Walden tenent ~~tenebant~~

Aliquid

aliquid contra Romanam Ecclesiam. Et qd obstinaciter tenentes sectam Walden debent in hoc comburi. Reputat se bonum xpianum. Et si scivisset sic debere tractari, non venisset ad presentiam archiepiscopi. Fuit monitus charitative sicut ceteri, quibus non obstantibus petiit copiam dictarum litterarum regiarum. fo: 54.

Anno, mense et die premissis prefatus Michael requisivit eundem dominum archiepiscopum, qd dignetur ad eundem locum mandare fratrem Guillelmum Carbonelli ad predicandum, requirendo eundem fratrem Guillelmum presentem ut onus recipere vellet, qd et fecit prefatus dominus archiepiscopus, committendo eidem fratri Carbonelli ut illuc accedat, et verbum dei ibi predicet, et parrochianos ad interessendum moneat. fo. 55.

Ultima Aprilis, dictus Michael repetitus super conclusis, in consilio inter eos de ffraxinieria tento, & nihil unquam deponere voluit, et assignatus ad videndum declarari se in penis sibi impositis incidisse, petiit copiam interrogationum et responsionum sibi concedi. Et quia denegabatur sibi copia litterarum Regiarum, appellabat ad Regem, et ultima Maij quae erat dies assignationis, fuit reputatus contumax, tamen pena non fuerunt declarate. fo: 56 et 57.

Consul appellant au Roy.

22. Petrus Crispini alias Walon de Sancto Andrea, filius Johannis de ffraxinieria dixit audivisse dici, qd in locis de ffraxinieria, valle Losia et de Argentoria sunt aliqui reputati Walden, et qd postquam fuit citatus fuit locutus Michaeli Ruffi de ffraxinieria, sed non de ipsa materia Waldesie. Nescit si Waldenses sint boni xpiani vel mali, nisi auditu dici qd sunt mali, et ita illos esse credit. Nescit quos errores teneant etiam auditu dici, et pariter si vadant ad paradisum vel infernum, cum non sit clericus. Credit purgatorium. ffuit monitus caritative. fo: 59.

23. Dominus Michael Petri Curatus de ffraxinieria, audivit dici ab omnibus et per omnes, qd in loco de ffraxinieria omnes sunt Walden, Et de hoc est vox et fama publica apud omnes de ipsis noticiam habentes

1489 serta introduxit, tanto diligentius debe... tia sius fartus et formatus
quanto dampnabilius eorum offen... fratrem Franciscum Ploverii,
Sane dudum Rev.us pater in ... dinum, sacre theologie professorem,
hujus insignis Ecclie Ebredun... pravitatis Inquisitorem in partibus
... ... et comitatus Valentinen, —
considerans ... apostolica specialiter deputatum, prout
constat breveto apostolico in actis Inquisitionis
inserto.

Petrus Valoy

Contra et adversus Petrum Valoy de
Sancto Andrea fforesto Ebreduni, prosequente
nobili viro Jordanono Cordis procuratore
fidei catholice.

In nomine Domini nostri Jesu Christi Amen. Anno nat —
ejusdem Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo nono,
et die sabbathi numerata et intitulata sextima mensis Marcii,
apud Ebredunum infra palacium Dalphinale Ebred. fit et formatur
presens Inquisitionalis processus, per prefatum dominum Inquisitorem —
fidei catholice, ex suo Inquisitionis officio mero, prosequente dicto nobili
Jordanono Cordis, fidei catholice procuratore, contra et adversus
prefatum Petrum Valoy de Sancto Andrea, super eo et ex eo, quia
voce et fama publica et clamosa inquisitione referentibus, ipse
Petrus Valoy est de secta Waldensium seu pauperum de Lug-
duno, a plerisque viris orthodoxis quamplurimum diffamatus,
fuitque ipse Petrus Valoy tanquam in eadem nephandissima —
Walden secta induratus et pertinax, per reverendum patrem
dominum Albertum de Capitaneis, Archidiaconum Cremonen,
et heretice pravitatis dudum Inquisitorem, contumaciter
brachio seculari remissus, et hereticus Walden reputatus,
indeque in suo nephandissimo errore repertus. Igitur —
cum premissa sint apud Deum et ejus catholicam fidem detestabilia
et

et [...] contra Romanam Ecclesiam. Et quod pertinaciter tenentes
perversa [...] Valdenses debent in hoc comburi. Reputat se bonum christi-
christianus [...]sset sic debere tractari, non remisset ad sententiam dicti
ante curia[...]s charitative sicut rectori, quibus non obstan[tibus] [...]sitoris,
una cum a[...]ud Rosiarum. ———— [...]ii Pontij pom
Regij Consili[...] die [...] [...]aria; necnon ibidem
presente honorabili viro magistro Johanne Romegrie Not[ario] et Graphario
Curiae dicti Parlamenti Dalph[inatus], Et me Vincentio Gobaudi Not[ario]
et Graphario Inquisitionis. Qui quidem Petrus Valoy.
per eundem dominum Inquisitorem, eius medio iuramento ad sancta
dei Evangelia prestito tactis Scripturis, Interrogatus et examinatus
de et super premissis et pluribus alijs interrogatorijs infrascriptis
imposita sibi pena periurij et criminis sibi supra impositi confessi
casu quo contra suum veniat iuramentum et veritatem celaverit
Qui quidem Petrus Valoy ~~dixit~~ delatus dixit et deposuit ac
confessus fuit, in hunc qui sequitur modum, in curia qua
supra.

Et primo Interrogatus unde ipse Petrus est oriundus, dixit et
confessus fuit, quod est de sancto Andrea ~~Ffresto~~ Ebredunij.
Interrogatus quo nomine appellabatur eius pater quam, dixit et
respondit quod nominabatur Johannes Valoy. Interrogatus
unde erat oriundus ~~f~~ dictus Johannes Valoy eius pater,
dixit quod de Ffrayssineria. Interrogatus ubi sit eius mater
et quo nomine vocatur. Dixit quod est in Ffrayssineria et
vocatur Margarita. Interrogatus an a post festum
Pasche proxime elapsum fuerit in dicto loco Ffrayssineriae,
dixit et confessus est quod sic, ad visitandum eius matrem.
Interrogatus quot vicibus fuit in dicto loco de Ffrayssineria post
dictum festum Pasche, dixit et confessus ~~est~~ fuit quod tribus
vicibus, viz. modicum post dictum festum Pasche una vice,

secunda

serta introduxit, tanto diligentius debe[...] [...]tia vero vite in festo
[...]o . Interrogatus quis ibat
quanto damnabilius eorum offerre dixit q[d] Andimus Valon eius
Sane dudum Ver.[us] ~~pater~~ i[n]rant vz. in dicto festo nativitatis .
hujus insignis Ecclia Ebredun[...] [...]nator in dicto festo nat dni nri,
[...] considerans [...] vigilie [...]rie . Interrogatus an ipsam tunc
visitaverit , dixit q[d] sic , vz. in domo Michaelis Riperti dicti
[...]beris, cognatio ipsius loquentis . Interrogatus qui erant in dicta
domo Michaelis Riperti , dixit q[d] quidam eius cognatus , et —
quaedam soror eiusdem loquentis . Interrogatus quanto tempore
tunc ibid[em] stetit , dixit q[d] duntaxat uno vespere . Interrogatus
si aliquis ipsam venit visitatum in dicta domo , dixit q[d] nemo.
Interrogatus quare non veniebat ad misericordiam , quando dns
Archiepus Ebredunen[sis] faciebat ipsam citari , dixit q[d] ex eo , quia
p[re]fatus dns Ebredunen[sis] male tractabat omnes et quoscunque . —
quos consequi poterat , detinendo ipsos per magni temporis spatium ,
infra carceres . Interrogatus si p[re]fatus dns Archiepus Ebred
~~Ebr~~ ipsam fecerit excommunicari , dixit et confessus fuit , —
q[d] sic . una cum Andreo eius fratre . Interrogatus quare
p[re]fatus dns Archiepus ipsam excommunicavit , dixit q[d] ex eo ,
quia dicebatur esse de ffraternitate , et [...] [...]rudendo de
fide catholica . Interrogatus an sciat se fuisse bannitam ,
dixit q[d] sic , prout sorores ipsius sibi dixerunt . Interrogatus
quis ipsam bannivit , dixit q[d] justicia temporalis . Interrogatus
si fuit per aliquem advisatus de captione ipsius , dixit et con=
fessus est q[d] sic , vz. per eiusdem loquentis uxorem —
duntaxat . Interrogatus si quando fuit captus se abscondebat ,
dixit et confessus fuit q[d] sic , quia timebat ne caperetur ,
Interrogatus an fuerit unquam in domo dni Honorati Gio

Vinarii

Va[...]
viribus contra Romanam Ecclesiam. Et quod pertinaciter tenentes dixit quod Valdenses debent in hoc comburi. Reputat se bonum Christianum [...]
Sacerdotes [...]t sic debere tractari, non remisset ad sententiam Archie[...]
exhortati fu[...] caritative sicut ceteri, quibus non obstan[...] [...]ecerunt
[...]t Regiarum. ______ [...], dixit et confessus fui[...] [...]dic[...] [...]at [...]us Honoratus Gic duntaxat. Interrogatus quid faciebat dictus loquens in dicta domo domini Honorati Gic, dixit quod sibi fecit quasdam cuprias in suo stabulo. Interrogatus in quibus domibus de Fraxineria conversatus fuit a post eius bannimentum, dixit et confessus est quod in domo Glaudij Valoy eius avunculi de Fraxineria, ubi dormivit una nocte duntaxat, quae domus est in palono. Interrogatus qui erant in dicta domo, dixit quod dictus Glaudius Valoy eius avunculus et eiusdem Glaudij uxor, ac Stephanus filius dicti Glaudij. Interrogatus quid sibi dicebant dicti Glaudius Valoy et eius uxor ac dictus Stephanus quando fuit in dicta eorum domo, dixit quod nihil. Interrogatus si unquam viderit aut cognoverit aliquos Barbas sive confessores de secta Valdensium, dixit quod sic. Interrogatus ubi istos vidit, dixit quod in

Vinamorad

quadam ~~maneria~~ umamdam domini Prioris de Balmis, sita in sancto Andrea Foresto Ebreduni, quam dictus Johes Valoy eius quondam pater tenebat in arrendamentum a dicto domino Priore. Interrogatus an confessus fuerit eisdem Barbis peccata sua, dixit et confessus est quod sic. Interrogatus quot vicibus confessus fuit eisdem Barbis sive confessoribus sectae Valden, dixit et confessatus est quod duabus vicibus duntaxat. Interrogatus in quo loco dicti Barbae ipsum loquentem audiebant de confessione, dixit et confessus est quod infra quandam cameram domus [...] dictae. Interrogatus quid sibi

secta introduxit, tanto diligentius debe[illegible] confessores, dixit et quanto damnabilius eorum offerunt e[illegible] precepto qd faceret bonum. Sane dudum Rev.us ~~pater~~ in[illegible] erant nisi duae viae, viz Para= Sancti. hujus insignis Ecclia Ebredunen[illegible] dixit solus Deus est adorandus, et [illegible] [illegible] siderare [illegible] inter Sancta, quia nihil possunt. Interrogatus quo tempore faciebant illi de dicta secta eorum Carniprivium, dixit et confessus est qd in Carniprivio veteri. Interrogatus quae festa colunt illi de dicta secta, dixit qd illa quae sancta mater Eccla precipit. Intus quae sint illa festa quae precipiuntur per sanctam matrem Ecclesiam, dixit se nescire. Intus si Jacobus Pannoti ~~ne~~ de Calcer= ria fuerit unquam ppter ejus domo in sancto Andrea, dixit et respondit qd non. Interrogatus an a post festum Pascha proxime elapsum, aut alio a post ejus bannimentum, ipse steterit in sancto Andrea, dixit qd sic pluribus vicibus de nocte. Interrogatus si aliquis de sancto Andrea ipsum receptaverit, dixit et confessus est qd Chabertus Caroli dicti loci sancti Andreae sibi dedit in sua domo ad comedend et bibend; necnon etiam Audino ejus fratri, ubi stete= runt uno sero duntaxat. Quae quidem omnia supra= dicta gratis et sponte sero et esse vera confessus fuit, ptibus supradictis spectabili legum doctore dno Penrico Penrij regio consiliario, magro Joho Veneyrio Graphario, Et me Not subto Gobandi.

Postque vero anno et loco quibus supra, et die vicesima tertia dicti mensis Marcij, pfatus Petrus Valoy per pfatum dominum Inquisitorem, et dominum Petrum Sabino

Sabin[...] contra Romanam Ecclesiam. Et quod pertinaciter tenentes
~~Per~~ [...] m[...] [...]dem debent in hoc comburi. Reputat se bonum xpi[anum]
Commissum [...]t sic debere tractari, non venisset ad sententiam dictorum
Inquisitoris, [...] charitative sicut ceteri; quibus non obstan[tibus] uxor
sibi impositum [...] Rogiarum. ——————— habendo crimen
[...] [...]m dixit et con-
-fessus est, [...] sicut [...] describitur. Interrogatus quo
nomine vocabatur eius quondam pater, dixit et confessus est
quod Johannes Waloy alias Crispini. Interrogatus unde erat
dictus eius quondam pater, dixit et respondit quod erat oriundus
de Fraxmoria. Interrogatus quo nomine vocatur eius mater,
dixit et respondit quod Margarita filia Petri Alardi de
Fraxmoria. Interrogatus a post eius bannimentum fuerit in dicto
loco Fraxmorie, dixit quod confessus fuit quod sic, videlicet, novissime
modicum post festum nativitatis domini nostri Jesu Xpi.
Interrogatus quis accessit secum apud dictum locum de Fraxmoria,
dixit et confessus fuit quod Audinus Waloy eius frater.
Interrogatus an sciat prefatum Audinum Waloy eius fratrem fre-
-gisse carceres prefati domini Ebredunensis Archiepiscopi, dixit quod sic,
prout uxor eiusdem loquentis sibi dixit. Interrogatus quis dedit
auxilium dicto Audino Waloy ad frangendum carceres
predictos, dixit quod nescit, tamen dixit audivisse a dicto
Audino Waloy eius fratre quod quando ipse Audinus fuit extra
dictos ~~ipsos~~ carceres, quidam vocatus Chafredus Wincon ipsum
Audinum associavit a loco Ebreduni, usque ad domum dictorum
Petri et Audini Waloy de sancto Andrea. Item dixit quod
dictus Chafredus habuit a dicto Audino Waloy eius fratre
unam vachiam, eo quia ipsum associaverat. Et dictus
Chafredus dedit eidem Audino quandam fenestrariam. Interrogatus

qui erant

secta introduxit, tanto diligentius debe[...] de Sancto Andrea, dixit q[d].
quanto damnabilius eorum offens[...]rum Petri et Andini Waloz.
Sane dudum Rev.us pater in [...] Eteros [...] [p]terquam dictas Chemotam
hujus insignis Ecclia Ebredu[...] [...]ndit quod sic, viz, Glaudam et
[...] lidero[...] vivix [...] Edictae ejus sorores fuerint ex=
coicatae per Dnum Ebredunen Archiepm, dixit et confessus
fuit q[d] sic. Interrogatus si contribuerit cum illis de ffraxineria
ad prosequendum appellationes ipsorum de ffraxineria, tam ratione
Inquisitionis quam alias ratione subsidiorum ipsius loci de —
ffraxineria. Dixit et confessus est quod sic, tam juxta —
facultatem bonorum suorum de ffraxineria, quam etiam —
bonorum quae habent in Sancto Andrea. Interrogatus quando
fuit novissime in ffraxineria, quis ipsum venit visitatum,
dixit et respondit quod nemo. Interrogatus ad quid ibat
ad dictam ffraxineriam, dixit et respondit q[d] pro visitando
ejus matrem. Interrogatus in qua domo visitavit dictam
ejus matrem, dixit et confessus est q[d] in domo Michaelis —
Ripert, prout jam superius deposuit. Interrogatus ubi —
stetit anno elapso, dixit fuit confessus q[d] in provincia. —
Interrogatus in quibus locis faciebat residentiam in provincia,
dixit et respondit q[d] in Manuasca et in fforcalquerio.
Interrogatus quanto tempore stetit excommunicatus a Dno —
Archiepo Ebredunen, dixit et confessus fuit q[d] spacio —
duorum annorum, vel circa. Interrogatus cujus aetatis est
Stephanus Waloz filius supradicti Glaudij Waloz, sui avunculi
de ffraxineria, dixit q[d] videri suo est aetatis 14.[m] annorum
vel circa. Interrogatus et repetitus quot vicibus fuit
confessus Barbis sive confessoribus sectae Waldens, dixit
et

et con
deposuit [...] contra Romanam Ecclesiam. Et q^d pertinaciter tenentes
[...] easdem debent in hoc comburi. Reputat se bonum xp[ianum]
Vinamerum. dixit et con[fessus fuit] [...] sic debere tractari, non venisset ad presentiam Rev[erendi]
D[omi]ni Prior[is] charitative sicut rectori, quibus non obstantibus quondam
[...] pater in arrogantiarum. [...] [anno]s etatis erat
quando confessus fuit dicto Barbe, dixit et credit q^d 14 o[mn]i[um]
annorum vel circa, in cujus signum dictus Barba sibi dedit
duas acus ad suendum more juvenum. Interrogatus et
iterum repetitus, imposita sibi pena heresis confessatæ per
integrum, si fuerit confessus ipsi Barbe plusquam una vice,
dixit et confessus fuit q^d non fuit confessus ipsi Barbe, nisi
solum et duntaxat duabus vicibus in universo. Int[errog]atus ubi
et in quo loco fuit confessus secunda vice, dixit et respondit
q^d in loco supradicto, ubi fuit confessus prima vice. Int[errogat]us
quam penitentiam sibi injungebant dicti Barbe, dixit et
confessus fuit q^d diceret certam quantitatem de pater n[oste]r.
Int[errogat]us quid sibi dabant in preceptis dicti Barbe, dixit et
confessus fuit, quod jurare deum pro quacunque causa erat
peccatum mortale, tam pro vero quam pro falso. Int[errogat]us si
fuerit unquam confessus alicui Barbe in domo Durandi
Baridon de Castrorod[...]. Qui quidem loquens advisus
et reductus ad sui memoriam, dixit et confessus fuit q^d
sic, sunt jam 14^{cim} anni elapsi, et hec fuit tertia vice
quibus confessus est ipsis Barbis. Item dixit addendo
depositioni sue, q^d fuit confessus cuidam Barbe in loco
de ffraxineria, in domo Gabrielis Meloti. qui quidem Barba
vocabatur Barba Anthoni. Item dixit addendo sue depositioni, ut supra,
quod

[illegible] confessione in sancto-
-cta introduxit, tanto diligentius debe[illegible] [illegible]on. Int^tus quid sibi
quanto damnabilius eorum offensas [illegible]torio, dixit, q^d nullum erat — Purgato[rio]
Sane dudum Rev.^us ~~pater~~ in [illegible] [illegible]ebant q^d sententia excoicationis
hujus insignis Ecclia Ebredun[illegible] [illegible]clia hoc de se invenit. Item —
p^dicta considerans, vixit [illegible]
q^d non erant [illegible] [illegible] [illegible], nisi in vigiliis ~~sanctorum~~ magnorum festorum,
de aliis vigiliis non faciebant mentionem. Item q^d non
erat recurrend ad sanctos nec ad sanctas, sed solus — Sancti
Deus est dep^rcandus. Item q^d aqua benedicta non ~~[illegible]~~ magis
prodest quam alia aqua, nam omnes aquæ sunt benedictæ. — Aqua
Item q^d summus pontifex nullam habet potestatem, quia non
observat vitam quam debet. Et p^r consequens quantum quis
habet de sanctitate, tantum habet de potestate. Item q^d
p^rvalet confiteri peccata uni viro probo, quam uni Sacer=
-doti peccatori. Interrogatus si p^rmissa documenta credi=
-derit et tenuerit usque in diem p^rsentem, dixit et confessus
fuit q^d sic. Interrogatus si ipsum penituit tenuisse dictam
sectam, dixit q^d sic. Int^tus si ejus quondam pater et
ejus mater fuerint confessi supradictis Barbis, dixit et
confessus fuit q^d sic, necnon Audinus Valen ejus frater,
item ejus sorores, viz Chomota et Martha relicta Bruni
Baridoni de Castrorod^o. Int^tus si fuerit unquam in
domo Jacobi et Anthonii Jannenti de Callegoria. dixit et
confessus fuit q^d sunt circa tres anni, quibus ipse fuit missus
per Anthonium Baridoni de Castrorod^o ad domum dictorum
Jannentor et juxta sibi injuncta per dictum Baridoni dixit et
significavit p^rdicto Jacobo Jannenti, q^d haberet emere ~~[illegible]~~ unum
pargamenum pro illis de Frayssineria, ad describend quodd —
instrum

inst

Judicio contra Romanam Ecclesiam. Et quod pertinaciter tenentes

dixit quod ... eu debent in hoc comburi. Reputat se bonum xp[ist]ianum

repetitus ... debere tractari, non remisset ad sententiam ...

in Campos ... ritative sicut ... , quibus non obstantibus ... Orsoria

confessus fuit ... fiarum. ——— dixit et ~~audit~~

... et Petrus

vicarius de Champolmo dicti Camposauri: Justus si ea

omnia que supius deposuit, et aut scripta sunt, sint vera,

dixit et gratis et sponte confessus fuit, quod ea que supra

dixit et confessus fuit, prout sunt scripta, sunt vera, presentibus

ibidem ven[erabili]bus et religiosis viris d[omi]no Joh[ann]e Francoris Sacrista

majoris Ecclesie Ebredunen[sis], fratribus Johanne Bayni et Juliano

Ermolini Gardiano conventus minorum Ebred[unensis] pro testibus

vocatis. Et ibidem comparuit mag[iste]r Sebastianus Marcellini

... Albi procurator sancte fidei Catholice, qui reproductis

responsionibus spontaneis prefati Petri Waloy delati, et toto

huius processu in passibus et punctis opportunis, petiit in

causa huius renunciari et concludi, Et demum sententiam

diffinitivam ferri, ipsumque Petrum Waloy delatum, iuxta

delicti qualitatem, et secundum juris formam ~~...~~ puniri.

Et ante dicte sententie prolationem, petiit ipsum interrogari, an

velit deducere aut producere aliqua pro eius defensione.

Ex adverso respondendo premissis, dictus delatus declarando

animum suum dixit, se non velle dare aliquas defensiones,

sed summario et de plano se submisit misericordie justitie.

Et ubi propter sua demerita forte meruerit mortem, illam gratis

et libere ac sponte est paratus accipere. Petens equidem

in causa huius diffiniri, gratiamque et misericordiam sibi fieri,

benignamque misericordiam et clementie equitatem ipsorum

dominorum

serta introduxit, tanto diligentius debet [illegible] fonibus flexis implorando. quanto damnabilius eorum offensas de[illegible] et consideratis hinc inde Sane dudum Rev.^mus ~~pater~~ in xpo [illegible] llegatis, dictis partibus — hujus insignis Ecclia Ebredun[illegible] [illegible]git, ad audiend. eorum ord.^nes [illegible] dicta considerans, viri [illegible] meritis totius huioi processus — duxerint, afferend. hinc ad diem Martis px. quae erit et numerabitur ultima hujus mensis Marcij.

Adveniente autem dicta die Martis supra p dictos duos — Inquisitores et Comissarios ad audiendum eorum ordinatione sive sententiam dictis partibus pro termino assignata, quae fuit Martis ultima dicti mensis Marcij, et ante ingressum primae porta palacij dalphinalis Ebred., ac coram prenoiatis Dnis Inquisitore officiali et Sacrista Ebredun. comissarijs ad hoc specialiter deputatis, comparuit supranoiatus magister Sebastianus Marcellini sclo Albi, procur. sanctae fidei catholicae. Qui reproducto huioi processu et confessionibus supradicti delati, per quas apparet ipsum delatum animo pertinaci sententiam excois per duos annos vel circa sustinuisse, et ab huioi dalphinatus patria banitum fuisse; necnon nephandissimam Valden. seu pauperum de Lugduno sectam tenuisse, barbisq. dicta secta confessus fuisse, et eorum documenta credidisse, et quam — plurima alia graviora et enormia, in grave vilipendium fidei et totius religionis xpianae perpetrasse et comisisse, prout latius tenore huioi processus apparet. petijt eundem delatu juxta delictorum qualitatem, ac secundum juris formam senten — ciari et condempnari, processumq. ~~sive~~ ~~sive~~ sive forefacta eiusdem ibidem publice coram omni populo alta et intelligibili voce, per me Vincentium Gebaudi Graphanum sacrae inquisitionis, in vulgari

sermone

sermones [contra] Romanam Ecclesiam. Et quod pertinaciter tenentes
petrebrusianos(?) dicit non debent in hoc comburi. Reputat se bonum per-
-sarijs ait quod taliter debere tractari, non remisset ad sententiam ...
et misericorditer caritative sicut ceteri, quibus non obstantibus salutarem se
submitti, curam [eccle]siarum. ——— ... Et jam facti

fusteo Dni commissarij, in loco ... superior quod banco fusteo ad
hunc actum pro tribunali sedentes, more majorum suorum
auditis et intellectis utriusque partis dictis, requisitis et alle-
-gatis, Ordinarunt primo et ante omnia processum huiusmodi
sive perpetrata omnia jamdicti delati saltem graviora, ibidem in
lingua layca coram omni populo per jamdictum Prot. legi
et publicari, ipso quidem delato presente vidente et audiente
ad fines et effectus, ut cunctis talia nephandissima scelera
perpetrare et committere presumentibus, cedat in exemplum
maximumque terrorem. Deinde ipso processu prius publicato,
juxta presentis termini assignationem, ad eorum sententiam diffinitivam
processerunt, prout et quemadmodum in quadam papyri
schedula scripta, et per dictum Dominum Inquisitorem lecta,
et deinde in lingua laica dicto delato declarato legitur con-
-tineri. Cujus quidem papyri schedule tenor de verbo ad
verbum ibidem subsequenter describitur, et est talis ut ecce.

orig: excesserant Licet Heli summus Sacerdos in se bonus existeret, quia tamen
filiorum excessuant non corripuit, in se et in ipsius animad-
-versionis divinæ vindictam excepit. Nam filiis ejus in bello
peremptis, ipse de sella corruens fractis cervicibus expiravit.
Ad subscindendos igitur et corrigendos infructuosos palmites,
fatua quos tanquam ficus fatua pauperum de Lugduno spurcissima

secta

87

secta introduxit, tanto diligentius debet Ecclia potestas assurgere, quanto damnabilius eorum offensas desereret incorrectas. Sane dudum Rev.^us pater in xpo pater et Dns, Dns Johes, hujus insignis Ecclie Ebredunen Archiepus dignissimus predicta considerans, vigilis et operosi pastoris more, oves custodire sibi deputatas curaps a ferarum conservare incursibus, ad eradicand huioi pestiferam tabem sacrum Inquisitionis officium incipere curavit. Te autem Petrum Crispini dti Valoy de Sancto Andrea, post per eum tibi directas exhortationes, denuntiationes charitativasqz monitiones, ut ex processibus ejus luculenter colligitur, tua crescente contumacia vinculo excois astrinxit. Quam siquidem excois sententiam ptinaci et indurato animo longe ultra annum substinere non formidasti, Vocavit te Ecclia misericordia, et renuisti, extendit tibi manum suam, et eam aspicere recusasti, despexisti ejus consilium, suasqz increpationes neglexisti. Ipsa quoqz in interitu tuo ridebit, et subsannabitur cum tibi tempestas ingruerit. Sacra Scriptura testante invocabunt me et ego non exaudiam, mane consurgent et non invenient me, eo qd exosam habuerunt disciplinam, et timorem Dni non susceperunt. Volentes vero huioi pestilentium hoium insolentias remanere impunitas, cum resecandae sint putridae carnes ne sanis foetorem incutiant. Ad nram sententiam diffinitivam procedimus, in hunc qui sequitur modum, sacrosanctis Evangelijs coram nobis positis, et signo salutiferae crucis muni=entes, dicentes ~~sic~~ ✠ in nomine patris et filij et spiritus sancti. Nos frater Franciscus Ploneri sacrae

Sententia

pagina

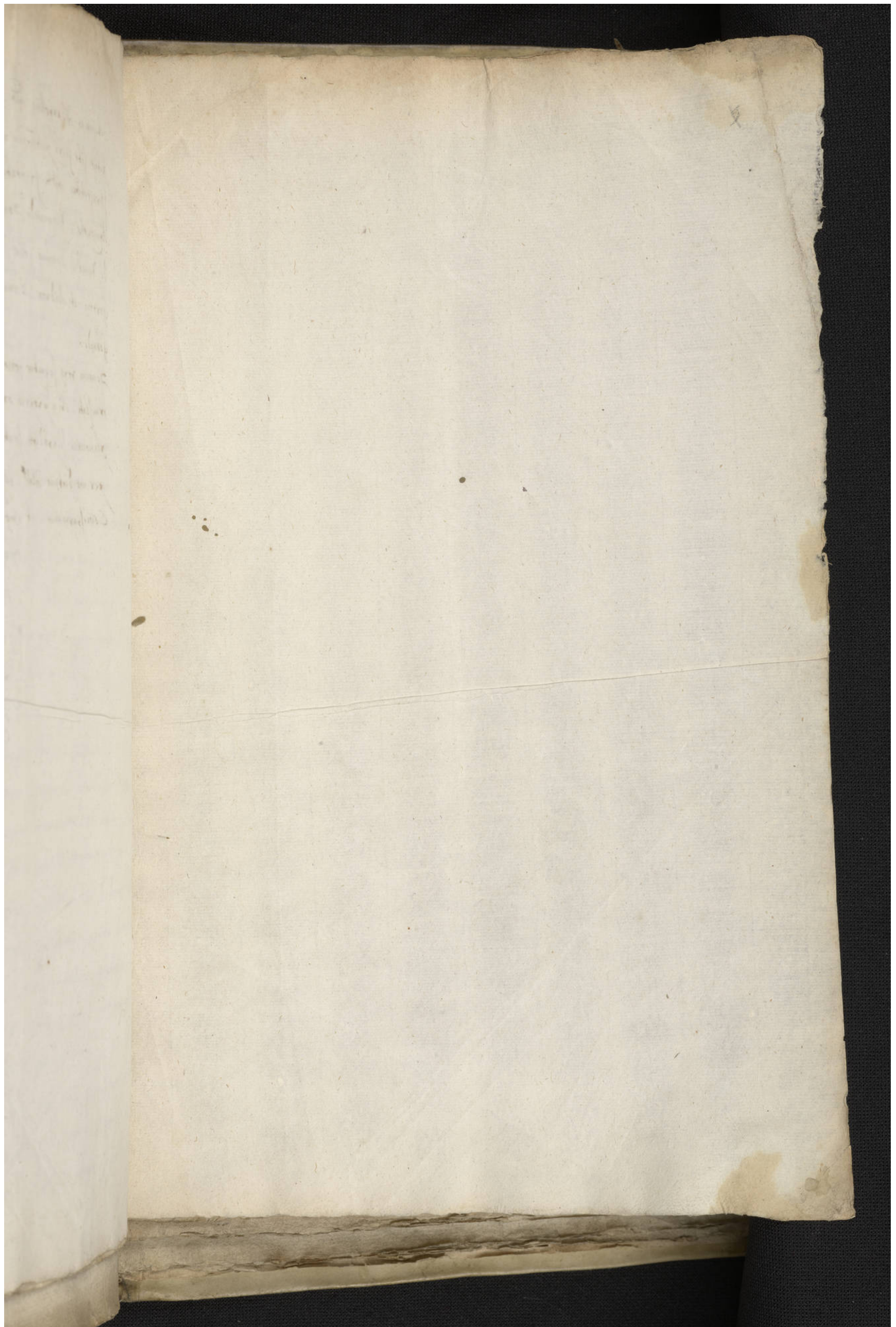
pagine professor, ac in tota patria Dalphinatus et comitatu
Valentinen aucte ap^ca specialis deputatus, pravitatis hereticae
Inquisitor, ut nostrum de vultu Dei prodeat judicium, et oculi
nostri in omnibus videant equitatem, stateram certam manibus
gestantes, lances aequo libramine appendentes, assistentibus nobis
rev^dis dnis Petro Sabino, decretorum doctore, vicario et
Officiali Ebredunen diocesis, et Joh^e Francisci sacrista et
Canonico Ecclie Ebredun, ordinaria aucte nobis junctis, dicti
rev^mi dni nri Archiepi Ebredun, aliorumque peritorum —
communicato consilio. Viso toto processu contra te Petrum —
Crispini alias Valoy formato. Visis demum rebellionibus,
tergiversationibus et desperationibus per te hactenus commissis,
et visis deinde omnibus quae aequum judicium movere debent
ad certum judicium. Quia per tuam sponte factam —
confessionem, et etiam per tenorem processus tui ~~[illegible]~~ liquido
constat et apparet te fore et esse hereticum Valden pertinacem,
~~et~~ obstinatum, induratum, semperque fuisse, et excomunicatione
ultra annum per longum tempus substinuisse, subterfugia, —
cavillationes semper ut aufugeres quaesivisse. Te propterea —
impaenitentem omnino decernentes, et velut pertinacem hereticum
judicantes, prout etiam jus commune decernit, secularis potestatis
arbitrio relinquimus puniend. Et si forte ipsis jura
servantibus privandus visus fueris, qualem decernit sancta
mater Ecclia pro te misericordiam imploramus. Bona
autem tua mobilia et immobilia, quibus de jure competunt con=
fiscamus et confiscata esse declaramus.

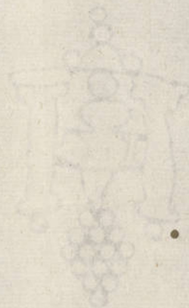
Lata, lecta et per dictum dnum Inquisitorem sententialiter
promulgata, in loco superius designato. De qua siquidem remissione
hujusmodi, et omnibus et singulis premissis, suprafatus magr —

Sebastianus

Sebastianus Marcellini dicto Albi, fidei catholicæ procurator,
petijt sibi fieri publicum instrum, per me Not publicum infra^tu^.
præsentibus ibid spectabilibus viris, dominis, Johanne de —
Aymonetis, Raymundo Domicelli jurisperitis, no^li^ Johanne
de Rama, domino Joh[ann]e Raymundi cap^no^ magris Antho —
Garini et Andrea Brunoti Not testibus, et me notario —
Gobandi.
Demum vero sequitur tenor processus in vulgari sermone —
translati, et a proprio originali processu extracti, ac ante
prolationem supradictæ sententiæ publicæ lati et publicati, —
per me dictum Not^o^, jussu et precepto prefatorum dominorum —
Comissariorum, ut est.

Num 8.

90

Et premierement toy Pierre Valgis as dit et confessé que tu es parti du lieu de S.t André

Item que Jean Valoys ton pere estoit parti de Freissiniere.

Item que le tres Reverend pere en Christ mons.r d'Ambrun au temps passé ta fait citer et admonnester pour respondre devant luy de la saincte foy Catholique, aux quelles citations et monitions tu n'as iamais voulu obeir ny prester obeissance.

Item qu'en apres ledit Reverend pere mons.r d'Ambrun a entendu ta rebellion, et par ta contumace ta fait prononcer excommunié ia come desobeissant a saincte mere Eglise.

Item que tu as soustenu et cuité a ladite sentence de excommunication par lespace de dix ans, ou environ.

Item que apres que tu as esté excommunié tu ten es fuy et absenté dudit pais ou tu avois fait ta mansion et residence, tant en Province qu'en Oysens en Chastene ou tu as esté certain temps

Item quand tu estois fugitif as ouy, et entendu, et ta esté notifié par ta mere et tes soeurs que la Justice temporelle tavoit banni du pays come rebelle et desobeissant.

Item que nonobstant que ta fusses banni as esté depuis apres en Freissiniere par trois fois, c'est assavoir, la premiere fois un peu apres Pasques dernierement passées, la seconde fois environ la moisson et la troisiesme fois environ les festes de Chandeleur prochainement passées.

Et aussi pareillement as dit et confessé que apres ledit banissement tu es allé et venu plusieurs fois de nuict et heure suspecte a Sainct André, et en ta maison, et en la maison de Chaudt Saint, en laquelle maison toy et ton frere Audin avés mangé et beu une fois de nuict a heure suspecte.

Item que ledit Audin et tes soeurs ont esté excommuniés come par lauctorité du tres Reverend pere Mons.r d'Ambrun parce que tu n'as point voulu venir devant luy pour respondre de la saincte foy Catholique.

Item

Ite que quand tu estois en Orsiero, que tu descendis en son collier car ta mere t'avoit aussi que l'on te voulloit pendre./

Item que estant audit lieu d'Orsiero, ung qui s'appelloit mons.r Honora Dio, vicaire dudit lieu t'exhorta et admonneste par plusieurs fois, que tu vinsses a obeissance, de laquelle chose tu n'en fait autre mention ny conte./

Item qu'au temps passé tu as contribué avec ceux de ta freisiniere, pour empescher l'office de la saincte Inquisition./

Item qu'au temps passé il y a environ trois ans que tu avois charge d'Anthoine Baudon de Chasteau Roux, d'aller dire a Jame Jammet de Ossteys, qu'il avoit un parchemin pour ceux de la Freissiniere, auquel parchemin se devoit escrire, cer... instrument pour mander a Rome, afin d'impetrer certains juges apostoliques, lequel Jame Jammet te respo... qu'il feroit tout ce qu'il luy seroit possible de faire./

Item que depuis que tu estois de l'aage de ... ans jusques a ce jour present tu as tenu la secte des pouvres de Lyon appellés Vauldois, et auxquels tu as donné foy et creance./

Item que perseverant en ladite secte des Vauldois tu te confessé aux barbes de ladite secte, c'est ascavoir quatre voyages et as receu absolution d'iceux./

Item que la premiere et la seconde fois, que tu fus confessé de Ban... tu te confessas a Sainct Andre dedans une chambre de la maison que ton pere tenoit de Mons.r le Prieur des Balmes en arrentement, lequel Barbe s'appelloit Barbe Symon, lequel te donna deux aiguilles./

Item que la troisiesme fois tu tes confessé a la maison de Dum... Baudon de Chasteau Roux d'un autre Barbe, lequel tu ne scavois comment il avoit nom

Item que la quatriesme fois tu te confessas en Freissiniere d... qui s'appelloit Barbe Anthoine en la maison de Gabriel motet

Item que lesdits Barbes te disoyent que tu te confessasses bien, et que tu ne te souciasses pas chanso a digna que non volries que fach a te

It que lesdits Barbes te faysoyent croyre qu'en l'autre monde il n'y avoit que deux chemins, c'est asçavoir / de Paradis et d'Enfer, et que tu ne croyois de Purgatoire. /

It que l'on doit tant seulement prier Dieu, et non pas les Saints ny les Sainctes, car les ne peuvent de rien ayder a dict xheny.

It que ceux de ladite secte ne font pas le Caresme prenant le dimanche apres les cendres. /

It que les Vigiles des grandes festes se doyvent jeusner et non pas les autres vigiles. /

It que iurer Dieu tant par la Messe que par la vie estoit peché mortel. /

It que l'on ne devoit pas tenir ny faire conte de tesmoignage car l'eglise avoit troublé, qui estoit l'utilité de la messe. /

It que l'eau benitte ne profitte de rien, car toutes les eaux sont benittes

It que nostre Saint pere le Pape ny par consequent degenogeants de l'eglise, n'a aucune puissance, car nous n'observons ny devons la vie en la regle que devons tenir et observer car tant quand on a de Sainteté l'on a autant de puissance. /

It qu'il vault mieux confesser ses pechés a un homme de bien, que de ne le faire pas a un chaplain qui soit pecheur. /

It que tu as creu et tenu les articles cy dessus dits iusques au jour present ainsi comme les Barbes t'avoyent enseigné. /

It as dit et confessé que ton pere tandis qu'il vivoit et ta mere se confessoyent audits Barbes comme tu faisois. /

It pareillement aussi ton frere Audin, Thomasse, Marthe tes soeurs, se sont confessées audits Barbes comme toy.

Die ultima Martij ante

1489.

N Gebaridi

Procés contre Pierre Valet de Fressiniere.
Confisqué ses biens le livrant au bras seculiere.

N. 8

~~Pierre de Jacobs~~

Pierre Fauber do…
Dict barbe Mar…
Rogier de ygue…
Faict de paillard…
Junysham deux R…
Justice a prendr…

Vu les services…
dessus… p…
[illegible]

92. ~~Pierre de Jacob~~

Procès contre deux barbes assavoir Francois de Gerundino dict barbe Martin & Pierre de Jacob dict barbe Jean aux Responses desquels ont esté adioustées des calomnies sur le faict de paillardise & d'idolatrie comme appert par le iunctum desd. Responses en brevet y ioinct lequel le greffier a estendu a son plaisir.

Num. 9.

Un des principaux griefs c'est quils changeoyent les depositions & inseroyent dedans une infinite de faulses calomnies.

Henre Jean Archevesque d'Ambrun.

~~Anno dni m° iiij^c lxxxxij~~

Anno dnī millo cccc° lxxxxij°

Processus sive Inquisitio facta p quendam dnum Bertho^m Pascalis, feriem assiden— ven.^libg viris dnis Poncio Poncij, Consiliario— Delphinali Dalph. in suo plat° Gronol, et Oroncio Emé Judice Brianson.

1492. Num. 9.

Copia processuum factorum in Ulrio dioc. Taurinen, per Vicarium Monast. Ulrien, contra Franciscum de Girundina Barbam Martinum, dioc. Spoletane et Petrum de Jacobo dictor de Castro Albanj, dioc. Spoletani, una cum nomi aliorum Barbarum huici sectæ.

Forme d'abjuration.

Num. 18.

Quod nunquam quorumlibet suasionibus vel quorumq. alio modo, ad errorem, p̄fertim dictæ sectæ Valdensium, a qua Redemptoris nostri gratia liberatus sum, vel ad aliam cujuscumq. alterius hæresis a Romana Eccl.ia reprobatæ, quorumq. nomine censeatur, errando forte in aliquo capitulo; aut credendo vel fidem habendo errantibus revertar. Neqz recipiendo, benefaciendo, occultando seu celando, vel defendo vel alio quovismodo scripto, dicto vel facto, eis consilium, auxilium vel favorem, per me, vel aliam seu alios, scienter seu malitiose p̄stabo. Quod si forte (quod absit a me!) p̄dicta omnia non observavero et complevero, volo ac concedo, et me ego ipse judicio expono, atqz condemno, qd sine ampliori convictione vel sententia, excommunicatus haberer, perjurus et hæreticus manifestus: ac confisca^ōi omnium bonorum meorum, et alijs pœnis, quæ relapsis et manifestis hæreticis jure judicantur, ipso facto subjacerem.

1°

Jhus

1492. Anno domini millesimo cccc^mo nonagesimo secundo, die sextima mensis Augusti, apud Pinerolium, venerabilis dominus Bartho[lomeus] Pascalis canonicus et Pitanzerius, ac locumtenens venerandi domini de Turellis, vicarii generalis Rev^mi in Xpo patris et domini, domini Johannis Michaelis, miseratione divina Epi Penestrini, Cardinalis, Sancti Angeli Administratoris, et Commendatarii incliti Monasterii Pinerolien., secum existentibus spectabilibus et egregiis dominis Pontio Pontii Dalphinali consiliario, et Oronrio Eme judice Brian., processit ad examinationem Francisci de Girundino de Spoleto, Barba Martino nuncupato, detento infra carceres Dalphinalis Pinerolii.

Franc de Girundino
dictus
Barba Martinus.

Et primo dixit, quod sunt sexdecim anni elapsi quod Gierundinus eius pater ipsum loquentem ipsam fidem Valdensium et haeresim docuit, et incepit ipsum ducere per patrias.

Interrogatus per quas patrias et regiones eum conduxit, dixit quod per patrias et regiones Italiae, viz. Januae, Bononiae, Lucae, et per montem Marchae Anconae.

Et ipse eius pater, qui erat Barba, ibat ad confitendum et et predicandum gentes in illis montibus.

Interrogatus cum quibus fuit, in quibus partibus, et quos perseveravit et conversatus est; dixit quod ex post secundo

anno

anno ivit ad addiscendum dictam doctrinam Waldensium, cum uno alio Barba vocato Barnoro, qui erat de loco Perusase, et de dominio de Camerino, qui duxit ~~ipsum~~ ipsum spacio duorum vel trium annorum, per loca supra dicta.

Interrogatus cum quo, ex post dictum Barnoro, sequutus est dictam doctrinam. Dixit quod cum quodam alio Barba nominato Jesue, qui erat de loco Sancto, de dominio de Camerino, prope locum de Camerino, trium miliariorum de Charreto.

Dicens ulterius, quod postquam ivit cum dicto Jesue, ad confitendum et edificandum dictam sectam, et per dicta loca, quidam alius Barba nominatus Andreas, duxit ipsum ad eorum magnum magistrum, qui vocatur Johannes Anthonij, et qui suam residentiam facit in loco de Cambro, de dominio Papae.

Magnus Magister

Interrogatus quid sibi dixit dictus magnus magister, dixit quod, ~~imprimis~~ imprimis iniunxit sibi, super omnibus, quod faceret sacramentum sub fide prestitum, et aliis insuper quod pro aliquo mundi non revelaret pr... nec manifestaret quae sibi dicere volebat.

Dicens sibi, quod manifestare seu revelare eorum fidem erat ~~erat~~ peccatum inexpiabile et irremissibile. Dicens eidem quod si vellet sectam tenere, et insequi dictam sectam, faceret sibi multa bona.

Interrogatus si erant aliqui alij, dixit quod sic, quos vocabant Barbas, et vocabatur ipse magnus magister eorum Barba et dicebat quod omnes tenebant dictam fidem, et quod tenerent secreto.

Et ulterius dicebat, magnus magister quod monebat eos, ut

servarent

servarent eorum fidem, et essent salvati: et ita predicabant, quod omnes qui sequuntur eorum fidem erunt salvati; qui vero non sequerentur eandem sectam non erunt salvati, sed erunt damnati.

Interrogatus quod est potissimum fundamentum eorum fidei et sectae, dixit quod eorum magister dixit, et ita reperiunt dicti Barbae eundo per mundum, quod propter malam et pessimam vitam Papae, Cardinalium, Episcoporum et Sacerdotum religiosorum, et omnium aliorum Ecclesiasticorum virorum, ipsi Barbae sequuntur hanc fidem, et reperierunt infinitos sequaces; quia dicti Papa, Cardinales, Episcopi, et Ecclesiastici viri ducunt, et omnes sequuntur avaritiam, luxuriam, ac superbiam et pompas, peccatum gulae et irae; et in hoc omnes viri Ecclesiastici errant. Et eorum in hoc est potissimum fundamentum, quia viri Ecclesiastici male et pessime vivunt.

Si reprehendunt luxuriam in Sacerdotibus, [q]uomodo utuntur [...]nifruo concubitu?

Dicens ulterius, quod postquam ipsi viri Ecclesiastici sunt in peccato mortali, non possunt ministrare Sacramenta, nec valent ea quae ipsi faciunt; quia quando efficiuntur Sacerdotes, jurant castitatem, puritatem et virginitatem: et quando committunt peccata, frangunt fidem et juramentum, et veniunt contra fidem, et expost perdunt omnimodam potestatem. Quia quando candela lucens mortua est, non potest aliam vivificare.

Dicens ulterius, quod non est Papa, nec Cardinalis, nec Episcopus, nec aliquis alius Ecclesiasticus vir, qui ut plurimum non habeat suam amasiam Dominam, et suum ragasium qui dormiunt cum ipsis.

[No]ta bene. Si enim [da]mnant luxuriam, [q]uomodo utuntur pro[...]nifruo concubitu, [u]t imponunt infra?

Dicens ulterius, quod dictus ejus magnus magister eisdem injunxit,

quod predicarent et ampliarent eam fidem, et traherent — gentes quantum possent ad illam; quia hoc faciendo lucrarentur vitam æternam. Cum omnes de eorum fide sunt — salvati, cæteri vero damnati.

Comes. | mutant nomen.

Dicens quod quando eorum magnus magister, quem appellant Comitem, facit eos Barbas, et dat eis potestatem, mutat eorum nomina. Et quod ipse, antequam esset Barba effectus per dictum eorum comitem, appellabatur ffranciscus, ~~[illegible]~~; et quando fuit factus Barba, imposuit sibi nomen Martinus.

Dicens ulterius quod constituuntur Barbæ; et vacat officium Barbarum; et quando moritur aliquis Barba, substituitur unus alius loco illius.

Interrogatus si habeant provintias, dixit quod non, sed vadunt per mundum circumcirca.

Interrogatus quid ulterius iniungebat eorum magister, et quid predicare consueverunt Barbæ per orbem. Dixit quod dicebat, et ipsi predicare consueverunt, quod unus solus Deus est adorandus, qui creavit cælum et terram, lunam, solem, et stellas, et aquam, et quod credant solum et duntaxat ea quæ vident.

Deus solus adorandus.

Additamentum, nam non vident Deum, et in originali erat Xbum, ~~deerat~~ deletum et loco illius positum vident.

Interrogatus quid dicebat eorum magister eisdem Barbis de Sanctis, et quid predicant de sanctis. Dixit quod credunt in sanctum Petrum, et post ipsum in sanctum Gregorium, et Silvestrum, et in sanctum Johannem Evangelistam; in sanctum Paulum vero non credunt, quia fuit assassinus.

Interrogatus quare melius credunt in sanctum Petrum, quam in sanctum Paulum, dixit quod ex eo, quia Deus constituit

eundem

eundem Sanctum Petrum vicarium suum, et dedit eidem
potestatem absolvendi et ligandi, et qd ipse Sanctus Petrus
fecit ipso vivente miracula, et ideo credunt in ipsum
~~praeter~~ inter caetera.

Interrogatus quae miracula fecit, dixit qd quando Sanctus
Petrus construi faciebat Ecclesiam Sancti Petri in Roma,
Diabolus venit ad ipsum et dixit eidem, Ego faciam con=
struere pulchriorem domum, quam tu in breviori tempore,
dicens qd in ~~et~~ crastinum et modicum post, Diabolus
dixit Sancto Petro, venias ad videndum domum quam feci;
dum tamen qd quando intrabis dictam domum quam feci,
aliquo pacto non facias signum crucis. Et eo tunc Sanctus
Petrus venit ad visitandum dictam casam seu domum, et
cum fuit in conspectu dictae domus, quae nunc dicitur Sancta
Maria de Rotunda cum Cantella, fecit signum crucis,
dicendo, et apponendo manum ad barbam, et per istam
sanctam barbam: deinde ponendo manum ad stomachum,
dicendo per istum sanctum fontem: deinde ad brachia
dextra et sinistra, dicendo per istas spatulas ista est domus
pulchra. Quo signo crucis, ut supra, facto, Diabolus
voluit ipsam domum destruere; sed Sanctus Petrus impedivit
ipsum, et adjurationem eidem fecit. Et quia dictus
Sanctus Petrus erat in valvis Ecclesiae, Diabolus non
potuit exire per januam, sed affixit pedes in terram,
dimisit vestigia, et exivit per istud foramen qd fecit
in sumitate Ecclesiae, et qd foramen adhuc est nunc; nec
potuit expost reparari. Et propter dictum miraculum,
quod videtur ocularitier, credunt in Sanctum Petrum.

Figmenta.

In

In alijs autem sanctis non credunt, quia fuerunt peccatores, et non viderunt eorum miracula.

De sancto autem Johanne Baptista dixit, quia non petijt gratiam a Domino, expectatur qd in die judicij intercedet pro omnibus, et nescitur si est in terra vel in caelo, et credit qd est in paradiso terrestri.

Dicens ulterius, qd in Angelis, Archangelis, Cherubin et Seraphin credunt, quia fuerunt creati a Deo in vita aeterna.

Virgo Maria. De Virgine Maria autem dixit, qd quia solus Deus est adorandus, non sunt certi qd Virgo Maria audiat preces nostras, quia fuit humana creatura. Et qd Ave Maria non est oratio, sed annunciatio et salutatio, et ideo non injungunt in paenitentiam eis, qui sunt de eorum secta, qd dicant Ave Maria. Et qd solus Pater noster est vera oratio, quia a Deo facta fuit oratio illa.

Annunciatio non est oratio.

Purgatorye. De Purgatorio dixit, qd nullum est purgatorium, sed viri Ecclesiastici propter avaritiam ipsorum reperierunt, ad extorquend pecunias pro missis et orationibus dicendis, quae de nihilo prosunt. Quia postquam homo moritur, aut est salvatus, aut est damnatus.

Aqua benedicta. De aqua benedicta dixit, qd predicant, dicunt et credunt, qd omni anno de mense Maij, et in die ascensionis Domini, qd Deus benedicit caelum, terram, aquam, herbas, ~~fluvium~~ flumina, fontes, et omnes fructus, et qd illa benedictio est securior, quam illa quae fit a presbyteris; quia non valet, nisi sint puri et mundi ab omni peccato, et quia quam plurimum Sacerdotes sunt peccatores (ut supra dixit) et per consequens

et

Et huiusmodi rationes non credunt in alijs Sacramentis ministratis per viros Ecclesiasticos.

Templis. Dicens ulterius, quod tantum valet orare in stabulo, quantum in templo, quia Deus est ubique.

Festa. De festivitatibus autem dixit, quod festa quae sunt precepta a Deo, prout est dies dominicus, festum nativitatis Domini, festum Paschae, Ascensionis et Pentecostes sunt celebranda; alia autem festa virginis Mariae, et Sanctorum sunt festivala, et qui non vult, non tenetur illa ~~celebrare~~ colere. Quia non sunt precepta, nec vigilia ipsarum festivitatum sunt jejunandae.

De corpore Christi dicunt, quod quia viri Ecclesiastici sunt (ut supra) mali et pessimae vitae, et ~~pec~~ peccatores, quod non possunt consecrare corpus Christi, et non valet consecratio per ipsos facta. Ideo ipsi Barbae, et qui sunt de eorum secta,

Eucharistia. non recipiunt Eucharistiam, sed loco Eucharistiae benedicunt panem, et dicunt, quod illa benedictio est majoris virtutis, quam dicta consecratio, ex eo, quia tantum, ~~quantum~~ quantum quis habet bonitatis et puritatis, tantum habet et potestatis.

De peccato carnis autem dixit inprimis, quod eundo per mundum, et predicando de nocte, faciunt congregationes et Synagogas, in quibus inprimis predicatio fit per ipsum Barbam, et facta predicatione, incipiunt festa, solatia et choreas ducere, invicem discurrendo per locum ubi sunt, cum candela accensa, absque quod se ad invicem teneant per manus; et celebratis ipsis

~~Commentu~~ de commixtione, cum supra damnet luxuriam Sacerdotum. festis et solatijs, alter ipsorum, et nescitur quis, sufflat lumen; quo sufflato, quilibet exercet opera ~~[illegible]~~ carnis, prout accidit casualiter; nec ibidem habetur respectus ad patrem, matrem, filiam, ~~nec~~ nec ad aliquod. Dicens, ~~ipsi~~ quod ~~[illegible]~~

q^d si in dicta Synagoga generetur filius, q^d ille filius erit in futurum aptior ad exercendum officium Barbarum, predicationum et confessionum, quam aliquis alius, quia genitus est in dicta Synagoga. et celebrata dicta Synagoga quilibet recedit.

Dicens ulterius, q^d ipsa Synagoga fit semel in anno in qualibet patria, et q^d Barba qui est de patria, in qua fit Synagoga, interest in ipsa Synagoga, quia habet ibidem parentes. Si-tamen non est de patria, solum predicat, et post dirigit fieri inter ipsos eorum Synagogam, eo quia non ~~potest~~ possit se invisere cum parentibus suis. Et aliter non se poneret in dicta Synagoga, nisi haberet parentes.

Extra autem Synagogam dicunt, tenent et predicant, q^d peccatum luxuria non est peccatum, nisi de matre ad filium, et e converso, et de compatre ad commatrem, et non ultra. rationem reddens, Quia a Deo est facta prohibitio de filio ad matrem. Nam-cum Deus ascenderet ad celum, dixit vulgariter et formaliter ut sequitur, Cresceté et multiplicamini.

Luxuria

Interrogatus q^d declaret illa verba, dixit q^d Deus ascendendo in celos, dixit predicta verba, intelligendo q^d homo non debet reverti ad vulvam matris, unde exivit, et dicendo respi-cite sanctum Johem Baptistam, quia sanctus Johannes Bap-tista baptizavit eum, et ex predictis per legem divinam prohibita est commixtio de filio et de commatre. Omnis autem alia carnalis copula permissa est, quia non est prohibita a Deo, sed solum ab Ecclesia, et ideo indifferenter cognoscunt se ad invicem, et utuntur dicta carnali copula, nec contra-dicunt sibi invicem, quia melius est nubere quam uri.

Dicens ulterius, q^d inter ipsos est honor, quando Barbe

cognoscunt

cognoscunt eorundem Waldensium et de secta filias.

Et ulterius, si aliquis de secta ipsorum requirat aliquam mulierem, non contradicunt, quia non est peccatum, nec respiciunt parentes, nisi ut supra.

Dicens, quod habent articulum inter ipsos, qui sunt de secta, quod unus subveniat alteri, ex quo mulieres non audent eisdem negare vel contradicere.

Juramentum.

Super jurejurando dixit, quod nullo pacto juramentum est, et quod nullo modo jurant inter ipsos, nec pro vero, nec pro falso, quia est peccatum mortale.

Dicens ulterius, quod pro quovis delicto, quantumcunque grave sit, quis non est tradendus morti, nisi sit homicida.

Dicens ulterius, quod quando creantur Barbe per eorum comitem et magistrum, magister convocat certos alios Barbas eorum, ut supra dixit. Et addendo ad ea quae supra deposuit, dicunt et juramentum praestant ipsi Barbe, prout formaliter sequitur: Tu talis jura supra

Et non jurant supra.

Creatio et jusjurandum Barbarum.

Dicens ulterius, quod quando ipsi Barbe audiunt confessiones a gentibus de eorum secta secretam, nec confiteantur Sacerdotibus, nec recipiant Eucharistiam, nisi ficte et simulate, et iniungunt eis quod dictam sectam teneant.

Peregrinatio ipsius

No. de patriis et provinciis Borbonii, Anicii, hoc est dnã urã de Podio, Forensii, Alvernie de Marca, et Burdegalen., et predicationibus et confessionibus Walden., ibi confessoribus eorum Laicis factis.

Dicens ulterius, quod postquam exercuit officium Barbarum dicte secte per Italiam, spacio sex annorum vel circa, quod a duobus annis citra transivit per montes, pergendo versus provinciam Provincie, et regnum Francie, et prima vice cum quodam alio Barba, vocato Anthonio de Spilharalha defuncto, et anno lapso ipsi duo venerunt et transiverunt per montem Cinesium, et venerunt ad regnum Francie, et fuerunt in provinciis Borboni, et de Baudeys Rodeys, Foresii Alvergne de Marca, usque ad patriam de Gordelleys, et in dictis provinciis predicaverunt eorum sectam, et confessi fuerunt quam plures in dictis provinciis de dicta eorum secta, et ad se dictam sectam traxerunt quantum potuerunt.

Dicens ulterius quod repererunt se quinque alii Barbe in loco de Lymogiis, [illegible], Colla de Faro, Baptista de Thomasso, Paulo de mala carne, Bartholomeo de Moncollio, Bastiano Luco, omnes de patria Spolitan, qui docuerunt ipsum loquentem et eius socium, et alios de eorum secta, et docuerunt eos loca ad que possent accedere, et ibidem predicare. Et quod ex tunc iverunt ad predicandum ad dictas patrias et regiones, ut supra.

paupores de Lugduno ultra montes.

paupores mundi in Italia.

Interrogatus quomodo nominantur omnes tenentes eorum sectam, dixit quod de ultra montes, in regno Francie appellantur paupores de Lugduno: de citra vero montes in patria Italie appellantur paupores mundi. Isto vero anno venit cum Andrea etiam eius socio Barba, et venerunt per patriam Jaune, deinde

per

per Riviam et ad Civitatem Aquensem, deinde ad patriam de Vivaresio, ubi repererunt aliquos de ista secta ibid in montibus Albenarij, et de Privario, et ex post versus Alverniam, apud clarum montem, vid, ad montem de monte aureo, in quo monte sunt plures de dicta secta, et multi reperiuntur, et ibid maxime augmentatur dicta secta, propter malam vitam quam tenent Ecclesiastici viri.

Nota: de Vivaresio.

De Alvernia et monte auro, apud clarum montem.

Item ulterius dixit, quod ista secta crescit et pullulat in locis de Heretable de stabulo, et in Craponа, et Servoria, in eadem regione Alvergniae, et etiam in patria fforesij, in montibus de ffurins, in fforesio et de sancto Safarino; deinde venit ad patriam Belijosij, in qua etiam viget dicta secta, vid in locis seu montibus prope villam Belli Joci, et prope villam ffrancam. Et de loco belli Joci venerunt Lugdunum, et cum fuerunt in civitate Lugduni, viz, die ultima Maij proxime fluxi, hospitati fuerunt retro sanctum Nisiorum, in dispensorio signi ffornicum, et se repererunt ibidem, et deliberatione inter eos facta, octo Barbae, viz, alij sex cum ipsis duobus, viz, Paschalis de Pirho, Jacobus de Laro, Petrus Mathei de Cavriano, Hurho de Andrea, Pasturhs de Jaro, et cum praedicto Petrino de Jaro, qui partialiter detinetur cum dicto loquente; qui omnes octo sunt de patria Spolitana, et ibidem ad invicem congregati, habuerunt conferentiam de gestis et gerendis per ipsos, recitantes loca unde veniebant, et quo ibant.

de Heretable

De fforesio et sancto Safarino, et montibus Belli Joci

Nota: de dispensorio fornicum Lugduni.

Interrogatus quis ipsorum sex reddebat rationem de patria Dalphinatus, dixit quod Paschalis et Pasturhus, et dicebant quod fuerant in Dalphinatu, et repererunt multos in patria Valentinensi in montibus, de secta Valdensium, et fuerunt etiam in patria Ebredunensi et Vapincensi ubi etiam reperiebant multos, qui fuerant banniti ab eorum patria, et ejecti ab eorum domibus, et propter maximas tribulationes,

Nota: de montibus patriae Valentinensis

Valentinensi et de patria Ebredunensi

quas

quas habuerant aliqui ex eis, dicebant q(uo)d volebant tenere bonam fidem; alii vero dicebant q(uo)d credebant habere remedium, et q(uo)d volebant habere et tenere eorum sectam.

Dicens ulterius, q(uo)d cum ipse et alius Andreas Barba eius socius, de mense Martii proximo fluxo, transierent per Provinciam, veniendo ab eorum domibus, in ipsa patria Provincia, et prope civitatem Aquensem reperierunt tres, qui dicebant q(uo)d erant de Dalphinatu, qui tres cognoverunt ipsos Barbas in habitibus eorum, viz. in mantellis, et habuerunt invicem verba de dicta eorum secta, et ipsi tres homines dixerunt, q(uo)d erant banniti, et expectabant habere gratiam, et restitui in eorum bonis et patria, et continuare in eorum proposito primo.

De hereticis bannitis a p(at)ria Dalph(ina)tus etia(m) ficte conversis sperantib(us) ad p(at)riam et bona reverti.

Item dixit, q(uo)d ipse Pastralis et Pasturhius, qui fuerant in Dalphinatu, dicebant, q(uo)d quantum potuerant conati fuerant consolari ipsos bannitos et expulsos a Dalphinatu, sed causante ~~nimi~~ dura et nimia persecutione compatiebantur ut vecordes et remissi; alii autem erant malo voluntatis redeundi, sperantes habere gratiam.

No: de hereticis fratricio et vicinos ficte conversis sperantib(us) ad p(at)riam reverti.

Dicens ulterius, q(uo)d prenominati duo Barbe dicebant, q(uo)d habebant magnos persequutores contra ipsos in patria Dalphinatus, viz. rev(erendissimu)m d(omi)n(u)m Archiep(iscop)um Ebred(unensem), et d(omi)n(u)m Pontium Pontii, Consiliarium, et d(omi)n(u)m Vicarium ~~fiu~~ eius Iudicem Briand, quem d(omi)n(u)m Pontium comminabantur, q(uo)d si ipsi reperirent, facerent sibi

Dicens ulterius, q(uo)d ipsi octo Barbe discesserunt omnes ad civitatem Lugduni, et ipse loquens mutavit socium, quia loco dicti Andree Barbe, cepit dictum Barbam Petrum initialiter ~~[illegible]~~ detentum, alii vero barbe discesserunt, et retrocesserunt ad eorum patriam, ex deliberatione inter eos facta, ut dicebant. Dictus autem Petrus Barba eius novus socius, et ipse loquens reversi sunt ad

Dominica

No: de civitate Eduen in Burgundia.

dominam nostram de Podio, ut supra dixit, et ad alia loca Alvergne, Forensij. Belli Jori, tendendo ad civitatem Santini in Burgundia, in qua dioc. et in quadam valle, in qua est quoddam parvum flumen, quod discurrit a flumine de Loia. In qua valle sunt aliqui de dicta secta. Et post venerunt per patriam belli Jori, viz prope villam dicti belli Jori et villa Franchae, ubi etiam de eorum secta consortes multi sunt, et ibidem morantur. Et exinde redierunt Lugdunum ad predictum eorum hospitem, et expost arripuerunt viam apud Bressam, et ad sanctum Glaudium. Et in sancto Glaudio, et in quibusdam montibus citra et ultra, ubi sunt plures de eorum secta, cuilibet predicavit, et eos de confessione audivit. Et exinde recesserunt et iverunt Gebenas et Viriatum, et a Viriato ad locum Aquae Bellae, de Aqua Bella ad Cameram. Et ibidem prope Cameram aliquos pauperes ~~con~~reperierunt de eorum secta. Deinde venerunt ad montem de Walone, Mevarchiam, et Bardonechiam, et de Bardonechia ad locum Oulcij, et inde Juneirellori, et Salicis Oulcij, usque prope collem Costae planae, transeuntes apud pratum Galatum, In quo monte fuerunt capti ducti et reducti et reversi ad villam Oulcij per Officiarios Dalphinales Oulcij, ut apparet in processu super hoc facto.

No. prope villam Belli Jori, et villae Francha, ubi dicunt esse multi Walden.

No: de hospicio fornerii Lugd: et etiam in montibus circa sanctum Glaudium.

Et prope cameram in Sabaudia

Interrogatus si sciebat quod in valle prati Gallati erant aliqui de eorum secta, Dixit quod sic, voce et fama referentibus, et quod si dicti de prato Gelato voluissent confiteri eis, audivissent eos, — et quod illa de causa transibant per dictum locum, animo exercendi — eorundem officium, et ad consolandum dictos Waldenses ibidem commorantes.

De prato Galato in Dalphinatu, dioc. Taurinen.

Interrogatus quando audiunt aliquos de confessione, quomodo — consueverunt ipsos absolvere. Dixit et respondit quod non — faciunt more Sacerdotum, sed dicunt eis quod teneant eorum sectam firmam: Et insuper injungunt eisdem, quod dicant aliquibus

Confessio

vicibus

viribus Pater noster pro penitentia, non autem Ave Maria, neque injungunt peregrinationes, ita tu elemosynas et amore dei.

Interrogatus si inter ipsos Barbas de ista secta fecerunt deliberationem de se reperiendo in aliquo loco, dixit quod duo alij, videlicet Johannes de Cristophoro et Liberatus de Loqueto se debebant reperire cum ipsis duobus, videlicet ipso loquente et ejus socio, in loco de Cortona in Lombardia.

Interrogatus ubi habuit colloquium cum ipsis duobus proxime nominatis Johanne Christoforo et Liberato de Loqueto, dixit quod ipsi una cum cum ipso Petro ejus socio ibidem detemptis.

Interrogatus quando audit aliquos de confessione de ipsa secta, de quibus peccatis ut plurimum confitentur, dixit quod quando

Figmentum cohitat filius cum matre, et pater cum filia, et cum commatre et compatre, extra tamen Synagogam; et quod multi confitentur perseverare in dictis peccatis, et cohabitare cum ipsis.

Dicens ulterius, quod confitentur de septem peccatis mortalibus, et non de alijs peccatis.

~~1492~~

~~9 Augusti~~ ~~Anno domini Millesimo~~

~~1492~~.

1492. Petrus de Jacobo de Castro de Albano, diocesis Spoletanae, sunt xxiiij^or^ anni, quibus est de secta Waldensium, et sunt 14 anni quibus est effectus Barba, et fuit effectus Barba in Castro Morle de domino, prope de terra de Morsso. Johannes Anthonius fecit eum Barbam, qui est eorum magnus magister, et de Cambro, et fit magnus Magister per electionem Barbarum in monte de Aquila, in castro de Sitaville, offerendo eidem munera per Barbas, cum nuptijs et triumpho magno, promittendo Barbis servare sectam eorum, et discurrunt per mundum predicando eorum sectam, et confessiones audiunt, et vocantur Charretani, alias fres de grossa opinione, vel Barlioti, Adulatores, fraudatores et deceptores populi, in eorum Jargono dicuntur Barthoti, Charlli, ffelssi; In ffrancia pauperes de Lugduno, in Italia pauperes mundi, Charietani, in eorum Jargono Labie equus in Charretano, ffelisi vulgo dicti Curraci. Barthoti sunt illi de grossa opinione.

1492 ... 9. Augusti.

Anno domini Millesimo cccc.mo nonagesimo —
secundo, die nona mensis Augusti apud Vlcium,
Venerabilis dns Bartholomeus Pascalis; —
pidanciarius dicti Monasterij Vlcien, et —
vicarius Rev.mi dni Anthonij de Turellis,
vicarij generalis reverendissimi in xpo patris
et dni Johannis Michaelis commendatarij,
incliti monasterij Vlcien, coram existen
dnis Pontio Pontij dalphinali consiliario,
legum doctore, et spectabili dno Orontio
Emo, iuris utriusque doctore, iudice majori
et vicebailivo Brian, processit ad examinationem
Petri de Jacobo textor, de Castro Albani, de
dyo Spolitano, etatis quadraginta annorum —
vel circa, Barbe Walden, qui dixit et deposuit
ut sequitur.

Joanes
Petrus de Jacobo
Barba.

Et primo interrogatus a quo tempore incepit tenere dictam —
sectam Waldensium, dixit et deposuit, quod sunt circa viginti
quinque anni lapsi, quibus ipse incepit tenere legem seu sectam
Walden, et quod Julianus eius frater eum docuit dictam sectam.

Fratres Barloti.
Waldenses.
Fratres de opinione.

Interrogatus quomodo appellantur illi de dicta secta, dixit quod
vocantur fratres Barloti in eorum Gergono, et vulgariter
appellantur Waldenses, et in Italia inter se nominatur fratres
de opinione.

Dicens ulterius, quod sunt duodecim aut quatuordecim anni —
lapsi; quibus ipse loquens fuit effectus Barba, et Fran=
ciscus eius consors fuit factus Barba, sunt circa quinque
anni lapsi.

Interrogatus in quo loco fuit factus Barba, dixit quod in

Castro

Inquiratur si Nurcia in vulgari dicat.e Norsa.

Castro demeallo, in dominio Papae, et de terra Norre.

Interrogatus quis fecit ipsum Barbam, dixit q.d Johannes Anthonius magnus magister.

quomodo fit Magnus magister — Interrogatus quomodo fit magnus magister, dixit q.d per electionem eorum qui sunt Barbae, et eligitur in monte de Aquilla, in Castro de Citariello, et postea celebrantur nuptiae quia quilibet Barba sibi portat aliquod donum, et ipse magnus Magister promittit sub fide, de manutenendo et augmentando sectam dictam.

deum solum orant. — Interrogatus super articulis eorum sectae et fidei, dixit q.d solum credunt in solum deum patrem, de virgine, sed natus ex semine hominis, et in peccato originali. Et ideo virgo Maria et Sancti non sunt orandi, sed venerandi, et q.d Ave Maria non est oratio, sed salutatio, et dominum ratio

additam. — orandi, et non credunt q.d Jesus sit natus. dato ut supra de peccato carnis dixit ut precedens formaliter, Credite etc.

Interrogatus de modo tenendi Synagogam, dixit ut precedens,

Concubitu promiss. — excepto q.d ... testis dixit, q.d quilibet Barba accipit suam mulierem, ubicumque fiat Synagoga.

figmentum. — Interrogatus quare sit dicta Synagoga, dixit q.d processit ex eo, quia ipsi ex eorum lege consueverunt adorare quoddam ydolum vocatum Barum et Baron, et etiam Sibillam et ffadas. Et quia illi Baron et ffade consueverunt facere dictas congregationes, in quibus nullus habetur respectus de filia ad patrem, nec de comatre, prout tamen habetur extra dictam Synagogam. Et in dicta Synagoga de nocte, mortua candela, miscent se, et quilibet capit feminam qualem potest

Sup: dixit suam mulierem. — habere, absque eo q.d cognoscatur ipsa, et absque dicendo verbum donec facta ipsa Synagoga. Et si ibidem generetur filius, est

idoneer

idoneor et aptior ad exercendum officium Barbe, et tali ut
credens eius socius.

Festa. — Quod festis servant dominicam, quia a Deo precipitur, alia vero
festa non sunt nisi festicula, et non colunt nisi timore Justitie,
et non sunt servande vigilie nec peregrinationes.

Imagines, Ad et idola adorare dixit, stulte. — Dicens ulterius, quod tantum valet orare in stabulo quantum in templo.
Et quod imagines que sunt in Ecclesijs non sunt orande, neque fides eis
adhibenda, et quod sunt alique Ecclesie in regno Apulie, que sunt
solo albe, et non sunt depicte, et in illis presbyteri tenent legem
et sectam ipsorum.

Quomodo fiant Barbe. — Interrogatus quomodo fiunt Barbe, dixit, quod antequam exerceant
artem, vadunt per mundum cum alijs Barbis doctis, et postmodum
coram eorum magno magistro; qui, habita conferentia cum
alijs Barbis, et quando reperit ipsos habiles, dat eis potestatem
confitendi, predicandi et absolvendi; et data licentia dicti ma=
-gistratus, magister primo bibit, et deinde dat facto —
Barbe; et inde consequenter alij Barbe bibunt, et —
faciunt solatium simul bibendo et comedendo, et mutatur —
ibidem nomen. Nam ipse vocabatur prius Johannes, et —
nunc vocatur Petrus.

De aqua benedicta dixit, quod omnes aque sunt benedicte a Deo,
et quod quia presbyteri sunt mali, non valet aliqua aqua bene=
-dicta facta per ipsos, nec alia sacramenta.

De corpore Christi dixit etiam, quod quia presbyteri sunt mali,
non conficiunt corpus Christi, sed tantum valet panis bene=
-dictus factus per ipsos; quia tantum, quantum quis habet bonitatis
et sanctitatis, tantum habet et potestatis.

De Baptismo dixit, quod quando filius est baptisatus per —
sacerdotem, et dum sunt in domo, lavatur sibi frontem
ad removendum caracterem baptismi; et deinde

vadunt

radunt sibi modicum caput, in signum separationis dicti baptismi.

Interrogatus quot sunt anni, quibus conversatus est in istis partibus Dalphinatus, et partibus Franciæ, dixit quod sunt decem anni, confitendo et exercendo officium Barbæ, omni anno et continue.

Interrogatus in quibus vallibus in istis partibus conversatus fuit, dixit quod in valle Lucerno, Pragenolli, Prati

No: de valle de Argenteria et Fraxineria

Salati, Sancti Martini, Vallis Pute, Argenteriæ, et Fraxineriæ. In quibus prædicavit, et audivit multos de dicta secta de confessione, et dant eis pœnitentiam dicendi Pater noster duntaxat. Injungendo eisdem, quod teneant secretam ipsam sectam, nec confiteantur eorum Sacerdotibus; et si eis confiteantur, tantum faciant confessionem fictam et simulatam, nec recipiant corpus Christi nisi ficte et simulate.

De peccato luxuriæ dixit Imprimis, prout supra dixit, quod eundo per mundum, et prædicando de nocte, faciunt congregationes et Synagogas. In quibus imprimis fit

Conrubit ficta.

prædicatio per ipsos Barbas, et facta prædicatione et extincta candela, de precepto ipsius Barbæ, se invicem miscent, currendo circum circa inter eos; et postmodum facta mixtura in tantum quod se non cognoscunt, et unus alterum non cognoscat, quilibet capit suam mulierem, quæ primo venit sibi ad manus, absque loquendo unus alteri verbum, donec completo opere carnis: Et postea recedunt, nec respiciunt in dicta Synagoga matrem nec filiam, neque fratrem vel sororem, nec etiam commatrem.

Extra vero dictam Synagogam faciunt conscientiam, et se abstinent a matre, filia et compatre et commatre tantum, quæ quidem Synagoga fit semel in anno.

Dicens ulterius, quod habent Cardinalem inter ipsos, quod unus

subvenit

subeunt alteri, ex quo mulieres non audent eisdem
negare; et dum dicti Barbe predicant, et sunt in partibus
jam dictis, dum volunt habere mulieres, eligunt sibi quas
volunt, dum tamen sit maritata, quibus non contradicitur.
Et dum aliquis Barba cognoscit carnaliter mulieres dictorum
Valdensium de secta predicta predicta, illud reputatur et habent
in maximum honorem.

quasi vero

Item ulterius dixit, quod de anno citati et de mense Marcii,
dictus loquens cum Barba ejus socio appellato Martino, dis=
cesserunt ab eorum domo, causa veniendi ad loca supradicta,
et predicandi ac confitendi in eisdem, ut supra; sed dictus
Barba ejus socius remansit infirmus in patria Italie, ex quo
ipse loquens venit solus, et iter suum fecit per locum —
Ripario, Sanno, et inde ad Viciam, et Sperinciam, et
venit ad patriam et montem de Pinarosio, et expost versus
Alvergnia, Clarum Montem, Ysedor Billonum et Briddum,
et inde ad urbam Juanam de Podio, et tandem venit ad locum
Belli Joci; in quo loco ipse predicavit, et fecerunt synagogam.
Et de loco Belli Joci venit Lugdunum, in quo ex ingressia
facta inter ipsum loquentem et ceteros alios Barbas, se debebant
reperire, prout et fecerunt die ultima mensis Maii proxime —
lapsi, videlicet retro et juxta Sanctum Nicesium, in diversorio
signi cervicum, in quo reperit sextem Barbas, videlicet Franciscum
de Girundono ejus socium, qui naturaliter cum eodem detinet,
Jacobum de Lauro loci de Cambro; Sebastianum de Joho
de Cambro, Andream Janani de Albiano, Bernar=
dum de Cypriano de Albiano, Paschalem de Pirho, —
Desmias de loco de Candori, qui omnes sunt de patria
Spoleti. Quilibet ad invicem congregatus habuerunt con=

ferenciam

[Margin notes:]
quomodo hic Barba [et] socio suo discesserunt [ab] eorum domibus, causa [predic]andi loca vallis Lu-ne, Sprati falati, [Val]lis Pute, Argentarie [Val]frasinerie.

de monte de — Pinarosio:

predicatione Valdensium in Bello Joco.

de diversorio [signi] Lugduni.

ferentiam de gestis et gerendis, et quilibet ipsorum loca unde veniebant, et quo ibant, et loquens ipse ibidem cum socio suo recepit dictum ffranciscum de Girandino, eius socium detentum,

Chamberiaci — dicens tamen, quod ante ipse fuerat in villa Chamberiaci solus, in qua invenit, videlicet, in hospitio clamu, qui hospes vocatur Johes Albi, duos Barbas de tali patria, videlicet Johem de prosoro de Aliano, Liberato de Tomasso de Aliano.

dicens ulterius, quod in aliquibus locorum supra declaratorum dicta secta pullulat, et quos consolavit, et dictam heresim docuit.

dicens ulterius, quod de anno proxime preterito etiam ipse fuit in civitate Vapinci, Salsse, et loco de Cafardo, ac in provincia, in quibus locis multos reperit Valdenses, locorum ffraxinoria, Argentoria et vallis pute, qui fuerant banniti a patria delphinatus, cum quibus conversatus est predicando, et ipsos consolando, et quos reperit esse bone voluntatis, tenendi eorum dictam sectam, et quod sperant habere graciam a domino nostro rege dalphino, et redire ad eorum domos et bona, et tenere semper dictam eorum sectam.

No: de Valdensibus Argenterie ffraxinerie et vallis Lorsie, sperantibus redire ad patriam, tamen sunt voluntatis in eorum erroribus perseverandi.

Deinde dictus loquens, arrestato dicto ffrancisco Barba eius socio, in supradicta civitate Lugduni, venerunt et iter suum arripuerunt apud Brossiam, sanctum Glaudium, videlicet Consllans, Aquam Bellam; et de Aqua Bella arripuerunt iter ad sanctum Johannem. De sancto Johanne arripuerunt iter ad montem de Valerio, et transierunt per Valorium Novarhiam, Bardonecchia, per Sanellos Solris, animo et intentione transeundi per locum prati fallati, sancti Martini, et Lucerne, ad confitendum et consolandum Valden, qui ibidem in dictis locis sunt, et quos, sunt circa tres aut quatuor anni, consolavit, et eorum confessiones audivit, et omnes de valle prati fallati predicti invenit in

No: de prato falato Lucerna et vicinis haereticis

bona

bona delibera^no^ et voluntate tenendi dictam sectam Valdensium, et meliori voluntate quam unquam fuerunt et continue et eisdem predicavit.

Dicens pariter, quod intendebat ascendere ad loca Frayssinerie, Vallis Pute et Argenterie, ad pariter consolandum ipsos et confitendum illos de dicta secta, sed causam detentione presenti, in qua presentialiter detinetur, premissa adimplere non potuit, ex eo quia fuerunt capti per Officiarios Dalphinales Volrij, in monte Saliris Volrij, prope collem Coste plane.

No. de Frayssineria, valle Puta et Argenteria.

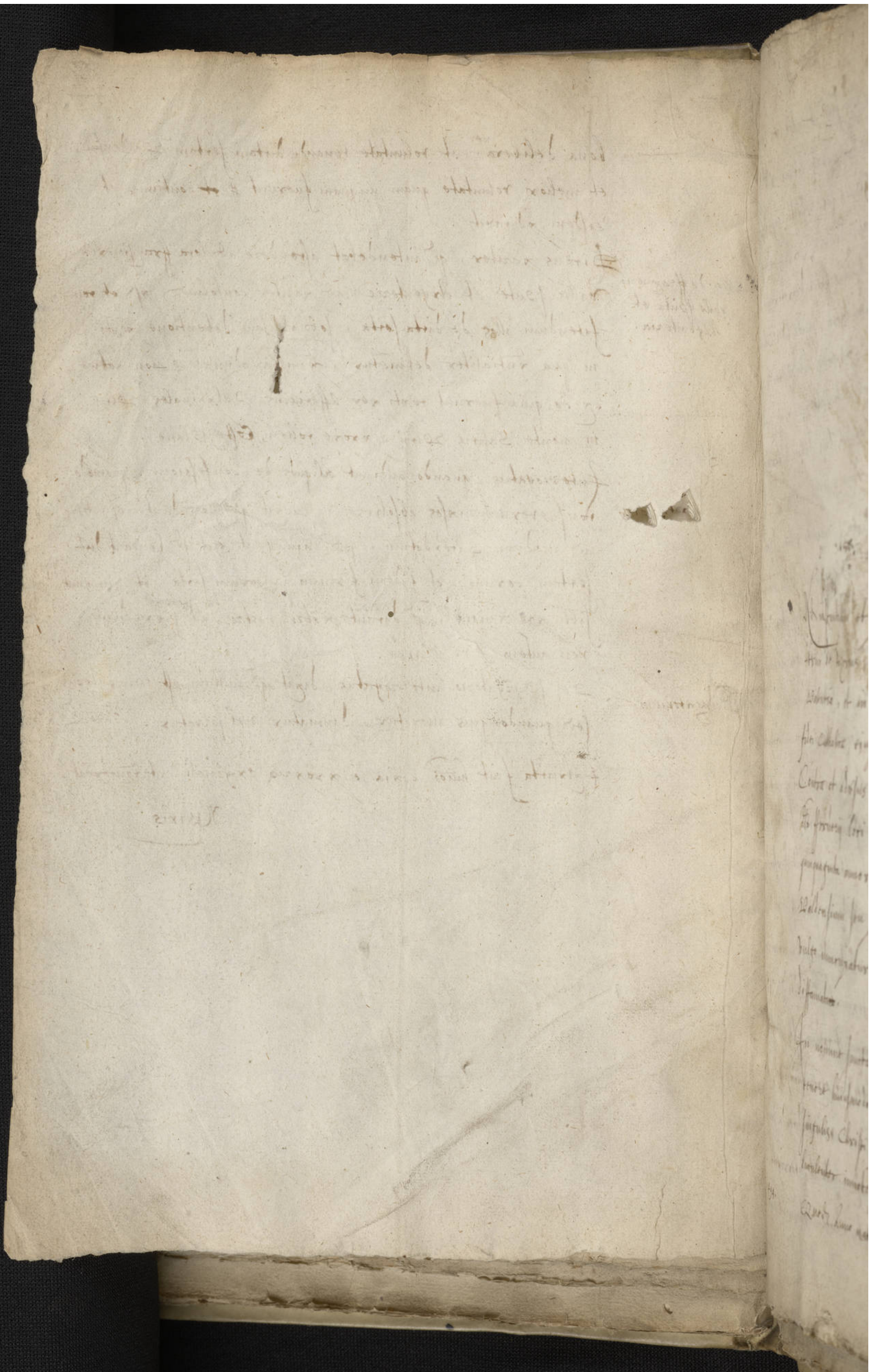
Interrogatus, quando audiunt aliques de confessione, quomodo consueverunt ipsos absolvere, dixit quod non dant absolutionem ad modum Sacerdotum, sed injungunt eis quod teneant dictam sectam eorum, et fidem firmam in eorum secta, et injungunt sibi pro penitentia, quod dicant pater noster, ut supra dixit, non autem Ave Maria.

Purgatorium

De Purgatorio interrogatus, dixit quod nullum est Purgatorium, sed quando quis moritur, damnatur vel salvatur.

Extracta fuit huiusmodi copia e propria originali, et concordat.

N. Paris

Inquisitionalis processus factus et formatus coram egregiis et circumspectis viris dominis Anthonio ffabri decretorum doctore, Canonico Ebredunensis hereticeque pravitatis in toto dalphinatu et comitatibus Viennensis, Valentinensis et diensis generali Inquisitore, a sancta sede Apostolica specialiter et immediate deputato. Et Cristofforo de Salliento etiam decretorum doctore Canonico vicario et Officiali Valencie.

Ad instantiam et prosecutionem honorandi viri dni Vallotrini de Rozorus, jurium professoris procuratorisque fiscalis Valencie, et in hac parte promotoris in favorem sanctae fidei Catholicae, ejusque officii Inquisitionis deputati.

Contra et adversus Peyronetam relictam Petri Berandi, alias ffornerii loci belli respectus Vapen diocesis, aetatis suae quinquaginta annorum vel circa, de detestandissimo haeresi Valdensium seu pauperum de Lugduno, quae in hiis partibus vulgo nuncupatur Chag mardorum, sect~~am~~ inculpat~~am~~ et diffamat~~am~~.

In nomine sanctae et individuae Trinitatis. Ex serie atque tenore huiusmodi veri publici Inquisitionalis, omnibus et singulis Christi fidelibus, tam presentibus quam inde futuris, luculenter innotescatur et in perpetuam redigatur memoriam.

1494. Quod Anno nativitatis dni millesimo quatercentesimo nonagesimo

quarto

quarto, et die Mercurii, quae fuit et intitulata extitit vicesima nona mensis Januarii, apud locum Valli despertus et in domo probi viri ~~C~~ Claudii Sur hospitis ipsius loci, et in quadam camera nova ipsius domus, Coramque egregio et circumspecto viro dno Anthonio ffabri decretorum doctore Canonico Ebredunen. Inquisitore, sancta fidei Catholicae aucte aplica deputato, cum assistencia mei Vincentii Gobandi notarii, et in hac parte conscribe. De cujus quidem dni Inquisitoris potestate constat tris aplicis in forma brevis inferius suis loco et ordine insertis.

Comparuit ibidem predicta Peyroneta relicta Petri Berrandi alias ffornerii, Valli respertus, Ebredun. diocesis, quae de mandato et aucte ejusdem domini Inquisitoris, precedentibus debitis informationibus contra, eam ad causam haeresis pauperum de Lugduno sive Valdensium, quae in hiis ptibus vulgo nuncupatur Chagnardorum, secta quae inculpata et diffamata existit, sumptis atque receptis sacrisque monitionibus generalibus, contra quoscumque dicta labe infectos, in parochia dicti loci executis, personaliter citata venit ad respondend. de fide catholica, necnon de hiis quibus est inculpata ad causam haeresis predicta. Et ibidem per memoratum dominum Inquisitorem, suo medio juramento ad sancta Dei Evangelia prestito, et ad penam periurii et criminis sibi impositi habendi pro integraliter confessato, ac excommunicationis, et viginti quinque ducatorum auri, de veritate dicenda super hiis, quibus interrogabitur examinata et interrogata. Quae quidem Peyroneta predicta, volens (ut dixit)

mandatis

mandatis et preceptis justitiæ obtemperare atque parere, parata se obtulit omnem, quam super hijs quibus interrogabitur sciverit, veritatem dicere et deponere. Et licet sit fœmina simplex et ignara, ac ingenio grossa, tamen dixit vixisse toto tempore vitæ suæ sed instar et modum fidelium christianorum, et sanctæ Romanæ Ecclesiæ traditionem, adeo quod non credidit unquam a vera fide catholica deviasse nec aberrasse, nec per ea quæque dixit deviare seu aberrare intendit, de quo fuit solempniter protestata

Et prelibatus dominus Inquisitor, non obstantibus excusationibus supra per dictam Peyronetam deductis et allegatis, ex sui officij incumbentia, etiam propter notoriam diffamationem dictæ Peyronetæ, prout latius ex tenore dictarum secretarum informationum colligitur, ideo ipsam duxit examinandam et interrogandam per modum infra scriptum.

Et primo fuit prenominata Peyroneta in hac parte delata per prelibatum dominum Inquisitorem. Interrogata et examinata qua de causa seu ad quid venit dicta Peyroneta coram eodem domino Inquisitore, dixit et respondit quod ex eo quia fuit citata, et adiornata personaliter coram eodem domino Inquisitore comparitura, pro respondendo de fide catholica, aut se excusando super inquisitione hæresis sectæ Waldensium seu alias Chagnardorum nuncupatæ, contra eam ut asseritur formata.

Interrogata quid est dicta hæresis sive secta Waldensium sive Chagnardorum, dixit et respondit nescire, neque scire velle quod sit

In

Interrogata an ullo unquam tempore viderit seu cognoverit nonnullos dicte heresis sive secte magistros seu predicatores, qui discurrere solent per rura et loca campestria, omnino de domo ad domum faciendo predicationes clandestinas. Dixit et respondit quod non, nec scit quod dicantur dicti predicatores.

Interrogata an ullo unquam tempore audiverit aliquas predicationes sive documenta ab aliquibus hominibus secrete predicantibus, presertim horis nocturnis. Dixit et respondit quod non.

Interrogata si sciat se esse de secta que vulgo nuncupatur Chagnardorum diffamatam et inculpatam, dixit et respondit quod non, nec posse super hoc prout credit inculpari seu diffamari legitimo titulo aut ratione aliqua.

Interrogata an unquam fuerit requisita aut instigata per quospiam de tenendo sectam ipsam aut aliam quamcunque. Dixit et respondit quod non.

Interrogata an sciat aliquos de loco predicto Belli respectus fore et esse de secta predicta Chagnardorum, dixit et respondit quod non.

Interrogata an ipsa Perroneta sit de secta predicta Chagnardorum, aut alio unquam ipsam sectam tenuerit, sive in ea structa fuerit. Dixit et respondit quod non est nec unquam fuit de secta ipsa, nec esse nec fuisse vult.

Interrogata an velit stare depositionibus testium fide dignorum ubi dicant eam esse de dicta secta. Dixit et respondit quod ita, dum tamen non sint sibi suspecti aut inimici.

Interrogata an habeat aliquos inimicos de quibus dubitare

posset

posset aliquid contra eam dicere velle contra veritatem, dixit et respondit se nescire.

Amplius non fuit interrogata nec examinata, sed audita ipsius Peyronete responsione per praedictum dominum Inquisitorem. quia secundum mentem et tenorem informationum contra eandem ad causam haeresis praedicta sumptarum, eidem domino Inquisitori visum fuit, ipsam Peyronetam minus sufficienter super premissis respondisse, veritatemque nullatenus dixisse. Ideo volens latius cum ea inquirere, ordinavit ipsam duci apud carceres Episcopales Valentiae, et ibidem tute custodiri et detineri, donec sufficientius de hijs quibus ex tenore dictarum Informationum reperietur culpabilis, responderit.

Demum vero anno quo supra et die Veneris, quae fuit et intitulata extitit ultima mensis Januarij, apud Valen et palatio Episcopali eiusdem videlicet in camera residentie praelibati dni Inquisitoris, ac coram eodem existens et personaliter constituta praenominata Peyroneta, mandato eiusdem dni Inquisitoris infra carceres Episcopales detenta. — Quae (ut dixit) attendens et considerans exhortationes sibi novissime factas, de dicendo veritatem super interrogatorijs tangentibus sectam praedictam, promittendo sibi gratiam et misericordiam si id faceret. Ideo meliori et salubriori uti volens consilio, non obstantibus periurijs et alijs variationibus per eam superius in respondendo commissis, confidendo ad plenum de benignitate ipsius dni Inquisitoris, paratam se obtulit omnem veritatem,

quam

quam super meritis ipsius secte sciverit dicere et sponte confiteri, ac suam exonerare conscientiam. Rogando sibi indulgeri et parceri ratione periurii et de vacillationibus predictis, et inde suam depositionem sive confessionem benigniter admitti, erroresque suos, si quos habeat, charitative et gratiose corrigi, submittendo se misericordiae et ordinationi sanctae matris Ecclesiae.

Et prelibatus dominus Inquisitor, recepto ab ipsa Perronota corporali iuramento, de veritate dicenda prestito, impositaque sibi pena periurii et rigorosae sibi fiendae iustitiae casu quo quicquam de ipsa veritate maliciose occultaverit, ad ipsius examen processit, in hunc qui sequitur modum infrascriptum.

a 25. annis.

Inprimis enim dixit et sponte confessa est, quod dudum sunt viginti quinque anni elapsi vel circa, quibus venerunt ad domum quondam Petri Fornery sui mariti duo homines extranei, induti vestibus grisei coloris, qui, ut sibi visum fuit, loquebantur lingua Italica sive Lumbardiae. Quos predictus eius maritus receperat in dicta sua domo, amore Dei. Tandem ipsis ibidem existentibus, hora nocturna post cenam,

nota substancia predicationum.

unus ipsorum legere cepit unum parvum librum, quem secum deferebat, dicendo in eodem descripta fuisse Evangelia, et precepta legis, quae ibidem dicebat se explicare et declarare velle, in presentia omnium ibidem circumstantium; quia dicebat se fore missum ex parte Dei, ad reformandum fidem catholicam, eundo per mundum ad instar Apostolorum pro predicando bonis et simplicibus gentibus, de modo et forma serviendi Deo et vivendi secundum eius mandata.

Et inter

Et inter caetera dicebant, quod nemo alteri facere debet id, quod sibi fieri nollet.

Deus adorandus. — Item q^d solus Deus erat colendus, adorandus et deprecandus, quia ipse solus est qui nos potest juvare.

de non jurando. — Item q^d jurare pro quavis occasione vel causa Deum, pro vero vel mendacio, aut aliud quodcunque facere juramentum, ubi poneretur ista loquutio (per) erat magnum peccatum.

Ergo falsum q^d de promiscuo concubitu alijs imponunt. — Item q^d Sacramentum matrimonij debebat fideliter et firmiter custodiri

Item q^d bona opera quae fiunt ante mortem hominis plus prosunt, quam ea quae fiunt post mortem.

Sancti. — Item q^d sancti nec sanctae non erant ~~colendi~~ deprecandi in nostrum auxilium, quia non poterant nos in aliquo juvare, nisi solus Deus.

de festis aliquibus non colendis. — Item q^d dies dominicales super omnia alia festa debebant solenniter coli, alia vero festa dicebant fuisse per Ecclesiam inventa, quae non erant de necessitate colenda, imo poterit aliquid operari in ~~omnibus~~ eisdem, exceptis festivitatibus Apostolorum, et alijs majoribus quas non exprimebant.

de mala vita Sacerdotum. — Item q^d viri Ecclesiastici nimias habebant et possidebant divitias, atque bona ultra quam oportebat, ob quod multa mala faciebant, quorum aliqui causantibus eorum superfluitatibus et bonorum abundantijs, erant faeneratores, usurarij, superbi et avaritia pleni, alij vero nimis lubriciter et inhoneste vivebant, tenendo meretrices in domibus suis palam et publice. sic malum exemplum ostendendo in populo.

Nota ut deprehendant mendacium de promiscuo concubitu.

Item

de potate Sacerdotu.

Item qd dicti Sacerdotes eorum, causante mala vita, non habebant majorem potestatem majorem absolvendi quam habebant ipsi predicatores sive hujus secte magistri; imo ipsi magistri sive predicatores, licet essent Laici, habebant tantam potestatem, quantam ipsi Sacerdotes.

de non potate pape.

Item qd summus Pontifex, ex quo non observabat sanctitatem quam debebat observare, non habebat aliquam potestatem. — dicendo de eodem in hec verba, Autant vroys et autant malvays es lo papa romo neguyun autre, et per so non s'ages de puissance.

Item qd in alio mundo nullum erat purgatorium, dicendo qd quando quis moritur, ejus anima tendit ad paradisum illico et incontinenter, dummodo bene et juste vixerit, si vero male ad infernum.

vanum orare pro mortuis.

Item et subsequenter qd frustra fiebant deprecationes, Cantaria et alia suffragia pro animabus defunctorum, nihilque valebat id qd faciebant Sacerdotes, eundo per Cimiterium, aspergendo aquam benedictam super sepulturas mortuorum, dicendo Kyrie leyson pro leyson etc.

de aqua bndicta.

Item qd deus in initio mundi omnes aquas benedixerat, et omnia alia quae fecerat, propter qd non erat necesse iterato aquam benedicere per Sacerdotes, quae etiam nihil plus valebat quam alia aqua.

Item qd prenominati Sacerdotes ex semetipsis invenerant seu repererant, qd in alio mundo erat purgatorium, ad effectum ut faciendo Cantaria et deprecationes pro defunctis, majora sibi acquirant bona, ex quibus eorum malam vitam sustinerent

Item qd

potius dand pau- / peribq, qm in Ecclia / offerend.

Item qd melius et magis meritorium erat dare eleemosynam alicui pauperi infirmo aut leproso, quam offerre in Ecclia Sacerdotibus pdictis, qui erant nimis abundantes bonis.

Item et qd ita bonum et utile erat orare Deum in domo aut alibi, sicut in Ecclia, quia Deus ubiqz est.

de Sanctis

Item qd sancti nec Sanctæ, quamvis ppter eorum benemerita essent in paradiso collocati, non habebant potestatem nos in aliquo juvandi, et ideo non debebant deprecari in nostrum auxilium.

Item qd in vanum erat recurrere ad imagines sanctoru et sanctarum, orando coram ipsis, quia nullam habebant virtutem, cum non essent nisi res materiales et picturæ facta in parietibus.

de romipetagijs.

Item ppterea nihil prodesse poterat facere peregrinationes et romipetagia, ad orand coram imaginibus sanctorum et sanctarum, cum nihil possint in nostrum auxilium, ut pdictum est.

de jejunio.

Item qd non erat necesse jejunare aliquas alias vigilias, quam festivitatum Paschæ, Pentecostes, Nativitatis et aliarum magnarum festivitatum dominicalium, et potissime diebus veneris erat etiam jejunand.

unde pcesserunt / ipsi hæretici

Item qd ipsi pdicatores sive magistri huius sectæ, et Sacerdotes seu viri Ecclici olim solebant esse unius et ejusdem legis et ordinis. Sed cum, ipsi viri Ecclici voluerint insequi avaritiam et vanitates huius mundi, et ipsi pdicatores in pristina paupertate manere voluerunt, ideo fuit facta inter eos divisio, et effecti fuerunt inimici; adeo qd

cum

rum numerus ipsorum predicatorum et aliorum hominum
justorum huiusmodi sectam tenentium adhuc esset parvus atque
rarus, ideo eis erat necesse incedere occulte, sicut facie
-bant Christus et eius Apostoli, quia nisi ipsi predicatores
ambularent caute et secrete, dubitabant ab aliis offendi et
male tractari.

Interrogata de nominibus ipsorum hominum sive predicatorum
talia predicantium, dixit et respondit nescivisse eorum nomina.

Interrogata an propter ea que dicebant non esse orandum
pro defunctis distulerit et obmiserit portare oblationes, seu
offerre in ecclesia pro ipsis defunctis, dixit et respondit quod
nota quod omisit facere oblationes. multotiens fecit oblationes in ecclesia, quas non fecisset, nisi
dubitasset quod aliqui male presumpsissent de ea, et quod sibi impro=
peraretur quod esset chagaarda.

Interrogata quis dedit sibi noticiam dictorum predicatorum
sive magistrorum, seu alio quomodo introducta fuit ad conver
sandum cum eis, dixit et deposuit, verum esse quod olim -
ipsa loquente existente cum Telmono Paschalis quondam dicti
loci Belli respectus, quadam die de qua non recolit, et
ipsis ad invicem de multis rebus conferentibus, descenderunt
in propositum de modo vivendi secundum mandatum dei. Et
inter cetera alia verba inter eos tunc habita, prenominatus
quomodo vocata sit, [illegible] verba Telmonus Pascalis dixit sibi loquenti hec verba vel eis similia,
vz, al vos vous james aubi parlar dung plen punt de -
mond que si non era. tout lo monde faria a fin. Que quidem
loquens sibi respondit, quod ita, vz, cuidam domino Andree
de loco Pisencani [?] Capellano olim vicario ipsius -
loci belli respectus, qui quadam die cum psalmarium [?] predicando
in ipso

in ipso loco belli respondens dicebat similia verba, videlicet: les buy plen
punys de gent que soffen tot lo mond. et si aquella gent era
tot lo monde saria a fin. Quo tunc prenominatus Colmonus
Pascalis replicavit in hec verba, Et daquelles gens vos parle
ren. dicendo sibi, quod si contingeret ipsas gentes venire
ad eius domum, quod audacter loqueretur cum eis, et
eorum documenta auscultaret, quoniam melius exinde se haberet.
Tamen dixit quod dictus Colmonus dubitabat ipsam, ne clarai
premissa panderet seu detegeret, ut moris est mulierum superfluo
loqui, ideo sibi fecit fieri iuramentum super literis, de non
dicendo aut manifestando alicui quidquam de premissis, prout et
ipsa loquens fecit. Et ex post ipsa loquens fuit inclinata
et afferta videre dictas gentes prout fecit, ut supra.

Interrogata si viderit dictos magistros sive predicatores, de
quibus superius, ultra vicem preditam. Dixit et respondit
quod a supradicto tempore, viginti quinque annorum citra, vidit
diversis vicibus, de quarum numero dixit se non posse bene
recordari, tamen estimatione sua credit eos vidisse in
universo novem aut decem vicibus, inclusa prima vice supius
declarata.

vidit eos novem aut decem vicibus.

Interrogata an qualibet vice qua eos vidit audiverit similia
documenta, modo et forma quibus supius declaravit. Dixit
et respondit quod ita.

Item de dictis novem vel decem vicibus, quibus dictos magistros
predicatores vidit et audivit, dixit ipsa loquens, quod fuit
aliquoties in domo prenominati Colmoni Pascalis et Guillelmi
Pascalis, ubi ipsi predicatores fuerunt et fecerunt eorum —

predicationes

predicationes modo premisso, presentibus omnibus illis de eadem domo, vz. dicto Colmono et Guillermo Pascalis, de nominibus autem aliorum presentium dixit se non recordari.
Item similiter dixit eos vidisse in domo Petri Garnerij ejusdem loci certis vicibus, de quibus nec de tempore non potest recordari, ubi etiam fuerunt factae predicationes predictae, presentibus eodem Petro Garnerij, et alijs de eadem domo, quorum nomina ignorat.
Interrogata si aliqui alij circumvicinij interfuerunt in predictis predicationibus factis in domibus eorundem Paschalorum et Petri Garnerij, dixit quod non, quantum sibi potest recordari.
Interrogata an sciat quantis vicibus dicti predicatores fuerunt in domo sua, sive sui quondam mariti, dixit et respondit juxta estimationem suam quod fuerunt in dicta ejus domo quatuor aut quinque vicibus, et ibidem predicationes assuetas fecerunt.
Interrogata qui sunt illi qui erant presentes et audientes in dictis predicationibus factis in domo predicta, dixit et respondit quod Petrus Berandi alias Fornerij ejusdem quondam maritus, dum vivebat, necnon aliquoties ibidem veniebant Johannes Brodonje, et aliquando Colmonus Pascalis quondam, et Guillermus Pascalis, ac Petrus Garnerij, seu eorum alter alterius vicib[us], et aliquoties duo vel tres eorum simul.
Interrogata si unquam confessa fuerit peccata sua alicui ex dictis predicatoribus sive magistris, dixit et respondit quod singulis vicibus, quibus ipsi predicatores fuerunt in domo sui

qui erant presentes

quondam

Confessio. singulis vicibus confessa est peccata sua et sic 4or aut 5e vicibus

quondam mariti, ipsa confessa est peccata sua alteri ex eis, genibus flexis, ac si fuisset coram suo proprio Sacerdote, et inde facta confessione ipsam absolvebat, manum ad caput imponendo more Sacerdotum.

Interrogata quam penitentiam sibi imponebant predicti predicatores sive magistri pro peccatis confessatis, dixit et respondit quod diceret frequenter pater noster, et hoc tantum quantum posset, et quod ieiunaret aliquibus diebus Veneris, et faceret aliquas eleemosynas secundum suam facultatem.

Interrogata quot vicibus confessa est dictis predicatoribus, dixit quod tantis vicibus quantis fuerunt in dicta eorum domo, videlicet quatuor aut quinque vicibus, prout supra dictum est.

Non confessa est de premissis curato suo.

Interrogata an confessa fuerit capellano suo vidisse et cognovisse predictos magistros sive predicatores, eorumque predicationes audivisse. Dixit et respondit quod non, quia non credebat male agere.

credidit et fidem dedit.

Interrogata si crediderit vel aliter dederit fidem supradictis predicatoribus sive magistris, et eorum documentis et doctrinae, dixit et sponte confessa est, quod tanquam mulier insipiens et innocens ac facilis ad decipiendum, credidit et dedit fidem eisdem predicatoribus, et eorum doctrinis sive documentis, credendo bene et salubriter agere, nec putabat propterea errare in aliquo. Veruntamen ubi videatur aut cognoscatur ipsam in aliquo aberrasse, se submisit benigne correctioni sanctae matris Ecclesiae, et eorundem Dominorum, Inquisitorum et Officialis, petendo de omnibus in quibus potuit hactenus in premissis errare

veniam

veniam et misericordiam sibi impartiri.

Memoratus enim dominus Inquisitor, audita confessione predictae Peyronetae, volens super eadem deliberare, necnon cum eadem latius inquirere super premissis, terminum statuit et assignavit eidem Peyronetae ad latius deponendum et declarandum super premissis, et alias audiendum deliberationem ejusdem domini Inquisitoris, hinc ad diem crastinam circa horam meridiei; et interim ordinavit eam stare sub predicta carcerum custodia.

Crastina autem die supra novissime per prelibatum dominum Inquisitorem pro termino in causa huiusmodi assignata, quae fuit intitulata Sabbathi prima mensis ffebruarij, in camera superius mentionata, et coram prememorato domino Inquisitore venit et comparuit supranominata Peyroneta, ibidem per carcerarium Episcopalem, de mandato prefati domini Inquisitoris, ad actum huiusmodi a carceribus ipsis educta; petens et humiliter requirens, se a dictis carceribus relaxari, paratam se offerendo facere quae debebit, necnon latius respondere super omnibus quibus interrogabitur. Et dominus Inquisitor prefatus, visa ipsius loquentis superius facta confessione, ad majorem veritatis corroborantiam duxit, eandem super eadem et omnibus in ea contentis examinandam et repetendam, vigore juramenti per eam supra prestiti, ac sub pena qua supra. Quae quidem Peyroneta delata, audito tenore jam dictae suae confessionis, sibi per me Notarium infrascriptum, de verbo ad verbum in vulgari sermone recitatis et declaratis, ac per eam ut dixit integraliter intellectis, dixit, deposuit, et sponte confessa est, ea omnia et singula in jam dicta ipsius depositione et confessione

reddendo

reddendo singula singulis, contenta et descripta fore et esse
vera, et veritati consona, eisdemque tanquam recte et legitime
dictis et confessatis persistit, pro quibus omnibus et singulis
se submisit misericordie sancte matris Ecclesie, et jam dictorum
dominorum Inquisitoris et Officialis, petendo et requirendo
se a carceribus, quibus pro premissis detinetur, relaxari.
Et preterea addendo predicte sue confessioni, dixit, audivisse
a supradictis predicatoribus sive magistris predicantibus, quod Sacer=
dotes recipientes pecunias pro missis celebrandis, comparabantur
Jude qui vendidit Christum propter pecuniam, et illi qui dabant
ipsas pecunias dictis sacerdotibus occasione ipsarum missarum,
comparabantur Judeis, qui Christum emerant pecuniis.

pecunia pro missis

quod accipientes pecunias pro missa

Item addendo dixit et confessa est, quod predicti predicatores
dum recedebant a domo sua, aliquotiens dabant sibi certam
quantitatem acuum, sive agulhes. et ejus quondam maritus
dum vivebat, dabat eis pecunias pro pena ipsorum.

Interrogata quantum dabat eis dictus ejus quondam maritus pro
dicta eorum pena, dixit nescire, quia non vidit numerari.

Interrogata qui sunt illi de dicta ejus domo, qui dictos homines
sive predicatores viderunt, et audiverunt eorum predicationes.
dixit quod Francesia ejusdem loquentis filia, et Simon Arti
maritus ipsius Francesie.

Interrogata si fuerit unquam in loco de Barcillonia, ubi dictos
magistros predicatores audiverit predicantes. dixit et respondit
verum esse, et sibi recordari, quod olim sunt decem anni
elapsi, vel circa, quibus Petrus Fornerii ejus quondam vir,
ac ipsa loquens accesserunt apud dictum locum Barcillonie

ad

ad visitandum ffabrenses ipsius loci, quia erant et adhuc sunt
affines ejus; et visitando steterunt ibid. uno vel duobus diebus,
quo interim ipsa loquens, et predictus ejus maritus quondam, quadam
vespere iverunt de domo Johannis ffabri, ubi erant hospitati,
ad domum Moneti ffabri fratris ipsius Johannis, pro
eundem Monetum visitando. Tandem dum intrassent domum
ipsius Moneti, reperierunt ibid. duos ex predicatoribus sive
magistris predictis, qui ibid., ante dicto Moneto et ejus familia,
predicabant. Et videns dictus Monetus ipsam loquentem et
ejus virum ibid. ex inrogitato intrasse et advenisse, fuit valde
tristatus atque iratus de adventu ipsorum conjugum, ad causam
dictorum predicatorum ibid. secreto predicantium. Et videntes
ipsa loquens et dictus ejus quondam vir, eundem Monetum
esse ita iratum et male contentum propter adventum ipsorum,
post modicum temporis ab ipsa domo recesserunt.
Interrogata quid sibi dixerunt supradicti duo predicatores. Dixit
quod nihil.
Interrogata si propter adventum suum et sui viri dicti predicatores
desierunt predicare. Dixit quod non.
Interrogata si an ipsa et ejus vir tunc cognoverunt dictos
predicatores esse de consortio et conspiratione ipsorum, dixit
et respondit quod in verbis suis cognovit eos esse de illis.
Interrogata si unquam alias viderat dictos duos homines sive
predicatores in domo sua de Belli respectu. Dixit non posse
recordari.
Interrogata quid dicebant dicti predicatores in eorum predicationibus
dixit non posse bene recordari, quia parvum steterunt ibid., propter
turbationem predicti Moneti.

Interro=

Interrogata an dicti praedicatores eo tunc iverint ad domum
supradicti Johannis ffabri. Dixit quod non.
Amplius non fuit eo tunc interrogata. Tamen praelibatus Dominus
Inquisitor certis motus respectibus, etiam ut dictae mulieri
parcatur laboribus et expensis, recepto prius ab eadem jura=
=mento, per eam ad sancta Dei Evangelia praestito, de se repraesen=
tando totiens quotiens vocabitur, impositaque sibi poena haereticis
relapsis a jure indicta, casu quo comparere obmiserit, eandem
a carceribus praedictis, quibus ob causam huiusmodi detinebatur,
duxit et jussit relaxandam, usque ad primam deliberationem,
sive novum mandatum.

Sursum vero anno quo superius, et die dominica Ramispalmarum
computata, vicesima tertia mensis Martij, apud locum praedictum
Belli respectus, et coram nobisque Henrico Diloci Capellano et
Vincentio Gobaudi notarijs publicis, et causa huiusmodi scribis,
ac in hac parte commissis, per egregium et circumspectum
virum Dominum Christoforum de Sallento, decretorum doctorem,
vicariumque et officialem Valen., vivae vocis oraculo expresse
deputatis. Et ibidem infra domum Claustralem ipsius loci vocata
supradicta Peronseta, et ea in curia nostra personaliter
constituta, ipsam, iuxta nobis commissa, de et super omnibus
et singulis per eam pridem superius dictis et confessatis,
eis omnibus prius lectis, et in lingua vulgarica et laica
de verbo ad verbum recitatis et declaratis, duximus repe=
=tendam et reexaminandam. Quibus omnibus et singulis
per eam (ut dixit) ad plenum receptis. Eius medio jura=
=mento ad sancta Dei Evangelia praestito, impositaque sibi
poena qua supra, videlicet, quae de jure haereticis relapsis debetur,

de

de dicenda veritate dicta Peyroneta dixit et sponte confessa est, ea omnia et singula supra per eam dicta, deposita et confessata, fore et esse vera et veritati consona, prout et quemadmodum scripta sunt supra, eisque omnibus et singulis tanquam certo et legitimo confessatis atque depositis, persistit petens continuo veniam et misericordiam. Actum ubi supra presente ven[li] viro dno Guillmo Blanchardi, vicario dicti loci. Quibus sic gestis, dicta Peyroneta, virtute juramenti per eam sepius sepissime prestiti, ac sub penis quibus supra, promisit se representare coram prelibato dno Inquisitore, ac domino Officiali, totiens quotiens vocabitur ex parte eorumdem.

Processum sive acta predicta sumpsi et recepi ego Notarius subsignatus.

Gobandi.

1494.

Proces contre Peyronete relaissee de Pierre Berand de Valence digne d'estre veu.

vis 3°

Jesus Mariæ filius.

Contra Peyronetam delicta cujusdam Petri Berandi, alias Fornerii, loci Belli, repertus A Valence l'an 1444.
Existimo fideliter scriptas responsiones.

Icy se voit come on recevoit en bref les responses & puis on les estendoit a plaisir.

Ista Peyroneta citata venit, et tandem medio juramento omnia negavit, tandem jussa mitti in carcerem, et missa, omnia sponte confessa est, viz. quod a xxv. annis eos vidit et cognovit, eorum predicationes audivit, de non jurando per deum. De festis aliquibus non colendis. De non potestate Sacerdotum, et Papæ. De purgatorio. Et vanum orare pro mortuis. De aqua benedicta. De dando potius eleemosynam pauperibus quam in Ecclesia offerendo. De Sanctis, quod non habeant potestatem nos juvandi. De cimiteriis. De jejunio. Et unum ortum habuerit secta. Et quomodo oblatione desint facere. Quomodo vidit eos novem aut decem vicibus, et quatuor vicibus eisdem confessa est peccata sua, nec unquam confessa est curato suo. Eis credidit et fidem dedit. Misericordiam petiit, et recepta fuit +

N°. 10.

Procès contre Perronete Rotaigere de pierre berand de valence digne d'estre veu.

1497 &
1501

Il conste par la prive translation ... l. 12. q. c'est Arche-vesque St Rostain qui succede a Jean l'an 1497.

Est a presupposer q l'an Mil iiij^c iiij^{xx} & dixsept apres ma translation de Siejes a Ambrun me delibray visiter ma diocese d'Ambrun, & en icelle visitant arrivis en une Parroisse nommee Chancelat la plus prouchaine de la Froissiniere, en laquelle vint a moy un nommé Fazion Gay, me requerant au nom dud. lieu de la Froissiniere q ie allasse visiter leurd. lieu & Parroisse, Auquel respondis q tresvolontiers y fusse allé, s'il ne fut ce q les Commissaires Apostoliques y avoient besoigné, & q in consulto pontifice authoritate cuius avoient esté excommuniez, privez des Sacremens, declarez heretiques, relaps, bannis, & remis au bras seculier, comme il estoit notoire & publie n'y pouvoye rien besoigner; Mais q quand nre S. St Pere le Pape Laxaret mihi manus & qu'il me constiroit de leur Absolution q tres-volontiers yroye les visiter & faire mon devoir comme es autres Lieux de ma diocese. En protestant q par moy ne tenoit a les visiter /

Et adonc repliqua led. Fazion Gay, q nonobstant q ainsi q i'avoie dit qu'ils fussent esté excommuniez, prononcez heretiques declarez relaps & remis au bras seculier: toutesfois par l'authorité Apostolique intervenant le consentement & bon plaisir du Roy, ils avoyent esté tous Absouls, comme constoit par lettres Patentes sur ce passées, demandant de rechef estre par moy visitez /

Et alors assignay terme de quinze iours a fere foy de leurd. Absolution generale, me paroffrant de les visiter comme dessus. Lequel Fazion Gay me respondit q dedans ce petit terme de quinze iours ne pouvoit avoir les Lettres qui estoient es mains de leur Soliciteur estant en la Cort du Roy pour les interiner. Mais me demanda tres instamment le terme de six moys, lequel luy donna alias per verbum interim, En me offrant tousiours comme dessus toutes les fois q pourroye Juridiquement les visiter q volontiers le feroye, Protestant devant Dieu & le monde q par moy non est qu'ils ne soyent visitez Quinmodo Il me appareisse de leurs lres Absolutoires par eulx obtenues & en vertu desd. lres dans led. terme Je les visiteroys, mais a moy n'en firent point de foy /

Rostain Archevesque d'Ambrun de fere Vaudois au pape

Or depuis ie manday devers nre S. St Pere le Pape un Maistre en Theologie nommé frere Jean Columbi, & escrivis a sa Sainteté pareillement au College des Cardinaulx, & a aucun d'eulx a qui avoye conoissance, particulierement les advertissant de ce qui avoit esté besoigné sur les affaires de lad. Froissiniere par les Juges Apostoliques & ordinaires bien au long, avec instructions aud. frere Columbi. En leur supliant q leur plaisir fust pourvoir aud. Affaires ainsi q par le mieux y

1497
No. 11.

+

N'a responce de Rome

Charles 7. mourut environ l'an 1461

Ceux de froissiniere a paris pour se guarentir contre leurs persecuteurs

adviseroient. Mais iamais non peu avoir sur ce aucune responce.
Et depuis advenant le deceds du feu Roy Charles de bonne memoire dernier trespassé, le Roy qui est a present m'escrivit que ie vinsse a son Sacre, ainsi que ie fis, et moy estant a Paris a son nouvel advenement entendis comment aucuns de la froissiniere y estoient, et faisant grand sollicitation de leur affaire dont fus meu ~~mandé~~ de parler au Roy, qui fut aux Cordeliers a Paris, & luy suppliay qu'il luy pleust que quand Requestes luy seroient baillées sur ces affaires qu'il me fist appeller, ce qu'il m'accorda. Pareillement fis semblable Requeste a Mr le Chancelier qui aussi me fut accordée. Et apres aucuns iours le Roy eut une requeste & une autre Mr le Chancelier par lesdits Solliciteurs de la froissiniere, dont lesdits Seigneurs records de mes prieres me renvoyerent leurs requestes par un Conseiller nommé Mr Benoist Adam, lequel me notifia comment le Roy avoit remis ceste matiere a Mr le Chancelier & a son Conseil, & que monseigneur le Chancelier me mandoit que lendemain au matin ie me trouvasse au Conseil pour respondre desdites affaires, ce que ie fis, & trouva Mr le Chancelier fort occupé a la Chancellerie, a cause du nouvel advenement du Roy, lequel merciay de ce qu'il luy avoit pleu se souvenir de moy, & m'envoyer lesdites requestes. Et pource que leurs requestes faisoient mention de leur faire restituer leurs biens, surquoy non avoye a respondre Je dis a Mr le Chancelier que a Paris estoient Messieurs les Presidens & Mr Jean Rabot Conseiller de Grenoble, que son plaisir fust les appeller a respondre sur cet Article, & monseigneur le Chancelier me respondit que n'avoit que faire a eulx, mais que tant seulement ie respondisse sur l'administration des Sacremens, & autres choses spirituelles ~~[illegible]~~ contenues en leurs requestes & sur ce appella Messieurs Philippe Baudo & Charles de la Vernade qui me menassent ~~[illegible]~~ au Conseil ou estoient Mr de Laxon, Mr le Juge Mage de Provence Mre Charles des Gros Messieurs de Bautsa & plusieurs autres ~~Juges du~~ du grand Conseil en bon nombre, pour expedier lesdites Affaires.
Et alors repliquay a monseigneur le Chancelier que ceste affaire estoit grande, & touchoit la foy, & qu'il luy pleust d'estre present, & si par lors estoit fort occupé qu'il assignast a un aultre iour qu'il fut plus de loisir, & il me respondit qu'il n'y pouvoit y estre, ne savoir le iour qu'il seroit de loisir pour y estre, pour les grandes occupations du nouvel advenement du Roy, mais que ie m'en allasse audit Conseil, la ou ie trouveroye bon nombre de gens pour me ouyr & expedier lesdites Affaires. Ainsi que ie fis avec lesdits Seigneurs Conseillers Baudo & de la Vernade.

Et quand

Et quand fus entré aud. Conseil les susd. s.rs Bando & de la Vernade, dirent comment M.r le Chancelier les ~~[illegible]~~ envoyoit là pour ouyr & expedier en cet Aff.re, & lors ie commençay à narrer le contenu desd. req.tes & comment ie avoys mandé a n.re S.t pere le pape, pour consulter come dessus est dit, & q si l'empeschem.t qui estoit, tant de l'authorité Ap.lique q Royale ne fust, mon intention estoit d'appeller tous prelats ou leurs Vicaires ou Officiaulx & autres Clercs, tant en droit qu'en Theologie de ma Province, & encores d'aucuns d'ailleurs pour consulter la façon de proceder & mettre fin en cet Aff.re. Et q encores quand il plairoit au Roy & a son Conseil escrire a n.re d. S.t pere le pape de ainsi le faire, je me offrois le faire a mes despens, & au lieu d'Ambrun, & q autrem.t sans authorité Ap.lique par laquelle y avoit esté procedé par excommunion & privaon des Sacrem.ts ainsi q dessusd. est, n'y pouvoye ny devoye proceder. Et là si trouverent les procureurs & solliciteurs de lad. Froissiniere, lesquels instoyent qu'il me feust fait Commandem.t de leur faire administrer les Sacrem.s & restituer les Ornem.s & Joyaulx de leur Eglise, & q de moy ne se rancuroyent, sinon de ce q avoye visité toute ma diocese, sinon q eulx, & qui me fut fait Commandem.t de les visiter. Et pour mon excusation produis un Instrument public, contenant la responce pourquoy ne les avois visitez, & alors fut ordonné q nous saillissions hors dud. Conseil, comme fismes/

Et apres une piece fusmes rappellez, ou feust plus amplem.t par eulx, leur procureur & moy debatu ced. Aff.re. Et apres fut dit & ordonné par Arrest dud. grand Conseil, en presence des parties, que ie ne pouvoye ne devoye besoigner autrem.t q ~~q~~ je avoye fait, & q avoye besoigné come bon & vray Pasteur, & q ne si feroit autre chose, iusques a ce q le Roy escriroit a n.re S.t pere le pape, pour avoir Commiss.re Ap.lique joinct avec moy come Ordinaire, pour mettre fin & donner expedition en cet Aff.re/

Confesseur deputé — En suivant la deliberaon & Arrest dud. Conseil y a esté procedé, en tant q M.rs le Confess.r & Official d'Orleans ont esté deputez, joinct moy come Ordinaire a y proceder/

Et d'aventure quand lad. Commission Ap.lique fut portée ie me trouvis a Lyon, ou ie allis devers M.r le Confess.r à son logis des Carmes où il estoit, qui me tint terribles termes, lesquels me deporte de dire pour le present/

Arrivée a ~~Amb~~ Ambrun les Informateurs du n.° 1. p. 16. avec celles dont s'agist Icy

Puis apres l'an Mil cinq cens & vin, & le xxiij de Jullet arriverent a la Cité d'Ambrun Messrs le Confessr & Official de Orleans, & m'envoyerent un Chevauchier d'Escurie porter les lres du Roy, lesquelles par moy receues me offris dobeïr, & leur mandis quil leur pleust venir loger chez moy, ainsi q Mr le Confessr m'avoit promis le faire a Lyon, et incontinent leur envoyay de mes gens, leur offrant le logis, & leur envoyasse mon vin, ausquels seruitrs respondirent q ie ne leur envoyass plus rien, afin q ceulx de la Froissiniere ne les disent pour suspects, & quils ne viendroient point a mondl logis

Et apres disner me transportis a leur logis accompagné de Mr l'Abbé de Boscandon, aucuns de mes Chanoines, & aultres Officiers & autres Comissaires, de rechef offris mon logis, en leur faisant bonne & reverence come Comissres Apticqs & Royaulx, & por l'honnr de leur personnes, & lors lesd. Srs Comissrs me presenterent lesd. Commissions Aptiqs & Royales, me requerant come adioinct esd. Comissions, & come Ordinaire que voulsisse y entendre. Et incontinent Ce ouy, veuës & leuës lesd. Comissions, me offris, avec tout l'honnr & reverence, leur donner toute ayde & faveur a moy possible & q par moy ne resteroit q lesd. Comissions ne fussent accomplies, en leur offrant tous les proces q ie avoye, ainsi quils m'avoient demandé, Jaçoit q une grande partie desd. proces estoient demeurez au Grand Conseil du temps de Mr le Chancelier Adam fumée qui fit arrester a Lyon mon predecessr & son secretr, iusques a ce q lesd. Adam fumée eust lesd. Originaulx desd. proces, qui furent environ une charge de Mulet, sans souffrir q led. secretr en retint nul double ainsi q led. secretr medio Juramento en leur presence en deposa/

Proces au grand Conseil

Et apres led. Mr le Confessr reprimenda & ~~donna~~ dénier les Commissaires qui par le temps passé y avoient besoigné, en les blasmant, & me admonesta semel bis & ter sub pena excomnis latæ sine trina & Canonica monitione precedente q ie eusse a expedier tous les Proces q i'avoye de ceste matiere & incontinent, Car il n'avoit a vaquer, ainsi quil disoit en ceste matiere q un peu de iours, pour estre retourné en Court a mesd. Dame d'Aoust au Roy qui l'attendoit comme son Confessr, Jaçoit q paravant me fusse offert de luy bailler lesd. proces/

Per formam Juris

Et quand ie vis quil procedoit contre toute forme de droit,

qui ord

qui ordonne a proceder contre la dignité Episcopale. Premierement tant par suspensions que par excommunicaons, & que iestoye Juge comme luy, & d'abondant Ordinaire, demandis le double de leurs Comissions & terminum ad respondendum en forme de droit Escrit, Et adonc Mr le ~~Chancel~~ Confesseur respondit quil avoit bien usé de pareilles Censures & comandemens aucuns jours devant contre Messrs de Parlement de Grenoble, & par consequent quil en pouvoit user contre moy, Et me repliqua, vous aultres Clersaulx ne sauez que deux c.c. & deux ff. Cod. Codice & Capitulo, & deux ff. digestis, & voulez entreprendre de suprimer la Theologie, & que le Roy luy avoit bien dit de sa propre bouche que l'Arcevesque d'Ambrun luy seroit contraire, & a sa Comission, & partie formelle contre les Vaudois. Et adonc ie respondis quil me pardonnast, Car ne cuidoye point que le Roy m'eust en telle estimaon, pour ce que en ceste matiere n'avoye iamais besoigné, sinon tendant en bonne fin come tousiours entendois de faire /

Et adonc Mr le Confesseur continuāt a son propos me dit telles parolles Vos ad me in modum Scribarum & Phariseorum Xpm accusantium ad Pilatum venientium accessistis cum tantis Ecclesiasticis & togadis ad terrendum me, sed nihil tendo sub vobis aut domino vro & de nihilo vos timeo. Ou luy respondis que ne menoye avec moy sinon que ceulx que avoye accoustumé de mener allant par ma Cité. Adonq ledit Confesseur me dit que le Roy luy avoit dit tant ||| moy que des aultres Prelats du Dauphiné luy seroient Contraires /

Et subitement Comanda que les gens Laïcs saillissent hors de la Chambre, & apres retracta les Censures quils avoyent fulminées contre moy Contre forme de droit, en disant qui luy estoit expedient de user de tels termes rigoureux devant les Laïcs, & specialement pour Cause que aucuns Vaudois y estoient presens, ainsi que plus au long du bon accueil que me feist Mr le Confesseur susdit Et des choses susdites appert par Instrument publique

Lendemain qui fut dimanche mandis a Mrs les Comissaires par le Juge dalphinal d'Ambrun, quil seroit bien fait de faire venir ceux de la Freissiniere a Ambrun devers nous tanquam ad Locum insignem & que par là les ~~oruion~~ orrions, & quil estoit plus honeste que eulx ~~suel~~ suspects de la foy vinssent a nous de prime face que nous a eulx. Ce

quils recuserent de faire, & me manderent q lendemain qui estoit la feste de Madame Ste Anne sen iroyent bon matin auec intimation que si ie ne venoye ou mandoye quils pro-deroyent sans Moy |

Et lendemain montis a cheual bon matin en suyuant lesd Comisseres qui me precedoient par vn peu de chemin, Ausqu mandis par le Procureur de la foy & du païs quils me attendy & q leur plaisir fust de disner au lieu de Chancelat, où leur auois fait aprester a disner. Et Mr de Gastron respondit E non estis nisi exploratores & non venitis nisi ad ex-plorandum nos. Toutesfois quil me attendroyt iusques a vne heure apres midi, & quil sen alloit tout droit à lad froissiniere |

Et apres le suyuis audt lieu & trouuay lesd Comissaires a le Logis, & incontinent q Mr le Confesseur me veit a son d lo me dit quil vouloit vn peu repouser, & puis mit la teste a fenestre, & en se courroussant dit a mes Seruiteurs, Pourquo Mr d'Ambrun ne va loger autrepart, non pas a mes habitac Ce qui me feust necessre de faire quasi en vne Estable pour n trouuer vn meilleur |

Et là mandis querir mon disner a Chancelat qui y a vne lieu & feust assez tard auant q lisse, & apres mon disner men al a leur logis, pour ce quils vouloyent besoigner. Là où me mesprisan dist Mr le Confesseur present Mr l'Abbé de Boscandon, Ego se bo in supremo Loco & alij me sequuntur, ainsi quil feust fait |

Et apres voyant leur façon de faire leur requis que en tous Actes qui se feroyent en mon diocese ie eusse mon Secret present pour escrire le tout, & aussi q en Inquisition dheresie doiuent estre presens deux personnes Religieuses. Et pour m partie requerois q Mr l'Abbé de Boscandon y feust ~~pnd~~ present. Lesquelles choses tant de Notaire q dud assistant M de Boscandon me furent par eulx de prime face refusées Et sur ce suruint le procureur de la foy & du Païs, produisa certains Articles Requerant estre admis a les prouuer, Leq procureur feust reiecté de prime face, & apres admis a prouuer les Aucuns desd Articles, sans exprimer lesque admittoient à probation, & lesquels non, & lors me feust accordé q mon Secret escriroit, & q Mr l'Abbé de Bos y seroit present |

His per

His peractis furent examinez quatre tesmoins nommez Fazion Gay, François Roy, Fazion Ripert, & Anthoine Pauz Soliciteurs & parties de lad. Froissiniere, Ausquels fust demandé par la bouche de Mr le Confesseur s'ils estoyent bons & sçauans, qui comme bien enseignez respondirent q oy addendo, q iamais ne furent mauuais,

Et pour ce qu'ils ne vouloit ~~vouloyent~~ plus sçauoir pour ce iour m'en allés dormir au lieu de Chancelat par faute de logis,

Et lendemain pour ce q me trouuay mal disposé, & q l'on m'auoit dit q on estoit mort de peste a la Froissiniere pour cause q a Chasteau Raoul qui a le territoire contigu mouroyent de peste, & aussi q Mr le Confesseur me pressoit de leur donner benediction solemnelle, auant qu'ils fussent absous, ay enuoyé pour moy Mr l'Abbé de Boscandon mon Vicaire, auec mon Secretaire pour estre present & assisteurs en leur forme de proceder,

Et trouuerent lesd. enuoyez pour moy q lesd. Comissaires firent celebrer Messe deuant ceulx de la Froissiniere par trois iours auant qu'ils eussent leur Absolution, contre la forme de droit & prescha Mr le Confesseur esd. Messes,

Et apres si ne fussent ceulx q i'auoye enuoyez pour moy lesd. Comissaires vouloyent prononcer leur Sentence Absolutoire aud. lieu de La Froissiniere: Mais entendus les susd. pour moy deputez prolonguerent de la prononcer iusques a Ambrun,

Le Jour auant qu'ils voulussent prononcer leur Sentence vint a moy Mr l'Official d'Orleans, me dire qu'ils estoient deliberez lendemain de donner leur Sentence en ma presence, & de mon Consentement, Ou si ne vouloye estre present ou consentir, encores estoyent deliberez de prononcer leurd. Sentences & incontinent apres son departit du Païs,

Auquel ie respondis q ne pouuoye ne deuoye, consentir a Sentence q ie n'eusse veu le proces, & cogneu la Cause, & demandés la vision dud. proces, Laquelle me fust refusée & merito quia non erat in forma iudicandi,

Respondis aussi quia agebatur de magno & in materia Fidei q pour consulter le proces & deliberer sur lad. Sentence nous eussions gens doctes à nos despens, tant en Theologie, q en droit, d'Auignon, Carpentras, Thurin ou Grenoble, ou y auoit gens d'Eglise, Conseillers de Parlement qui iamais

4

n'auoyent besoigné en ceste matiere, pourquoy ne deuoyent estre Suspects. Ou si cela ne leur plaisoit q mandissent le proces au grand Conseil du Roy ou a Rome in rota — auec le bon plaisir du Roy/

Et adonc me dict Mr l'Official d'Orleans qui n'estoit pas necess.re si grande Consultaon, Car ne vouloyent pas donner Senten. sur le principal Car le proces n'estoit pas Compli, Mais ~~Senten.~~ Seulem.t Pro contumacia & les Absoudre ad finem restituendi ad Eccle.ca Sacramenta & sine preiudicio causæ principalis & Juris cuicunq acquisiti, & me dit q moymesme voulusse dicter & escrire la Senten. ainsi q bon me sembleroit & la prononce~~r~~roient ainsi. Laquelle chose voyant, & a ceci a eulx me condescendant, afin q le temps à venir ne feust imputé q po.r moy restoit q lesd. de la Croissimure ne feussent participans aux Sacremens de l'Eglise Escriuis lad. Senten., & la leur mandis a leur logis par Mr l'Official de digne. Et le lendemain se transporterent lesd. Comiss.es a mon logis, & donnerent leur Senten. Absolutoire autrem.t q par moy n'auoit esté dictée & Ordonnée, — pourquoy a lad. Senten. ne consentis, mais deuant eulx & Notaires protestis & reclamis/

Et le Procureur de la foy appella in forma de lad. Sent.e pour ce qu'il n'auoit esté admis a prouuer les Articles par luy produits, & lesd. Comissaires demanderent dix Escus po.r Jour, si led. procure.r vouloit qu'ils demourassent pour ouyr les tesmoins qu'il vouloit produire, & led. procur.r du Païs leur offrit promptem.t demandant les Citatoires In ~~fo~~ forma & nomina testium in parte aduersam — productorum ad objectandum contra eos &c. Lesquels Comissaires dissimulerent les req.tes & demandes dud. — Procur.r de la foy, & s'en partirent le lendemain au matin

Et apres ce Jour mesme qu'ils eurent disné a ma Maison me dirent Comment ils auoyent entendu q plus.rs Notaires & — aud.s de la Cité d'Ambrun auoyent aucuns proces faits — Sur ceste matiere, & qu'il vouloit mettre par Tillets q tous Ceulx qui en auroyent les me eussent a expedier, & puis

les man-

les manderent querir aux despens du Roy, Et ainsi furent mis lesd. filles. Et cedit iour au soir manderent querir mon Vicaire, auquel dirent que lendemain matin vouloyent aller a Chorges pour ouyr certains tesmoins, & quil estoit besoing quil y vint, ce quil fit, Et quand furent arrivez audit Chorges en lieu dexaminer tesmoings, me commanderent in persona Vicarij mei sub penis & censuris quil deust faire doubler les proces sumptibus meis, & les faire porter apres eulx, desquels commandemens mond. Vicaire appella in forma & leur demanda les proces quils auoyent eus de moy. lesquels mauoient promis rendre auant que partis de ma diocese comme consté par leurs cedules signees de leurs mains & noms. Lesquelles choses ne firent ne ont fait depuis, dont ma esté necessaire chercher lesd. proces de çà & de là ou les auoyent baillez, & les aucuns sont perdues ou encores entre leurs mains /

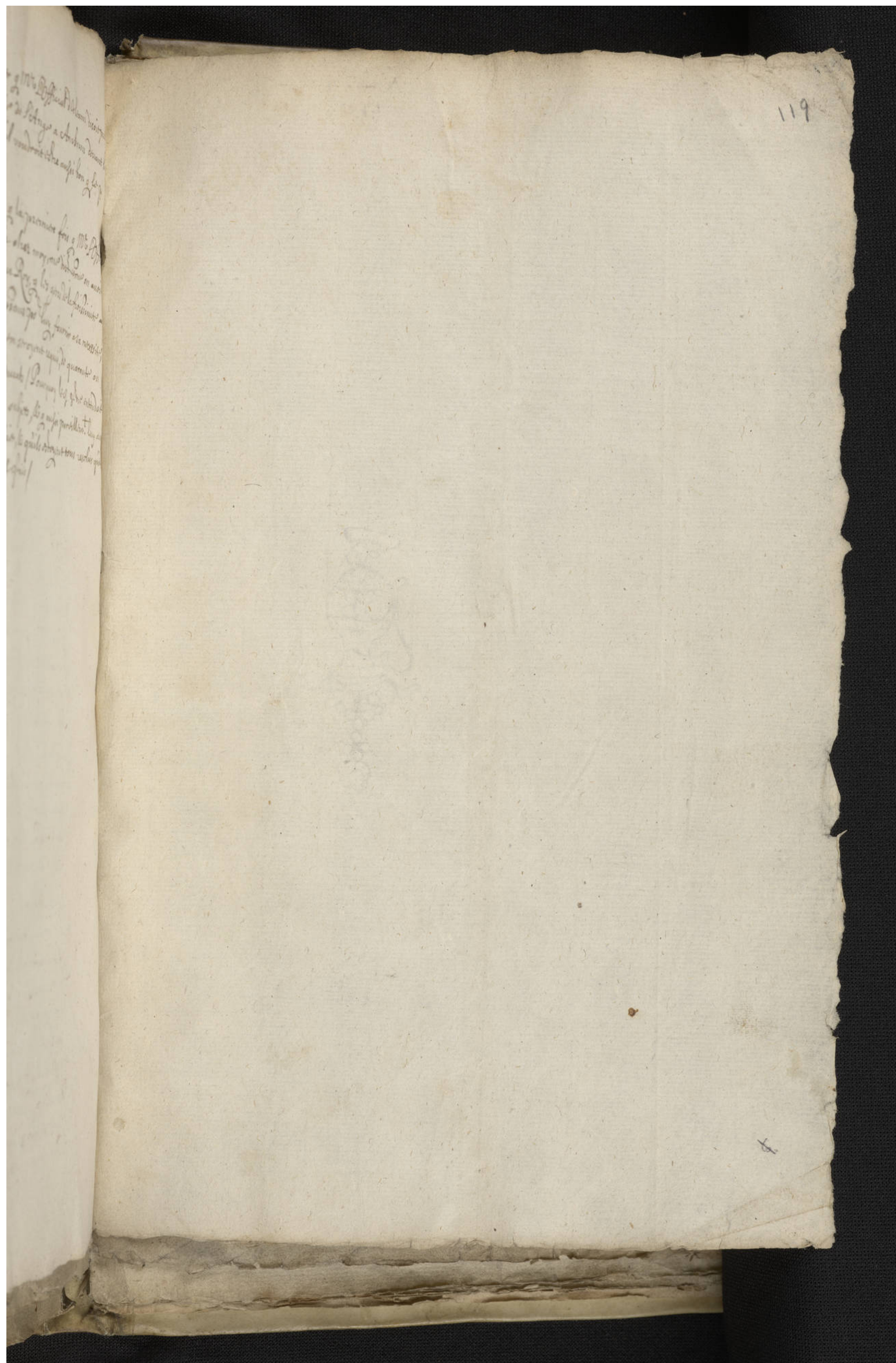
Premierement est bien a notter comment Mr le confesseur au commencement de ladvenement du Roy a Paris, tant en leglise de St Denis que ailleurs, sen quist fort avec Moy sur ceste matiere & me dist que on estoit apres faire deputer commissaires Apostoliques Mre Jean Claree & certains autres, lesquels si y venoyent ne feroyent chose bonne ne louable pour la foy / Mais que si ie faisois tant quil eust lad. commission quil feroit chose agreable a Dieu & favorable a la foy /

Item, est bien grandement a notter que lesd. commissaires venans a Ambrun quand ils furent a Chorges en la diocese dud. Ambrun examinerent certains tesmoings avant quils meussent notifié leur commission contre la forme de leurd. commission Apostolique qui dit accersitis locorum Ordinarijs /

Item, est a noter, que a leurs ~~[illegible]~~ examinacions quand les tesmoins deposoient quelque chose contre ceux de la froissiniere les increpoient merveilleusement, ne souffrant rien dire contre eulx, encore moins escrire, Pourquoy les tesmoings nousoyent parler ne dire la verité. Car quand ils disoyent quelque chose contre ceux de la froissiniere, comme de leur diffamation dheresie, ou de leur maniere singuliere de vivre des autres Chrestiens, ne vouloyent ne souffroyent escrire — Mais quand on disoit quelque chose en leur faveur incontinent commandoyent a lescrire /

N. B. Item est aussi a notter q Mr l'Official d'Orleans disoit publi-
quemt a l'hostellerie de l'Ange a Ambrun devant leur
Seiteur donnée qu'il voudroit estre aussi bon q le pire
de la Froissiniere /

Item est a notter q la premiere fois q Mr l'Official
d'Orleans me parla chez moy, me dist comme on avoit
donné a entendre au Roy, q les gens de la Froissiniere —
estoient assez puissans por luy fournir a sa necessité,
quand par le Roy en seroyent requis, de quarante ou
Cinquante Mille ducats / Pourquoy led. Sr ne entendoit
vouloir perdre tels subjets, & q aussi pareillemt luy avo
dit Mr le Chancelier, & qu'ils estoyent tous resolus qu'ils
demeureroyent aud. pais /

119

Numero 11.
1497.

[illegible] uri sedis pra Arr[illegible] salz[illegible]
[illegible] singulis has tras mo[illegible]
[illegible] quarta decima men[illegible]
[illegible] millo Quadringentesimo octuagesimo
[illegible] magistri nre post missam, Anthonius Blasii
[illegible] Ambrosius, dioc. Taurinen. habitator Dalphini
Sistariten, coram nobis in camera paramenti palatii
nri Archiepis Ebredunen, venlibus fratribus nris Johanne Francoinis
Sacrista decretorum Bacallario, Petro Sabini decretorum
doctore, Anthonio Cornatoris in decretis Bacallario, Canoni-
cis Ecclie nre Ebredunen ac necnon Roberto Langerii et Michle
Stodi in decretis licenciatis ac [illegible] Anrostardi juris
utriusque Bacallario, Capellanis dicte Ecclie nobis assistentibus
et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
fessori [illegible] confessum
fuisse et illum receptasse, et circa [illegible] dixisse, credidisse
et scripsisse, sicut in eodem processu et abjuratione inferius
in [illegible] continetur. Circa ceteraque in illis multu
errasse, et in deum et sanctam Ecclesiam graviter deliquisse,
super eis corde contrito et humiliato absolutionem et veniam
a nobis requirendo. Nos vero, participato prius
cum predictis consilio et hita cum eis super his matura
deliberatione, considerantes qd dictus Anthonius, postquam
fuerat

120

Numero 11.
1497.

...at fraris duos...
...ressto seu carc...
...qui Castri nri C...
...mento, per eum...
designatos absque nra...
eductus, et cum famulis nri...
palatio nro quam extra illud, negan... curando fratri
mensium et sexdecim dierum continuo, et verbis et factis
ostendit quantum capi potuit se vere conversum esse. Et
quamvis licet potuisset se absque ulla difficultate absentare, et terminos
ut permittitur sibi designatos, tanto tempore sine custode existens,
et ad campos negotiando frequenter pergens, sine licentia
nra exedi; id tamen neque fecit neque facere tentavit, sed
semper expectando gratiam et absolutionem, in obedientia
...tis, torrentibus et de ejus non ficta confessione presumentibus
et sperantibus, firmius mansit... Propter quod, ...
et alia per eum, de quibus in processu predicto, commissa ex adverso
suaderent, eum saltem gratiis carceribus ad penitentiam
agendam mancipandum, mitius cum eo agendum esse nobis
visum est. Et ideo cum Ecclesia nulli claudat gremium
redeunti, dictum Anthonium ad gratiam et misericordiam
recipere volendo, et ejusdem humilibus precibus annuendo,
juxta formam et ritum Ecclesie, pro predictis ab eodem Anthonio
super sancta Dei Evangelia manibus ejusdem Anthonii tacta,
quae nos in manibus nris tenebamus, in forma que sequitur,
abjuratione et corporali juramento prius receptis.

Abjuratio Ego Anthonius Blasii ortus in Parochia Anprogine,
vallis

[…]urinen, habitator loci Dalphini pria
in[…]med, coram vobis Revmo in Xpo patre
[…]cum Ebredunen, sacrosanctis Evangeliis
[…]tis […]ostens veram, Catholicam et Aplicam fidem
[…]ius [con]fessor et abiuro omnem heresim, precipue
[…], seu pauperum de Lugduno, in quam per-
[…]ris existentibus incidi, et in qua a decem octo anno
etatis mee vel circa, usque ad diem vicesimam secundam men-
sis Julii, anni a nativitate Dni M° CCCCmi octuagesimi
sexti, et sic spacio viginti sextem annorum vel circa, cum
sim quadraginta quinque annorum vel circa (ut mihi videtur)
Secte Wald. perseveravi. Que quidem Waldensium secta astruere
conatur, quod quantum quis habet sanctitatis, tantum habet
potestatis et auctoritatis. Et quia Papa Romanus et alii
Prelati et viri Ecclesiastici, ei obedientes, amiserunt sanctitatem, carent potestate
et auctoritate ligandi et absolvendi, Ecclesiasticaque sacramenta
administrandi, ordinationesque, consecrationes et benedictiones
faciendi. Et quod huiusmodi potestas et auctoritas residet in bonis
Laicis dicte secte, quibus illi de eadem secta peccata sua confi-
teri, et ab eis absolutionem more eorum et penitentiam
suscipere solent. Et quod ideo non est obediendum Romano
Pontifici, nec Ecclie Romane, nec prelatis eiusdem, aut
cuiquam alteri, sive in spiritualibus sive in temporalibus,
nisi sit de secta Waldensium; neque preterea eis decime,
primitie vel oblationes alique debite sunt vel faciende.
Quodque non est purgatorium in alio seculo, quia morien-
tibus non patent seu sunt nisi due vie, scil. paradisi et

Inferni

Numero 11.
1497.

Inferni. Et q^d dus[...]
orationes et qua[...]
ferunt seu prosu[...]
Quiram non sunt [...]
temporum observan[...]
Et q^d pro quavis causa [...]
adoro hereticum dicte secte [...]

Quodque in vanum recurritur ad virginem Mariam vel
sanctos paradisi, quia sunt tantum a nobis distantes, q^d non
possunt nos audire, et ideo q^d non est recurrendum ad eos;
neque peregrinationes aut quavis alia in eorum honorem
sunt facienda. Et insuper quod tantum prodest orare in
campo sicut in Ecclia, et in terra prophana sicut in cimiterio
sepeliri. Et q^d tante virtutis est aqua pluvialis sicut
benedicta. Et q^d licitum est ducere uxorem etiam consan-
guineam ultra tertium gradum. Et q^d nullus potest salvari
nisi sit de predicta secta Valdensium. Et consentiens
prefate Romane Ecclie et sedi Aplice, corde et ore pro-
fiteor et promitto me tenere et observare, ac deinceps
toto vite mee tempore observaturum, contra predictos arti-
culos, eandem fidem quam tenet et observat sancta mater
Ecclia, et quam vos me docetis, et predicatis mihi fore vera.
Et specialiter credo et consentio obediendum esse Romano
pontifici, et Romane Ecclie, et aliis prelatis ejusdem.
Detestorque omnes et singulos errores superius recitatos.
Et jurans dico per Deum omnipotentem et sanctam Trini-
tatem, et per hec sancta Dei evangelia, atque promitto vobis
prefato

122

...mo Archiepo Ebreduney, et per vos
...tium principi, atque ejus Vicario, vz. Reveren.mo
...dictis Romano Pontifici, et successoribus
... quorumlibet suasionibus vel quorumque
...esim praedictorum Edicta secta Waldensium,
...Redemptoris nostri gratia liberatus sum, seu ad aliquam
...haeresim ab Ecclia Romana reprobatam revertar. Sed
in unitate praefata sancta Ecclia Catholica, ad quam Deo-
propitio sum reversurus, et in communione Romanae pon=
tificis semper et sine dubio permanebo; et illam servabo illi=
-batam, persequarque toto posse meo haereticos cujuscumque
generis sint, praesertim praefatae letiferae sectae Waldensium,
ac credentes, receptatores, ac fautores eorum, cum eisdemque
scienter consortium, familiaritatem vel participationem aliquam
non habebo; neque recipiendo, occultando, benefaciendo,
vel alio quovismodo eis auxilium vel favorem per me vel
alium, seu alios, scienter seu maliciose praestabo. Sed si
aliquem seu aliquos de praedictis scivero, quamprimum habebo
opportunitatem, Epo vel Inquisitori, alterius ve eorum
Vicario, aut Iudici vel Rectori loci, fidem tn sce
Romanae Ecclia praedicta observantibus, bona fide ac sine dolo
manifestabo. Quod si ipse facere non potero, saltem
eorum alteri per alium seu alios manifestare curabo. Et
insuper parebo mandatis vris et Ecclia. Et penitentiam
quam vos pro praedictis offensis meis mihi duxeritis injungen=
-dam, pro posse meo perficiam et complebo. Et quod vocatus

a

Num.o 11.
1497.

a Diocesano, vel ...
seu eorum vice fu...
-tumaciter absentab...
et dies, quandocunq...
seu requisitus, et ad ...
mea. Quod si forte ...
et singula non observavero et contra... ipso facto excommunicatus
habear et periurus, et haereticus manifestus, ac poenis —
relapsorum haereticorum subiaceam. Insuper assero et pro-
-testor, me puram et totam veritatem quam scivi super —
haeresis Waldensium labe, tam de me quam de alijs quantum
scivi et scio dixisse. Et si forte constare poterit me de
veritate aliquid scienter suppressisse, vel tacuisse, iniungenda
mihi a vobis poenitentia, nec non absolutio, reconciliatio, et —
quaecunque alia gratia per vos mihi impendenda et fiendae, nihil
mihi prosint, sed pro non factis penitus habeantur, et —
poenis (ut praedixi) haereticorum relapsorum subiaceam,

At nihil dixit de promiscuo concubitu.

Emissis psalmo, Deus misereatur nostri, ac versiculis et
oratione, Deus cui proprium consuetis eundem Anthonium
ab excommunicationis sententia, et alijs censuris et poenis, quas propter
praemissa seu eorum omissione, tam a iure quam ab homine incurrit,
ac ab haeresis et periurij, alijsque peccatis, reatibus et criminibus
praedictis, tam apostolica auctoritate, quam ex subdelegatione Reverendi
patris Domini Alberti de Capitaneis, iuris utriusque doctoris,
Archidiaconi Cremonensis, nuncij apostolici, et in his partibus —
apostolica auctoritate haereticae pravitatis Inquisitoris, super hoc sufficienti
potestate

[...]in hac parte, ut constat lris ejusdem [...]m tenor talis est.

[...] dno dno Johi, dei et Aplicæ sedis gr[...] Albertus de Capitaneis juris utriusq[...] [...]nus Cremonen, et in hac parte nuncius et [...] Aplicus Sltm. Intelligentes quemadmodum [...] Blasij olim hæreticum, credentem, receptatore sive fautorem hæreticorum, errores suos confessum fuisse, et ad viam lucis et veritatis reverti velle, absolutionemq humi=liter petere, Attendentes qd Eccliã non claudit gremium redeuntibus, et deus non quærit mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat. Aucte Aplica, ut de potestate nri nri constat bullis Aplicis in forma brevis confectis, Cujus quidem tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis.

Bulle du pouvoir de Albertus de Capitaneis.

Innocentius papa octavus, dilecti filij, salutem et Aplicam benedictionem. Cum vos ambos nuncios et Comissarios nros ad inquirendum contra hæreticos in partibus pedemon=tanis, ducatu Sabbaudiæ, et locis Sintensium ac dal=phinatus destinemus, Volentes cum his qui ad unitatem fidei Orthodoxæ redire voluerint, benigne agere more pij patris, Vobis et cuiq vestrum, illos hæreticos qui sana vestra monita seruli receperint, et ad verum dei cultum convertentur, ab omnibus et singulis excois aliisq Ecclicis censuris, ac et interdicti pænis ceteroa incursis absolvendi, et de bonis ipsius q3 gratiam ois faciendi, facultatem et potestatem ac omnimodam auctem concedimus pariter et elargimur.

consti=

Numero 11.
1497.

Constitutionibus ...
facientibus non o...
sanctum Petrum, ...
1487. Aprilis. Millo cccc...
tertio. In fine ...

... Balbanus. Et ...
Capitaneis, juris utriusque doctori ... Cremonen
et Blasio de Berra, ordinis Predicatorum, sacre theo=
-logie professori Nunciis et Comissariis nris, p. v.
comittimus, ut si Predictus Anthonius Blasij ad unitate
sancte matris Ecclie redire voluerit, abiuratis prius per
eum solenniter erroribus, in forma Ecclie consueta et
imposita, salutari penia absolvatis, et ad honores et dig=
-nitates restituatis, et de bonis gratiam si putaveritis faci=
-atis, super quibus conscientiam vram oneramus. In
quorum omnium fidem putes fieri jussimus et registrari,
nostrique soliti sigilli impressione muniri. Datum Guillre
die decima quinta mensis Augusti, millesimo cccc.^mo^ octua=
-gesimo sextimo. Philippus. Quem nostra absolvi=
-mus et Ecclie reconciliamus, vitam et bona sua eidem de
gratia et misericordia reservando, et a penis legalibus eum
preservando. Sub ea tamen conditione et retentione expressa.
Quod si veritatem de se vel de aliis inventus fuerit maliciose
suppressisse, vel contra predicta in aliquo venisse, absolutio,
reconciliatio, et quecunque gratia et misericordia ei facta,
non prosit, sed pro non facta penitus habeatur, et ipse
tanquam

...pi valeat et puniri. Quibus
...io in paenitentiam salutarem injungi=
...r decennium a data pntium computandum,
...essante infirmitate vel justo impedimento,
...ligendo jejunet. Item qd etiam infirmi=
...impedimento cessantibus, una sexta feria singu=
...mensium, unius anni a data pntium computandi,
jejunet in pane et aqua ipsam sextam feriam, pro uno die
jejuniorum hebdomadarum decennii pdicti computando. —
Item qd per totam vitam suam teneatur semel die quolibet,
vel nocte, cessante justo impedimento, genibus flexis dicere
quinquies pater noster, et sexties Ave Maria, et semel —
Credo. Item quod per triennium proxime futurum, semel in anno —
teneatur cum lris nris ad hoc sibi expediendis, semel venire
ad Epum loci, in quo pro tempore residebit, seu ejus in
spualibus vicarium, et se ac dictas lras nras genibus flexis,
cum testimonio aliquorum non minus trium exhibere, et ab
eo petere paenitentiam, si quam sibi voluerit imponere pro
pmissis. Et inde si aliquam sibi imposuerit, illam fideliter
implere, et de huioi exhibitione et petitione et aliis ibi
tunc fiendis, seu injungendis, lras illius testimoniales vel —
instrumentum, aut attestationem sufficientem recipere. Et
qd pro primo anno istam exhibitionem et petitionem facere —
teneatur Revdo in Xpo pri dno Epo Sistaricen seu
ejus Vicario, cum a nobis recesserit, antequam vadat ad
locum ubi residere consuevit. Item qd lapso dicto triennio

infra

Num̄o 11.
1497.

infra unum annum ...
curia, ad hanc ...
instrumentis vel ...
vicario nr̄o ...
antes tras sub sigillo ...
subsignatum fieri jussimus ...
camera paramenti palatij nr̄i ... Ebredunen̄ ;
Anno, die et hora jam dictis. Dilectis nr̄is Desiderio
Martini ... panaterij, curato de Rosseto, Desiderio
Forgeti curato de Arneolo. Spu Rocij curato de Ristolarij
nr̄o dioc̄, et Anthonio Botoni in Ecclia nr̄a beneficiato,
Capellanis nr̄is; necnon guill̄o Davidis Capellano, curato
Ecclie parrochialis sancti Donati Civitatis nr̄e Ebredunen̄ p̄fate,
Johanne Brunoti Capellano, curato de Chanrellata nr̄e p̄fate
dioc̄, magro Sebastiano Marrellini Not, et Johanne
Sabine, ac pluribus alijs personis ejusdem Civitatis nostre
ad p̄missa astantibus.

Paris.

Errores et abjuration d'Antoyne Blasij.

Num̄. 12.

Numero 11.
1497.

Tres Chr[illegible]
vous franc[illegible]
en ce pays [illegible]
Sire et Mes[illegible]
on a faicte[illegible]
de la [illegible]
et comme [illegible]
et acquist[illegible]
Evesque de [illegible]
Dorbues, po[illegible]
tenoient [illegible]
ara[illegible]

Lesquelz [illegible]
subiectz et regn[illegible]
[illegible] et d[illegible]
habitans en la [illegible]
et debvoirs [illegible]
[illegible]

Mais pour [illegible]
prins et occup[illegible]
sont [illegible]
[illegible]
au Roy [illegible]
voulust octroy[illegible]
habitans [illegible]
sont [illegible]
tant meubles [illegible]
ausdictz habitan[illegible]
et leur en lais[illegible]
les fruictz qu[illegible]
meubles, qu'ilz [illegible]
des choses [illegible]
est mandé a[illegible]
certain et [illegible]
qu'il soit, [illegible]
delay, [illegible]

Et pource [illegible]
l'Arrest [illegible]
leur a, en [illegible]

Tres Reverend pere en Dieu. Monseigneur l'Archevesque d'Ambrun
vous scaves assez les proces et questions qui ont esté meues tant
en ce pays du Daulphiné, que pardevant le Roy Daulphin nre
Sire et Mess.rs les gens de son grand conseil, sur les accusations que
on a faictes et faisoit a l'encontre des povres manans et habitans
de la Freissiniere, l'Argentiere et autres leurs consors et adherants.
Et comme puis nagueres nre Saint pere le pape a la priere
et requeste du Roy nre dit Sire, a commis et delegue Mess.rs les
Evesque de Cisteron son confesseur, et Official d'Orleans
Docteurs; pour congnoistre et veoir la matiere et si lesdits habitans
tenoient erreur en la foy ainsi qu'on leur supposoit par lesdites
accusations. Lesquels delegues, ainsi que mandé leur estoit,
se sont transportes sur les lieux. Et apres qu'ils ont bien veu,
visite et congneu au long la conversation, vie et creance desdits
suppl.ts et de toute la verité de la matiere, ils ont receu et mis lesdits
habitans en la perception des sacremens et a l'unité de l'Eglise
et declares comme bons Chrestiens et Catholiques, comme paiant
lesdites charges a eulx imposees.

Mais pource que ce neantmoins tous leurs biens qui ont esté
prins et occupés, pendant, et soubs couleur des choses dessusdites
sont encores de pnt tenus et occupés par plusieurs personnes
indeuement et a tort, lesdits povres habitans ont supplié et requis
au Roy nre dit Sire que sur la restitution de leursdits biens il leur
voulust ottroyer provision convenable. Ce que luy Sire leur a ottroyé lettres
patentes par lesquelles est mandé au premier huissier ou sergent
sur ce requis, faire commandement a tous les detenteurs des biens
tant meubles que immeubles, qui ont appartenu et appartiennent
ausdits habitans et sans delay, ils s'en desistent et despartent
et leur en laissent iouir et user, et leur rendent et restituent
les fruits qu'ils en ont prins et perceus, et aussi tous leurs biens
meubles qu'ils ont prins sur lesdits povres habitans, soubs couleur
des choses dessusdites. Et en cas d'opposition, reffus, ou delay,
est mandé adiourner les opposans, reffusans ou delayans a
certain et competent iour pardevant le Roy nre dit Sire, ou
qu'il soit, pour dire les causes de leur opposition, reffus, ou
delay, rendre, et proceder comme de raison.

Et pource que ainsi que lesdits habitans dient que feu mons.r
l'Archevesque d'Ambrun dernierement decedé, vostre predecesseur
leur a, en son vivant soubs couleur des choses dessusdites, fait,

et fait

et fait faire plusieurs grandes maulx, vexations, peines, et travaulx, et leur a prins, et fait prendre plusieurs de leurs biens tant meubles que immeubles et s'est emparé de plusieurs terres possessions et heritages, appartenans ausdits habitans de la Freissiniere, et autres leurs adherents, et mesmement de certaines vignes situees et assises tant au territoire de Saint Clement et Saint Crespin, que au lieu appellé Chanteloube et aussy d'autres terres et heritages assises au territoire de Chasteau... Desquels heritages vous estes aussi emparé après le trespas vostre dit predecesseur. Iceux habitans vous requierent, que vous vous desistiez et departiez desdites vignes ensemble tous et chascuns les autres heritages, et biens immeubles, que tenez et occupez, appartenans audits habitans, et que vous les en faictes, souffriez et laissez, iouir et user paisiblement, ainsi qu'ils furent auparavant que vostre dit predecesseur s'en emparast, et que vous leur en rendiez et restituez tous et chascuns les fruits, proffits, revenus, et emoluments que vous avez prins et fait prendre, depuis le temps que les tenez et occupez, et aussi leurs biens meubles prins sur eulx par vostre dit predecesseur, si aucuns en avez en vostre possession. Autrement lesdits povres habitans seront contraints faire executer lesdites lettres a eux ottroyees par ledit Sire, a l'encontre de vous ainsi qu'ils ont fait et feront contre les autres detenteurs de leurs dits biens

Lettre de l'Archevesque Rostain

N.° 13.

12e d'Octob. 1501.

Loys par la grace de Dieu, Roy de France, Daulphin de Viennois, Au premier huissier de nre grand Conseil de nre Court de Parlement, ou autre nre huissier ou Sergent qui sur ce sera requis, Salut. Receu avons humble supplication de noz chers et bien amés, les manans et habitans de la Freyssinniere et autres habitans, impetrans de la Vallouyse Argentiere, et leurs adherents de Vaurluson, et autres lieux, demourans en nre pays du Daulphiné. Contenant que des long temps en ca, lesdits suppliants ont esté mis, et boutés hors, de tous leurs biens, terres et possessions, Au moyen de ce que l'on leur imposoit plusieurs crimes et erreurs en la foy, dont ont esté meus, plusieurs procès et données de grandes vexations et travaulx aux dits suppliants, Sur quoy, et qu'il estoit question de la foy. Nostre S. Pere le Pape a nre priere et requeste ha commis et delegués nos amés et feaulx Conseillers Maistres Laurans Bureau, nostre confesseur Evesque de Cisteron, Docteur en Theologie, et Thomas Pascal Official d'Orleans docteur en ~~Droit~~ Decret, pour cognoistre et veoyr la matiere, et si lesdits Suppliants tenoyent erreur en la foy, ou non. Lesquels delegués ainsy qu'il leur estoit mandé se sont transportés sur lesdits lieux. Et après qu'ils ont bien veu, visité, et congneu au long la conversation, vie et creance desdits suppliants et de toute la verité de la matiere, ils ont receu et mis lesdits suppliants en la perception des Sacremens et a l'unité de l'Eglise et declarés ~~[illegible]~~ comme bons, Chrestiens et Catholiques, comme par nous avant lesdites charges, a eux imposées. Et neantmoins tous leurs biens qui ont esté prins et occupés, pendent, et soubs couleur des choses susdites sont detenus et occupés par plusieurs personnes indeuëment, et a tort, Ainsy que remonstré nous ha esté, Pource est il que nous, ces choses considerées, mesmement les grands maulx, vexations, peines et travaulx faits audits povres suppliants, desirans leur subvenir, et qu'ils seyent restitués, en leurs dits biens, meubles et immeubles. Te mandons et commandons par ces pntes, que tu faces expres commandement de par nous, a tous ceux qui detiennent et occupent lesdits biens meubles, et immeubles desdits suppliants, et dont seras requis que incontinent, et sans delay, ils se desistent et departent desdits biens, et les rendent, et restituent auxdits suppliants ou a leurs procureurs pour eulx chascun en

son

[Marginal note:] ...duobus dicbus fuit ...andatis non servatis et forma ...iuris omnine pretermissa non ...udito procuratore fidei nec sorte ...mo expecto ordinario ecc... ecclesiasticis maxime religiosis ...t aliys pbis [illegible] ...ciarius et alij dolum Val... ...densib' nunc conversis ...nunc necessario et omno ...uditiendi icerant.

[Marginal note:] ...dico q^d isti sunt veri ...possessores [illegible] et ...legitio tit. precedentt ...no detentores vel ...occupatores.

son endroit. Et en cas d'opposition, reffus ou delay, pource que nous
mesmes ayans regard aux choses dessusdites, et a leur povreté
misere, ou ilz ont esté longuement, et sont encores detenus, san
pouvoir avoir Justice, desirans de tout nre cueur icelle leur
estre administree en voulans cognoistre en nre personne.
Adiourne les opposans, reffusans ou delayans a certain et
competent iour ou jours par devant nous, quelque part que
soyons, pour dire les causes de leur opposition, reffus ou dela
et respondre ainsy qu'il appartiendra. Et nous certifians de
ce que fait en aurez. Car ainsy de nre pleniere puissance
Royalle et Daulphinale voulons estre fait, Nonobstant quelcon
privileges, statuts, ordonnances et restrinctions Daulphinale
et sans preiudice d'iceulx en autres choses, Ausquelz pour ce
fois avons derogué et deroguons par ces pntes, et lettres a ce
contraires, De ce faire te donnons povoir, authorité, commiss
et mandement especial. Mandons et commandons a tous no
Justiciers, Officiers et subiectz, tant Royaux que Daulphinaulx
que a l'execution de ces dites pntes ilz obeissent et entendent
diligemment, voulons et nous plaist, que ledit Huissier ou
Sergent puisse mettre ces dites pntes a execution, sans en fair
aucune insinuation, ne prendre ou demander annexe ou parea
prestentet donnent conseils, confort, ayde et prisons, si mestie
est, et partoy requis en seront. Donné a Lion le 12e iour d'Octo
1507 Et de nre regne le quatriesme./

Par le Roy, Daulphin, Les sires de la Tremouille, De la Gret
Maistre Charles de Ponts, Maistre des requestes ordinaire e
autres pnts./

Loys Boyer

Receptis cum honore et reverentia quibus decet, indict[?] viss
per Curiam Parlamenti Dalph., literis Regiis et Dalphinalibus
retroscriptis eidem curie, placuit et placet quod littere
ipse Regia et Dalphinales exequentur quoad preceptum fit
possessoribus et detentoribus bonorum inibi mencionatorum
intervenientes vero tamen oppositione quia libertatibus Dalph
per ipsum Dominum Regem Dalphinum et suos consiliarios,
hujus

huius sue Curie Parlamenti, quib mandato iuratis, cauetur ne subditi Dalph, pro quacumque causa ciuili, criminali et ali sine mixta, etiam coram persona ipsius Dni. nri et cum a patria abesse contingerit, extra ipsam patriam Dalph, trahan= tur infeudet etiam opposito procuratoribus tunc statuum eiusdem patrie coram ipsa Curia facta que concessione literarum placitoriarum quoad ipsorum possessionem extra patriam commissionem, Curia predicta supressit et supercedit parata semper beneplacitis ipsius Dni. nri obedire. Scrip= tum de precepto ipsius Curie per me Secretarium Dalph, hic signatum die 23° Octobris Anno Dni Millo quingen= tesimo primo, Sic signatum Ventolet. /

Par vertu desquelles lres, dont la coppie collationnée a l'original est ci dessus transcripte, je Pierre Arabe huissier sergent d'armes ordinaire du Roy nostre sire certifie auoir fait commandement a Maistre Nicolas Paris Notaire, demourant a Ambrun, quil eust a soy desister et despartir de certaine maison, moulin et heritages que Jayme et Anthe Jouans laboureurs achetans audesquels lesdits habitans de la Frissiniere, et autres impetrans, disoient quil leur detenoit, et occupoit ensemble des terres, possessions et heritages, appartenans audit Jouans, et quil les en laissast iouir, et leur en rendist les fruits quil en auoit prins. Et aussi leur rendist, payast, et baillast la some de cent escus, a laquelle ils estimoient la, leur interest de la demolition et rupture desdites maison, moulin et leur appartenances, et le degast de certains arbres fruictiers, que lesdits Jouans disoyent et pretendoyent ledit Paris auoir faits, Ainsy que ces choses et autres sont plus au long deduictes et contenues en certains demandes que lesdits Jouans ont baillé par escript audit Maistre Nicolas Paris

Nota que ce Paris est signé en la pluspart des procès contre les Vaudois de Fressiniere

Paris. Et pour ce que icelluy Paris s'est opposé a mesdits
commandemens, je luy ay donné et assigné jour a estre et
comparoir par devant le Roy nostredit Sire ou qu'il soit, au
premier jour du mois de Janvier prochain venant, lequel
Maistre Nicolas Paris m'a respondu qu'il se garderoit de
mesprendre, et m'a requis et demandé le double ou copie
desdites lettres ensemble et de mon exploit, ce que luy ay
ottroyé par ces presentes signées de ma main le .3.e jour de
Novembre, l'an mille cinq cents et vng./

Pierre Arabe./

·1501·/

Copies des Lettres Pattentes obtenues du Roy Loys
douziesme par ceux de Freissinieres. &
Après que Laurans Burian et Thomas Paschal eurent f
rapport de leur Comission.

N.o 14.

Contre le Notaire Paris occupateur de partie de leurs bie
&. 12. Octobre. 1501./

128

leur rendre et re[...] [...]nt des 01./

[...]rres [...]is./

depuis le temps [...]ntement de [...] [...] de France, Daulphin

outre que lesdits delay a deui[...] de nostre grand conseil de noz

nes envers lesdits et sera [...] huissier ou sergent, qui sur ce

desgens, dommages et coux [...]fai[...]nt humble supplication de noz

et que leur convient [...]ct habitans de la Freissiniere

[...] de la Vaulouyse argentiere et leurs

adherans [...] et autres lieux, demourans en nostre pais

du Daulphiné, contenant que des long temps lesdits supplians ont

esté mis et boutés hors de leurs biens, terres et possessions.

Au moyen de ce qu'on leur imposoit plusieurs crimes et erreurs

en la foy, dont ont esté meus plusieurs procés et données de

grandes vexations et travaulx ausdits supplians. Sur quoy,

et qu'il estoit question de la foy, nostre saint pere le pape, a

nostre priere et requeste a commis et delegués nos aimés et

feaux conseillers, maistres Laurans Bureau nre confesseur

evesque de Sisteron docteur en theologie et Thomas Paschal

official d'Orleans docteur en droit, pour congnoistre et veoir la

matiere, et si lesdits supplians tenoient erreur en la foy ou non,

lesquels delegués ainsi qu'il leur estoit mandé se sont transpor-

tés sur lesdits lieux, et aprés qu'ils ont bien veu, visité et

congneu au long, la conversation, vie, et creance desdits supplians

et de toute la verité de la matiere, ils ont receus et mis lesdits

supplians en la perception des sacremens, et a l'immunité de l'Eglise

et declarés comme bons chrestiens et catholiques, comme pavant

lesdites charges a eux imposées. Et neantmoins tous leurs biens

qui ont esté prins et occupés, pendant, et soubs couleur des choses

dessusdites, sont detenus et occupés par plusieurs personnes

indeuement, et a tort, ainsi que remonstré nous a esté. Pour

ce, est il que nous ces choses considerées, mesmement les

grands maux, vexations, peines, et travaulx faits ausdits

povres supplians, desirans leur subvenir, et qu'ils soyent

restitués en leurs dits biens, te mandons et commettons par ces

ptes, que tu faces exprés commandement de par nous, a tous

ceux qui detiennent et occupent lesdits biens meubles et

immeubles desdits supplians, et dont seras requis, que incontinent

et sans delay, ils se desistent et despartent desdits biens,

et les rendent et restituent ausdits supplians, ou a leurs

procureurs pour eux, chascun en son endroit. Et en cas

d'opposition, refus, ou delay. Pour ce que nous mesmes,

ayans regard aux choses [...]

Paris. Et pour ce que icelluy Paris s'est opposé a mesdits
misericordes, comandemens, je luy ay donné et assigné jour a estre et
comparoir par devant le Roy nostredit Sire ou qu'il soit, pour
pouvoir [illegible] jour du mois de janvier prochain venant, dedans
estre adm[illegible] Nicolas Paris m'a respondu qu'il est competent
ne les opp[illegible] tendre, et m'a requis et demandé les soyons, pour dire
jour ou journ[illegible] lettres ensemble et de mon exploy, et respondre
les causes de [illegible] contes signées certifiant de ce que fait
ainsi qu'il appartiendra, [illegible]
en aurais. Car ainsi de nostre pleniere puissance Royalle et
Daulphinale voulons estre fait, nonobstant quelconques privile-
ges, statuz, ordonnances et restrictions Daulphinaux et sans
prejudice d'iceux en autres choses, ausquels pour ceste fois, avons
derogé et derogeons par ces presentes et lettres a ce contraires;
De ce faire te donnons pouvoir, authorité, comission et mandement
especial. Mandons et comandons a tous nos officiers justiciers,
officiers et subjets, tant Royaulx, que Daulphinaux que a
l'execution de cesdites presentes, ils obeissent et entendent diligem-
ment. Voulons et nous plaist que ledit huissier ou sergent
puisse mettre cesdites presentes a execution, sans en faire aucune
insinuation, ne prendre ou demander annexe ou pareatis, prestent
et donnent conseil, confort, ayde, et prisons si mestier est
et par toy requis en sont. Donné a Lyon le 12e jour d'Octobre
l'an de grace mil cinq cents et cinq, et de nostre regne le
quatriesme.

Par le Roy Daulphin, les sieurs de la Trimouille,
de la [illegible], Maistre Charles de Pontoys maistre
des Requestes ordinaire de l'hostel, et autres presens.

L. Boyer

Donné par copie avec l'original prinse par moy
Vincent Morinel, notaire et secretaire Daulphinal
qui s'accorde

Morinel

Comandement du Roy pour restituer
les biens de ceux de la Valoise Freissiniere.

1501.

17. octob. 1501.

[illegible] de la Cour a l'Archevesque d'Ambrun marquant les
[illegible] [illegible]ations, faites par ses devanciers.

.15.

129

...nt deboutement des
...is.

leur rendre et r[...] ...rres ha[...].

depuis le temps [...] dementement de jurs a[...]

outre que lesdits delay a deui[...]s en [...]nre, Daulphin de Viennois,

nos envers lesdits et [...] [...] verront, salut. Comme des

dessens, dommaiges et [...] ...aix [...] manans et habitans de la Freissi-

niere [...] leur convenant [...] de la Valloyse, Argentiere

et leur[...] et autres lieux demourans en

nostre pais [...] [...], pour cause et a l'occasion de plusieurs erreurs

qu'on disoit et maintenoit lesdits manans et habitans, et leurs dits

adherans avoir contre la foy catholique, eussent esté prins et

deboutes de leurs terres, possessions et biens quelconques, pour

quoy eussent esté meus, et intentes divers proces, au moyen

desquels, et pour donner provision ausdites choses, nostre saint

pere le pape, a nostre priere et requeste, eust commis nos

amés et feaux conseillers, Maistre Laurans Bureau et

Thomas Pascal, lesquels delegues se fussent transportes sur

les lieux, et apres et quils eurent cogneu la bonne conversation

desdits povres manans et habitans, ils les eussent remis a l'unité

de nostre mere saincte eglise, et les eussent declares bons

chrestiens et catholiques; Ce neantmoins tous et chacuns

leurs biens qui soubs couleur des choses dessusdites, avoient esté

prins, detenus, et occupes, ne leur ont esté rendus ni restitues

ains les detiennent tousiours leurs parties adverses. Au moyen

dequoy lesdits povres habitans se fussent tires par devers nous

et narration faite des choses dessusdites, eussent de nous obtenu

certaines nos lettres, lesquelles eussent presentees a Pierre

Rabbe huissier et sergent d'armes, lequel se fust transporte

sur les lieux, et en ensuivant ce que mandé luy estoit par nos

dites lettres, eust fait commandement a tous, et chacuns les

detenteurs desdits biens, de iceux rendre ausdits manans et

habitans et a eux desister et departir de la possession d'iceulx

ausquels commandemens, lesdits detenteurs, se fussent opposes

sur laquelle opposition, iour leur eust esté assigné au premier iour

de Janvier lors prochain ensuivant, pour dire les causes de

leur opposition, refus ou delay, et proceder en outre comme de

raison, auquel iour ou autre, dependant d'icelluy, comparans

lesdits

Designantur impetrantes

alios non comprehendit

commissio delegatorum apostolicorum

non fuerunt nisi in freissiniera

istud est causa finalis sententie restitutionis bonorum, et tamen isti non fuerunt fines mandati. Apostolici nec fuit nisi in uno loco, et dubius fecerit totum contrarium talem qualem processum, quae igitur parto possibilis fuit in unomistanti, hanc materiam intelligere et eos bonos iudicare.

Si sententia vitiet vel declaratoria sit an faciat poritate, contra nunc declarant boni, an propterea quatenus numquam fuerunt mali. Et tunc fuerint mali et bene condemnati, et nunc boni effecti, an esset effect. per maior condemnationis.

Executio per marescallum curie nostre

Executio per marescallum curie

Oppositio citatorum

Dicio oppositionis assignata fuerit peremptorie, quod non suffi. secundum glo. bar. et des item addentur quod non potest citari. prima oppositionis assignatio. idem nisi prius petiti citari per peremptorie. Item non fuit nisi una assignatio, ideo dici peremptorie debuit

Nomen procuratoris Ardoyne

Paris. Et pour ce que icelluy Paris s'est apposé a mesdits
lesdits ... ondemens, je luy ay donné et assigné iour a estre et
procure, pavoir par devant le Roy nostre dit Sire ou qu'il soit, ...
maistre ... iour du mois de Janvier prochain ... ledi
lesdits opposans. Nicolas Paris m'a respondu que ... ce que par
... opposé, et m'a requis et demandé lesdits renvoyez au
Parlement ... ensemble et de mon ... lesdits Demandeurs
eust esté ... parties ... lesdites parties ouyes,
eussent esté appointees a ~~...~~ escrire affin de renvoy, a produire
et en ~~...~~ droit et tellement eust esté procedé que des le 24e iour
du mois de Mars dernier passé, par arrest de nostre dit Conseil, lesdits
opposans eussent esté deboutés de leurs fins, de non proceder
et eust ~~...~~ esté dit que lesdites parties viendroyent proceder en
nostredit conseil, au lendemain de Quasimodo, lors prochain ensuiv
auquel iour au xve iour d'Avril eussent lesdits Demandeurs,
se fussent bien et deuëment presentés par lesdits Gaynier
leur procureur, Ce que n'eussent fait lesdits chanoines opposans
Parquoy apres ce que ladite matiere avoit esté attendue,
appellee et Audiencee par l'huissier de nostre dit Conseil, en
la maniere accoustumee, Deffaut eust esté donné ausdits
Demandeurs a l'encontre desdits opposans, sauf huitaine, a la
quelle huitaine comparans, lesdits Demandeurs, par ledit
Gaynier, comme dessus, apres ce que lesdits opposans eussent
esté appellés attendus, et audiencés par ledit huissier, et
qu'ils n'eussent aucunement comparu, Deffaut eust esté
donné ausdits Demandeurs et Requerans a pur et a plein,
au moyen et par vertu duquel Deffaut lesdits Demandeurs
eussent requis certain proffit et utilité leurs estre
faits et adiugés, lesquels pour ce faire les eussent bail
par devers nostre dit conseil en la forme et maniere
qui s'ensuit. C'est la demande et profit de Deffault
que font et baillent par devers vous Mons.r le Chancellier et ...
du grand Conseil du Roy nostre Sire, les manans et
habitans

Nomen procuratoris actor

24a Martii fuit ordinatum ... ad remittendum

Dies ad procedendum ordinata fuit crastino Quasimodo

Repetitio contumaciae
R... contumaciae

petitio actoris

leur rendre et re[...] [...]ndz habitans, impetrans,
depuis le temps dementement de m[...]urs adherents, demourans
oultre que lesditz delay a deuë [...]urs en restitution des —
nes envers lesditz et sera ne[...] [...]e Parlement de Grenoble
despens, dommages et coux[...] [...]faix de l'ame [...] —

[...]sitator et reorum nomina

de [...] qui leur convien[...] [...]rgentiere, mons.r l'Archevesque
[...] de prés[...] [...]procureur fiscal de Briançonnoys —
maistre Jayme [...]anson, procureur fiscal d'Ambrunois, advocat

— iste dixit nihil habere de suo

de Bonne, Nicolas Paris, maistre Vincent Gobaut, Anthoine
Condamine, Estienne Estourne [...], Valier Franco, Mons.r Pierre

— nec iste pariter

Saulget prestre, maistre Raymont Aymé, iuge de Briançonois —
Guillaume Blanchas, Bartholomi Garsin, Denis Emé, Pierre
Borgier, Jean Arquet, Pierre Grosset, Jayme Lyons, alias bono,
Jayme Augart, Glaude Emeul, Ysoart Salua, Anthoine —
Jouuer, Jean Verny filz de Spence, Gilbert Allegre, maistre
Jean Mugard, heritier de Pierre Arquel, Simon Germain,
Pierre feu Antheyme, Anthoine, Pierre, Clouvi, Barton
Faure, Laurans Albert, maistre Jean Gualdan, maistre
Jean Faurgier, maistre Glaude Larnoul, Bartholomi Clapier
Laurans Eymart, Anthoni Raymons, Glaude Baniard
Bartholomi Bourfout, Jayme Ros, Pierre Brum, George
Villain, Anthoine Ros brancsa, Andre, Anthoine Pichier
Thomas Pascal, Anthoine pons Messire Jean Rois prestre,
maistre Guigo Alpham, maistre Anthoine Clamant
maistre Guillaume Roux, et Glaude Long, Gandiques
de Valloyse, Anthoine Rayoux, Guillaume Morant
Digo Garnier, Jean Rous, Jean Saulso, maistre
Balthasard Flamain, politiæ de Bardonaysse, conseillier de
ladite Bardonaysse, Anthoine Bonnel, Simon Auan,
Glaude Blanchart, Jean Guston, Constans Blanchart
Jordan Fayre, Congna Aiguan, Vincent Audelin,

Jean

Jean Ma[illegible] Et pource que icelluy Paris s'est apposé a mesdits
Simon col[illegible]demens, je luy ay donné et assigné iour a estre et
Hugo ab[illegible]avoir par devant le Roy nostredit Sire, ou qu'il soit, jus-
[illegible] jour du mois de Janvier prochain venant [illegible] ddi
Bayle, tant Nicolas Paris m'a respondu qu'il [illegible] Berand Jean
Deffendeurs [illegible], Et m'a requis et demandé le [illegible] son pere
[illegible]lleurs ensemble et de mon [illegible] les Demandans, que de

Substantia petitionis

long temps ils [illegible] seigneurs [illegible] de leurs biens, terres
et possessions, Au moyen de ce qu'on leur imposoit contre

\# sup hoc videat[ur]

verité plusieurs crimes et erreurs en la foy, dont sont esté
mis plusieurs procés, et donné de grandes vexations et
travaulx a iceux demandeurs, surquoy, et qu'il estoit
question de la foy, Nostre S[ain]t pere le Pape, a la priere
et requeste du Roy nostre Sire, a commis et delegués mess[ieu]rs
maistre Laurans Bareau, conseiller, et confesseur du Roy
nostre dit Sire, Evesque de Cisteron Docteur en theologie
et Thomas Pascal aussi conseiller dudit Seigneur en sa
Cour de Parlement a Paris Docteur en decret, pour
cognoistre et veoir ladite matiere, et si lesdits Demande[urs]
tenoyent erreur en la foy, ou non, Lesquels Delegués
ainsi qu'il leur estoit mandé, se sont transportés sur
lesdits lieux. Et aprés ils ont bien veu, visité et cogn[eu]

videant acta et processus facti in duob[us] dieb[us]

au lon[gu] la bonne conversation, vie et creance desdits
Demandeurs, et qu'ils ont seu toute la verité de la matiere
Ils ont receux, et mis lesdits Demandeurs, en la percepti[on]
des sacremens, et a l'unité de l'Eglise, et declaris con[me]
bons Chrestiens, et Catholiques, comme ils estoyent paravant
lesdits charges a eux imposées, Et neantmoins tous leurs
biens, qu'ils avoyent, ont esté prins, pendant, et soubs
couleur des choses dessusdites, sont detenus et occupés
par lesdits Deffendeurs et opposans et autres personnes
indeuement

leur rendre et re[...] [...]voir voulu, ne vouloir —
depuis le temps dentement de noz Demandeurs, se sont tirez
outre que lesdits delay a deu[...] et, du quel narration faite
nes envers lesdits et [...] [...]tenu ces lettres patentes,
despens, dommaiges et ceux [...] au premier huissier de son —
et qui leur convien[...] [...]n huissier, ou Sergent Royal
sur [...] [...] commandement de par luy a tous
ceux qui detenoient et occupoient, detiennent et occupent
lesdits biens, tant meubles, que immeubles, desdits —
Demandeurs, et dont il seroit requis que incontinent
et sans delay, ils eussent a eux desister et departir
desdits biens, et iceux rendre et restituer ausdits Demandeurs
ou a leurs procureurs pour eux, chascun en son endroit,
Et en cas dopposition, reffus, ou delay, estoit mandé par
lesdites lres, et pour les causes contenues en iceux, dajourner, les opposans, reffusans ou delayans, a certain ou competant
iour ou iours par devant le Roy nostre dit Sire, et vous —
nosdits seigneurs, pour dire leur causes dopposion, reffus ou
delay, et respondre ainsi quil appartiendroit, par rayson.
Nonobstant quelconques privileges, status, ordonnances, et
restrictions Daulphinales, et sans preiudice diceux en autres
choses, lesquelles lres patentes, pour mettre a execution,
furent presentees a Pierre Tabbe huissier Sergent
darmes ordinaire, dudit Sire, lequel Tabbe huissier —
dessusdit, pour icelles lettres patentes mettre a —
execution, se seroit transporte de la Ville de Lyon
audit pais de Daulphine, ou illec, il en parlant a la —
personne des dessusdits opposans, et de chascun deux
leur auroit fait commandement, et a chascun deux
particulierement, en son endroit, quils et chascun deux
particulierement

q[ue] non comprehend[en]t,
veros possessores
quales isti sunt.

partir ma[...]et pour ce que icelluy Paris s'est opposé a mesdits
aux dits co[...]ens, je luy ay d[onn]é et assigné jour a estre et
im meubl[...]ser par devant le Roy nostre dit Sire, ou qu'il sera
peut app[...]ir du mois de Janvier prochain [...] [...] Sr oddi
[...] Nicolas Paris m'a respondu que de [...] Jean
[...]ant et m'a requis et demandé le [...]s desdits deffen
deurs, donn[...] ensemble et de mon exploit dessusdits
commandem[...] [...] [...]is signés [...]
suffist. [...] moyen de ce que [...] [...]t Rabbe huissier
Sur laquelle opposition, jour et assignation
fut donné aux dits opposans par devant le Roy, et nos
nos dits seigneurs, au premier jour de Janvier de l'an
mille cinq cents et cinq, pour dire les causes de leur
opposition, reffus, et delay respondre et proceder en outre
comme de raison, au quel jour, ou autre, dependant d'icelluy
iceulx deffendeurs, et opposans, ou aucuns d'eux comparu
rent audit conseil par maistre Loys Chartin leur
procureur, et pareillement comparurent lesdits demandeurs
par maistre Jean Gaynet leur procureur, et apres
ce que de la partie d'iceux opposans, fut requis ladite
matiere estre renvoyée au parlement du Daulphiné, pour
plusieurs causes, par eux alleguées, et que par lesdits
Demandeurs fut insisté au contraire, et icelles parties au
long ouies, furent par nous appointées a escrire a ladite fin de
renvoy et a produire, et en droit, et tellement fut procedé
que des le 24e jour dudit mois, dudit an mille cinq cents
et cinq, par arrest dudit Conseil, lesdits Deffendans
et opposans, furent deboutés, et les debouta ledit Conseil,
de la fin de non proceder, par eux proposée et alleguée,
et fut ordonné par ledit arrest, que lesdites parties vien
droyent audit Conseil proceder au principal de ladite
matiere

leur rendre et re[illegible] des leur prochain venant,
depuis le temps dementement de ne[illegible] ensuivant, lesdits Deffendants
outre que lesdits delay a deu[illegible] et [illegible]
ne envers lesdits et sera [illegible] y presenteront audit
deffends, dommages et interests, au regard desdits Demandeurs
et qui leur conviendra [illegible] ensuivit, bien, et deuement audit iour
pareste presente cause, et leur procureur, Ausquels
~~Demande~~ Deffendants [illegible] et octroyasses: ce ~~que~~ requerant leur
procureur, a l'encontre desdits Deffendants, et opposans,
comme non partis ny comparans eux deuement appellés, et
audiences par l'huissier dudit ~~Conseil~~, ainsi qu'il est accoustu-
mé de faire en tel cas, Defaut, sauf huictaine, A laquelle
huictaine, lesdits Demandeurs se comparurent et presenterent
bien et deuement par ledit Raynér leur procureur, Et
que ne firent lesdits Deffendants et Opposans. Parquoy
et apres ce que iceux Deffendants eurent esté deuement
appellés et audiences par la maniere d'avantdite, et qu'ils ne
se furent comparus ny presentés, ny autre pour eux, donasses
ausdits Demandeurs, ce requerant leur dit procureur a l'encontre
d'iceux Deffendants et opposans Deffaut simple, sauf que
s'ils comparoissoyent audit ~~Conseil~~, dedans le Lundi ensuivant
ils y seroyent receux, auquel iour de Lundi quoy que
soit le 21e iour d'Avril ensuivant, lesdits Demandeurs se
comparurent et presenterent, bien, et deuement audit
~~Conseil~~ par devant vous par ledit Raynér leur dit procureur,
Ce que ne firent lesdits Deffendants et opposans, eux deuement
attendus, appellés et Audiences par la maniere devantdite,
Pourquoy ~~Parquoy~~ donnastes ausdits Demandeurs, ce requerant leur
dit procureur, a l'encontre desdits Deffendants, opposans,
et defaillans ~~deffaillans~~, deffault simple avec tel proffit que

de raison

de raisonnable et pour ce que icelluy Paris s'est apposé a mesdits
du quel ... jour, il luy ay donné et assigné iour a estre et
... par devant le Roy nre dit Sire ou qu'il soit sure
mier lieu ... du mois de Janvier prochain ...
par vostre ... Nicolas Paris ma respondu que ... vrais contumo
et par ce effect et me requis et demande lesd. fins, declinatoires
dilatoires, et ... ensemble et de mon ... que lesdits lettres
Royaulx obtenues ... moyen de ce que ... leur soyent par
vous, enterinees, et que en ce faisant, iceux deffendants et
opposans, soyent condamnés et contraints Royalment, et de
fait, a rendre et restituer audits demandants, tous et chacun
leurs biens, tant meubles que immeubles par iceux deffen-
deurs ou leurs predecesseurs, ou de qui ils se dissent avoir
le droit, prins et perceus, avec restitution des fruitts, et
levees d'iceux depuis ledit temps, de la indeue occupation diceux
biens, iusques a ce qu'ils nayent fait entiere restitution. C'est
assavoir les gens d'Eglise par la prise de leur temporel, en
la main du Roy, iusques a ce qu'ils ayent entierement obey;
et les lais et un chacun d'eux, par arrest et detemption
de leurs personnes si mestier est, prinse, vente, criée, aucun
exploytation de leurs biens, meubles, et immeubles et adjour-
nement personels, et autrement deuement, nonobstant opposi-
tions et appellations quelconques. Et pour ce qu'il ya aut.
gens, outre lesdits deffendants, opposans, et defaillans
leurs adherents qui ont et detiennent plusieurs biens
appartenans ausdits demandeurs, qui ne les leur veullent
rendre et restituer, pareillement mande, contraindre
par la maniere que dessusdit tous ceux qui ont et
detiennent des biens et chevances, possessions et autres
biens meubles appartenans audits demandeurs a les

leur

leur rendre et re[...] fruits et emoluments depuis le temps d[...]tement de nost[...] [...]e ceux biens. Et en oultre que lesdits [...]t deffaillans soyent condamnes envers lesdits [...]lay a devoir et [...]stra n[...] en tous et chascun leurs despens, dommaiges et [...]x [...]ests, qu'ils ont faits et soubstenus et qui leur convien[dra] faire et soubstenir a la poursuite de ceste presente cause, et avecques ce, pour ce que lesdits deffendants et leurs adherants ont fait et donne ausdits demandants plusieurs menaces et injures, de leur porter dommaige en corps, en biens, et ca fait plusieurs grands et enormes excés, requerant lesdits demandans estre mis en la seurete, protection et sauvegarde du Roy, et de vous nos dits seigneurs, avecques leurs bonne fame, et renommee, et que informations soyent faites de et sur lesdits, erreurs, crimes, et delits, et autres que plus a plein seront baillés en escript par declaration, ou que telles autres demandes, requestes, fins, et conclusions soyent par vous faites et adjugées ausdits demandeurs, ~~et~~ que verres estre a faire par raison. Requerant sur ce par lesdits demandeurs adjunction du procureur du Roy, et les conclusions par luy prinses, et baillees en ladite matiere estre ioinctes a la p[rese]nte demande et conclusion desdits demandeurs et par protestation faite de croistre, augmenter, ou diminuer ceste presente demande, ou icelle corriger si mestier est.

Savoir faisons que ~~veues~~ [veues] par nostre dit conseil les lettres Royaulx obtenues par lesdits manans et habitans de Freissiniere et autres leurs adherents, demourans en nostre dit pais du Daulphine demandeurs en restitution de biens le proces verbal dudit Pierre Rabbi, du deffault avec la demande et proffit d'iceux, baillee de la part desdits habitans

Ereyono comprehendit nihil possidentes de bonis ipsorum

habitan[illegible] et quilz ont voulu produire, [illegible]
gens de [illegible]t pour ce que s'il, sur ladite demande et proffit de
deffault, [illegible]gens, il luy adjugent aux ditz demandeurs tel —
proffit [illegible] par devant s'ensuit. C'est assavoir, que lesditz
deffendants [illegible] du moys [illegible]colas [illegible]sans et defaillans seront condamnez, et
contraintz [illegible] dent, et de fait a eux desister, et departir de
l'occupation, iouissance et possession de tous et chacun des
heritages et autres immeubles quelconques, tolus, et ostés —
auditz Demandeurs, leurs predecesseurs, ou ceux dont ilz ont
cause soubz couleur de procés, sentence ou appointement contre
eux et leurs predecesseurs, rendus a matiere d'heresie ou
denegation de la foy Catholique, de la coadjution par les bras
de justice seculiere ou l'execution d'icelle sentence. Dont
et desquelz immeubles lesditz opposans et defaillans, iouissent
de present, et quilz estoyent en leur pouvoir au temps
que les commandements d'iceux de part
leur ont esté faitz, et que d'iceux immeubles lesditz Demandeurs
ou leur procureur pour eux, iouiront par maniere de provision
iusques a ce que par nous ou nostre dit Conseil autrement en
soit ordonné. Et a ce seront contraintz lesditz opposans et
deffaillans. C'est assavoir les gens d'Eglise par la prins[e]
de leur temporel, et les laics, par arrest et detemption de
leurs personnes, si mestier est, et prinse et exploictation
de leurs biens, et par toutes autres voyes, deues, et raisonab[les]
nonobstant oppositions ou appellations quelconques. Et seront
lesditz opposans et defaillants readiournez a certain et compet[ant]
iour, pour plus amplement respondre aux simples requestes —
demandes, et conclusions, contre eux prinses par lesditz —
demandeurs. Si donnons en mandement par ces mesmes p[rese]ntes
au premier huissier de nostre dit Conseil, huissi[er]
sergent d'Armes des requestes de nostre hostel, ou autre nostre
huissier ou sergent sur ce requis, que ledit arrest —
ordonnance

ordonnance et appointement de nostre dit Conseil, il mette
incontinent, et sans delay, a deue et entiere execution, en ce
q̃ execution y est, et sera requise, en contraignant a ce
faire et souffrir tous ceux q̃ pour ce feront a contraindre
par toutes voyes, et manieres, deues et raisonnables, sans
faire aucune insinuation de ces p̃ntes, ne ~~prejudice~~ prendre
lettres de pareatis. Car ainsi nous plaist il estre fait
nonobstant quelconques ordonnances, restrictions, privileges,
libertes et status de nostre dit pais, ausquels nous avons voulu
et voulons en ceste matiere derroguer et derroguons derechef
par ces dites p̃ntes et lettres subrectices impetrees ou a impetrer
a ce contraires. En tesmoin de ce nous avons fait mettre
nostre seel a ces dites presentes. Donné a Blois le 27.e iour
de May, l'an de grace Mille cinq Cents et deux, et de
nostre regne le cinquiesme. Par le Roy Daulphin a la
relation de gens de son grand Conseil de Molins.

It non loquitur de partionibus.

Anthonius de Meduliore Brissiam et de Rippeins
Consiliarius, et Cambellanus Regius Locum Tenens Generalis
Dalphinatus. Universis, et Singulis horum p̃t sæt. notum fieri
volumus et Manifestum, quod videlicet per nos in Curia
parlamenti dalphinatus, et inde Reverenter visis et Receptis
Litteris Regijs et Dalphinalibus Ordinavimus p̃ Serenissimum
Regem Dalphinum Dominum nostrum; et in Eius Consilio magno
Concessis Cera Rubea cum Cauda Simplice Impendente
Sigillatis nobis in Eadem Parlamenti Curiæ parte manentium
et habitantium Freissiniere Argentiere et sibi adhærentium
de valle Clunson, et aliorum locorum manentium in
dalphinatu Impetrantium Ibidem Nominatorum ad finem
Litteras P. Lamentarias obtinendi exhibitis quibus hæ nostræ
præsentes sub Contra Sigillo Regiminis dalphinatus alligentur

Serie

Regiminis.

x in MS. cenebus
Sembus

Et omnium x .... &c. Appost.a nobis et dictae parlamenti Curiae placuit et placet quod vd.a Litterae ipsae Regiae et dalphinales juxta ipsarum formam et tenorem exequantur citra tamen Remissionem personarum et subdictorum in dictis Litteris Regijs et dalphinalibus Nominatorum, Extra hujusce patriam dalphinatus. In cujus rei testimonium sigillum Regionis dalphinatus praesentibus duximus apponendum. Actum Granopoli die sexto Mensis Julij. Anno domini Millesimo quingentesimo secundo. per dominum Locumtenentem Generalem ad Relationem Curiae in qua erant dominus durie Gauterius, Ame palmerin Johannes de Vitis, Leo Raboti, Jarou Boisson. et Franciscus Marcim

Chapuisse.

N. 15.

Lettres du 27.me May 1502.

Num. 15.

Loys, Par la grace de Dieu Roy de France Daulphin de Viennoys A tous ceux qui ces presentes lettres verront Salut, Comme des long temps a, A nos bien amez les Manans & habitans de la freissiniere & autres habitans Impetrans de la Vauloise Argentiere, & leurs adherans de Vaucluson & autres lieux demeurans en nre Païs du Daulphiné, Pour cause & à l'occasion de plusieurs erreurs qu'on disoit & maintenoit lesd Manans & habitans & leursd adherans auoit contre la foy Catholique eussent esté priuez & deboutez de leurs biens terres & possessions quelconques. Surquoy eussent esté meus & intentez plusieurs & diuers Procez, au moyen desquels & pour donner prouision auxd choses nostre S.t Pere le Pape à nred priere & Requeste eust Commis nos Amez & feaulx Conseillers M.es Laurens Bureau & Thomas Paschal, lesquels delequez se fussent transportez sur les lieux. Et apres ce qu'ils eurent cogneu la bonne Conuersation desd pauures Manans & habitans Ils les eussent remis a l'vnité de nred mere Sainte Eglise & les eussent declarez bons Chrestiens & Catholiques Ce neantmoins tous & Chacuns leur biens qui sous couleur des Choses dessusd auroyent esté prins detenus & occupez ne leur ont esté rendus ne restituez, ains les detiennent tousjours leurs parties aduerses Au moyen dequoy lesd pauures habitans se feussent tirez par deuers nous & narration faite des choses dessusd eussent de Nous obtenu Certaines nos L.res lesquelles eussent presentées a Pierre Raby huissier & Sergent d'Armes lequel se fust transporté sur les lieux Et en ensuiuant ce que mandé luy estoit par Nosd Lettres eust fait Commandement a tous & chacuns les detenteurs desd biens d'Iceulx rendre auxd Manans & habitans, & a eulx desister & departir de la possession d'Iceulx ausquels lesd detenteurs se feussent Opposez. Sur laquelle Opposition Jour leur [leust] esté assigné au premier Jour de Januier lors prochain ensuiuant Pour dire les Causes de leurs Oppo.ons refus ou delay & proceder en outre comē de Raison Auquel Jour ou autre dependent d'Iceluy Comparans lesd Opposans ou aucun

Laurens Bureau & Thomas Paschal

Bonne Conuersation

d'Jceulx par Me Louys Chartin leur Procureur & lesd. Manans
& habitans demandeurs par Me Jehan Penot leur Procureur
Apres ce que par lesd. Opposans eussent requis la matiere estre
renuoyée au Parlement de Daulphiné & q. par lesd. demandeurs
eust esté deffendu au Contraire Lesd. Parties ouyes eussent
esté appointees a Escrire afin de Renuoy, a produire & en
droit & tellement eust esté procedé q. dès le 24e Jour de
Mars dernier passé par Arrest de nostred. Conseil lesd.
Opposans eussent esté deboutez de leurs fins de non proceder
Et eust esté dit q. lesd. Parties viendroient proceder a nred.
Conseil au lendemain de Quasimodo lors prochain ensuiuant
auquel Jour ou au 6. Jour d'Auril ensuiuant lesd. demands
a l'encontre desd. Opposans sauf huictaine a laquelle viije
Comparans lesd. demandrs par led. Penot come dessus Apres
q. lesd. Opposans eussent esté appellez attendus &
audiencez par lesd. huissiers Et qu'ils n'eussent ~~aucunement~~
aucunement Comparus deffault eust esté donné ausd.
demandeurs Ce requerant a pur & a plain Au moien & par
vertu duquel deffault lesd. demandrs eussent requis certain
prouffit & utilité leur estre faits & adiugez Lesquels
pour ce faire ils eussent baillez par deuers nred. Conseil
en la forme & maniere qui sensuit Cest la demande
& prouffit du deffault q. font & baillent pardeuers vous
Mr le Chancelier & Messrs du Grand Conseil du Roy
nre Sire les Manans & habitans de la Freissiniere &
autres habitans Jmpetrans de Vauloise Largentiere
& leurs adherans demourans au Päis du Daulphiné
demandeurs en Restitution de biens Contre Pouspins —
Conseiller au Parlement de Grenoble / Pierre de Rames
Escuyer Seigneur du Poyt faix de Rames / Messrs de —
Montenat Seigr de Largentier / Mr L'Arceuesque
d'Ambrun / Jordan Cordier Procureur fiscal de
Brianconois / Me Jaymé Briancon procureur fiscal

dAmbrundis / Arronas de Bonne / Nicolas Paris / Mre Vincent
Gombault / Anthoine Condonne / Estienne Estour / Vallier
francon / Messire Pierre Saigne Pbre / Me Raymond Ayme
Juge de Brianconnois / Guilhen Blanchas / Bartholemy —
Garsin / Denis Aymé / Pierre Bonhier / Johan Arguet / Pierre
Grosset / Jayme Myons ats Bonne / Jayme Ogard / Glaude
Emeril / Isnart Saulua / Anthoine Jonner / Johan Verun
fils Desperit Guilliberr Allegre / Me Johan Mutard / heritier
de Pierre / Auguet Simon / Germain Pierre / feu Anthoine —
Anthoine / Pierre Clory / Barton forel / Laurens Albert / Me
Johan Galloam / Me Johan fauchier / Me Claude Barnaul /
Bartholemy Chappier / Laurens Aymart / Anthoine Raymond
Claude Banstard / Bartholemy Bonne fout / Jayme Ré
Pierre Brun / George Villam / Anthoine Rebriancose /
Andre / Anthoine Pichier / Thomas Paschal / Anthoine Pons /
Mres Johan Rous pbre / Me Gingo Alfart / Me Anthoine
Clement / Me Guillaume Bonne & Claude Long Saint —
Dignes de Vaulois / Anthoine Raix / Guilhem Morant /
Digne Garnier / Johan Roux / Johan Saulse / Me Barthasar
flandi / Politre de Bardonneise Conseiller de la q bardonoise
Anthoine Borel / Simon Aignan / Claude Blanchart /
Johan Justes / Constans Bouchart / Jourdam faure / Congn
Aignam / Vincent Andelun / Johan Martin / Anthoine
Parul / Johan Aloys / Pierre Coutand / Simon Coutand
Johan Gallice / Anthoine Martin / Michel Gros / Hugo
Abom / Michel Alamat / Claude Verum / Johan Beraud /
Pierre Gallice / Jayme Ré / Me Seiffre Beraud / Johan
Bayle tant en son nom q de huguet Bayle son Pere —
Deffendeurs & Opposans / Disant Iceulx demandeurs q de
long temps ils ont esté mis & boutez hors de leurs biens terres &
Possessions au moien de ce quon leur imposoit contre verité

plusieurs Crimes & Erreurs en la foy dont ont esté meus plusieurs Proces & donné de grandes vexations & travaux a iceulx demandeurs / Surquoy & quil estoit question de la foy Nostre St Pere le Pape a la priere & requeste du Roy nre Sire a comis & deleguez Messieurs Maistre Laurens Bureau Conseiller & Confessd du Roy nred Sr Evesque de Cisteron Docteur en Theologie & Thomas Pastal aussi Conseiller dud Sr en sa Court de Parlement a Paris Docteur en Decret Pour congnoistre & voir lad matiere, & si lesd demandeurs tenoient erreur en la foy ou non / Lesquelz deleguez ainsi quil leur estoit mandé se sont transportez sur lesd lieux / Et apres quilz ont bien veu visité & cognëu au long la bonne Conversation vie & Creance desd demandeurs, & quilz ont sceu toute la Verité de Matiere Ilz ont receus & mis lesd demandrs en la perception des Sacremens & a l'unité de l'Eglise & declarez come bons Chrestiens & Catholiques Comme ils estoient auparavant lesd Charges a eulx imposées Et neantmoins tous leurs biens quilz avoyent ont esté pris pendant & soubs couleur des choses dessusd / Sont detenus & occupez par lesd deffendrs & Opposans & autres personnes Indeuement & a tort sans les avoir voulu ne vouloir rendre A ceste Cause lesd demandrs se sont tirez pardevers le Roy nred Sr duquel narration faite de ce q dit Est Ilz ont obtenu ses Lettres Patentes Par lesquelles estoit mandé au premier huissier de son Grand Conseil ou autre huissier ou Sergent Royal sur ce requis de faire Comandemt de par luy a tous Ceulx qui detenoient & occupoient / detiennent & occupent lesd biens tant meubles q immeubles desd demandrs

& dont ils seroyent requis que Incontinent & sans delay
Ils eussent a eulx desister & departir des(d)ictz biens & iceulx
rendre & restituer aus(d)ictz demandeurs ou a leurs procureurs
pour eulx Chacun en son droit Et en Cas d'Opposition
refus ou delay estoit mandé par les(d)ictes L(ett)res & pour les
Causes contenues en Icelles d'adjourner les Opposans —
Refusans ou delayans a certain & Competant Jours —
pardevant le Roy n(ost)re d(ic)t S(eigneu)r & vous nos(d)ictz Seig(neu)rs pour
dire leurs Causes d'Oppo(siti)on refus ou delay & respondre
ainsi quil appartiendroit par raison nonobstant quels-
conques privileges statuts, Ordonnances, & restrinctions
daulphinois & sans preiudice d'Iceulx en autre Choses /
Lesquelles L(ett)res patentes pour mettre a Execution furent
presentees a pierre Raby huissier Sergent darmes ordinaire
dud(ict) S(eigneu)r Lequel Raby huissier dessus(d)ict pour Icelle L(ett)res
Patentes mettre a execution se seroit transporte de la
ville de Lyon aud(ict) pais du Daulphiné ou Illec Il en
parlant a la personne des dessus(d)ictz Opposans & de chacun
d'eulx leur auroit fait Commandem(en)t & a Chacun d'eulx
particulierem(en)t en son endroit quils & chacun deulx
particulierem(en)t & admis eussent a rendre & restituer aus(d)ictz
& Chacun d'eulx leurs biens tant meubles q(ue) immeubles
ou la valeur d'Iceulx ainsi q(ue) plus a plein peut apparoir
par son Proces Verbal Lesquels deffend(eu)rs donnerent oppo(siti)on
a lencontre des(d)ictz Commandem(en)ts a eulx faits par led(ict) Raby
huissier sus(d)ict / Sur laquelle Oppo(siti)on Jour & assignation
fut donné aus(d)ictz opposans pardevant le Roy & vous noi-
dits Seig(neu)rs au premier Jour de Janvier de lan mil cinq cens
& un pour dire leurs Causes d'oppo(siti)on refus & delay res-
pondre & proceder en outre comme de raison Auquel Jour
ou aultre dependant d'Icelluy Iceulx deffend(eu)rs & Opposans

ou aucun deulx Comparurent au d. Conseil par Me Louys
Chartin leur procureur / Et pareillement Comparurent les d.
demand.rs par Me Jehan Poinct leur procur. Et apres que la
partie d'Iceulx Opposans fut requis la d. matiere estre renvoyée
au Parlem.t du Daulphiné par plusieurs Causes par eulx
alleguées & que par les d. demand.rs fut Insisté au contraire
& Icelles Parties au long ouyes furent par nous appointées a
escrire a la d. fin de Renvoy a produire & en droit Et tellement
fut procedé que le xxiiij. Jour du d. Mois du d. an 1501. par
Arrest du d. Conseil les d. deffend.rs & opposans furent de-
boutez & les debouta le d. Conseil de la fin de non proceder
par eulx proposée & alleguée & fut ordonné par le d. Arrest
que les d. parties viendroyent au d. Conseil proceder au principal
de la d. Matiere au lendemain de Quasimodo lors prochain
venant Auquel Jour ne le sixme Jour de Auril ensuyuant les d.
deffend.rs & Opposans ne se Comparurent ne presenterent ~~aud.~~
au d. Conseil ne aultre pour eulx Et au regard des d. demand.rs
Ils se Comparurent & presenterent bien & deuëment au d.
Jour par Me Jehan Poinct leur Procur. ausquels demand.rs es
donnastes & octroyastes Ce requerant leur procureur a lencontre
des d. deffend.rs & opposans Comme non presentez ne Comparans
eulx deuëment appellez & audiencez par lhuissier du d. Conseil
ainsi quil est accoustumé de faire en tel Cas deffault sauf
huictaine a laquelle viij.e les d. demand.rs se Comparurent
& presenterent bien & deuëment par le d. Poinct leur
procur. Ce que ne firent les d. deffend.rs & opposans Parquoy
& apres ce que Iceulx deffend.rs eurent Estez deuëment
appellez & audiencez par la maniere devant dite & quilz
ne se furent Comparus ne presentez ne aultre pour eulx
donnastes aux d. demand.rs ce requerant leur d. procur. B a
lencontre d'Iceulx deffend.rs & opposans deffault simple Sauf
que silz se Comparoissoient au d. Conseil dedans le lundi
ensuyuant Ilz y seroyent receus auquel Jour de lundi

quoy q soit le 21e Jour d'Auril ensuyuant lesd. demand.rs se Comparurent & presenterent bien & deuëment aud. Conseil pardeuant vous par les Prinet leurs procureur Ce q ne firent lesd. deffendrs & Opposans eulx deuëment attendus appellez & Audiencez par la maniere deuant dite pourquoy donnastes ausd. demand.rs Ce — requerant leurd. procureur alencontre desd. deffend.rs opposans & deffaillans default simple auec tel prouffit q de raison pour auoir & obtenir le prouffit & vtilité duquel deffault requerent lesd. demand.rs q en premier lieu Iceulx deffend.rs opposans & defaillans soyent par vre Arrest & Jugemt dits & declarez vrais & boutez de toutes fins declinatoires, dillatoires & exceptions peremptoires & q lesd. Lettres Royaulx obtenus par lesd. demand.rs leur soyent par vous Interinees, Et q en ce faisant Iceulx deffend.rs & opposans soyent Condamnez & contraints Royaumment & de fait a rendre & restituer ausd. demand.rs tous & Chacuns leurs biens tant meubles q Immeubles par Iceulx deffend.rs ou leurs predecess.rs ou de qui ils se dient auoir le droit, pris & perceus Auec — restitution des fruicts & leués d'Iceulx depuis led. temps de la Indeuë occupaon d'Iceulx biens Jusques a ce quils en ayent fait entiere restitution. Cest assauoir les gens d'Eglise par la prise de leur Temporel en la main du Roy Jusques a ce quils ayent entieremt obey Les Laiz & vn chacun d'eulx par Arrestz & detention de leurs personnes se mestier est prinse, vente, criée & exploitation de leur biens meubles & Immeubles Adiournemts personels & autrement deuemt nonobstant oppoon ou appellaon quelsconqs. Et pource quil y a d'autres gens outre lesd. deffend.rs opposans & deffaill leur adherans qui ont & detiennent plusieurs biens appartenans ausd. demand.rs qui ne les veulent rendre ne restituer pareillemt mande Contraindre par la maniere q dessus tous Ceulx qui ont & detiennent de biens & Cheuances & possessions & autres biens meubles appartent ausd. demand.rs a eux leur

rendre & restituer avec les fruicts & emolumens depuis le temps
de l'occupaon d'iceulx biens Et en oultre q lesd. deffendeurs & deffaill
soyent condamnez envers lesd. demandeurs en tous & chacuns leurs
despens domages & Interests qu'ils ont faits & soustenus & qu'ils
leur conviendra fe & soustenir a la poursuite de ceste presente
Cause & avec ce pour ce q lesd. deffendeurs & leurs adherans ont fa
& donné plusieurs menaces & Iniures auxd. demandeurs de leur porte
domages en corps & en biens & Ja fait plusieurs grands & enorme
excés Requerant lesd. demandeurs estre mis en la seurete & protecti
& sauvegarde du Roy & de vous nos Seig.rs avec leur bonne fame
& renommée Et q Informations soyent faites de & sur lesd. exces
crimes & delicts, & autres qui plus a plein seront baillez en escri
par declaraon, Ou q telles autres demandes req.tes fins & conclu
soyent par vous faits & adjugees auxd. dem. q verrez estre
a faire par raison Requerant sur ce par lesd. demandeurs adionctio
du Procureur du Roy & les conclusions par luy prinses & baille
en lad. matiere estre Joincts a la presente demande & conclusion
desd. demandeurs par protestaon faite de croistre, augmenter
ou diminuer ceste presente demande, ou icelle corriger si
mestier est. Sauoir faisons q veuës par nosd. Conseil
les lettres Royaulx obtenues par lesd. Manans & habitans de la
fressiniere, & autres leurs adherans demourans en nred. pais
du Daulphiné, demandeurs en restitution de biens. Le Proces verbal
dud. Pierre Raby du deffault avec la demande & proffit d'icelu
baillée de la part desd. habitans, Ensemble tout ce qu'ils ont voulu
produire, lesd. Gens de nred. Conseil sur lad. demande &
profit du default ont adiugé & adjugent auxd. demandeurs tel
proufit & utilité qui s'ensuit C'est assavoir q lesd. deffendeurs
opposans & deffaillans seront condamnez & contraints, & de fait
a eulx desister & departir de l'occupaon, Jouissance & possession
de tous & chacuns les heritages & aultres Immeubles quelsconque
tollus & ostez auxd. demandeurs leurs predecesseurs ou ceulx dont ils
ont cause, soubs couleur des Proces, Sentences ou appointemens

Contre eulx ou leursd. predecess.rs rendus en matiere dheresie
ou ~~[illegible]~~ desviacion de la foy Catholique de la coadjution par le
bras de Justice seculiere ou l'execution dicelle sentence, Dont
& desquels Immeubles lesd. opposans & defaillans Jouissoient
de present & quils estoyent en leur pouuoir au temps q les
Comandem.ts diceulx de partie leur ont este faits Et q diceulx
Immeubles lesd. demand.rs ou leur procureur pour eulx —
Jouiront par maniere de Provision Jusques a ce q par nous
ou nred. Conseil autrement en soit Ordonné Et a ce seront
Contraincts lesd. Opposans & defaillans Cest assauoir les gens
dEglise par la prinse de leur temporel Et les Laiz par
Arrest & detention de leur personnes si mestier est & prinse
& exploictation de leurs biens & par toutes autres voyes deues
& raisonnables nonobstant Opposons ou Appellaons quelconques
Et seront lesd. opposans & defaillans readjourner a Certain
& Competant Jour pour plus amplem.t respondre aux simples
req.tes demandes & Concluons contre eux prinses par lesd.
demand.rs Ordonnons en Mandant par ces mesmes
presentes au premier huissier de nred. Conseil, huissier
Sergent darmes des Req.tes de nre Hostel ou autre huissier
ou Sergent sur ce requis q lesd. Arrest ordonnance & —
appointem.t de nred. Conseil Ils mettent Incontinent &
sans delay a deue & entiere execution, en ce q execution y
est & sera requise. En contraignant a ce faire & souffrir
tous Ceulx qui pour ce seront a Contraindre par toutes voyes
& manieres deues & raisonnables sans faire aucune Insinua-
tion de ces presentes ne prendre lre de pareatis. Car ainsi
nous plaist il estre fait Nonobstant quelconques ordonances
Restrinctions, Priuileges, Libertez & Statuts de nred. pais
ausquels nous auons voulu & voulons deroger en ceste Matiere
& derogeons de rechef par ces pntes & Lres Surreptices
Impetrees ou a Impetrer a ce Contraires / En tesmoin de ce nous
auons fait mettre nre seel a cesd. pntes Donne a Blois

Le xxvij^e Jour de May lan de Grace Mil Cinq Cens et deux
Et de nre Regne le Cinquiesme

Par Le Roy Daulphin a la relation
des gens de son Grand Conseil

Demoline

Curia decrevit q̄ sup̄dicte lr̄e exequatur juxta suam formam
et concess. lr̄e sup. citra tamen remissionem personarum
extra patriam.

·1502·

Du Regne de Loys 12. Lan cinquiesme
le 23e May·

N°. 16.

in principio dum fuit captus noluit dicere veritatem. Dixit quod fecit eo, quia confessores dicte secte hoc sibi inhibuerant, quod non panderet eam nisi vi tortura. et premissos articulos credidit et tenuit usque in hodiernum diem, sed de cetero non vult amplius credere — nec tenere, et genibus flexis ac manibus junctis quesivit — misericordiam a Deo et a prefato domino Ebredunensi archiepiscopo.

Interrogatus per eundem Rev. dominum meum Ebred. archiepiscopum, an donaverit aliquid eisdem confessoribus, dixit quod non. tamen primus confessor cui confessus est prima vice in monte de Cornilhosa dicebat sibi, quod ubi non solveret pasium feuale, quod reliquit pater eius quando decessit, quod sibi daret pecunias dicti pasij amore Dei. Qui credit quod executores tenentur distribuere illud.

Et prefatus Rev.mus dominus meus Ebred. archiepiscopus, adhuc ubi supra, existens, premissis auditis et intellectis, requirente dicto domino promotore ad deponendum latius, per eundem Odinum magis veritate que sciverit super huiusmodi heresi seu secta Walden., diem Jovis ~~[illegible]~~ proxima hora sue audientie pro tercio statuit et assignavit.

Hec autem omnia dictus Odinus gratis libere et sponte deposuit, postquam fuit basse positus a tortura. Actum in dicta camera presentibus testibus quibus supra, et me secretario subscripto

Ar. Paris.

Jovis siquidem novissime et ultimo, per prefatum Rev.mum dominum Archiepiscopum pro tercio stabilita et assignata, ad latius deponendum per eundem Odinum, adveniente que fuit et numerata extitit decima sextima dicti mensis Maij, in dicta camera paramenta, hora audientie eiusdem Rev.mi, de mane existens et personaliter constitutus prefatus Odinus, coram eodem Rev.mo domino archiepiscopo, et per eundem medio juramento, et sub penis iam impositis, repetitus et examinatus de et super articulis secte Walden. per eum confessatis, et alijs omnibus. Dixit super primo articulo, quod confessata per eum sunt vera

sunt vera. Addendo qd Petrus Crispini ejus avunculus dixit
eidem Ludino, qd veniret ad confessorem predictum, quia erat
homo Dei et salvaret ejus animam, et pater ipsius Odini
et ipse avunculus duxerunt eum ad domum dicti Petri; sunt
quatuor anni elapsi, in festo Mariae Magdalenae.

Sup. capitulo Ecclesiae repetitus et examinatus dictus Odinus p. prefatum
Rev^d, dixit qd addit ~~videlt~~ vz; qd Dns nr Jesus Xpus solum —
primum Papam instituit, et successores ejus nullos credunt, nec
Papa — ullam habere potestatem tam in potestate exercirandi quam in sacramentis
conficiendis et administrand. Addens ulterius, qd solos de
secta Wald. esse veros xpianos, nos autem esse solos mundanos,
et ita nos appellant. Et dicunt illi de secta, laicum habere —
tantam potestatem, quantam habent sacerdotes xpiani.

Sup. observatione ffestorum repetitus et examinatus p. eund. Rev^d,
dixit et deposuit, addendo qd nulla festa colenda sunt, nisi dies
dnicï et festum Ascensionis Dni nri.

Super prohibitione quam faciunt eis confessores sui sive secta ~~sald~~
repetitus, ut supra addidit, dixit et deposuit, qd dicti confessores
prohibent eis, ne revelent aliquid de ~~fer~~ dca secta sacerdotibus xpianis.
Et hoc sub maximis penis corporalibus. Et maxime, quia si reve=
larent et sciri posset, extraheretur lingua talium post collum
seu post caput, et carnes sua scinderentur minuta sicut carnes
edop. Et qd tales sic revelantes sectam Waldensium sunt
dampnati.

Sup. articulo, ubi deposuit de Antho Baridoni, dixit qd ipse non
erat in domo, quando ipse confessus fuit in domo sua. Sed dixit
qd venit dictus Durandus sicut cacori. Dixit ulterius qd dcts
Anths Baridoni prohibuit sibi, ne revelaret aliquid de dicta secta.
Sed de die et anno quibus inhibuit intus dixit qd pro nunc
non recordatur. Addendo ulterius, qd ad confessionem quam

fecit

fecit in dicta domo, cum duxit pater suus et soror sua Martha
r[elic]ta Bruni Baridoni fr[atr]is dicti Anth[onii] Baridoni, quæ habet
tres liberos, Jacobum, Sponcium et unam filiam, sed de no[m]i[n]e
filiæ non recordatur. De confessione facta in domo Sponcii -
Arnulphi addit, q[uo]d fuit de yeme ante festum calendarum.
De tempore quo intravit sectam interrogatus et repetitus, addit et
deposuit ipse Odinus, q[uo]d pater et avunculus ipsius p[re]nominati
dixerunt ei, q[uo]d nunquam instruerent aliquos in dicta secta, ante
vicesimum annum, ne forte revelarent illam.
Interrogatus si mater sua ei dixerit illa, dixit q[uo]d non.
De uxore sua int[errog]atus p[er] eund[em] rev[erendissi]m[u]m, si sit de secta p[re]dicta, dixit
q[uo]d nescit; et quando contraxit cum ea, ipsa morabatur in s[an]cto
Andrea in manda d[omi]ni prioris de Balmis, cum fratre ipsius
loquentis, qui vocatur Petrus, et Joh[ann]e Pellegrini, qui etiam
tunc stabat cum d[ic]to d[omi]no priore. Int[errog]atus si dictus Joh[ann]es
Pelegrini sit de secta Walden[sium], dixit q[uo]d nescit.
Interrogatus ulterius si unquam fuit in domo Joh[ann]is Jannoti,
habitatoris Calenerio. Dixit quod non, tamen audivit, dici q[uo]d erat
de Fraxinoria.
Int[errog]atus ulterius si Petrus frater ejus et Jacoba ejus uxor sint de
secta p[re]dicta Walden[sium], dixit quod nescit, sed tamen vivunt
sicut alii, et q[uo]d dictus Petrus frater ejus ibat sepius Fraxinoria,
et q[uo]d ipsa uxor fr[atr]is sui est de Castrorod[un]o filia Petri Prosori.
Sup[er] arcubus quas dedit ei confessor suus, ultimus int[errog]atus quare
recepit, dixit q[uo]d ipse confessor p[re]cepit ei ut deferret illas
amore sui, et ipse illas accepit, et posuit in suo pileo, quas
post p[er]didit. Ulterius dixit, q[uo]d uxor ~~Bar~~ Barthi ~~Reb~~ Rebolli
de Castrorod[un]o est consanguinea, v[idelicet] consobrina, germana vel
secunda patris ipsius Odini, et Michael Juliani fuit pater
dicta uxoris d[omi]ni Barthi Rebolli, consobrinus p[at]ris ipsius Odini,
Et amplius non fuit int[errog]atus.

Sed

Sed premissa dixit gratis et libere sed pro ejus spontanea voluntate.
Acta fuerunt premissa ubi supra, presentibus ven. libus viris dominis
petro de Bastida, officiali Lugdunen., petro sabine decretorum
doctore, officiali Ebred., Nob.li Anthonio Bavili legum doctore
Raphaele Sigaudi jur. licenciato, Raymundo Domicelli Michaele
Maurino jur. Baccallariis, Desiderio Martini, presbitero Roverii
et Guilhermo Spitalerii Car.mis, testibus ad premissa vocatis et
rogatis.

Alia repetitio dicti Odini Crispini.

26. mensis Maij. Anno premisso et die Martis vicesima sexta mensis Junii post
vesperos, existens et personaliter constitutus dictus Odinus,
coram prefato Rev.mo domino nostro, Ebredunen. Archiepiscopo in loco infrascripto,
et eundem Rev.mum sub juramento et penis supra sibi impositis,
interrogatus et examinatus an deposita per eum sint vera, qui Odinus
dixit et rudit, per hec verba, yen non sabo.
Item interrogatus super hoc et super depositis, dixit quod sunt aliqua vera,
et aliqua non.
Iterum interrogatus super premissis, dixit quod omnia deposita per eum sunt
vera, gratis et libere, petens veniam domino nostro Ebredunen. Archiepiscopo,
dicens quod est juvenis et stupefactus.
Interrogatus quando fuit confessus secunda vice in domo Durandi
Baridom, an ipse Durandus erat presens, dixit et deposuit quod
bene erat in dicta domo, et ipse loquens eum in ea vidit, et
potuit ipse Durandus eundem loquentem videre si voluit.
Interrogatus ulterius per eundem Rev.mum, quis eundem Odinum duxit ad
ipsam domum, dixit uti supra deposuit, videlicet quod ejus pater,
et dicebat sibi quod ubi non faceret precepta sua, quod non
haberet partem in bonis suis.
Interrogatus ulterius si esset ausus dicere in curia domini Durandi,
quomodo fuit confessus secunda vice in domo domini Durandi,
et quod

Foliated Dec. 1955.
143 folios.

